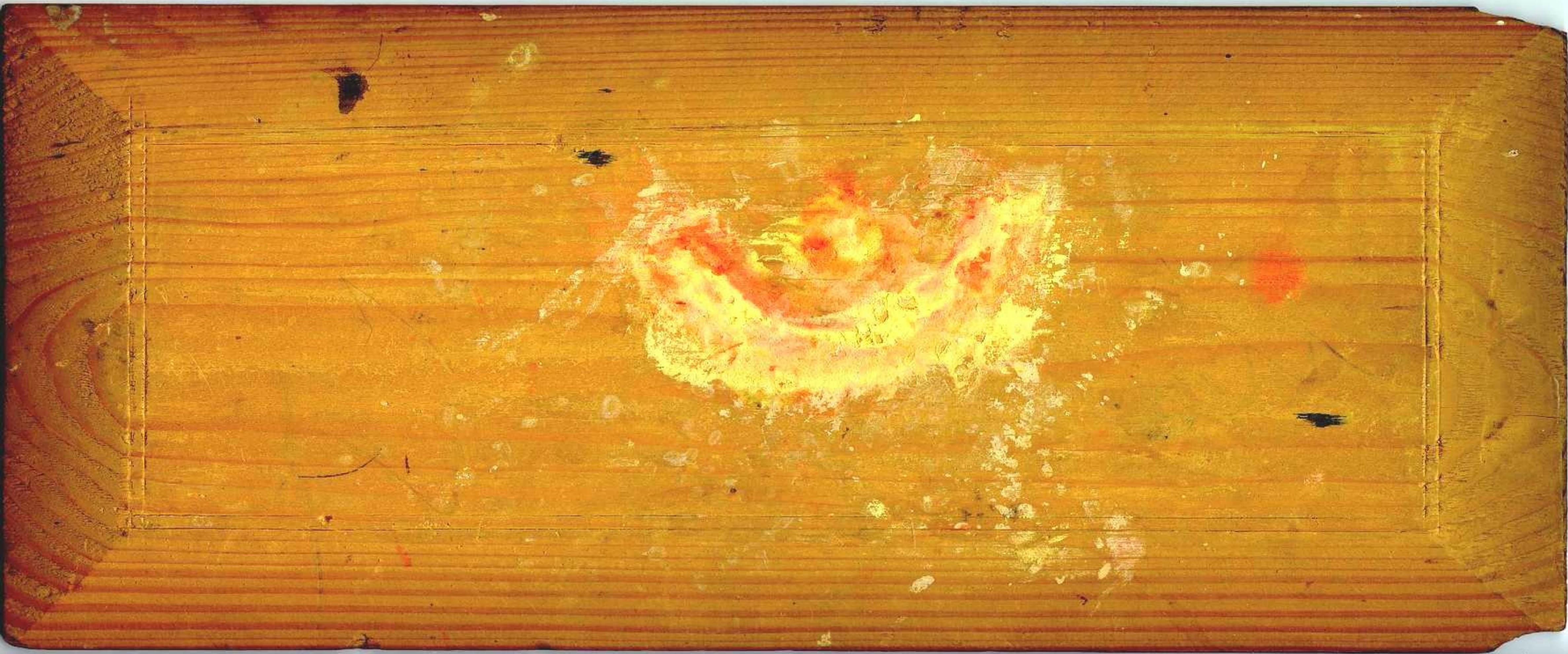

॥ भ ॥ गी ॥
॥ १ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ न्यासार्थः ॥ ॥ म
लमाइनकोधारणागरीन्दु ॥ छंदभ

श्रीगुरुभ्योनमः ॥ ॥ ॐ अस्य श्री
भगवान् वेदव्यासः अपिरनुष्टु
वता ॥ अशो न्यानन्वशोचस्त्वं
जं ॥ सर्वधर्मान्परित्यज्य मामे
अहं सर्वपापेभ्यो मोक्षयि

मान्यासगरिंदु ॥ उद्दिलेसर्वकालमा
को ॥ हृदयकमलमान्यासगरीन्दु ॥ वि

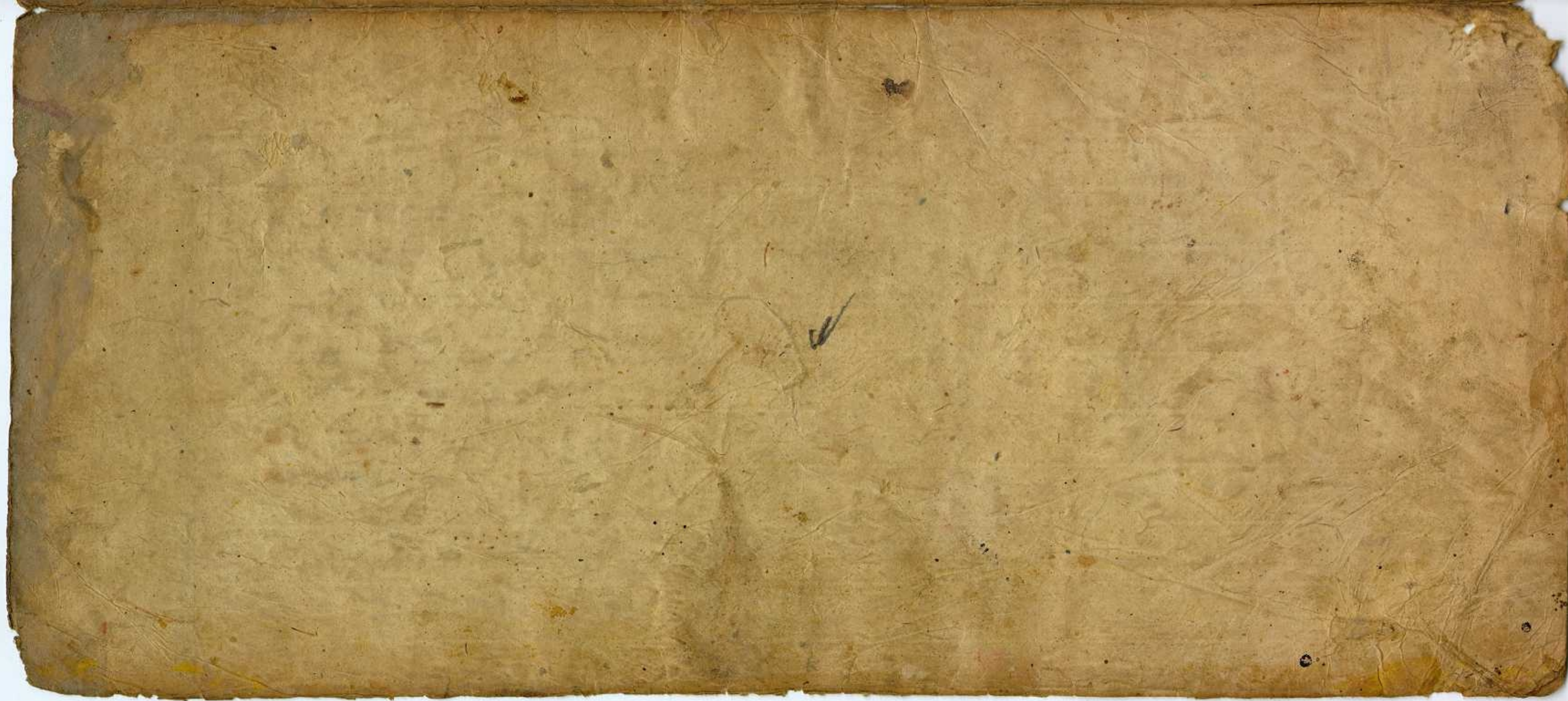
विभन्याकागुरुन् ॥ तसर्थले ॥ कदा
न्याकोअक्षरहो ॥ तसमर्थलेगुत्वर

भगवन्नीतामालामंत्रस्य श्री
छंदः श्रीकृष्णपरमात्मादे
प्रस्तावादोश्चभाषणेशतिश्री
कंशरणावजेतिशक्तिः ॥ ॥
प्यामिमाञ्चइतिकीलकम्

चिंतनागरिंदु ॥ तसमर्थले ॥ ईददेदता
योगकोकर्मकोफलप्राप्तिहृदय

॥ १ ॥
॥ १ ॥

न्याअर्थछ॥ छप्रकारकोजोछ॥ योषडंगन्यासछ॥ इनेमंत्ररूपीछ॥ देवताछन्॥ पहिलेकाहुइदेवताकोलेतोवर्गध्यानछ
ताहापछी॥ तीनदेवताकोकृष्णवर्गभयाकोध्यानछ॥ ताहापछीएकदेवताकोरक्तवर्गभयाकोध्यानछ॥ इष्टदेवता

श्रीकृष्णप्रीत्यर्थगीतापाठेविनियोगः॥ श्रीवेदव्यासः ऋषयेनमः शिरसि॥ अजदुष्टदुःखसेनमोमु
खे॥ परमात्मने श्रीकृष्णाय देवतायेनमोहृदि॥ भशोऽनन्तश्च शोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे॥ इ
ति वीजाय नमो गुह्ये॥ सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रजेति शक्तयेनमः पादयो॥ अहं त्वां स
र्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा भुव इति कीलकाय नमः सर्वांगे॥ नैनं छिंदंति शस्त्राणि नैनं दहति
पावक इत्यंगुष्ठाभ्यान्॥ न चैनं क्लेशं त्पापो न शोषयति मारुत इति तर्जनीभ्यान् नमः॥ अद्भुतो

काशरीरकाभंगभयाका॥ स्त्रीरूपभयाकाइनलाइवुमनु॥ इनछदेवताकाअभयवरहातमाछन्॥ हृदयाय॥ एलोक

॥ भ. गी. ॥
॥ २ ॥

हनाले ॥ हृदयमावस्थाका ॥ देवताको ध्यान राख्नु ॥ एस्तो अर्थ कहिन्छ ॥ नमः कहनाले ॥ ज्ञानले सहित भैकन ॥ तिनलाई
नमस्कार गर्नु ॥ यो अर्थ कहिन्छ ॥ शिरसे भन्दा का देवता जो छन् ॥ सबै देवी प्रेरुन् ॥ देवतालाई एस्तो अर्थ छ ॥ सबै वि

यमदासो यमक्लेद्यो शोष्यस्व च ॥ इति मध्यमाभ्यान् नमः ॥ नित्यः सर्वगतः स्यात्तरचलो यस्य सना
तन इत्यनामिकाभ्यान् नमः ॥ पशुपते पार्थरूपाणि शतशोथसहस्रश इति कनिष्ठिकाभ्यान् नमः
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि चैति करतलकरपृष्ठाभ्यान् नमः ॥ नैनं छिंदंति श
स्त्राणि नैनं दहति पावकः ॥ इति हृदयाय नमः ॥ न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुत इति शि
रसे स्वाहा ॥ अद्यैद्यो यमदासो यमक्लेद्यो शोष्यस्व च इति शिखायै वषट् ॥ नित्यः सर्वगतः स्या

यमभर्षणगर्ज ॥ शिखायै वषट् ॥ एत्को देवता जो छन् ॥ ज्योतीरूप हुन् ॥ एस्तो अर्थ कहिन्छ ॥ कवचाय हुं ॥ एस्तो देवता
सर्वव्यापी तेजले प्रकाशमान भयो का हुन् ॥ एस्तो अर्थ छ ॥ नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ एस्तो देवता प्रकाशगम्य हुन् ॥ एस्तो अर्थ

॥ एतः ॥
॥ २ ॥

छ॥ अस्त्राय फट्॥ एस्को अनियुलाई हरगर्भा॥ अनियुको नाशगर्भा एस्को अर्थ छु॥ अथ गीता ध्यानम्॥ पाथयिंति॥ हे
भगवद्गीते॥ हे अम्ब॥ भगवान् जो नारायण छुन्॥ तिनले भर्तु नलाई बोधित गन्था किति मिहो॥ पुराण वताउन्था व्यासदे

एकरचलोयं सनातन कवचाय हुं॥ पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशो थसहस्रश इति नेत्रत्रयाय वौषट्
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णा कृतीनि चेति अस्त्राय फट्॥ अथ ध्यानम्॥ पार्थाय पुतिबोधि
ता भगवता नारायणो नस्वयं व्यासेन ग्रथिता पुराण मुनिना मध्ये महाभारते॥ अद्वैतामृतवर्षिणी
भगवती मष्टादशाध्यायिनी मन्वत्त्वामनसा दधामि भगवद्गीते भवेद्देविराणीम्॥ १॥ नमोऽस्तुते व्या
सविशालबुद्धे फलवारविन्दाय तपत्रनेत्र॥ येन त्वया भारत तैलपूरार्णः प्रज्वालितो ज्ञानमयः प्रदीपः

वनोद्भूत॥ तन्मे महाभारतकामध्यभागमा॥ तिस्रोऽस्थापना गन्थाकोट्॥ कस्तीति गीताभन्या॥ अद्वैतरूपी अमृत॥ त
स्कीवर्षा गन्थातिमिहो॥ अष्टादशाध्यायने युक्तमया की॥ संसारको बंधन छेदन गन्थापरमेश्वरिति मिहो॥ आक्रा

नमो भगवते वासुदेवाय नमः ॥ तिमिलाई नमस्कार छ ॥ १ ॥ ए श्लोक लेगीता को ध्यान गरी ॥ व्यास देव लाई नमस्कार गर्नु ॥ नमो
व्यास भगवत ॥ हे व्यास देव ॥ हलो ति प्रोबुद्धि छ ॥ फल्य को जो कमल छ ॥ तस्का पत्र नस्तावडाने च छ ॥ नस्का
सकानि मलाई ॥ नमस्कार छ ॥ तिमिले भारत रूपी यो तल छ ॥ त श्ले भरीया को ॥ ज्ञान रूप भया को दीप जगाया को छ

प्रपन्नपारिजाताय तोत्रवे चैकपागाये ॥ तानमुद्राय कृष्णाय गीतामृतदुहे नमः ॥ ३ ॥
सर्वोपनिषदो गावो दोग्धा गोपालनन्दनः ॥ पार्थो वत्सः सुधीर्भोक्ता दुग्धं गीतामृतं महत् ॥ ४ ॥

॥ २ ॥ उपनेति ॥ उपन्नभनीशरामापन्याकोनोभक्तछ ॥ तस्कोभभिलाषपूर्णागन्या ॥ पारिजातकल्पवृक्षभयाका ॥ वे
तकोछ्डीहातमाभयाका ॥ दोस्वामाज्ञानमुडाभयाकागीतारूपयोभमृतछ ॥ तस्कनडुह्याश्रीकृष्णलाईनमस्का
रछभनिनमस्कारगर्ज ॥ ३ ॥ सर्वेति ॥ संपूर्णनोवेदकाउपनिषत्छ ॥ तिगाईभया ॥ श्रीकृष्णनोछ्न्डुह्याभयासत
वुद्धिलेयुक्तभयाका ॥ भर्जुननोछ्न्वाछ्भयाकायोगीताशास्त्रभमृतरूपहो ॥ वडोउत्तमहदछ ॥ तस्कोरसपिन्याव

पुष्पिमान् हस्तः ॥ ४ ॥

(सप्तः)

वसुदेवेति॥ वसुदेवकापुत्रभयाका॥ कंशचाराणूलाईमान्या॥ देवकीलाईपरमानन्ददिन्या॥ संसारकागुरुसत्ताप्री
कृष्णलाईमनस्कारगर्दछु॥ ५॥ भीष्मडोरोति॥ जस्तोगरीमारीहुलागंगामाडुगामावसालिपारगरीदिन्छु॥ तसैप्री
कृष्णजोछन्मारीजस्ताभयेर॥ भीष्मपीतामहडोराचार्यादि॥ वारिपारीकातीरभयाका॥ जसुनदीका॥ जयप्रथगजा

वसुदेवसुतंदेवंकंशचाराणूमर्दनम्॥ देवकीपरमानन्दकृष्णवंदेजगजुरुम्॥ ५॥ भीष्मो
डोरातटाजयप्रथजलागांधारीलोत्पलाशल्पयाहवतीकृपेरावहिनीकर्णनवेलाकुला
भम्बत्थामविकर्णघोरमकराडुर्योधनावर्त्तिनीसोतीर्णखलुपाण्डवैः कुरुनदीकैवर्त्तकः के

जलजस्ताभयाकाछन्॥ गांधारीकापुत्रहरुनीलकमलजस्ताभयाकाछन्॥ जस्तोगरीविडानदीमायाहकडुन्छन्॥ तसै
शल्पजोछन्॥ याहकरूपछन्॥ कृपाचार्यजोछन्॥ जउननदीकाप्रवाहजस्ताभयाकाछन्॥ जस्तोगरीछाललेनदीभ
रिन्छु॥ तसैकर्णरूपीनदीमायाप्रभैरस्याकोछु॥ भम्बत्थामाभया॥ विकर्णभया॥ जउननदीविषे॥ मकरजस्ताभैरस्या

॥ भ. गी. ॥
॥ ४ ॥

काछन् ॥ इर्योधनजोछन् ॥ भावर्तभवरीभैद्यमाउछन् ॥ हस्तीकोरवरूपीमहानदीदेविन् ॥ पाचपाण्डवलाईपारगतिदि
दाभया ॥ ६ ॥ पाराशर्येति ॥ व्यासदेवकावचनजोछन् ॥ तलाउभयातसदेवीउत्पन्नभयाकी ॥ निर्मलगीताकोअर्थ
भयो ॥ सुगन्धजस्माछ् ॥ तन्त्रेयुक्तभयाका ॥ नानाप्रकारकाइतिहासकथाछन् ॥ तनैजत्काशेकरछन् ॥ नारायणका

पाराशर्यवचःसरोजममलंगीतार्थगन्धोत्कटनानारव्यानककेशरंहरिकथासंबोधनावोधितम्
लोकेसज्जनषट्पदैरहरहःपेपीयमानंमुदाभ्याझारतपंकजंकलिमलप्रशंसिनःश्रेयसे ॥ ७ ॥

जोकथाछन् ॥ तन्काज्ञानलेयुक्तभैकुल्याकोकमलकोरसजोछ् ॥ हसंरमासतुद्विमानभयाका ॥ जोमनुष्यहरुछ
न् ॥ तिभ्रमालेफुलकोरसपियाहै ॥ सदाहर्षलेयुक्तभैगीतारूपीभमृतकोरसपिनन् ॥ कलियुगमाभयाकोपावरूपी
मलकोनाशगर्वाभारतरूपीतलाउदेविन्भयाकी ॥ गीतारूपीकमलजोछन् ॥ तिनैहाथोकल्याणगर्वाहुन् ॥ ७ ॥

॥ रामः ॥
॥ ४ ॥

मूकमिति॥ जसपरमेश्वरकाक्षपालेगरी॥ लादोपनिबोल्याहुंछु॥ खोहंडोपनीपर्वतचढन्याहुंछु॥ एस्तामहिमालेयु
क्तभयाकामाधवफेरीकस्तापरमानंदलेयुक्तभयाका॥ एस्तापरमात्माश्रीकृष्णलाई॥ नेमरगदर्छु॥ प॥ यं वस्तेति॥ व
स्त्रादिवरुणा॥ इडरुडमरुत॥ जस्कोउत्तमस्तोत्रलेगरीस्तुतिगदर्छु॥ सामवेदकागायनगर्वाजोछु॥ तिनकाअंग

मूकं करोतिवाचालंपंगुलं घयतेगिरीम्॥ यत्कृपातमहंबंदेपरमानन्दमाधवम्॥ ८॥ ॐ ॥
यं वस्त्रावरुणोडरुडमरुतःस्तुतिदिव्यैस्तवेवैदेः सांगपदक्रमोपनिषदेर्गायंतियंसा
मगाः॥ ध्यानावस्थिततरुतेनमनसापश्यंतियंयोगिनोयस्यान्तन्नविडःसुरासुरगणा

पदक्रमोपनिषत्लेसहितभयाको॥ जोवेदछुनतलेस्तुतिगरी॥ ध्यानलेयुक्तभै॥ इश्वरमालापाकोजोमनछु
तश्चेयोगाभ्यासीजोछु॥ तस्कोदर्शनपाउदछु॥ देवताहरुभया॥ तस्तेदेत्यहरुभया॥ जाउनपरमेश्वरकोअंत
पाउनन्॥ एस्ताप्रकारकोपरमेश्वरलाईनमस्कारछु॥ ९ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

॥ भ. गी ॥
॥ ५ ॥

धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे ॥ जाहादेषि ॥ विषीदन्निदमववीत् ॥ जाहासम्मसाढेशताईश ॥ २ ॥ श्लोकमाश्री कृष्णार्जुनसंवा
दप्रस्तावकाकथाकोनिरूपणागयाकोछ ॥ उहापछी ॥ गीतापूर्णाहिसम्ममा ॥ धर्मज्ञानकाभर्थकोसम्वादछ ॥ हस्ति
नापुरमावस्याकाधतरापुराजाजोछन् ॥ संजयछेउपह्मगदाभया ॥ धर्मक्षेत्रेति ॥ हेसंजय ॥ धर्मभूमीकुरुक्षेत्रमा

धतरापुरेउवाच ॥ धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ॥ मामकां पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत संजय
संजयउवाच ॥ दृष्टानुपादवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ॥ आचार्यमुपसंगम्य राजा वचनमब्रवीत्

ताहागयाकामेरापुत्रदुर्योधनादि ॥ पाण्डुराजाकापुत्र ॥ युधिष्ठिरादिहस्त ॥ युद्धकाइछालेएकेठाउमागयाकाक्यागईछ
न् ॥ १ ॥ संजयवितिगर्नलाग्या ॥ दृष्टेति ॥ भनेकवीरहस्तकोसमूहछ ॥ तस्माप्रख्यातभयाकाजोराजाहस्तछन् ॥ वडाक
ष्टले ॥ जससितयुद्धगरीसक्रुछ ॥ एस्ताप्रकारले ॥ दुर्योधनादिजोछन् ॥ चक्रादिव्यूहरचनायुक्तभयाकाछन् ॥ पाण्डवका
सेनालाइदेखिकन ॥ धनुर्विद्यापहुडन्याभाचार्यभयाका ॥ जोगाचार्यछेउमेयोवचनबोलनलाग्याभती ॥ श्लोकले

॥ रामः ॥
॥ १ ॥

पश्येतामिति ॥ हेडोणाचार्य ॥ बुद्धिलेयुक्तभयाकातपाजिकाशिष्यधृष्टयुन्नले ॥ बृहत्तनालेस्थायितगन्धाकी
पाराडुकापुत्ररुकी ॥ सात ३ अक्षौहिणीसेना ॥ तिनलाइदेवभनीतिशिशिष्यभंदा ॥ तिप्रोपनी ॥ उस्पदीमाप्रीति
छक्याभन्याजस्तोगरी ॥ एस्ताकुटिलेभावलेयुधधिनलेभंदाभया ॥ ३ ॥ अत्रभूरेति ॥ एस्सेनामा ॥ वडाभूरभयाका
जस्कापाशमाधनुषछन् ॥ लडाजीमाभरवीरलेभयलेहेरीनशक्राभयाका ॥ अर्थलेभीमनामभयाकाजोभीम

पश्येतांपांडुपुत्राणामाचार्यमहतीचमून् ॥ बृहदुपदपुत्रेणातवशिष्येणाधीमता ॥ ३ ॥
अत्रभूरामहद्वासाभीमार्जुनसमायुधि ॥ युयुधानोविगच्छदुपदश्चमहारथः ॥ ४ ॥ छ ॥

सेनछन् ॥ किरातरूपभयाका ॥ महादेवसितपुद्गनालेसंसारमाप्रत्यातभयाकाजोअर्जुनछन् ॥ इनेभीमार्जुनले
नरोवरभूरपराक्रमभयाका ॥ इनकासेनामाछन् ॥ युयुधानभनिसात्यकिकोनामछ ॥ शत्रुभयाका ॥ राजारुको
नाशगर्नामातत्यभयाकाअर्थले ॥ विगद्नामराजाछन् ॥ वृक्षकाजस्तोयुद्धमास्थिरभयाकाऊनाले ॥ उपदनाम

कल्याणकरु ॥ इसवेमहारथिरु ॥ ४ ॥

॥ भ. गी ॥

॥ द ॥

धृष्टकेतुश्चेति ॥ धृष्टभन्याकोशत्रुलाईतर्छाड्या ॥ जस्कोलक्षणाद्य ॥ एस्तोभर्थभयाकाहुनाले ॥ धृष्टकेतुभन्याकाहुन
पुद्गमाहृष्टभयाकाहुनालेपनीधृष्टकेतुभयाकानोद्यन् ॥ तन्कोनाशगर्भास्तोभर्थपनीद्य ॥ संयाममाकुशलभ
याका ॥ चेकिताननामगयाकाराजा ॥ ब्रह्मतत्वकोप्रकाश ॥ तस्यपरिमावद्नालेसुखलेपाजिद्य ॥ एस्तोभर्थले ॥

धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्चवीर्यवान् ॥ परुजिकुंतिभोजश्चशैवश्चनरपंगवः ॥ ५ ॥

तस्यपरीकोनामकाशीद्य ॥ काशीभनिब्रह्मतत्वकोनामद्य ॥ पराक्रमलेयुक्तभयाका ॥ काशिराजभन्याको ॥ काशि
कोराजापरुजित्नामभयाको ॥ कुंतिभोज ॥ मनुष्यमाकाश्रेष्ट ॥ शैवनामभयाकाद्यन् ॥ ५ ॥ ६ ॥ ॥

॥ तमः ॥

॥ ६ ॥

युधामन्युश्चेति॥ बडापराक्रमलेयुक्तभयाका॥ सौभद्रभयाका अभिमन्युभया॥ द्रौपदेयभयाका॥ द्रौपदीमायुधिष्ठिरा
दिपाचभाईदेविजन्याका॥ प्रतिविंध्यादिपाच॥ ईसवैमहारथीछुन॥ महायुधोत्सवकाभर्थले॥ शस्त्रादिलेयुक्तभया
का॥ इनकारछुन॥ शस्त्रभस्त्रमाभतिकशलजांन्याभया॥ एकलैकादशहजारधनुयोधासित॥ जोललडाजिंगईछु॥
त्योमहारथीकहाउछु॥ उहादेविबटनासित॥ युद्धगर्नजोसक्तछु॥ त्योअतिरथीकहिंछु॥ एकैसितलडनाको॥ जस्कोला

युधामन्युश्चविक्रान्तउत्तमोजाश्चवीर्यवान्॥ सौभद्रोद्रौपदेयाश्चसर्वस्वमहारथाः॥ ६॥ भस्माकंतु
विशिष्टायेतान्निबोधद्विजोत्तम॥ नायकाममसैन्यस्यसंज्ञार्थंताञ्चवीमिते॥ ७॥ ६॥ ६॥

मर्थछु॥ त्योरथीमात्रकहिंछु॥ तसुदेविकमृतीभयाकोभद्ररथीकहिंछु॥ ६॥ भस्माकंतुविति॥ हेद्विजोत्तमडास्त्र
रामाश्रेष्ठभयाका॥ द्रौणाचार्यपाचपाण्डवकासेनाकाजोवीरछुन॥ तनेदेविभयाको॥ बलपराक्रमसबवित्तार
गयोभवहाप्रासेनाकाजोसर्दारछुन॥ तकोवित्तारगरीमलाईवुहाउ॥ वटियातानहुनाकार्थलेतिमिलार्हम

॥ ७ ॥ ६ ॥ ६ ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ ७ ॥

भवानीति ॥ हेमहा राजतपाजिकासेनामा ॥ संपूर्णक्षत्रियकोनाशगर्वाजोपधुरामछन ॥ तनूलाईपनीयुद्धगर्दमा ॥
भयरेषाडन्या ॥ एस्ताभीष्मपितामहछन ॥ वैरिकोकहृत्नगर्वाहुनाले ॥ कर्ननामभयाकाछन ॥ शत्रुलाईमान्यहुना
ले ॥ कृपनामभयाकाछन ॥ संशाममा ॥ जित्याहुनाले ॥ समितिंजयभन्याकाछन ॥ महादेवकोभंशलेभयाका ॥
अश्वत्थामाछन ॥ जस्कोयुद्धकोवरानिगर्दमा ॥ शत्रुभयाकाजोराजाछन ॥ तिवैज्ञजस्ताभेजाछन ॥ एस्ताविचारलेवि

भवानीपश्वकर्णाश्वरूपश्वसमितिंजयः ॥ अश्वत्थामविकर्णाश्वसोमदत्तिस्तथैवच ॥ ८ ॥
अन्येचवहवः शूरामदर्थत्यक्तजीविताः ॥ नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वयुद्धविशारदाः ॥ ९ ॥

कर्णनामगयाकाजाछन ॥ महादेवछेडवारपायाका ॥ जोसोमदत्तराजाछन ॥ तिकापुत्र ॥ भूरिभवागजाछन ॥ ८ ॥
अन्येचेति ॥ भरुपनितपाजिकासाहायभयाका ॥ हाश्राजयनिमित्तशराछोडनालाईतयारभयाका ॥ नानाप्रकारका
शस्त्रयुद्धसाधनागयाकाजस्काछन ॥ युद्धगर्दमाचतुरभयाकाभगदत्तशत्यभादिवहतेभरछन ॥ ९ ॥ ७ ॥

॥ रामः ॥
॥ ७ ॥

भयर्थाप्रमितिः॥ एस्ताप्रकारकाजोवीरछन्॥ इन्लेयुक्तभयाकाभीष्मपितामहलेरक्षागयाकाछन्॥ तापनीजो
हाम्रासेनाछन्॥ तिपाण्डवकासेनासंग॥ लडाजिगर्नामा॥ असमर्थदेविछन्॥ जोभीमसेनलेरक्षागयाकोपाण्ड
वकासेनाछन्॥ तीलडाईगर्नामा॥ समर्थदेविछन्॥ भीमसेनकाएकपक्षपातहुनाले॥ उनकासेनासमर्थदेविछन्॥

भयर्थाप्रतदस्माकंवलंभीष्माभिरक्षितम्॥ पर्याप्रतिदमेतेषांवलंभीष्माभिरक्षितम्॥ १०॥
भयनेषुचसर्वेषुयथाभागमवस्थिता॥ भीष्ममेवाभिरक्षंतुभवतःसर्वएवहि॥ ११॥ ७७॥

भीष्मकाडैपक्षलाई॥ वरोवरदेवन्याहुनाले॥ हाम्रासेनाअसमर्थकादेविछन्॥ एस्तोडुर्योधनकाचिन्कोभावछ
॥ १०॥ भयनेषति॥ ईसवैननालेगोमूर्त्तिकभादि॥ यूररचनागयाकास्थानेछन्॥ तीसवैस्थानमा॥ भाक्राभाक्रा
स्थानमावसीकन॥ भीष्मपितामहकोरक्षागर्त॥ कसैसितलडाईगर्दामायनी॥ पछिलतिरवाछ॥ अंतवाछ॥ दोस्वाले
नमार्नपावस॥ भीष्मपितामहकावलले॥ हामीजिउन्याछौ॥ एस्तोयसश्लोककोभावछ॥ ११॥ ७७॥ ७७॥

॥ भ. गी. ॥
॥ ८ ॥

तत्प्रेति ॥ कुरुमाहृदभयाका ॥ सर्वैकापितामहसस्ताभीपद्युन ॥ शोणाचार्यछेउ ॥ इयोधनराजालेकल्याकोवचनमुनि
कन ॥ राजालाईरुषगर्नकाभर्थले ॥ वडोडुओसिंहकोजस्तो ॥ संपूर्णप्राणीलाईभयहृमाशहृगरीकन ॥ शंखनादग
दाभया ॥ १२ ॥ ततइति ॥ भीष्मपितामहले ॥ शंखकोशहृगयापछी ॥ शंखभेरीपराव ॥ भानक ॥ गोमुख ॥ इत्यादिवो
जाकाभेदछुन ॥ इनलाईएकैफेरामावजाउनलाग्या ॥ त्योशंखादिसर्वैवाजाकोशहृकत्वभैकन ॥ नवुरिशकुवडाश

तस्यसंजनयनहृपंकुरुहृदःपितामहः ॥ सिंहनादंविनघोचैः शंखंदधौप्रतापवान् ॥ १२ ॥

ततः शंखाश्चभैर्यश्चपरावानकगोमुखाः ॥ सहसैवाभ्यहृन्यंतसशहृलुमुलोभवत् ॥ १३ ॥

ततः श्वेतैर्यैर्युक्तेमहतिस्पर्धनेस्थितौ ॥ माधवः पांडवश्चैवदिव्यौशंखौप्रदधामुः ॥ १४ ॥

हृदोभयो ॥ १३ ॥ ततइति ॥ इयोधनकोवाजाकोशहृभयापछी ॥ कैलाशपर्वतकोजोभृंगछु ॥ तस्तैसेनामावडाघोडा
छुन ॥ तनलेयुक्तभयाकोजोवडोरथछु ॥ त्यस्मावस्याकाश्रीकृष्णरा ॥ भर्जुनछुन ॥ तीपनिसैसारमाकसेछेउनभया
कासस्तादिव्यशंखछुन ॥ तीशंखनोछेन ॥ शत्रुलेवजायाकोवडावाजाकोशहृनोछुन ॥ त्योशहृढाकृत्योशुक्तिने

॥ १४ ॥
॥ शंखवजाउनलाग्या ॥

॥ रामः ॥
॥ ८ ॥

पांचजन्यमिति॥ इन्द्रियकाभविद्याताभयाका॥ भाक्रालिलावियरुले॥ देहधारीभयाकाजोभगवान्॥ श्रीकृष्णदुर्ग॥ पं
चजनामादैत्यकादेहदेविन॥ उत्पन्नभयाको॥ जोपांचजन्यनामशंखदुर्ग॥ तेश्चाईवजाउथ्या॥ शत्रुलाईभयदेवाउंमो
जकोकर्मदुर्ग॥ रत्नाजोभीमसेनदुर्ग॥ त्रिपौडनामभयाकोशंख॥ तेश्चाईवजाउथ्या॥ १५॥ अनंतमिति॥ पाण्डवकारा
जायुधिष्ठिरले॥ अनंतविजयनामगयाको॥ शंखदुर्गजाउथ्या॥ जोनशंखकाशहलेगरी॥ निरंतरविजयदुर्ग॥ नकुल
पांचजन्यहृषीकेशोदेवदत्तधनंजय॥ पौंड्रदधौमहाशंखभीमकर्माहकोदरः॥ १५॥ अनंतविज
याजाकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिर॥ नकुलःसहदेवश्चसुघोषमणिपुष्पको॥ १६॥ काश्यपपरमेश्वास
ःशिखण्डीचमहारथः॥ धृष्टद्युम्नोविराट्सात्यकिश्चापराजितः॥ १७॥ ॐ ॥ ॐ ॥

जोदुर्ग॥ सुघोषनामगयाकोशंखवजाउथ्या॥ सहदेवजोदुर्ग॥ मणिपुष्पनामगयाकोशंखवजाउथ्या॥ १८॥ काश्य
पेति॥ उक्तदुर्गजाधनुषदुर्ग॥ रत्नाकाशिराजजोदुर्ग॥ तीदेवता॥ दैत्यकसेलेजितिनशक्रा॥ भीष्मपीतामहजोदुर्ग
तिन्नाईमार्तिकाभर्थ॥ जन्मभयाका॥ शिखण्डीभया॥ धृष्टद्युम्नविराट्गजाभयासात्यकी॥ ईसवैभिन्नभिन्नशंखजोउ

॥ भ. गी. ॥
॥ ९ ॥

उपदशति ॥ हेतुतादुराजन् ॥ उपदशोपदीकापुत्रभया ॥ प्रतिविंध्यादि ॥ वडाजस्कावडावाहुछुन् ॥ एस्तासोभइसवे ॥ शं
खलाइवजाउथ्या ॥ १८ ॥ सघोषइति ॥ पाणवकासेनाकासदरजोछुन् ॥ तिकाशंखादिकोवडोशहजोछु ॥ सोशह
जोछु ॥ धतराष्ट्रकापुत्र ॥ इयोधनादिजोछुन् ॥ तिकोहृदयविदारणाभयेर ॥ सोशहभाकाशपृथीमाप्रतिशहभे

उपदोडोपदेयाश्चसर्वशः पृथिवीपते ॥ सोभइश्चमहाबाहुः शंखान्धनुः पृथक्पृथक् ॥ १८ ॥
सघोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयन् ॥ नभश्च पृथिवीं च वतु मुलौ व्यनुनादयन् ॥ १९ ॥
अथ व्यवस्थितान् दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिधनः ॥ प्रहृते शस्त्रसंपाते धनु रघुम्यपाणवः ॥ २० ॥

व्याघ्रहृदोभयो ॥ १९ ॥ अथेति ॥ एस्तोशंखकाशहृगयापह्नी ॥ भर्जुनजोछुन् ॥ युद्धगर्नाकाउद्योगले ॥ स्थितभया
कोजोधतराष्ट्रजापुत्रभयाका ॥ इयोधनादिजोछुन् ॥ तिनूलाईदेपिकन ॥ इयोधनादिकाशस्त्रचलाई ॥ प्रहृत्त
भयाकावेलासा ॥ भर्जुनजोछुन् ॥ गाण्डीवधनु कोतादोचढाईकन श्री कृष्णछेउविंतिगर्नलापा ॥ २० ॥

॥ रामः ॥
॥ ९ ॥

हृषीकेशमिति ॥ हेराजन्धतगु ॥ एस्तोवचनश्रीकृष्णदेउ ॥ अर्जुनविन्तिगर्नलाग्या ॥ हे श्रीकृष्णमेरोयोरथजोछ ॥ इड
 ईसेनाकावीचमालैराष ॥ २१ ॥ यावदिति ॥ लडाईकानिमित्तमावल्या ॥ ईउत्तमभयाकावीरजोछन ॥ तिनलाईदेविकन ॥
 जाहासंम ॥ मपरीक्षागर्दछु ॥ एस्युद्धकाउद्यममा ॥ कसकल्लेमसंगयुद्धगर्वाछु ॥ २२ ॥ योत्स्यमानामिति ॥ तिस्राहाया
 हृषीकेशंतदावाक्यमिदमाहमहीपते ॥ सेनयोहभयोर्मध्येस्थायमेच्छुत ॥ २१ ॥ यावदेतान्निरीक्षेहंयोडु
 कामानवस्थितान् ॥ कैमर्यासहयोद्वयमस्मिरासमुद्यमे ॥ २२ ॥ योत्स्यमानानवेक्षेहंएतेतत्रसमागताः ॥
 धार्तराष्ट्रस्यडुर्बुद्धेयुद्धेप्रियचिकीर्षवः ॥ २३ ॥ संजयउवाच ॥ एवमुक्त्वाहृकीकेशोगडाकेशेनभारत ॥ सेनयो
 हभयोर्मध्येस्थायित्वारथोत्तमं ॥ २४ ॥ भीष्मद्रोणप्रमुपतः सर्वेषांचमहिक्षितान् ॥ उवाचपार्थपश्यैतान्समवे
 नजिकमाभायाका ॥ अधिवटीकनयुद्धगर्वा ॥ डुर्बुद्धिडुर्योधनजोछनतस्कायुद्धमा ॥ विजयगर्नकाइछालेभायाकाजोछ
 न ॥ तिनलाईनिश्चयगरीहेर्नकोइछाछ ॥ सेनाकामध्यभागमालैगीमेरोरथराष ॥ २३ ॥ संजयविन्तिगर्नलाग्या ॥ एवमिति
 हेमहाराजधतगु ॥ निद्राजित्वाजोअर्जुनछु ॥ तिनलेस्तोवचनविन्तिगयापछी ॥ श्रीकृष्णलेइसेनाकावीचमारथले

तालुहमिति ॥ २५ ॥

गीषडागया ॥ २४ ॥

॥ भ. गी ॥
॥ १० ॥

तत्रेति ॥ अर्जुनजोछुन ॥ तस्युद्धमावस्थाकाजोछुन ॥ काका ॥ वात्या ॥ गुरु ॥ मामा ॥ भाई ॥ दुर्योधनादिका ॥ छोरा नाति इनलाइ दे
षदाभया ॥ २६ ॥ अश्रुति ॥ सश्रुभया ॥ उपकारगर्वा ॥ सुहृन्नरुहभया ॥ ईडुईसेनामावस्थाका ॥ भाक्काबंधुवर्गलाई देषि
कन ॥ कस्तुराकृपात्ने ॥ व्याघ्रभै ॥ खेदमानीकन ॥ श्रीकृष्णदेउसलोवचनविंतिगर्नलाग्या ॥ २७ ॥ अर्जुनउवाच ॥ भ

तत्रापश्यत्स्थितान्यार्थः पितृनथपितामहान् ॥ भाचार्यान्मातुलाभ्रातृसुत्रांपौत्रासर्वीक्षता ॥ २६ ॥
अश्रुसुहृदश्चैवसेनयोरुभयोरपि ॥ तात्समीक्ष्यसकौन्तेयः सर्वान्बंधूनवस्थितान् ॥ २७ ॥ कृपया
पार्याविष्टोविषीदन्निदमब्रवीत् ॥ अर्जुनउवाच ॥ दृष्टुमंस्वजनं कृष्णयुगलं समवस्थितम् ॥ २८ ॥
सीदंतिममगात्राणिमुखं च परिभ्रूयति ॥ वेपथुश्चशरीरे मे रोमहर्षश्चजायते ॥ २९ ॥ ॐ ॥

र्जुनविंतिगर्नलाग्या ॥ दृष्टुममिति ॥ हे श्रीकृष्ण ॥ युद्धगर्नाकोइछालेगरी ॥ अधिस-याका ॥ ईदामुभाई ॥ बंधुवर्गलाई देषि
कन ॥ २८ ॥ सीदंतीति ॥ मेरोशरीरकाहस्तपादजोछुन ॥ अतिग्लानीभएर ॥ आउनलाग्या ॥ तलेमुखपनीसुकेर ॥ शरीर
मारोमांचभै ॥ कपहुनलागी ॥ आउनलाग्या ॥ २९ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

॥ रामः ॥
॥ १० ॥

गांडीवमिति॥ हातदेखि नगाराडीवधनुषजोछु॥ मेराशरीरकोछालापनी॥ दाहुरुनलागीरहेछु॥ मखडाहुनशक्तिनमनमे
रोधमगाहुनलागीरछु॥ ३०॥ निमित्तानीति॥ हेकृष्णमजोछु॥ विपरीतभयाका॥ शकुनादिदेषदछु॥ युद्धमाआक्रा
दासुभाई॥ इष्टमित्रलाई॥ मारीकन॥ भाऊकल्याणादेषदिनभनिविंतिगर्दछुन्॥ ३१॥ नकाक्षइति॥ हेश्रीकृष्ण

गांडीवसंस्वतेहस्तात्वकैवपरिदृश्यते॥ नचशक्रोम्यवस्थानुंभ्रमतीवचमेमनः॥ ३०॥ निमि
त्रानिचपश्यामिविपरीतानिकेशव॥ नचश्रेयोनुपश्यामिहत्वास्वजनमाहवे॥ ३१॥ नका
क्षेविजयंकृष्णनचराज्यंसुखानिच॥ किन्नोराज्येनगोविंदकिंभोगेजीवितेनवा॥ ३२॥
येषामर्थेकांक्षितंनोराज्यंभोगाःधनानिच॥ इतमेवस्थितायुद्धेपाराणांस्त्यक्त्वाधनानिच

विजयको॥ धनकोराज्यकोपनी॥ मलाईइछाछैन॥ हेगोविन्दराज्यलेहामीलाईक्यागर्नुछु॥ बहूतैभोगलेक्या
गर्नुछु॥ बहुतजिउनालेपनीक्यागर्नुछु॥ ३२॥ येषामिति॥ जस्कानिमित्तहाराज्यको॥ सुखभोगकोइछाछ
तिजोछुन्॥ भाऊपाराधनत्यागगरीकन॥ यस्युद्धमाभाकाछुन्॥ तसर्थ॥ हामीलाईराज्यादिलेक्यागर्नुछु॥ ३३

॥ भ. गी ॥
॥ ११ ॥

आचार्येति॥ आचार्यभया॥ छोरावाच्या॥ मामा॥ प्वभ्राभया॥ नातिस्थालासंबंधिहस्त॥ इनलाईमानकोइछामेराछे
न॥ ३४॥ सतान्नेति॥ तिमिताकरुणालेगरी॥ इनहस्तलाईमादोनभंदछे॥ इनहस्तान्यकालोभले॥ तिमिलाईमान्या
छुन॥ तसर्थ॥ तिमिजोछोइनलाईमारीकन॥ राज्यकोसुखभोगगर॥ कहनाकाविचारमाभंदछुन॥ हे श्री कृष्ण हा
लाईमान्याभयापनि॥ इनलाईमानकोता॥ तीनलोककोराज्यमिलन्याछुभन्यापनी॥ मेरोइछाछेन॥ समष्टि

आचार्यः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः॥ मातुला प्वभ्राः पौत्राः श्यालाः संबंधिनस्तथाः॥ ३४॥ स
तान्न हनुमिद्वामिद्वतोपि मधुसूदन॥ अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किनुमहीकृते॥ ३५॥ निहत्य धार्त
राष्ट्रान्नः काशीतिः स्याज्जनाईनः॥ पापमेवाश्रयेदस्मान्हेतुनाततायिनः॥ ३६॥ तस्मान्नाहं वयं हं

काराज्यलेमात्रताक्याप्रयोजनछु॥ ३५॥ निहत्येति॥ हे श्री कृष्ण धतराष्ट्रराजाकापुत्रउयोधनादि॥ इनलाईमारीकन
हामीलाईकेहीहर्षछेन॥ भाततायिकर्म॥ इनहस्तलेगयाकोछतापनी॥ इनलाईमान्याकोपापहामीलाईलाग्याछु
नीतिशास्त्रमापनी॥ भातताईमान्याकोपापछेन॥ नीतिशास्त्रदेपिशस्त्रहुलोछु॥ धर्मशास्त्रकाविचारलेहत्यागर्जनि
कोछेन॥ भागोलाउन्या॥ विषखानदिन्या॥ शास्त्रलेमान्या॥ धनहर्षाखेतहर्षा॥ स्त्रीहर्षा॥ सत्ताछुप्रकारको॥ भात

मंधार्तराजसंबंधवान

॥ राम ॥
॥ ११ ॥

ताईवोलाउछुन॥ ३६॥ तस्यादिति॥ हेकृष्णतसर्थले॥ आक्रावांधवदुर्योधनादिछुन॥ इनलाईमार्नहायोयोग्यछैन॥
 आक्रावंधुलाईमारीकसोगरीहामीसुखीहुला॥ ३७॥ यद्यपीति॥ लोभलेव्याघ्रभयाकोछुतापनी॥ नकोचिन्नलोभलेका
 र्यअकार्यकोविवेकनभयाका॥ इनैदुर्योधनादिछुन॥ इनलाईगोत्रकोवधगयाको॥ मित्रडोहगयाकोयोपातकछु
 तझाईदेषदेन॥ उईलोककोनाशगर्वाहुनाले॥ लोभनीत्यस्कोनामछु॥ ३८॥ कथमिति॥ हेजनार्दनकलक्षयगया

स्वजनंहिकथंहत्वासुखिनःस्याममाधव॥ ३९॥ यद्यप्येतेनपश्यंतिलोभोपहतचेतसः॥ कलक्षयकृतंदो
 षमित्रडोहचपातकं॥ ४०॥ कथन्नसेयःमत्स्याभिःपापादस्यान्निवर्त्तितुं॥ कलक्षयकृतंदोषंप्रपश्यन्नि
 नार्दन॥ ४१॥ कलक्षयेपराश्रयंतिकलधर्मासनातना॥ धर्मेनयेकलंकृत्स्वमधर्मेभिभवत्युतः॥ ४२॥
 अधर्माभिभवत्कृष्णपुण्यंतिकलस्त्रियः॥ स्त्रीपुङ्गवसुबाह्नेयजायतेवर्णसंकरः॥ ४३॥ ४४॥

कोयोदोषतझाईदेषन्याहामीले॥ एत्तोपापदेषीकन॥ कसोगरीनफिउकलक्षयगयाको॥ दोषउत्पन्नहुंछु॥ ४५॥ क
 लक्षयमिति॥ कलकोनाशभयापछी॥ कलकोजोपरपराधर्मछुन॥ तीनछुहुंछुन॥ तीधर्मनदभयापछी॥ वाकिरयाको
 कलजोछु॥ त्योअधर्मलेयुक्तभयापछी॥ त्योअधर्मलाईजयगर्वाधर्मकेहीदेषिदिन॥ ४६॥ अधर्मेति॥ हेश्रीकृष्णअ
 धर्मलेव्याघ्रगयापछी॥ अहंकलमाजन्म्याकास्त्रीजोछुन॥ तिन्कोधर्मकेहीरह्याछैन॥ हेबाह्नेयस्त्रीइदभयापछि

वर्णसंकरपेदाहुंछुनमनिविनिगछुन॥ ४७॥

॥ भ. गी. ॥
॥ १२ ॥

संकर इति ॥ वरा संकर पैदा भयापछी ॥ कुल लाई मार्या जो छुन ॥ उन्को कुल को पनी ॥ नरक को कारणा छ ॥ कुल को नाश
गर्मा कपितर पनी ॥ पिण्ड पानी दिन्या न भयापछी ॥ उधोगिर्न जो छुन ॥ ४२ ॥ दोषै रै रिति ॥ कुल मार्या जो छुन ॥ उन्
को वरा संकर पैदा गर्मा जो दोष छुन ॥ तस्ते जात को ॥ कुल का सनातन जो धर्म छुन ॥ तिन्को उछेद होई जां छु ॥ ४३ ॥

संको नर का येव कुल घानां कुल स्य च ॥ पतंति पितरो ह्येषां लुप्य पिण्डोदक क्रिया ॥ ४२ ॥ दो
षै रै तैः कुल घानां वरा संकर कारकैः ॥ उत्साद्यंते जाति धर्माः कुल धमाश्च शाश्वताः ॥ ४३ ॥
उत्सन्न कुल धर्माणां मनुष्याणां जनार्दन ॥ नरके नियतं वासो भवतीत्यनुश्रुतम् ॥ ४४ ॥ भहो
वत महत्यापंकर्तुं व्यवसिता वयम् ॥ यज्ञस्य सुखलोभेन हं जुंस्व जनमुद्यता ॥ ४५ ॥ रामः ॥

उत्सन्नेति ॥ हे श्री कृष्ण ॥ जस्का कुल को धर्म ॥ उछिन्न भया को छ भन्या ॥ ते स्ता जो मनुष्य छुन ॥ तिन्को नरक मा वास हं
छुनी ॥ हमी हरु ले पनी सुन्या को छ ॥ ४४ ॥ भहो वतेति ॥ राज्य का सुख लोभ ले गरी ॥ कुल को नाश गर्ना लाई ॥ तयार
भया का हमी ले ॥ वडो पाप गर्ना को ॥ उधोग गन्या को रहे छ ॥ भहो यो वडो कष्ट को वातरहे छ ॥ ४५ ॥ ॥ ४६ ॥

॥ रामः ॥
॥ १२ ॥

यदीति॥ अर्जुनलेशस्त्रछोडी॥ केहीनगरीवस्यापछी॥ इनहुरुलेमलाईमायाको॥ मेरोकल्याणहुन्याछुमलाई॥ पात
कलागन्याछेन॥ ४६॥ संजयउवाच॥ एवमिति॥ ताहाप्रांत॥ संजयजोछुन॥ धृतराष्ट्रराजाछेउविंतिगछुन॥ अर्जुनका
गर्दाभयाभन्या॥ एतथमा॥ अर्जुनजोछुन॥ तिनलेएस्ताप्रकारकाबचनगरैर॥ त्यश्रइमाआफुधनुषछोडेरशो

यदिमामप्रतीकारमशस्त्रशस्त्रपाराय॥ धार्तराष्ट्रारोहसुस्तमेक्षेमतरंभवेत्॥ ४६॥ संज
यउवाच॥ एवमुक्त्वाअर्जुनःसंख्येयथोपस्थउपाविशत्॥ विसृज्यसशरंचापंशोकविग्रमानस
॥ ४७॥ इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेअर्जु
नविषादोनामप्रथमोऽध्यायः॥ १॥ संजयउवाच॥ तंतथाकृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षराम्

कलेउद्विग्नमनमैअर्जुनरथमावस्याकाछुन॥ ४७॥ इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जु
नसंवादेसुबोधीत्याभाषादीकायांप्रथमोऽध्यायः॥ १॥ संजयउवाच॥ तंतथेति॥ अर्जुनजोछुन॥ भासुलेनेत्रभरीयाका॥ व्या
कुलचिन्तभैरयाका॥ मनमावेदलियाका॥ तलेकृपालेयुक्तभयाका॥ एस्ताअर्जुनजोछुनेतिन्देउभगवान्बोलनला

सं २

॥ १ ॥

॥ भ.गी ॥
॥ १३ ॥

श्रीभगवानुवाच ॥ कृत इति ॥ हे भर्जुन एस्तावेला मा ॥ एस्तो मोहति मिलाई ॥ काहा वाट पात्र भयो ॥ यो मोहकलो छु भन्या
अधिका वश मनुष्य हरु ले सेवान गन्या को ॥ अस्वर्ग स्वर्ग को नाश गन्या ॥ यश को नाश गन्या हो हे भर्जुन ॥ १ ॥ कैव्यमिति
हे भर्जुन ॥ शत्रु लाइ दुःख दिन्याति सो पराक्रम हो ॥ तिमिल स्तालाई कांत राई ॥ कसो गरी आयो ॥ आउ न्या होई न ॥

विषिदंत मिदं वाक्यमुवाच मधुसूदन ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ कृतस्वाकश्मलमिदं विषमे समुप
स्थितं ॥ अनार्य जुष्टमस्वर्गमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २ ॥ कैव्यमात्मगमः पार्थ नैतच्च युपपद्यते
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्तोत्तिष्ठ परंतप ॥ ३ ॥ भर्जुन उवाच ॥ कथं भीष्ममहं संख्ये दोषां च मधु
सूदन ॥ इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हा वरि सूदन ॥ ४ ॥

स्तोकांतराई ॥ तिमिलाई योग्य छैन ॥ हे पार्थ ॥ हृदय को ॥ क्षुद्र दौर्बल्यता छोडी ॥ हे परंतप ॥ युद्ध गर्नालाई ॥ उत्ति
ष्ठ ॥ उठ भनी भंद छुन ॥ ३ ॥ भर्जुन उवाच ॥ कथमिति ॥ भर्जुन विंति गर्न लाग्या ॥ हे कृष्ण ॥ भीष्म दोषा चावजो छुन
इनलाई ॥ कसो गरी मल डाई मावारा प्रहार गरु ॥ इन हरुता हामी ले पूजा गर्ना ता योग्य भया का छुन ॥ शत्रुता हो

॥ रा.म. ॥
॥ १३ ॥

गुरुनिति॥ बडोजको प्रभाव छ॥ एस्ता गुरु डोरा चार्य आदि छन्॥ तिनिहरुलाई नमारी॥ कामविश्रोभन्यामलाइ भिक्षा
मागी खानु उचित छुकी॥ इनलाई माया पछिता॥ एसे लोकमा रक्तले मुछी खायाको भन्न जस्तो हो॥ इनलाई मारी गत्य
भोग गर्नु ता॥ श्रेय देषि देन॥ तसर्थ॥ भीष्म पितामहले॥ युधिष्ठिर छेउ भन्याको छ॥ हेमहा राजपुरुष धनको दास छ
धनकसे को दास छैन॥ योतिमिनि श्रय गरी मान॥ एसर्थ मलाई॥ कौरवहरुले धनले बाधाको छ॥ ५॥ नचेति॥ जय

गुरुनहत्वा हि महानुभावान् श्रेयो भोक्तुं भैक्षमपीह लोके॥ हत्वार्थकामांस्तु गुरुनि हैव भुंजीय
भोगान् रुधिरप्रदिग्धान्॥ ५॥ नचेतद्विभ्रः कतरन्नो गरीयो यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः॥ याने
व हत्वान्निर्जीविषामस्ते वस्तिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः॥ ६॥ कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः पृच्छा

पराजय ईडुईमा कौन अधिक छ॥ योपनीहामिले जान्याको छैन॥ इनैको जय हुं छुकी॥ हाश्रो जय हुं छु हाश्रो मनमा भन्या
जित्वा पनीहा न्याजस्तो छु॥ इनलाई मारी भाफुले जियाको क्या सुख छ॥ भनि विचार गरी न्छु॥ तिउर्ये धनादि जो छु
न्॥ लडाईका सन्मुखमा भाई रखाको छन्॥ ६॥ कार्पण्येति॥ तसर्थ इनैलाई मारी कसो गरी वाचियला भनी भन्नु॥ जो

॥ भ.गी ॥
॥ १४ ॥

कार्यपछ ॥ भाक्ताकुलकोनाशगयाको जो दोष छ ॥ इनैले दाक्याको छ ॥ स्वभावशौर्यादिजस्को ॥ लडाईछोडीभि
क्षागर्नाको ॥ क्षत्रियलाई धर्म छ की अधर्म छ ॥ एस्ता विचारले चित्त मेरो ॥ संदेह भयाको छ ॥ यस्मानि श्रय गरी मेरो
कल्याण हुन्याति मि भन मति जो शिष्य हुं ॥ तिमि शिक्षा दिना मा योग्य छौ ॥ मति जो शरण मा पयाको छु ॥ मलाई शि
क्षा गर भनि विंति गन्या ॥ १ ॥ नहीति ॥ मेरा जो इन्द्रिय छुन ॥ तिनलाई सुकाउन्या ॥ यो मेरो शोक छ ॥ तज्नाई दूर गन्या
मित्वां धर्म संमूढ चेताः ॥ यद्येयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मेशिष्यस्ते हं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥ २ ॥ नहि प्रप
श्यामि ममापनुद्याय च्छोकमु च्छोषणामिंद्रियाणाम् ॥ भवाप्यभूमावसपन्नमृद्धं राज्यं सुराणामपि
चाधिपत्यं ॥ ८ ॥ संजय उवाच ॥ एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परंतप ॥ नयोत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं
एतोऽपायमकेही देष दीन ॥ यस्य हृषीकोतिः कंठकशत्रु न भयाको ॥ राज्य पाई ॥ यो स्तापनी ॥ पाई यो स्तापनि ॥
यो शोककोनाश हुन्या उपायमकेही पनी ॥ देष दीन भनि भगवान् छेउ विंति गर्दछुन ॥ ७ ॥ संजय उवाच ॥ संजय जो
छुन विंति गर्न लाग्या ॥ एवमिति ॥ हे महाराज धृतराष्ट्र ॥ भर्जुन जो छुन ॥ श्री कृष्ण छेउ विंति गन्या ॥ लडा भिगर्दिन भनी

॥ राम ॥
॥ १४ ॥

तमुवाचेति॥ ईडईसेनाकामध्यमा॥ विषादलेयुक्तभैशोकगर्द॥ एस्ताअर्जुनछन्॥ तिन्हेउश्रीकृष्णजोछन्प्रसन्नमु
खभै॥ एस्तातरहलेबोलनलाग्पा॥ १०॥ श्रीभगवानुवाच॥ श्रीभगवान् आग्पागर्नलाग्पा॥ शोकगर्नलाईभयोप
भयाका॥ एस्ताजोबंधुवर्गछन्॥ तिनलाइ॥ तिमिशोकगर्दछौ॥ येवेलामाएस्तोशोकगर्नुछैन॥ भनिमैलेबुढाया
पछि॥ भीष्मलाईडोरागचार्यलाई॥ युद्धमाकसोगरीमारुलाभनी॥ पंडितकाजस्ताकरागर्दछौपंडितजोछन् म

तमुवाचहृषीकेशःप्रहसन्निवभारत॥ सेनयोरुभयोर्मध्येविषीदंतमिदंवचः॥ १०॥ श्री
गवानुवाच॥ अशोच्यानन्वशोचस्त्वप्रज्ञावाद्दोश्चभाषसे॥ गतासूनगतासश्चनानुशो
चंतिपंडिताः॥ नत्वेवाहंजातुनाशनत्वेनेमेजनाधिपाः॥ नचैवनभविष्यामःसर्ववयम

याकाभाईजोछन्॥ तिकोशोकभयो॥ ११॥ भाईबंधुजिउदैभयामा॥ मयाकाजस्तोगरीशोकगर्नु॥ इनलाईकोपालन्या
छ॥ ईकशोगरीवाचननुभनीशोकगर्नु॥ जोहोप्रज्ञावादकहिंछ॥ ११॥ नत्विति॥ नसोगरीहामिपरमेश्वरहौ॥ हामुपनि
कसेवेलामालीलाजस्तोगरी॥ शरीरकोधारणाहुंछ॥ फेरीत्योगुप्तपनीहुंछ॥ गुप्तभयापनितस्कोनाशछैन॥ तस्मैतिमि

॥ भ.गी. ॥
॥ १५ ॥

पनी छोई राजा हरु पनित सै छन ॥ तसर्थ ईस व मेरा भंस ले भया का छन ॥ जाहा पछी पनी हा मिस वै जना रु म्या छोन ॥
भनि भंनु छैन रु म्ये छन ॥ तसर्थ ति मिले शोक गर्नु छैन ॥ १२ ॥ देहिन इति ॥ एस्तोति मि मानो लाई श्वर को ॥ जन्म मरणा
सत्य छैन ॥ भरु जीव को ता जन्म मरणा प्रसिद्ध भया को देखिंछु ॥ तसर्थ मा भंद छन ॥ देह को अभिमान गयी ॥ जो प्रा
णी छन ॥ त्यस्का देह मा पै हुवालष को ॥ अवस्था हुंछु ॥ जवान पनी हुंछु ॥ पछी हृदय पनी हुंछु ॥ तत्तै य शरीर को

देहिनो स्मिन् यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ॥ तथा देहांतर प्राप्तिं धीरस्तत्र न मुह्यति ॥ १३ ॥ मा
त्रा स्पृशा लुको नै यशी तो ह्यसुख दुःखदा ॥ भाग मा पायि नो नित्या स्तां त्ति ति क्षस्व भारत
यं हि न व्यथयंते ते पुरुषं पुरुषर्षभः ॥ सम दुःख सुखं दुःखं धीरं सो मृतत्वाय कल्पते ॥ १४ ॥

नाश भया पछी ॥ दो श्रो शरीर पाउ छन ॥ तसर्थ बुद्धि मानु रुष हरु लाई ॥ मोह भाउ दैन ॥ १३ ॥ मात्रेति ॥ मया का को जि
उदा को पनी शोक छैन ॥ ति को संयोग वियोग त्यो क सो गरी सहला भंन्या ॥ विचार गर्नु ॥ इंदिय वृत्ती का ॥ जो स्पृश विष
य छन ॥ शी तो ह्यसुख दुःख दिन्या ॥ ती भस्तिर छन हे कौनै य ॥ ति मि बुद्धि मान छौ सह उ योग्य छु ॥ १४ ॥ यं ही ति ॥ इंदि

पक्षी पक्षी जो दुःख सुख छन ॥ हेमनुज निते ॥

॥ राम ॥
॥ ॥

उःखसुखजन्माई॥आक्ताकावुगर्देनन॥उःखसुखवरोवरमांन्या॥जोधीरप्ररुषछन॥सोमुक्तिपाउनाकायोग्यहंछन॥
॥१५॥नासतइति॥असतभन्याको॥अनात्मधर्मलेभयाको॥जोशीतोह्नछन॥त्यक्तोभात्मासासत्ताछेन॥सत्त्वभावभ
याकोजोभात्माछ॥तत्कोनाशछेन॥एस्तविचारलेतत्त्वदेव्याजोछन॥तिनलेसतभसतको॥स्वरूपकोजोनिर्ग
छ॥सोदेव्याकोछतसर्थ॥पचभूतजोछ॥विवेकलेसहजुपर्दछ॥१६॥अविनाशीति॥जन्मेभावागमन॥धर्मभया
नासतोविघतेभावोनाभावोविघतेसतः॥उभयोरपिदृष्टंतत्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः॥१६॥
अविनाशितुतद्विद्वियेनसर्वमिदंततम्॥विनाशमव्ययस्यास्यनकश्चित्कर्तुमर्हति॥१७॥
अंतवंतश्मेदेहानित्यस्योक्ताःशरीरिणा॥अनासिनोप्रमेयस्यतद्युध्यस्वभारत॥१८॥

कोदेहादिव्याप्रगत्याकोछ॥एस्तोजोभात्माकोस्वरूपछ॥त्योनाशलेसहितभयाकोछेन॥नाशरहितभयाकोएस्तो
भात्माछ॥त्यक्तोनाशगर्नशक्तेन॥१७॥अंतवंतइति॥सदाएकरूपारुह्याशरीरधारणागम्यजोछ॥त्यक्तोदेहजोछ
त्योनाशलेयुक्तभयाकोछ॥अपरिछिन्नजोभात्माछ॥त्यक्तोनाशछेनउःखसुखआदिसंबंधपनिछेनतसर्थलेमो

॥ भ. गी ॥
॥ १६ ॥

हलेभयाकोजोशोछ ॥ तस्माईछोडीतिमिलडाईगर ॥ क्षत्रियकोएहिधर्महो ॥ १८ ॥ यएनमिति ॥ यभ्रभात्मालाईमानको
जोक्रिया ॥ तस्कोगम्यजोठहराउछ ॥ एभ्राईनयभयाकोजोमांदछ ॥ तिनेडुईजनालेजान्याकोछैन ॥ यस्तोकोभात्मा
छ ॥ योकोसैलाईमांदैन ॥ भाऊपनीमंदैन ॥ १९ ॥ नजायतइति ॥ एस्ताभात्माकोजन्मपनीछैन ॥ नाशपनीछैन ॥ भये

यएनंवेत्तिहंतारंयश्चैनंमन्यतेहतम् ॥ उभौतौनविजानीतोनायंहंतिनहन्त्यते ॥ १९ ॥ नजा
यतेप्रियतेवाकदाचिन्नायंभूत्वाभवितावानभूयः ॥ भजोनित्यःशोभतोयंपुराणोनहन्त्य
तेहन्त्यमानेशरीरे ॥ २० ॥ वेदाविनाशिनंनित्यंएयनमजमव्ययम् ॥ कथंसपुरुषःपार्थकं
घातयतिहंतिकम् ॥ २१ ॥ वासांसिजीर्णानियथाविहायनवानिगृह्णातिनरोपराणि ॥

रफेरिहन्त्यापनीछैन ॥ सदाएकरूपस्थिरछ ॥ पुरातनपनीछयोशरीरछोयापछिपनीमंदैन ॥ २१ ॥ वेदेति ॥ बहिलेश्वर
भयाको ॥ अव्ययकोरूपनिनाशनहुन्या ॥ एस्तातरहकोएभ्राईजोबुद्धछ ॥ सोपुरुषकोभ्राईमांदछैन ॥ कभ्राईमरा
उदछैन ॥ कसैलाईपनिमांदैन ॥ मराउदैन ॥ २१ ॥ वासांसीति ॥ जस्तोप्राणीलेनयावस्त्रनाश ॥ पुराणावस्त्रछोड्छैन

॥ रामः ॥
॥ १६ ॥

तस्मै यो प्राणो ज्ञेयः ॥ निर्गमिणा को देहो जो द्योतयति ॥ भूतया देहलाई पाउ दछ ॥ कर्मकायोनी माधाउ दछ ॥ पुरानुद्योती
नया भवस्य पाउ दछ ॥ तसर्थ ले यो जीर्ण देह को ॥ नोश भया ले ॥ शोक गर्नु दैन भंड दछ ॥ २२ ॥ नैनमिति ॥ यो जो भात्मा पुरु
षः ॥ यश्चाई शस्त्र लेपनी काट्ते न ॥ भाग लेपनि जलाउन शक्ते न ॥ पानी लेपनी गीलोगर्न शक्ते न ॥ वायु लेपनी सुकाउन स
क्ते न ॥ २३ ॥ अद्ये घोयमिति ॥ यो भात्मा जो छ ॥ भवयवन भया को हुनाले ॥ यश्चाई कसैले ॥ काट्ने गाल्न लाई कसैको सामर्थ

तथा शरीराणि विहाय जीर्णान्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥ २२ ॥ नैनं हि दंति शस्त्राणि नैनं दहति
पावकः ॥ नैनं केदयं स्या पो न शोषयति मारुतः ॥ २३ ॥ अद्ये घोयमदा घोयमक्ते घो शोष्य स्वचः
नित्यः सर्वगतः स्यात्तरचलो यं सनातनः ॥ २४ ॥ अव्यक्तो यमचिंत्यो यमविकार्यो यमुच्यते ॥ तस्मा

द्ये न ॥ भूतर्त हुनाले जलाउन पनी शक्य दैन ॥ इव्यत्वका भभाले ॥ सुकाउनु पनी शक्य दैन ॥ तसर्थ ले यो नित्य छ ॥ सब मागया
को छ स्थिर छ ॥ पूर्वरूप लाई द्योत दैन भना दीपनि छ ॥ २४ ॥ अव्यक्त इति ॥ यो भात्मा जो छ अव्यक्त भया को हुनाले ॥ मन मा चि
त्त ना गर्न न सकिया ॥ किकार न भया को हुनाले ॥ कर्म डिय जो छ ॥ हेमहावा हो ॥ तिनिले पाउनु कहि दैन ॥ तसर्थ ले ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ १७ ॥

एस्ता प्रकारको भावाकन ॥ बुद्धिशोकगर्भयोग्यछैन ॥ २५ ॥ अथचेति ॥ जाहापछिउप्रांत ॥ देहसंगनित्यजन्मम्या ॥ नित्य
मर्त्या ॥ पुण्यपापकाफलले ॥ जन्ममरणाहुन्यापछीपनी ॥ एस्तालाईशोकगर्भयोग्यछैन ॥ २६ ॥ जातस्येति ॥ जन्म
लियापछी ॥ जन्मकोभारभग्या ॥ कर्मकोनाशभयामा ॥ मर्त्यपनीअवश्यहो ॥ मयापछीतसदेहलेगयाकाकर्मले ॥ जन्मली

देवविदित्वेनानाजुशोचिनुमर्हसि ॥ २५ ॥ अथचेननित्यजातंनित्यंवामम्यसेमृतं ॥ तथापित्वंमहावा
होनेनंशोचिनुमर्हसि ॥ २६ ॥ जातस्यहिब्रुवोमृत्युक्रवंजन्ममृतस्यच ॥ तस्मादपरिहार्येथेनत्वं
शोचिनुमर्हसि ॥ २७ ॥ अव्यक्तादीनिभूतानिव्यक्तमध्यानिभारत ॥ अव्यक्तनिधनान्येवतत्रकाप
रिदेवता ॥ २८ ॥ आश्चर्यवत्पश्यतिकश्चिदेनमाश्चर्यवददतितथेवचापः ॥ आश्चर्यवच्चेनमम्यःशृणो

जपनीअवश्यहो ॥ एस्ताअवश्यनैभैरहन्त्या ॥ जन्ममरणाकानिमित्तमा ॥ पंडितलेशोकगर्भयोग्यछैन ॥ २९ ॥ अव्यक्ता
दीनिति ॥ इजोप्राणीछन् ॥ इकोडन्यनिको ॥ पूर्वरूपजानियाकोछैनहेभारत ॥ जन्मभयापछी ॥ मरणासम्मकोलक्षणा
बुद्धमाभाउछ् ॥ मयापछीकाहाजाछन् ॥ स्वप्नभाभयानलोविचारछ् ॥ तस्माशोकगर्भयोग्यछैन ॥ ३० ॥ आश्चर्यवदिति

॥ एव ॥
॥ १७ ॥

यो भात्मज्ञानवशो कठिन रहेछु ॥ कोहि ता यस भात्मज्ञानलाई ॥ शास्त्रका विचार ले ॥ गुरुका उपदेश ले ज्ञान्यापनी ॥ आश्च
 र्य नस्तो देष दछु ॥ सबै माग यो को नित्य आनन्द स्वभाव भया को जो भात्मा छु ॥ त भ्राई लोक देखि वाहीरु नाले ॥ इ
 न जाल विकानस्तो ॥ आश्चर्य देष दछु ॥ कह्यापनी आश्चर्य ले कहंछु ॥ सुन्यापनी आश्चर्य ले सुंदछु ॥ कोही ता सुनी
 पनी एत्ता भात्मा वुरु दैन ॥ २८ ॥ देहीति ॥ हे भर्जुन ॥ सबै का देह मावस्या को भात्मा जो छु सो ॥ कैसे ले माया माया
 ति श्रुत्वा प्ये न वेदि न चैव कश्चि कत ॥ २९ ॥ देहीत्यमवध्यो यं देह सर्वस्य भारत ॥ तस्मात्सर्वाणि भूता
 नि न त्वं शोचि तु महसि ॥ ३० ॥ स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकंपितु महसि ॥ धर्माद्विपुद्वा क्युपो न्यत्क्षत्रि
 यस्य न विद्यते ॥ ३१ ॥ यदृच्छ्या चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतं ॥ सुखिनः क्षत्रिया पार्थ लभन्ते युद्धमी
 दृशम् ॥ ३२ ॥ अथ चेत्त्वमिमं धर्म्यसंगमन्त्रकरिष्यति ॥ ततः स्वधर्मं कीर्त्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥
 छैन तस अर्थ ले ॥ ई जो पाणी छुन ॥ इन को शोक गर्नु नाति मिलाइ योग्य छैन ॥ ३० ॥ स्वधर्म मिति ॥ क्षत्रिय को युद्ध स्वधर्म दे
 विकन ॥ कपादया गर्नु योग्य छैन ॥ धर्म ले युक्त भया को ॥ एत्तो युद्ध छु ॥ तस देखि भरु कल्याण क्षत्रिय को केहि छैन ॥ ३१ ॥
 यदृश्येति ॥ देव काइ छाले प्राप्ति भया को ॥ एत्तो युद्ध छु ॥ त्यो कस्तो भया स्वर्ग द्वार खुला भया को ॥ एत्ता धर्म युद्ध लाई जो शे

त्रिय पाउ दछु ॥ तिनै सुखी छुन हर्षार्थ ॥ ३२ ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ १८ ॥

अथ चेत्त्वमिति ॥ योतिमिले धर्मलेपाया को यद्ब्रह्म ॥ एतौ यद्ब्रह्म गदैनता ॥ आहुस्वधर्म कीर्ति छोडना लेगी ॥ तिमिलाई ॥ पाप
लागला ॥ ३३ ॥ अकीर्तिमिति ॥ यो संसारमा वडे अपश्यति मोहोला ॥ सर्वे लेमान्याका ॥ वडामनुष्य जो छन ॥ उला
को अपश्य भयो भया ॥ मर्ना देषि अधिक छ ॥ ३४ ॥ भया डराणा इति ॥ इमहारथी जो छन ॥ तिमिलाई ॥ पुंछगर्नाका
भय देषिन् ॥ भागी गया भनी भन् ॥ पहिले तिमि जो छो ॥ इसवेले सन्मान गरियाका छो ॥ यसवेला मा ॥ पुंछगर्न छो

अकीर्ति चापि भूतानि कथयिष्यन्ति ते अयां ॥ संभावितस्य चाकीर्ति मरणादतिरिच्यते ॥ ३४ ॥

भया डराणा उपरतं संसृतत्वां महारथाः ॥ येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥ ३५ ॥

अवाच्यवादाश्च बहुन्वदिष्यन्ति तवाहिताः ॥ निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततोऽः खतरं कुकिम् ॥ ३६ ॥

हृतो वा प्राप्यसे स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे मही ॥ तस्मादन्तिष्ठ को नैव युद्धाय कृतनिश्चयः ॥ ३७ ॥

यो भयाहलुका होई नाउला ॥ ३५ ॥ भवाच्यवादानिति ॥ तिमि आई शत्रु जो छन ॥ तिपनि तिमिलाई वकवाते ठेरे गर्न
तिमि सामर्थ्य को निन्दा पनि गन्वा भया ॥ बाहा देषि हलोड ॥ स्वका छ केही पनि छैन ॥ ३६ ॥ हृतो वेति ॥ यो लडा जि
मा मयो भयापनि ॥ स्वर्ग पाउला ॥ जित्वा भया राज्य माग पाउला ॥ तसर्थ हे को नैव निश्चय युद्ध गर्नु योग्य छ ॥ ३७ ॥

॥ रामः ॥
॥ १८ ॥

सुखदः खशति सुखदः खलाभालाभहानी ॥ जयपराजयवरोवरमानी ॥ क्षत्रियकोधर्मयुद्धगर्जहा ॥ युद्धगर्जो भ
न्यातिमिलाई पापलाग्याछैन ॥ ३८ ॥ एषति ॥ वलुतत्वको प्रकाशजज्ञेहंछु ॥ त्यस्कोनाउसांख्यछु ॥ तज्जेगरीभात्म
तत्वको प्रकाशहंछुभनि ॥ एस्सास्त्रकोनाउपनि सांख्यछु ॥ सांख्यमतको ज्ञान ॥ मैलेतिमिलाई भन्याको छु यज्जेगरी
तिमिलाई ॥ भात्मतत्वप्रक्षभयेनता ॥ चित्तशुद्धगर्नाका मार्गले ॥ भात्मतत्वप्रत्यक्षरुनाकार्थ ॥ कर्मयोगभन्याको

सुखदः खेसमेकत्वालाभालाभौजयाज्ञयो ॥ ततोयुद्धाययुज्यस्वनेवंपापमवाप्यसि ॥ ३८ ॥

एषातेभिहितासांख्ये बुद्धिर्योगेतिमांशुराह ॥ बुद्ध्यायुक्तो यथापार्थ कर्मबंधं प्रहास्यसि ॥ ३९ ॥

नेहामिक्लमनाशोति प्रत्यवायोनविद्यते ॥ स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य ज्ञायते महतो भयात् ॥ ४० ॥

बुद्धिलगाईतिमिसुन ॥ तत्कर्मयोगकी बुद्धिलेयुक्तभैकन ॥ परमेश्वरलाई भर्षगागन्याका ॥ कर्मयोगलेगरी ॥ चित्तशुद्ध
भैकन ॥ हेपार्थ परमेश्वरका प्रसादले ॥ प्रत्यक्षज्ञानपाई ॥ कर्मयोगबंधनदेखि छुगैला ॥ ३९ ॥ नेहेति ॥ कामनाछो
डीगन्याको कर्मयोगजोछु ॥ त्योनिफलछैन ॥ प्रत्यवायपनीछैन ॥ त्यस्माइश्वरार्पणगर्नले विघ्नादिशंकापनी

॥ ३९ ॥

॥ भ. गी ॥
॥ १९ ॥

आरंभगयाकोथोरैधर्मछुतापनि ॥ संसारकावडभयदेविनरक्षागर्दछु ॥ यसकर्मयोगमा ॥ एस्तोथोरैवैगुणभयाप
नी ॥ निष्फलहोलाभन्या एस्तोशंकाछैन ॥ ४० ॥ व्यवसायेति ॥ ईश्वरकाभाराधनाले ॥ परमेश्वरकीभक्तिलेतहुलाभ
नी ॥ निश्चयभयाकोजोबुद्धिछु ॥ त्योएकैमारहुन्छ ॥ कामनालेजो कर्मगर्दछु ॥ तिन्कोअनेककामनाहुनालेअंत
जस्कोछैन ॥ तस्कापनिकर्मफल ॥ गुणफलादिप्रकार ॥ इष्टदेवताकाभेदले ॥ अनेकप्रकारकीबुद्धिहुन्छ ॥ ४१ ॥

व्यवसायामिकाबुद्धिरेकेहकरुनंद ॥ बहुशाखात्यनंतान्त्रबुद्धयोव्यवसायिनाम् ॥ ४१ ॥
यामिमांपुष्पितांवाचंप्रवदंत्यविपश्चितः ॥ वेदवादरताः पार्थनान्यदस्तीतिवादिनः ॥ ४२ ॥
कामात्मानः स्वर्गपराजन्मकर्मफलप्रदां ॥ क्रियाविशेषबहुलांभोगैश्वर्यगतिंप्रति ॥ ४३ ॥

यामिमामिति ॥ भात्मज्ञाननभयाकाजोमूर्खछु ॥ तीविषयसिजस्ताराप्रोचोवचनछु ॥ स्वर्गादिभयाकोफल
देखाउन्या ॥ तन्त्रेहयाकोछुबुद्धिजस्कोवेदमा ॥ यज्ञलेअक्षयस्वर्गप्राप्तहुन्छ ॥ भन्यायोअर्थवादछु ॥ तिम्याप्र
तियुक्तभयाकाहुन्छ ॥ एस्तोविचारलेइश्वरार्पणबुद्धिनलाईछैन ॥ याहादेविअहईश्वरकोतत्त्वपाउउक्या

छुनलाईछु ॥ ४३ ॥

कामात्मान इति॥ कामनाले व्याकुल चित्त भयाको छुन सका॥ स्वर्ग पाउनु छुभनी॥ परम पुरुषार्थ जसका॥ जन्म कर्म फल
दिन्या भोगे स्वर्गको जो मार्ग छु॥ त्यस्त क्रियादि जो नाना प्रकारका कर्म छुन॥ तनलाई देखाउदछुन॥ ४३॥ भोगे
स्वर्ग मिति॥ भोगे स्वर्गमा भासक्त भयाका॥ स्वर्ग प्राप्ति हुंछु भन्या॥ जो फलको फल जसो॥ जो रागो वचन छु॥ त्य
श्रेष्ठको छु॥ चित्त जसो॥ एस्तानो प्राणी छुन॥ तिनको बुद्धि निश्चय भैकन॥ ईश्वरका ज्ञान माहुदै न॥ ४४॥ त्रै

भोगे स्वर्ग प्रसक्तानां तया पहतचेतसां॥ व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते॥ ४४॥

त्रैगुण्यविषया वेदानि त्रैगुण्या भवार्जुन॥ निर्द्वन्द्वानित्य सत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान्॥ ४५॥

गुण्यमिति॥ स्वर्ग पाउन्या फल न तिनको भया॥ वेदमा स्वर्ग पाउन्या कर्म॥ क्या अर्थ ले भन्याका छुन॥ तस अर्थ ले भंद
छुन॥ त्रिगुणात्मकका॥ कामनाले युक्त भयाका॥ जो अधिकारी छुन॥ तिनका कर्म फल संबंधगर्वा वेद छुन॥ ति
मिता कामनामा छोडी देउ॥ सुख दुःख। सीतो ज्ञे इत्यादित्याका॥ धर्म छोडी धैर्य गरी॥ पायाको रक्षा गर्नु॥ भद्रपा
उलाभनाको भासा छोडी॥ यत आत्मा मा॥ युक्त बुद्धि भै ईश्वरार्पण कर्म गरभनी॥ श्री भगवान् भंदछुन॥ ४५॥

॥ भ. गी. ॥

॥ २० ॥

यावानर्थ इति ॥ एस्ताथोरपानीमा ॥ सवैगर्वाकामपुनरेन ॥ ठाउठाउखोजीकामपुन्याउनुपदंछ ॥ इलोतलाउपायाप
छि ॥ भंतजानुपदेन ॥ तल्लेवसत्तानपायापछी ॥ वेदमाकथाकोजोभानंदछन् ॥ तिसवैतसेकाभिन्नमाछन् ॥ तसर्थ
ले ॥ योबुद्धिहोयोयस्तोभावलेहुंछ ॥ ४८ ॥ कर्मणीति ॥ तत्त्वज्ञानकोइछागर्वाजोतिमिछो ॥ तिमिलाईकर्मकोअ
धिकारछ ॥ तत्कर्मकाजोफलछन् ॥ तिवंधनगर्वाछन् ॥ तस्मातिप्रोइछानहवस ॥ इतिजस्तोभोजनगयापछि
यावानर्थउदयानेसर्वतःसंजुतोदके ॥ तावासर्वपुवेदेपुत्रासरास्पविज्ञानतः ॥ ४९ ॥ कर्मण्येवाधि
कारस्तेमाफलेषुकदाचन ॥ माकर्मफलहेतुर्भूमातेसंगोस्त्वकर्मणि ॥ ५० ॥ योगस्यकुरुकर्मणि
तृप्तिहुंछ ॥ त्यस्तैकर्मगयापछी ॥ त्यस्कोफलहोला ॥ एस्ताशंकागरीभंदछन् ॥ कर्मफलमातिप्रोप्रवृत्तिनहवस
इछागयाकाजोस्वर्गादिछन् ॥ तन्कोनियोज्यविशेषराहुनाले ॥ फलदिन्याभया ॥ कामनागयाकोफलनहवस
योभावछ ॥ एस्ताविचारलेकर्मबंधनगर्वाहोला ॥ भन्नाकाभयलेकर्मनगर्नु ॥ एस्तोसंगतिमिलाईनहवस ॥
५० ॥ योगस्यइति ॥ हेधनंजय ॥ मकर्ताहुंभन्नाएस्तोअभिमानछोडी ॥ इश्वरमास्थिरचित्तगरीसिद्धिहवस्तोपनी

संगत्यस्तोचमंजय

॥ रामः ॥

॥ २० ॥

सिद्धि न हवस्तापनि ॥ एकैजस्तो विचार गरी ॥ केवल ईश्वरार्पण कर्म गर ॥ तस अर्थ ले ॥ एस्ता प्रकार को समभाव जो छु ॥ योग
बोला उछु ॥ ४८ ॥ हो गीति ॥ हे भर्तु न ॥ ईश्वरार्पण गर्वा जो बुद्धि निश्चय हुं छु ॥ उस बुद्धि योग देषि भरु जो कामना का कर्म
छु ॥ तनिक हार ले अत्यंत कठिन छु ॥ तस अर्थ ले ॥ ज्ञान को आश्रय भया को जो कर्म योग छु ॥ त्यश्चा ईति मि गर ॥ अर्थ
ले ॥ जो कामना ले युक्त भया का छु ॥ तिता केहि पनि छैन न ॥ ४९ ॥ बुद्धि युक्त इति ॥ ईश्वरार्पण बुद्धि ले क्त भया को जो

सिद्ध सिद्धोः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥ ४८ ॥ होरा सखरं कर्म बुद्धि योगा द्वनं जय ॥ बुद्धौ शरणा मन ॥
विच्छेद पराणाः फल हेतवः ॥ ४९ ॥ बुद्धि युक्तो जहातीह उभे सुकृत दुःकृते ॥ तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः क ॥
र्म सुकोशलम् ॥ ५० ॥ कर्म जं बुद्धि युक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणाः ॥ जन्म बंध विनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनाम ॥

योग छु ॥ त्यो पुराण पाप को जो फल छु ॥ स्वर्ग नरक तत्क वंध लाई छोड्छु ॥ तसर्थ ले ॥ कर्म योग ति मि गर ॥ त्यो कर्म यो
ग मोक्ष दिन्ना छु ॥ ५० ॥ कर्म जमिति ॥ कर्म को फल छोडि ॥ ईश्वरार्पण गर्वा जो ज्ञानी छु ॥ ति जन्म को वंध न छु ॥ त्य
श्चेति निर्मुक्त भै ॥ केहि पनि उपडवन भया को ॥ जो ईश्वर को पद छु ॥ सो मोक्ष पद त्यो पाउद छु ॥ ५१ ॥ ॥ ॥

॥ भ. गी ॥
॥ २९ ॥

यदेति ॥ परमेश्वरको आराधनागयापछि ॥ तिका प्रसादले ॥ जवति प्रोबुद्धि देहाभिमानलक्षणा ॥ जो मोहभयाको डलो
वनछ ॥ त्यसदेखितरौला ॥ तवति प्रासुन्याको ॥ सुन्नाको ॥ यो संसार देखि ॥ तिमिलाई बैराग्य होला ॥ ५२ ॥ अतीति ॥ वेदि
क ॥ लौकिक ॥ जो नाना प्रकारका फल सुन्याका छन् ॥ तिमापन्याकी जो बुद्धि छ ॥ सो न बईश्वरमा स्थिर होला ॥ तवति

यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ॥ तदा गंत्यासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥ ५२ ॥ अतिविष
तिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ॥ समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यति ॥ ५३ ॥ भर्जुन उवाच
स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ॥ स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत बुजेत किम् ॥ ५४ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ॥ आत्मन्येवात्मनानुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥

मिजो छै ॥ योगको फल तत्वज्ञान छ ॥ उन्लाई पाउला भंदछन् ॥ ५३ ॥ भर्जुन विंतिगर्न लाग्छा ॥ स्थितेति ॥ समाधिमा रत्या
को स्थिर बुद्धि भयाकाको ॥ क्यालक्षणा हुन्छ ॥ स्थितधी कसो गरी बोलुंदछ ॥ कसो गरी भासन गमन गर्दछ ॥ ५४ ॥ श्री
भगवान् भाषा गर्न लाग्छा ॥ प्रजहातीति ॥ आक्रामन मारत्याका जो कामना छन् ॥ हे पार्थ ॥ तनै कामनालाई ॥ न बवे स
गरी छोड्दछ ॥ परमानंद रूप जो आत्मा छन् ॥ तिमा ध्यानले प्रसन्न नवहुन्छ ॥ आत्मोपम भैकन ॥ श्रुत जो अभिलाष छ

॥ गमः ॥
॥ २९ ॥

तिनलाई छोड़ दछु ॥ तत्तालक्षणांस्थितबुद्धिवोला उछु ॥ ५५ ॥ उः खे धिति ॥ उः खलेजस्को उद्धिग्नमनछेन सु
खमाइछागयोकोछेन रागभयक्रोधनभयाको ॥ एस्ताजो मुनिछन् सो स्थितबुद्धिवोला उछु ॥ ५६ ॥ यः सर्वत्रेति
आक्रा पुत्र मित्रादिको जन्नाई स्नेहछेन वटियावस्तु पाया मापनि खुसी छेन तस्ते भभुभमापनी विषादछेन केव

उः खे धनुद्धिग्नमनाः सुखेषु विगतसृहः ॥ वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥ ५६ ॥

यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्रत्याप्यशुभाशुभम् ॥ नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ५७ ॥

यदा संहरते चायं क्लृप्तं गां नीवि सर्वशः ॥ इन्द्रियाणां प्रियार्थेभ्यस्तपज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ५८ ॥

लउदासीनभयाको जो छत्यस्को बुद्धिप्रतिष्ठित हो ॥ ५७ ॥ यदेति ॥ इन्द्रियका अर्थ जो शब्दादिछन् तिन देखिन् इन्द्रिय जो आ
क्रावसमारहंछु जस्ते स्वभावैले गरि कछु वा जो छु आक्रा हात गोडालाई भिन्न शरीरमा दवाई लिंग तस्ता प्रकारले गरी
आक्रावशमा सब इन्द्रियभयाका छन् भन्या तसैलाई प्रतिष्ठित बुद्धि कहिंछेन् ॥ ५७ ॥ ॥ ४९ ॥ ॥

॥ भ. गी. ॥

॥ २२ ॥

विषया इति ॥ निराहारभयाको जे देहाभिमाना मूर्ख छ तस्कापनी विषय दुइत छन परंतु त्यस्को अभिलाष जो छ दुइतैन
स्थित बुद्धिभयाको मनोष्य छन तस्काका परमात्माको ज्ञानभया दोष विषयको अभिलाष दुइत छ ॥ ५८ ॥ यत
तोपीति ॥ हे कौन्तेय मोक्षलाई यत्न गर्ना जे विवेकी छन तस्को मन जो छ तस्लाई इंद्रिय जो छन तिवललेषे बंधन

विषया विनिवर्तते निराहार स्पदे हि नः ॥ सवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥ ५९ ॥ यत तो
ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ॥ इंद्रियाणि अपमाथीनि हरंति प्रसभं मनः ॥ ६० ॥ तानि
सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्पराः ॥ वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥
ध्यायतो विषयान्पुंसः संगस्तेषूपजायते ॥ संगोऽसंजायते कामः कामाक्रोधोभिजायते ॥ ६२ ॥

तसर्थले इंद्रियको मनलाई क्षोभ गर्ना स्वभावै छ ॥ ६० ॥ तानि सर्वाणि ॥ तसर्थले तसवै इंद्रियलाई आक्राव
समागारि हामि मात त्यर भै योगाभ्यास गर्ना जस्का इंद्रिय वशमा छन तस्को बुद्धि प्रतिष्ठित छ इंद्रिय वशमा गरि बहुत
भति भंद छन ॥ ६१ ॥ ध्यायत इति ॥ गुण बुद्धिले विषयको ध्यान गर्ना जे पुरुष छ तस्को त्यस सित आशक्तिले काम रुंछ त्यो का

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

॥

क्रोधादिति॥ तस्क्रोधले यो कामगर्वाहो किं होई न भनि विवेक के हिर हदै न तों हांपदि शाखले गुरुले वताया को जो ज्ञान छ
त्यस्को नाश हंछु त्यस्ने गरि बुद्धि को नाश हंछु बुद्धि को नाश हुनाले त्यस पुरुष को सब विषय छ॥ ६३॥ रागेति॥ राग द्वेष ले रहि
त जो इंदिय छन तनूले विषय को भोग गत्यापनी आक्रावशमाभया को छ मन जस्का त्यासंसार देषि शांतिया उंछु यो

क्रोधाप्रवति संमोहः समोहात्स्मृतिविभ्रमः॥ स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिशात्यराश्रपति॥ ६३॥
रागद्वेषवियुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन्॥ आत्मवशैर्पेर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति॥ ६४॥ ॐ ॥
प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते॥ प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते॥ ६५॥ ॐ ॥

श्लोकले स्थितधीकसो गरि चलदछ भन्नाका चतुर्थ पञ्चको आक्रावशमाभयाका जो इंदिय छन तनूले विषय
को भोग गर्दछ भनि उत्तरादिया को छ॥ ६४॥ प्रसाद इति शांति भयापदि सकल दुःख को नाश हंछु तों हां देषि चि
त्त निर्मल भयापदि ईश्वरमा बुद्धि स्थिर हंछु॥ ६५॥ ॥ ॐ ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ ॐ ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ २३ ॥

नास्तीति ॥ जस्का इंदिय वशमा छैनन् भन्या तस्का शास्त्र गुरुको उपदेश देषी भयाकी आत्मज्ञान विषयकी बुद्धि छैन तस्का
आत्मध्यान पनि छैन ॥ आत्मध्यान नगर्न्या भयापछि चित्तको शांति पनी हुंदैन चित्तको शांति नभयापछि मोक्षरूपी जो आ
नंद छ त्यो कों हों पांजो छ ॥ ६६ ॥ इंदियारागामिति जस्का वशमान भयाका इंदिय जो छैन आत्मा स्वच्छंदले फिर्दछन् त्यस्मा

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य नचायुक्तस्य भावना ॥ नचाभावयत शांतिरशांतस्य कुतः सुखं ॥ ६६ ॥
इंदियारागं हि चरतां यन्मनो नु विधीयते ॥ तदस्पृहति प्रज्ञां वायुर्नावमिवास्मसि ॥ ६७ ॥
तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ॥ इंदियारागीदियार्थेभ्यस्तपज्ञापतिष्ठिता ॥ ६८ ॥

एक इंदिय जो मन छ सो वसेमान भयाको इंदियले संग भैकन जांछ त्यो इंदिय तस् पुरुषको बुद्धि हरिकन विषयमा
हुवाउंछ जस्तो गाफील भयाको मल हाजो छ त्यस्को नाउ कन वतां सजस्तो गरिष्ठुमाउंछ एके इंदिय पनि विगाछ
सवै इंदिय विष्ठापछि क्या धराना छ ॥ ६७ ॥ तस्माद्यस्येति ॥ हे महाबाहो तसर्थले इंदियका जो अर्थ छैन तिन देषि
सव प्रकारले वशमा गन्याका जस्का इंदिय छैन तस्को बुद्धि पतिष्ठित छ भंदछन् ॥ ६८ ॥

॥ ६८ ॥
॥ २३ ॥

यानि शोति ॥ आत्माका अज्ञानरूपी जो अंधकार छ. तस्मै गरिढा क्या को छ. बुद्धिजस्को. तिनको जस्तो रात्रीमा देख्यो को व्य
वहार केहि हुँदैन तस्तै अज्ञान देखी भयाको रात्री छ. तस्य रात्रीमा. इन्द्रियजस्तै वशागत्या का छन्. जो आत्मनिष्ठा मा जागदोह
छ. जो त विषय निष्ठा मा जागी जागदोह छ. तस्मा आत्मतत्त्व जान्या प्राणी रात्रि जस्तो मा देखन्. जस्तो गरी उलूक दिनमा दे
ख्दै त रात्रिमा देख्दछ. बुद्धिजानी जो छ. दृष्टि बुल्याको हुनाले. विषयमा देख्दै त. यसर्थले. असंभावित लशरा छैन ॥ ६१ ॥

यानि शासर्वभूतानां यस्यां जागति संयमी ॥ यस्यां जायति भूतानि सा निशा यश्पतो मुनेः ॥ ६२ ॥
आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशंति यदत् ॥ तद्वत्कामायं प्रविशंति सर्वे स शान्तिमाप्नोति न

आपूर्यमाणमिति ॥ जस्तो गरी अनेक नदीले भरियाको समुद्र जो छ. त्यो. आफ्नो मर्यादा लाई छोड्दैन. सबै जल तसै मा जा
छ. तस्तै भोगले विकार मान जान्या. ईश्वरमा दृष्टि भयाको जो पुरुष छ. तस्का प्राण कर्मले. आयाको विषय जो छन्. तनै त
श्लाई पात्र हुन्छन्. तसर्थले तस्को बंधन छैन. त्यो पुरुष मुक्ति कन पाउँछ जस्तै ईश्वरमा कामना छ त्यो पाउँदैन ॥ ६० ॥

विहायेति तस्यैवात्र भयाकाजो कमता छन्ति को रये क्षागरी नयाया काजो छन्ति को रक्षा नगरी तिनका भोग को जो
उपाय छतस्माममता छोडि अहंकार छोडि ईश्वरमा दृष्टि गरी प्रारब्धका वशले जो भोग गर्दछन् त्यो मोक्ष पाउँछ ७१
येति यो बलज्ञान निश्चाले बल समादिति भयाको परमेश्वर का आरधनाले अंतःकरण शुद्ध भयाको पुरुष जो छत्यो यो

विहाय कामान्पः सर्वास्तु मांश्चरति निर्युहः निर्ममो निरहंकारः स शान्तिमधिगच्छति ७१ एषा वा

ह्रीस्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति स्थित्वा स्पामन्तकाले पिवन्ति निर्वाणामृच्छति ७२ इति श्री

भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे सारव्ययोगो नाम द्वितीयोऽध्या

यः २ अर्जुन उवाच ॥ ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिजनार्दन ॥ तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव

रिसंसारकामोहमाप्ताः पुरुदैर्न अंतकालविषये यो बलज्ञानमास्थितमयो भन्यानिर्वाणाय दमाप्ताः पुरुदैर्न केरिबालज

रदेविबलज्ञानको अभ्यासगन्या हरुकोता सहजै मा मोक्ष हुन्छ ७२ इति बुधो धिन्यां भाषायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ अर्जुन

विति गर्दछन् ज्यायसीति ॥ हे केशव कर्मदेहि मोक्षगन्या हुनाले बुद्धि श्रेष्ठ छ ॥ एस्तोति प्रामतना भयाति नियस्तो हित हु पा ॥ २ ॥

यत्तेषु द्वयोः कर्मद्वयं तस्मात्वारंवारं मलाईका अर्थले ये रगागर्ददौ ॥१॥ व्यामिश्रोति ॥ ज्ञानेन रसात् कर्मकोपशंसा कर्तुं
माज्ञानकोपशंसा सस्तामिश्रितभयाकावाक्यले संदेह उत्पन्नगर्त्याजो वचनछन्त्यस्य मेरी बुद्धि कतमो हितगर्ददौ
तिमिलाईमउपरवडो करुणा छ भन्या मोहितगर्त्यातिमिछेन मेरा भ्रमले सस्तामानिछ तसर्थ निश्चय सताग
मलाई भन्नु हवस जश्ने मलाई सुक्ति प्राप्त हवस ॥२॥ श्रीभगवान् अज्ञागर्बलाग्या लोके स्मिन्निति ॥ हे अर्जुन भिन्नति

व्यामिश्रौ गोववाकोपन बुद्धिं मोहयसीवमे ॥ तदेकं वदति श्रुत्य येन श्रेयो हमाप्नुयां ॥२॥ श्रीभगवानु
वाच ॥ लोके स्मिन्नि विधातिष्ठापराषेक्तामया तद्य ॥ ज्ञानयोगेन सांख्यानां कर्मयोगेन योगिनां ॥३॥

न विचारले मोक्षसाधनगर्त्या कर्मयोगनिष्ठा ज्ञाननिष्ठामैले कल्याको भयापछि ईडुईमाजो श्रेष्ठ छ तस्मानि
श्चयगारि एकथो कभन येति मिले सो ध्याका कुरा योगपहो मैले तात्पर्यस्तो भन्याको छैन कर्मज्ञानयोगले
कैवल्यज्ञाननिष्ठा कल्याको छ गुरा पधात भयाका तिडुईको एकै विचार हुनाले एकैको अधिकार भेद हुनाले
प्रकार भेद कल्याको छ एससंसारमा मुद्रा मुद्रा अंतः करणाभावले ईडुई प्रकारका जो अधिकारी छन तिनमा ईडुई प्रकार

॥ भ.गी.॥

॥ २५ ॥

रकामोक्षरूपकुरा. यथमाध्यायमामैलेस्पष्टगरीकहाकोछ. तसैउई प्रकारलाई देवाउंछन्. मुद्रजस्को चित्तभयाको छरा
नलेपायाकोछ. एस्तजोसारव्यमापक्काभयाकाछन्. तिनकाज्ञानकापीरपाककाअर्थध्यानादिलेमुक्तिकोमार्गकहा
कोछ. सारव्यपाउनाकोजस्काइछाछ. तिनकाचित्तशुद्धिकामार्गलेत्यस्कोउपायभयाकोकर्मयोगकोजस्काइअधिकारछ
तिनलाईकर्मयोगभन्याकोछ. ॥ ३ ॥ नकर्मणामिति. ॥ कर्मनगन्याज्ञानमिलदैत. चित्तशुद्धितमैकतगन्याकोजोसन्धा

नकर्मणामनारंभान्नैकर्म्यपुरुषोऽश्रुते. ॥ नचसंत्यसनादेवसिद्धिसमधिगच्छति. ॥ ४ ॥ नहिक
श्चि. क्षणामपिजातुतिष्ठत्यकर्मकृत्. ॥ कार्यतेह्यवशः कर्मसर्वपक्षतिजैर्गुरौः. ॥ ५ ॥ कर्म
द्वियारिणसंयम्यपआस्तेमनसास्मरन्. ॥ इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते. ॥ ६ ॥

सद्यत्तोज्ञानशून्यभयाकोहुनालेमोक्षपाउदैत. ॥ ४ ॥ नहीति. ॥ मूर्खभयाकोहवस्तापनी. ज्ञानीहवस्तापति. कौनैवे
नाभयानी. एकक्षणाकर्मनगरीरहदैत. स्वभावलेभयाकोजोवैराग्यादिगुराछन्. तनैलेसवैषाणी. आक्रावशमा
नरहिकन. कर्ममापवृत्तिगारिछन्. ॥ ५ ॥ कर्मद्वियारीति. ॥ वचनादि. कर्मद्वियादिजोछन्. तिनकोवैचगरी. ईश्व

॥ गुरुः ॥

॥ २५ ॥

रका ध्यान का छल ले मन ले विषय को स्मरण गन्या मन जो छ श्रुन हुनाले ईश्वर मा स्थिर हुदै न तसर्थ ले तपश्चाई मिथ्या
चार भया को दंभी कहिंछ ॥ ६ ॥ यस्त्विति ॥ जो ज्ञाने दिय लाई मन ले वश गरी कत जो ईश्वर मा चित्त दिंछन् कर्म
दिय जो छन् तिनै ले कर्म रूप योग को उपाय गर्दछ फल को अभिलाष न रात्र्या त्यो श्रेष्ठ छ ति चित्त शुभ या
कानी बोल उंछन् ॥ ७ ॥ नियत मिति ॥ तसर्थ ले ॥ संध्या पासना दिनित्य कर्म गर्नु किन भन्या कर्म न गन्या भन्दा क

यस्त्विं दियारि मन सा नियम्यार भतेर्जुन ॥ कर्मै दियैः कर्म योग म सक्तः स विशिष्यते ॥ ७ ॥

नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्य कर्मणाः ॥ शरीर यात्रा पि च ते न प्रसिद्धे ह्य कर्मणाः ॥ ८ ॥

यज्ञार्थात्कर्मणो न्यज्जलोको यं कर्म बंधनः ॥ तदर्थं कर्म कौंतेय मुक्तसंगः समाचर ॥ ९ ॥

मर्ग न्या श्रेष्ठ बोल उंछन् सर्व कर्म ले श्रूत्य भया को जो छ तस्का शरीर को निर्वाह पति हुदै न ॥ ८ ॥ यज्ञार्थादिति ॥ हे कौ
न्तेय हे अर्जुन ॥ ईश्वर को आराधना जो छ कर्म छ त्यो कर्म लाई छोडि अरु कर्म जो गर्दछन् तिन ले गारि वां धिंछ
तसर्थ ले ईश्वर को आराधना निमित्त गन्या का कर्म ले बंधन हुदै न हे कौन्तेय भंदछन् ॥ ९ ॥ ४९ ॥

॥ भ.गी. ॥
॥ २६ ॥

सहयज्ञाशति॥ ब्रह्मालेयज्ञका अधिकारी गरी. जो बाह्यरा छन्. तिनै लाई आदि प्रजाको. सृष्टी गरी एस्तो वचन
बोल्दा भया॥ यज्ञले तिमिहरुको. उत्तरोत्तर वृद्धि होला. यो यज्ञ जो छ. तिमा कामको इष्ट भोग दिन्या होला.
आहा यज्ञ भन्याको. आवश्यक कर्मको लक्षणा हो भनि वुरुनु॥ १०॥ देवाति ति॥ यज्ञले गरि देवताको भावना ग
या. त्यस यज्ञले गरी. देवता ति सो वृद्धि गर्ना छन्. एस्ता प्रकारले गरी. ति सो पति. देवताको पति परस्पर कल्याण प्राप्त हो

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः॥ अनेन प्रसविष्य धमे षवोस्तिष्ठ कामधुक्॥ १०॥
देवान् भावयत नितेन ते देवा भावयन्तु वः॥ परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ॥ ११॥ इष्टान्
कामा हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः॥ तैर्दत्तान् प्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते तेन एव सः॥ १२॥ छ॥

ला॥ ११॥ इष्टानिति॥ यज्ञगारि प्रसन्न भयाको देवता छन्. तिनै वर्षा दिली कन जो ति सो कामना छ. त्यस्ता ईदित न्यस थले देव
ताले दियाको जो अन्न छ त्यो अन्न देवता लाई. नदी पंच यज्ञ न गरी जो भोजन गर्दछ त्यो मनुष्य देवताको चारै वला उं छन्
॥ १२॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥

॥ गु॥
॥ २६ ॥

यज्ञेति॥ वैश्वदेवादिजोयज्ञं हन्त्येगरीकतवाकीरह्याकोजो अन्नं हन्त्यस्य अन्नको भोजनजोगर्ह्यत्योयंच सूत्राजोपायकृत्य
सदेधिसुक्लं हन्त्येजो वैश्वदेवादियज्ञं नगरी आक्रायेठभनाका अर्थलेजो भोजनगर्ह्यत्योपायेको भोजनगर्ह्या हो धानकुट्ता
पिठोपिसदा बुद्धोयोत्तापानीका भाडावाटकसिगर्वडादोजो जीवमारी हन्ती जीवमान्याको पापपंचसूत्रना कहिंछ ॥ १३
अन्नादिति॥ अन्नदेवापारा उत्पन्नयाका हन्त्यवर्षादेधिसि अन्न उत्पन्नभयाको हन्त्ययज्ञदेधिवर्षा उत्पन्न हन्त्येयज्ञकर्मले उत्प

यज्ञशिष्टाशिनः संतो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः॥ भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचंत्यात्मकारणात् ॥ १३ ॥

अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसंभवः॥ यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥ १४ ॥ छ ॥

कर्मवृक्षोद्भवो विद्मिवृक्षाक्षरसमुद्भवम्॥ तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञपतिष्ठितम् ॥ १५ ॥

न्नभयाको हन्त्यग्निमादियाको आहुतिः सूर्यमाप्राप्तिं हन्त्यसूर्यदेधिप्राप्तिं हन्त्यअन्नदेधिप्रजां हन्त्यभनिधर्मशास्त्रमाक
ह्याको हन्त्य ॥ १४ ॥ कर्मेति॥ कर्मवेददेधि उत्पन्नभयाको हन्त्येवेदवृक्षादेधि उत्पन्नभयाको हो सर्वव्याप्तभयाको ब्रह्मजो हन्त्य
सर्वदायज्ञलेमात्रपाईंछ ॥ १५ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

॥ भ.गी. ॥

॥ २७ ॥

एवमिति ॥ एसाको आयुपापरूपछ जौनमनुष्यको इंदियविषयैमारमरागरीरहंछन् ईश्वरको आराधनारूपीकर्मगदैननभ
न्यात्यकोजीवनुदृथाछ ॥ १६ ॥ यस्त्विति ॥ आत्मा मजस्कोपीतिछ आत्माका आनंदलेगरी तृप्तिभयाको भोगकाइछालेहितभ
याकोत्यस्तामनुष्यकोगर्नुकार्यकेहिपनीरहदैत ॥ १७ ॥ नैवेति ॥ यस्तजोपुरुषछन् तस्तेगन्याकाकर्मकोपुरापयतिछैनज

एवंपवर्तितंचक्रंनानुवर्तयतीहयः ॥ अघायुरिंदियारामोमोघंपार्थसजीवति ॥ १६ ॥ यस्त्वा
त्परतिरेवस्यादात्मतृप्तिश्चमानवः ॥ आत्मन्येवचसंतुष्टस्तस्यकार्यंनविद्यते ॥ १७ ॥ नैवतस्य
कृतेनार्थोनाकृतेनेहकश्चन ॥ नचास्यसर्वभूतेषुकश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥ १८ ॥ तस्मादक्तःसत
तंकार्यंकर्मसमाचर ॥ असक्तोह्याचरंक्वमपरमाप्नोतिपूरुषः ॥ १९ ॥

स्कावह्लादिस्थावरान्तजेषाणीछन् तित्माकसैकाअर्थलेमोक्षहोलाभतिआश्रयछैनदेवतापनितेसबलजानीकामोक्ष
कोप्रतिबंधकरुनसक्तैनन् देवतालेगन्याकोजोविप्रछन्ज्ञानकाअगाडीमापैरूछन्भतिवेदलेकह्याकोछ ॥ १८ ॥ तस्मादि
ति ॥ हेअर्जुनकर्मकोफलत्यागगरीअवश्यगन्यानित्यनैमित्तिकजोकर्मछन्त्यश्चाईविशेषगरीगरत्यसर्थलेभोगमाआस

॥ गुरुः ॥

॥ २७ ॥

कनभैकर्मगर्वापुरुषजोछन् सोचित्रशुद्धिभयाकाज्ञानकामार्गले मोक्षलाई पाईछ ॥१॥ कर्मरौवेति ॥ कर्मलेशुद्धभैकनरा
जजनकादिज्ञानमाप्राप्तभयाकाछन् तिमि मज्ञानी हुं भनी मांदछौ तसो भयापनी लोकका अर्थले कर्मगर्नु पर्दछ ज्ञानी
ले कर्मतगर्वात्पस्कोखुन पाई मूर्खपनी छोडिदिन्छन् तसर्थ तिनलाई शिक्षागर्नाका अर्थले पनि कर्मगर्नु पर्दछ ॥२॥ यद्य

कर्मरौबहिसंसिद्धिमास्थिताजनकादयः ॥ लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन् कर्तुमर्हसि ॥२०॥
यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेत राजनः ॥ सयत्प्रमारां कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥२१॥ ॐ ॥
न मे पार्थास्तिकर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किंचन ॥ नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त्तएव च कर्मणि ॥२२॥

दिति ॥ श्रेष्ठजो जनछन् तिनले जस्तो जस्तो गर्दछन् तिनैकाप्रमारा ले गरी अरूपछि कापारा पनितसै कर्म गर्दछन्
२१ ॥ नम इति ॥ हे पार्थ हे अर्जुन मेरा गन्थाकार्य जो छन् तिनै लोकमापतिके हिछैनन् तैपनि मेरा केही नपायाकोपा
उलाभनुपनि छैन एस्तो छतापनि मकर्म गर्दै रहंछु भनि भगवान् ले अर्जुन विषये भंदा भया ॥२२॥ ॐ ॥

॥ भ. गी. ॥

॥ २८ ॥

यदीति ॥ जो आलस्य छोडी. मकसै वेला मापनी कर्म नग्यापछि संसारी जो पारागी छन्. ति पनी उ सै गर्न न भनाम पति कर्म
छोड् दिन ॥ २३ ॥ उत्सी देखु रिति मैले कर्म नग्यापछि ई लोक जो छन्. कर्म लोप हुना ले गरी नाशित नर वरा शंकर को वार्ता
पनि मठ हरु लाई पजा पारागी पनी मली नग्या. मठ हरु ला भन्ना भन्ना निमित्त ॥ २४ ॥ सक्ता इति ॥ हे भारत कर्म का अभि

यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्म रापतं दितः ॥ मम वर्तमानुवर्तते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ २३ ॥

उत्सी देखु रि मैलोकान् कुर्यां कर्म चेदहं ॥ संकरस्पच कर्त्ता स्यामुपहृत्या मिमाः प्रजाः ॥ २४ ॥

सक्ताः कर्म राप विद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत ॥ कुर्याद्विद्वांस्तथा सक्तश्चि कीर्षु लोकसंग्रहं ॥ २५ ॥

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसंज्ञिनां ॥ जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचारम् ॥ २६ ॥

लाषले आसक्त भै मूर्ख जस्तो गरी कर्म गर्दछन्. पंडित ले कर्म का फल मा. आसक्त न भै. लोक संग्रह का अर्थ ले कर्म गर्नु द
छ ॥ २५ ॥ न बुद्धि भेद मिति ॥ कर्म मा आसक्त भया का जो मूर्ख छन्. तस्लाई कर्म छुटाउनु. विशेष गरी कर्म गराउनु सावधा
न भै आ पुले पति गर्नु ज्ञान का उपदेश ले कर्म को बुद्धि छुटाया कर्म को अज्ञातस्का योग का ज्ञान मापनी पक्क हुदै नारयो

॥ गुरुः ॥

॥ २८ ॥

इवैकुरादेधिनासिंछ ॥ २६ ॥ प्रकृतिरिति ॥ अहंकारले मूर्खभयाकीछु बुद्धिजस्की यस्तापराणि जो छन्ति प्रकृतिगुराले कार्यजो
इंद्रिय छन्ति नलेगरीन्या जो कर्म छन्ति नको कर्ता पनी महु भनी मांदछ ॥ २७ ॥ तत्त्वविदिति ॥ ज्ञानी जो पुरुष छन्ति गुराको
कर्मविभाग गर्दछन् तस्का तत्वको विचार गरिकन इंद्रियविषयमा पवृत्त हुन्छन् भनी विचारगरी मकर्ता हुभनी तत्व

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः ॥ अहंकारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥ २७ ॥
तत्त्वविदुर्महाबाहो गुराकर्मविभागयोः ॥ गुरागुरोऽपुवर्त्तन्ते इति मत्वा तसज्जते ॥ २८ ॥
प्रकृतेर्गुरासंमूढाः सज्जन्ते गुराकर्मसु ॥ तानकृत्स्नविदो मंदान् कृत्स्नविन्नविचालयेत् ॥ २९ ॥

ज्ञानजान्या पुरुषरुता कतिपयति अभिमान गर्दै न भंदछन् ॥ २८ ॥ प्रकृतेरिति ॥ प्रकृतिका जो गुरा छन्ति सत्वादिति
न गुराले मूर्खभयाका जो प्राणी छन्ति इंद्रियादि विषयका कर्ममाला गीर हुन्छन् यस्ता प्रकारले थोरै ज्ञानभया
का मूर्ख छन्ति नलाई बढिया गरी जान्या ज्ञानी पराई तले तस्ताले न चलाउनु ॥ २९ ॥ ॥ २९ ॥ ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ २२ ॥

मयीतिमकर्त्ताहंभन्याअभिमानछोडितिमिलेगन्याकाकर्म. मलाईसमर्परागरे. निःकामभैकान्ततसैममताछे
डीशोकमोहछेडीयुद्धगर ॥ ३० ॥ येमेमतमिति ॥ जोपारागीयेमेरावचनकोश्रद्धागरीडःखपाउन्याकर्ममालगाउं
छन्. भर्तादोषनदि. मेरायसमतकोअनुष्ठानगर्दछन्. तिनैपनीजानीकाजस्तोकर्मबंधनदेपिछुट्दछन् ॥ ३१ ॥ ये

मायिसर्वाणि कर्माणि सन्यस्या ध्यात्मचेतसा ॥ निराशीर्निममो भूत्वा युद्धस्वविगतज्वरः ॥ ३० ॥
येमेमतमिदंनित्यमनुतिष्ठंतिमानवाः ॥ श्रद्धावंतोनसूयंतो मुच्यंतेतेपिकर्मभिः ॥ ३१ ॥ येत्वेत
दभ्यसूयंतो नानुतिष्ठंतिमेमतं ॥ सर्वज्ञानविदांस्तान्विद्विनष्टाचेतसः ॥ ३२ ॥ सदृशंचेष्टतेस्व
स्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि ॥ प्रकृतिं यांति भूतानि नित्यहः किं करिष्यति ॥ ३३ ॥

वेतदिति ॥ जोपारागी ईश्वरार्पणकर्मगर्नुभन्या. योजोमेरोमतद्वयस्कोद्वेयगरीजो कर्मगर्देतन्. स्यताविवेकालेशून्य
भयाका. अचेतभयाका. बुद्धज्ञाननजान्याभयाका. स्यताजोपारागी छन्. तिनैमूर्खहुन् ॥ ३२ ॥ सदृशमिति ॥ पूर्वजन्मको
जोसंस्कारछत्यत्काअधीनमाभयाकोजोस्वभावभयाकोछन्. तसैकायोग्यकोचेष्टागुरादोषकोजज्ञाईज्ञानछतीय

॥ गुरु ॥
॥ २२ ॥

निगर्दछन् मूर्खगर्दछन् भन्नुक्ताद्य तसर्थले सवैपरागी प्रकृतिका स्वभावको वृत्तिगर्दछन् इन्द्रियको नियमबगाले गरी
सकदछ प्रकृतिबलवान् हुनाले ॥३३॥ इन्द्रियस्येति ॥ इन्द्रिय इन्द्रियका आक्राभाक्रा विषयमा अनुकूल भयामा गगनभ
यामा देव अवश्य हुन्छ तसैका अनुसारले पारागीको वृत्ति हुन्छ यस्तो भयापनी शास्त्रका शिक्षाले तत्कावशमान हुनुज
सर्थ तिनै रागद्वेष मुक्तिको जज्ञाई अभिलाष छ तस्काता शत्रु छन् विषयका स्मरणाले रागद्वेष जो छन् तनै पुरुषाई

इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ ॥ तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपंथिनौ ॥३४॥

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितान् ॥ स्वधर्मेति धनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥३५॥

लेले अनर्थमा प्रवृत्तिगर्दछन् जस्तो गरी वडा जलका प्रवाहले बहाई दैछ शास्त्रजो छन् तसदे धिन्पैरु रागद्वेषला
इह दान्याजो परमेश्वरको भजन छ तस्मात् प्रवृत्तगर्द जस्तो वडा जलमाना उको आश्रय गत्या पारागी अनर्थ पाउदैन
तस्तै शास्त्रले कल्याणको मार्ग छ त्यसमा फिक्को कार्य गत्या इः खपाउदैन तसर्थ सर्वदा रागद्वेष छोडनु ॥३४॥ श्रेया
निति वृत्त्या भयाको परधर्म देवि विगुणा भयापति आश्रुधर्म श्रेष्ठ छ आश्रुधर्म मामन्याको पनी कल्याण छ कि
न भन्याजो न कामले स्वर्ग पाईछ परधर्म भयकर्ता हुन्छ निषेध गत्याको हुनाले नरक प्राप्ति गत्या हुन्छ ॥३५॥ ६२ ॥

॥ भ.गी ॥

॥ ३० ॥

अर्जुनविंतिगर्नलाग्या ॥ अथकेनेति ॥ हेवाहेनयहे श्रीकृष्ण कश्चेपेरगागन्याकोयोपुरुषद्यः अनर्थरूपीजोपापद्यः उह
ईगर्दद्यः विवेककावललेकामक्रोधकोवेदेजगन्यापनि. योपुरुषजोद्यः अनर्थरूपीपापगर्दद्यः यस्तोपापजोद्यः इहानग
पति. वललेपेरगागर्नलागदद्यः ॥ ३६ ॥ श्रीभगवान् आज्ञागर्नलाग्या ॥ कामइति ॥ कामपतिरहिपुरुषद्यः कसैलाईह
रुक्पापदि क्रोधपनीरहिपुरुषरुंछरजोगुरादेधियस्कोउत्पत्तिद्यः एस्काकामलाईशत्रुभनीजानु. मजोज्ञानकरुंछु. त
अर्जुनउवाच ॥ अथकेनप्रयुक्तोयंपापंचरतिपुरुषः ॥ अनिद्यन्नपिवाहेनयवलादिवनियोजितः
॥ ३६ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ कामएषः क्रोधएषरजोगुरासमुद्भवः ॥ महासतोमहापाप्माविद्धे
नमिहवैरिणं ॥ ३७ ॥ धूमेनावियतेवह्नियथादर्शोमलेनच ॥ यथोत्वेनाहतोगर्भस्तथातेनेदमाहतं

सैलेमात्रमारिंछ. दानलेपनि. योशक्यद्येन. न. न. स. र्थ. ले. पू. र्गा. र्ग. र्न. स. किं. दै. न. मि. ला. प. ले. प. नि. स. क्य. द्ये. न. त. स. र्थ. यो. व. डो. उ. य. द्य.
सत्त्वगुराकोहृदिगारिरजोगुराकोमात्रकामघटतद्यः ॥ ३७ ॥ धूमेनेति ॥ जस्तोआगोवल्पापदि. धूमासहजैआगा
लाईडाकिदिंछरेनालाईआउन्यावाइललेढाकदद्यः. जस्तोचमरालेगर्भमासर्वत्रवाटवेष्टुगरीराषदद्यः तस्तैक

॥ गुरुः ॥

॥ ३० ॥

कामलेयो विवेकज्ञानलाई डाका को छ ॥ ३५ ॥ आवृतमिति ॥ यो विवेकज्ञानलाई यस्मा मलले डाका को छ ॥ मूर्खको भोगको वे
लामा काम जो छ ॥ सुखको कारण देखि छ ॥ पछि तात्पोपनि वैरि जस्तो विगान्ग्या हुन्छ ॥ ज्ञानी को पत्नी तसै वेस्नामा विगान्ग्या हुनाले ॥
खको कारण हुन्छ ॥ यसर्थ ज्ञानी को पत्ति नित्य वैरि भयाको धौ पुन्याई सङ्ग पुन्याउन सक्छ पत्नी शोक संताप गन्ग्या हुन्याले आ

आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा ॥ कामरूपेणाकौंतेय इः पूरेणानलेन च ॥ ३६ ॥

इंदियारिामनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ॥ एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहितं ॥ ४० ॥

तस्मां च मिंदियारापादौ नित्यस्य भारतर्षभ ॥ पाप्मानं प्रजहि त्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनं ॥ ४१ ॥

गाजस्तोयो काम छ ॥ ज्ञानी को पत्ति ॥ अज्ञानी को पत्ति तै वैरी भयाको छ ॥ ३६ ॥ इंदियाराणीति ॥ देव सुनु इत्यादि जो विष
य छ ॥ तिनले मनका संकल्पले उद्यम गर्नाले कामको उत्पत्ति हुन्छ ॥ तसर्थ ॥ इंदिय भया मन भया ॥ बुद्धि भयो ॥ यस्का म
को आश्रय छ ॥ दर्शनादिव्याले युक्त येस्तो आश्रय भया का इंदिय छ ॥ तिनले विवेक लौडा कि दिनले पारा ॥ ईमो हि
त गर्दछ ॥ ४० ॥ तस्मादिति ॥ हे भारतर्षभ ॥ तसर्थ ले ॥ पैरे एकामोहमान आई ॥ इंदिय जो छ ॥ तिनलाई मनलाई आक्रावश

॥भ.गी॥

॥३१॥

गरीज्ञानजो ह्रस्वज्ञान विज्ञानजो ह्रस्वशास्त्रकोज्ञान तिन्कोताशगर्वापापरूपभयाको यो काम ह्रस्वको विशेषगरीत्य
गगारहेअर्जुन ॥४१॥ इंदियाणीति ॥ सूक्ष्महुनाले बुकाशपनी हुनाले देहादिग्रहदेवि इंदियश्रेष्ठ छन ई इंदियदेवि सं
कल्पात्मकहुनाले मनजो ह्रस्वोश्रेष्ठ छन तसर्थलेयोमन इंदियलाई प्रवर्तगर्वाहुनाले मनदेवि निश्चयात्मकजो

इंदियाशिपरापाहु रिंदियेभ्यः परं मनः ॥ मनसस्तु परा बुद्धिये विद्वेः परतस्तु सः ॥ ४२ ॥ ए
वं बुद्धेः परं बुद्ध्या संस्तभ्यात्मानमात्मना ॥ जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं इरासदं ॥ ४३ ॥ इति श्री
भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे कर्मयोगो नाम तृतीयः ॥ ३ ॥

बुद्धि ह्रस्वोश्रेष्ठ छ ॥ ४२ ॥ एवमिति ॥ हे महाबाहो एतप्रकारले इंदियादिदेवि उत्पन्नभयाकामादिविकार छति बुद्धिका
न आत्माविकार साद्धि ह्रस्व एतापरमात्मालाई कही कत निश्चयात्मकजो बुद्धि ह्रस्व तस्मै मप्रलाई निश्चय गरिइ खले
वशमागरीन शत्रु एतो कामजो शत्रु छत शत्रुई मार ॥ ४३ ॥ इति श्रीभगवद्गीताभाषायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ छ ॥

॥गुरु॥

॥३१॥

श्रीभगवान् आज्ञागर्नलाग्या ॥ इममिति ॥ नाशनहृन्पायस्कोफलद्वयसोयोन्योगद्वयैरुमैलेसूर्यलाईकल्याथाः सूर्यलेमनुछेउ
कस्याः मनुलेआज्ञापुत्रलाईकहदाभया ॥ १ ॥ एवमिति ॥ एस्ताप्रकारलेपरंपरादेधिवलिआयाको राजर्षिभयाकाजोतिमिप्र
भृतिराजाछत्तलेजान्याकोधियोहेपरंतपःवहूतदिनदेधियोयोगनष्टभैरव्याकोधियो ॥ २ ॥ सएवेति ॥ सोहियोगजोछ

श्रीभगवानुवाच ॥ इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवाहमव्ययं ॥ विवस्वात्मन वेषाहमनुरिक्ष्वाकवेववीत ॥ १ ॥ एवं
परंपराशान्तिमिमं राजर्षयो विदुः ॥ सकालेनेहमहतायोगोत्तमः परंतप ॥ २ ॥ स एवायं मया ते द्यो
गः प्रोक्तः सनातनः ॥ भक्तो सिमे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमं ॥ ३ ॥ अर्जुन उवाच ॥ अपरं भवते जन्म
पां जन्म विवस्वतः ॥ कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥ ४ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ६ ॥

मैलेतिमिछेउभत्याकोहोः जसथलेः तिमिभक्तयनीछौतसैसखायतिछौभन्वालेः योउत्तमभयाकोतसैअतिगुह्यभया
कोयोगमैलेतिमिछेउकल्याकोछभतिश्रीभगवानुवाच ॥ १ ॥ अर्जुनजोछत्तफेरिविंतिगर्नलाग्या ॥ अपरमि
ति ॥ एस्कालकोजन्मभयाकोतिप्रोछः अधिकैलेकोजन्मभयाकोः श्रीसूर्यकोछः काहासूर्यकोजन्मतिमिलेसूर्यलाईक

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ३२ ॥

ह्याकोहोभंदा. कसोगरीजानित्याहोभंदा ॥ ४ ॥ श्रीभगवान् आस्तागर्तलाग्वा ॥ बहूनीति ॥ हेअर्जुनमेरापनीजन्मवरूत
भयाकाछन्तिप्रापनीवरूतैफेराभयाकाछन्. सअधिद्याकोवशमानभयाकोहुनाले. सबैथोकमलाईववर्छतिमिअ
विद्यालेडाक्याहुनाले. एतिजन्मभयाकाहुन्भतिखवरकेहिपनीपाउंदोन ॥ ५ ॥ अजोपीति ॥ जन्मनहुत्याभयाकोभया

श्रीभगवानुवाच ॥ बहूनिमेव्यतीतानिजन्मानितवच्चाजुन ॥ तान्यहंवेदसर्वाशानत्वंवेत्थपरंत
प ॥ ५ ॥ अजोपिसन्नव्ययात्माभूतानामीश्वरोपिसन् ॥ प्रकृतिंस्वामधिष्ठायसंवास्यात्ममायया ॥ ६ ॥

पति. तस्तेनाशनहुत्याभयाकोभयापति. कर्मकावशमानपत्याभयापति. एस्तेअजअमरअव्ययअविनाशीभयाको
सबभूतप्राणीकोईश्वरहुतापतिशुद्धसत्त्वगुणालेयुक्तभयाकीजोआप्रीप्रकृतिछन्. तिनूकतअंगीकारगरी. भाक्काइया ॥ गुरुः ॥
छालेगरी. सअवतारनिंदैरहुंदु ॥ ६ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ३२ ॥

यदायदेति ॥ जौनजौनकालमाधर्मकोहानीहुंछत्यसकालमासमअवतारलिंदु ॥ ७ ॥ परिवारायायेति ॥ आक्राधर्म
मारहाकाजोसाधुछन्तिन्कोरक्षागर्नानिमित्तउष्टकर्मगर्न्याजोछन्तिन्कोनाशगर्नानिमित्तधर्मकोस्थाप
नागर्नानिमित्तयुगयुगमामअवतारलिदैरहुंछु उष्टकोतिग्रहगर्नामाईश्वरलाईदयाछैनक्याभंत्याशंकानगर्नु

यदायदाहिधर्मस्पर्तानिर्भवतिभारत ॥ अभ्युत्थानमधर्मस्यतदात्मानंसृजाम्यहं ॥ ७ ॥
परिवारायासाधूनांविनाशायचउष्टतां ॥ धर्मसंस्थापनार्थायसंभवामियुगेयुगे ॥ ८ ॥
जन्मकर्मचमेदिव्यमेवंयोवेतितत्त्वतः ॥ त्यक्त्वादेहंपुनर्जन्मनैतिमामेतिसेर्जुन ॥ ९ ॥ १० ॥

जस्तोआक्रावालकलाईताडनागर्नामाआमालाईमायाहुदैनक्याहुंछतस्तैभगवान्मापनिजानु ॥ ८ ॥ जन्मकमेति ॥
जौनपाराीइछालेगन्याकोमेरोजन्मधर्मपालनागर्न्याकोकर्मलाईतत्त्वज्ञानलेगरिजोजांदछन्त्योपाराीआक्रुदेहछो
डीफेरीअकोजन्मपाउदैनसोमहिमाप्राप्तहुंछ ॥ ९ ॥ ॥ १० ॥ ॥ ११ ॥ ॥ १२ ॥

॥ भ.गी.भा. ॥
॥ ३३ ॥

वीतरागेति ॥ मशुद्धसत्त्वभयाकाभवतारले धर्मकोपालनागर्द्धुः सस्तेजोमेरोपरमकरुणाद्यः त्यस्तेजानवुरीरागा
भयक्रोधजश्चाईछन् ममाचित्रदीकन मेराआश्रयगत्याकाजोछन् तिमेरापसादलेपायाको जो आत्मज्ञानछतप
स्याछतस्त्रेपवित्रभैकन मेरोसायुज्यमुक्तिपायाकाहुनालेविद्याअविद्याकाउपाधिलेतत्तभन्याको ईश्वरत्वंभन्याको
जीवदेखाईकन ईश्वरविद्याकाभावलेनित्यशुद्धभयाकाहुनाले जीवकोईश्वरकापसादलेपायाको जेज्ञानछतस्त्रे

वीतरागभयक्रोधमन्मयामासुपाश्रिताः ॥ बहवोज्ञानतपसापूतामज्ञावमागताः ॥ १० ॥
येयथामांषपद्यंतेतांस्तथैवभजाम्यहं ॥ ममवर्त्मानुवर्त्तन्तेमनुष्याः पार्थसर्वशः ॥ ११ ॥

आज्ञानकोनिवृत्तहुंछ शुद्धभयापछिचिदंशईश्वरमापान्निहुंछ ॥ १० ॥ येयथेति ॥ नस्काजस्तेाईछाछतस्तापकार
को कामनागत्याकोहुनाले तिनलाईतस्त्रेकामनाकोफलदिंछु निष्कामीजोछन् तिनलाईआत्मज्ञानकोफलदिं
छु हेपार्थ जोपारागीसकामनाभै मेरोभजनछोडिइडादिदेवताकोपूजागर्द्धछन् तियनिमहिमाआईपुकदछन् ॥ ११ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ३३ ॥

कांक्षंत इति ॥ एस संसारमा कर्म कीजो सिद्धि छ तस्का फल कोइ छाग न्या जो पुरुष छन् तिनै इंडादि देवता लाई भजन गर्दै छ
न् तिनको कर्म को सिद्धि को फल शीघ्र हुन्छ ज्ञान को फल जो मोक्ष छ तस्मा दु लोक छ गरी मात्र पाइन्छ ॥ १२ ॥ चतुर्वर्ण्यमि
ति ॥ गुरा कर्म का विभाग ले गरी मैले चार वर्ण सृष्टि गन्या को छ तस्मा पनी सत्व गुण प्रधान भया का बाह्य रा छन् तन्
का शमदमादिकर्म छन् सत्व गुण गौरा भया का रजो गुण प्रधान भया का क्षत्रिय छन् तन्को शूरत्व युद्धादिकर्म का

कांक्षंतः कर्मणां सिद्धिं जंत इह देवताः ॥ क्षिपं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥ १२ ॥
चतुर्वर्ण्यमया सृष्टं गुरा कर्म विभागशः ॥ तस्य कर्त्तारमपि मां विद्म्य कर्त्तारमव्ययं ॥ १३ ॥

त्या का छन् रजो गुण प्रधान भया का तमो गुण प्रधान भया का वैश्य छन् तिनको कर्म रेवेति गर्नु रजो गुण गौरा तमो गु
ण प्रधान भया का शूद्र छन् तिनको कर्म सेवा गर्नु कत्या को छ एस्ता प्रकार ले गुरा कर्म को विभाग गरी चार वर्ण का प्रा
णी सृष्टि गन्या को छ एस्ता गरी कर्त्ता भया को महुता पति मलाई वैषम्य गन्या हो भति न जान आशक्ति रहित भया को हुना

रत्नाशन दुन्यामही ॥ १३ ॥

॥म.गी.भा॥
॥३४॥

नमामीति॥ यसंसारको सृष्टि आदि गत्यां कर्म जो छन तिने निरहंकार हुनाले कर्मका फलको इच्छा नभयाको हुनाले मलाई
लिप्त पनी हुदै नत यस्माक्या भाव्य र्यछ॥ तिने कर्मफलका इच्छा ले रहित मलाई जो जाँदछन तिन्का पतिकर्म बंधन छैन मलाई ति
रहंकार भयाको तत्ति स्पृह हो भति जान्या पनी निरहंकार ति स्पृह हो ईजाँछ॥ १४॥ एवमिति॥ एस्ता प्रकारले अहंकारादि छे
दि गत्याको जो कर्म छ त्यस्तै बंधन हुदै न एस्तो ज्ञान बुरी पैछे भयाका जो जनका दिरा जा छन तिन्ले मुक्ति कै इच्छा गरी कर्म

नमां कर्माणि लिपंति न मे कर्म फले स्पृहा॥ इति मां यो भिजानाति कर्म भिर्न सवध्यते॥ १४॥
एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वं अपि मुमुक्षुभिः॥ कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वं पूर्वतरं कृतम्॥ १५॥ छ॥
किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः॥ तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ञात्वा मोक्ष्यसे शुभात्॥ १६॥

गत्याको छ पैछे देवि अरु युगमायति एस्ता प्रकारले सत्व शुद्धि गताका अर्थले गत्याको कर्म छ एस्तो बुरी ति मि पतिकर्म
गदैरु॥ १५॥ किं कर्मेति॥ क्या कर्म गर्नु क्या न गर्नु भन्या एस्ता अर्थमा विवेकी ज्ञान ले युक्त भयाका पति मोहित भयाका छ
तू तसर्थ गत्यां कर्म मति मिलाई भंदछु जस्को ज्ञान हुनाले यो संसार देवि मुक्त होला॥ १६॥

॥गुरु॥
॥३४॥

कर्मराशति॥ गन्यां कर्मजो हन्ति तत्का तत्त्वकोपनी विचारवृत्तु न गरी आया को जो कर्म छ त्पस्कोपनी तत्त्ववृत्तु निषिद्ध भ
या को जो कर्म छ त्पस्कोपनी विचारवृत्तु न सर्थ ले क कागती को तत्त्ववृत्तु कठीन छ भन्या को ॥ १७ ॥ कर्मराप कर्मति ॥ पर
मे श्वर को आराधना लक्षणा भया को जो कर्म छ तश्चा ई कर्म भनी जो जो देन त्यो कर्म जो छ ज्ञान दिव्या होत श्ले वं धन छैन अ

कर्मरोगो ह्यपि बोद्धव्यं बोधव्यं च विकर्मराः ॥ भ कर्मराश्च बोद्धव्यं गहना कर्मरोगा गतिः ॥ १७ ॥
कर्मराप कर्मयः पश्येद कर्मरा च कर्मयः ॥ स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्न कर्मकार ॥ १८ ॥

कर्म भन्या अवश्य गनु भन्या को जो कर्म छ तश्चा ई न गन्या मा प्रत्यवायला गन्या हुना ले वं धन को कारणा हुं छ त सर्थ ले
तश्चा ई कर्म भति जो देष दछ एते वृत्तु न्या योगाभ्यास ले युक्त भया को मनुष्य मा को बुद्धिमान् ईश्वर को आराधना का
र्म ले ज्ञान योग पाउ न्या पति त्यो संपूर्ण किर्म गन्या बोला उं छ कर्म मा देहें दिय का व्यापार ले रसा कायति आत्मा का देहादि
यति रिक्ता भव ले त्यो अ कर्म छ भति जो देष दछ ज्ञान ले रहित उः ख बुद्धि ले त्यो कर्म त्याग छ त्यो मिथ्या चारु हुना ले वं धन न

॥भ.गी.भा॥

॥३५॥

न्याछएसर्थलेत्यो कर्मछ भनी जो देवदछ. त्यो सवै मनुष्यमा को बुद्धिमान कहाईछ. यसर्थ देवइछाले. प्राप्त भया
का संपूर्ण कर्म. आहारादिकर्म पनि गन्या जानी. आत्म ज्ञानले समाधि मारहा कोछ. एसै अर्थले. ज्ञानी को देवइछाले.
प्राप्त भया का कलज भोजनादिको दोष छैन. मूर्ख का तरले गन्या को दोष लाग्या हुन्छ. एसो गरी वि कर्म को पनी ति
रूप रागन्या कोछ भनि जान ॥१८॥ यस्येति ॥ जस्का मन का संकल्प ले रहित भया का. कर्म को आरंभ छ ता पति त्यस क

यस्य सर्वे समांभाः कामसंकल्पवर्जिताः ॥ ज्ञानाग्निदग्धकर्माणां तमाहुः परिशुतं बुधाः ॥१९॥

त्यत्का कर्म फला संगं नित्यतृप्नोति राश्रयः ॥ कर्मरापि पृच्छन्नापि नैव किंचित्करोति सः ॥२०॥

मले चित्त शुद्ध भै कत ज्ञान रूपी जो अग्नि छ त स ले दग्ध गरी अ कर्म मा प्राप्त गराउंछ. एस्ता लाई विवेक ज्ञान्या परिशुत
भंदछन् ॥१९॥ त्यत्केति ॥ कर्म को. तस्का कर्म का फल को पति. आशक्ति छोडि नित्य जो आनंद मा छन्. तश्चेत् तृप्नोति अरु क
स को आसा न रापि कर्म गता मा पृच्छन्ति भया कोछ ता पति. त्यो के ही पति न गन्या जस्तो भै अ कर्म होई जांछ भनि. श्री भ
गवान् ले भंदा भया भनी जान ॥२०॥

॥छ॥

॥छ॥

॥छ॥

॥छ॥

॥गुरुः॥

॥३५॥

निराशीरिति॥ कामताजश्राईछैन चित्तशरीरपनीजस्कावशमारस्याकोछ सवैकामजश्वेछोआकोछ तसैमकर्त्तहुंभनि
जश्वेअहंकारछोआकोछ शरीरधर्मलेभयाको स्वाभाविककर्मगरोस्तापनीत्यश्राईत्योकर्मबंधनछैन॥ २१॥ यदृच्छे
ति॥ देवकावशलेपायाको जोलाभछ तसैलेमात्रसंतुष्टभयाको तसैशीतोह्नादिकोउःखपनीनमान्यासंगवैरनभ
याकोदेववशलेपायापनिनपायापनी हर्षशोकलेरहितभयाको तसालेस्वाभाविककर्मगरोस्तापनीबंधनपाउदैन॥

निराशीर्यतचिन्नात्मात्यक्तसर्वपरिग्रहः॥ शारीरंकेवलंकर्मकुर्वन्नाप्नोति किल्बिषं॥ २१॥

यदृच्छालाभसंतुष्टोदंदातातोविमत्सरः॥ समःसिद्धावसिद्धौचकृत्वापिननिवध्यते॥ २२॥

गतसंगस्यमुक्तस्यज्ञानावस्थितचेतसः॥ यज्ञायाचरतःकर्मसमग्रंषविलीयते॥ २३॥

२२॥ गतेति॥ कामलेरहितभयाको तसैरागद्वेषआदिभयाकोरहितभयाको ज्ञानाभ्यासमारस्याकोछ चित्तजस्कात्य
सालेपरमेश्वरकाअर्थनिमित्तगत्याकोकर्मजोछ सोवासनालेसहितभैसवैपरमेश्वरमालीतहुंछ भनीजान॥ २३॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ३६ ॥

ब्रह्मार्पणमिति ॥ होममा. ईश्वरला ईअर्यरागगर्त्याजोश्रुवादिह. त्योपनीबलैहो. घृतादिजोहोमइव्यछत्. त्योपनीबलैहो
ब्रह्मरूपजोअग्निह. त्यस्माहोमगर्त्याजोब्रह्मरागछत्. तिनलेगर्त्याकोहोमइव्यजोहो. त्योपनीबलैहो. एस्तायकारलेबलैजो
कर्मह. तस्माचित्तजस्को. एकाग्रभयाकोह. तसैलेगरीबलैमापुगदह. दोस्रोफलछत् ॥ २४ ॥ देवमेवेति ॥ कर्मयोगगर्त्या

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्वस्माग्ने ब्रह्मरागहत् ॥ ब्रह्मेव तेन गन्तव्यं ब्रह्म कर्म समाधिना ॥ २४ ॥

देवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते ॥ ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवापनुकृति ॥ २५ ॥

ओत्रादीनां दियारापन्ये संयमाग्निषु नुकृति ॥ शब्दादीन् विषयानन्ये इंद्रियाग्निषु नुकृति ॥ २६ ॥

जोछत्. तसैअज्ञाले. देवजोयज्ञह. तस्कोउपासनागर्दछत्. ज्ञानयोगीजोछत्. तसैब्रह्मरूपअग्निमा. तस्माब्रह्मार्पणगर्त्या
षकारलेयज्ञादिसर्वकर्मकोहोमगर्दछत् ॥ २५ ॥ ओत्रादीति ॥ बालकभुवस्थादिषि. जन्मपर्यंत ब्रह्मचर्यगर्त्याजोब्रह्मचारीछ
त्. तनैइंदियवशगर्त्याजोअग्निह. त्यस्माओत्रादिजोइंदियछत्. तनलोईलीतगर्दछत्. गृहस्थजोछत्. विषयभागकास
मयमापनी. भाशक्तनभैकत्. इंदियरूपीजोअग्निह. तिनमाशब्दादिविषयजोहोमगर्दछत् ॥ २६ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ३६ ॥

सर्वाणीति॥ ध्यानमालाग्याकाजोछन् बुद्धिदिय जोश्रोत्रादिछन् तित्काकर्मजोश्रवणदर्शनादिछन् कर्मेन्द्रियजोव
चन हस्तपादादिछन् तित्काजो कर्मबालनुग्रहागर्नु इत्यादिजोछन् दशप्राणादिजोवायुछन् प्राणावायुको उद्गम
नछ अपानवायुको अधोगमनछ व्यानकोपसर्गुखुम्च्याउनूछ समानकोखथापियाकोबिसगरीधगातागरीरा
षदछ उदानवायुकोउभोल्याउनुकर्मछ नागकोउकार्नुकर्मछ कर्मलेचिम्लंछ किकलनामगत्याकावायुलेभोक

सर्वाणीन्द्रियकर्माणिप्राणाकर्माणिचापरे॥ आत्मसंयमयोगाग्नौजुहोतिज्ञानदीपिते
२७॥ इव्ययज्ञास्तपोयज्ञायोगयज्ञास्तथापरे॥ स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्चयतयः संशितव्रताः॥ २८॥

लगाउंछ देवदत्तनाउगत्याकावायुलेजमाउंछ धतंजयताउगत्याकोवायुजोछ सर्वव्यापीछ मन्यापछियनीत्योवा
युलेछोइदैन कोहिताआत्माकोजोएकाग्रध्यानछ त्योयोगेजोअग्निछ ज्ञानलेजायतभयाकोत्यसअग्निमालीन
गर्दछन्॥ २७॥ इत्येति॥ कोहिता इव्यकोयज्ञगर्दछन् १ छुवां डायरावत इत्यादितपस्यायज्ञजस्का २ चित्ततिरो
धगत्यायोगयज्ञजस्का ३ देवकोपाठगर्नु अर्थविचारगर्नु यज्ञजस्का ४ एस्ताप्रकारकातीक्ष्णवतलेयत्नगत्यापनिछन्

॥भगीभा॥

॥३७॥

अपातेति॥कोहिताः प्राणायामगत्यांछन् अधोगतिभयाकोजोऽपानवायुछत्त्यस्माउर्ध्वगतिभयाकोजोप्राणवायु
छत्तश्चाई पूरककासमयमाः एकत्रगर्दछत्तत्तैकुंभकमाः प्राणकोऽपानको उर्ध्वगतिअधोगतिकोः निरोधग
री रेचककालमाः अपानलाई प्राणवायुमाः एकत्रगर्दछन् ॥२२॥ अपरेति॥ अरूकोहिजोछन् उईभागअन्तकोभो
जनगर्नु तेओभागपातीलाई छोडनु चौथोभागवायुसंचारलाई राखुः एस्ताप्रको आहारको नियमगरी नियता

अपातेजुरुतिप्राणांप्राणोपातंतथापरे॥ प्राणापानगतीरूद्धाप्राणायामपरायणाः ॥२२॥

अपरेनियताहाराः प्राणान्प्राणोषजुरुति॥ सर्वेप्येतेयज्ञविदोयज्ञक्षपितकल्मषाः ॥३०॥

हारभैकन कुंभकप्राणायामकावेलामाः एकत्रभयाकाजोप्राणछत्तत्तनलाई इंदियमालीनगरीहोमको
भावनागर्दछन् पूरकगर्दमाः हंसएस्तो उच्चारणास्यष्टरुंछ रेचकगर्दमाः सोहंसएस्तोपतिलोमलेस्यष्टरुंछ
एस्तोजोअजपामंत्रछ तस्तेतत्त्वपदार्थकोरेकष्टरुंछ तस्कोभावनागर्दछन् एस्ताप्रकारलेकस्याकाजोवा
रूपकारकायज्ञछन् तनलेनाशगत्याकोछपापजस्का तिसवैयज्ञकाजान्याहुन् योगशास्त्रमाभन्याकोछ

॥उरु॥

॥३७॥

अभ्यासलेजतिजतिमनकोस्थिरभावहुंछु तति। तति वायुकोवचनको शरीरकोस्थिरभावहुंछु भंदछु ॥ ३० ॥ यज्ञ
शिष्टेति ॥ यज्ञगरीशेषरक्षाकोतस्तैतिषिद्धनभयाको एस्तोत्रोअमृतअन्नछु त्यस्कोजोभोजनगर्दछु तिनैवल्लज्ञान
कामार्गलेनित्यभयाकोजोबलछु तश्चाईपाउदछु अरुएस्तायज्ञको अनुष्ठाननगन्यजोछु त्यस्काथोरैसुखभ
याकोयो लोकपनिछेन त्यस्तालाईपरलोकताकसोगरीहोलाभनीजान ॥ ३१ ॥ एवमिति ॥ एस्ताप्रकारलेवेदलेसा

यज्ञशिष्टामृतभुजोयानिबल्लसनाततं ॥ नायंलोकोस्त्ययज्ञस्यकुतोऽन्यः कुरुसन्नम ॥ ३१ ॥

एवंबहुविधायज्ञाविततावल्लरोगोमुखे ॥ कर्मजान्विद्वितान्सर्वानिवंशात्वाविमोक्ष्यसे ॥ ३२ ॥

श्रेयान्दुव्यमयाद्यज्ञाज्ञानयज्ञः परंतप ॥ सर्वकर्मखिलं पार्थ ज्ञानेनैपरिसमाप्यते ॥ ३३ ॥

शाक्त्याकाछुन एस्तोभयापति सबैयज्ञलाई मनवचनशरीरकर्मलेउत्पन्नभयाको आत्माकोजोस्वरूपछु त
स्कास्यशिलेरहितभयाकोज्ञान आत्माकर्मको अगोचरहुनाले एस्तोबुद्धीज्ञानलेयुक्तभयोभन्यासंसारदेखीमुक्ति
होला ॥ ३२ ॥ श्रेयानिति ॥ दानात्मकव्यापारलेउत्पन्नभयाका जोदैवादियज्ञछुन तसदेपिज्ञानयज्ञश्रेष्ठछु हेअर्जु

॥ भ. गी. भा. ॥

॥ ३८ ॥

नफललेसहितभयाकोयोसंपूर्णकिर्मछ. सोज्ञानैमालीनहुन्छ ॥ ३३ ॥ तद्विद्भीति ॥ एस्तोजोयोज्ञानछ. एश्चाईबुद्ध
तत्त्वज्ञानजात्याजोज्ञानीछत. तिनलाईदरावत्युगामलेएससंसारदेधिकसोगरीमुक्तहौंला. एस्तोपुत्रलेति
कोसेवागतलिभयोतापनीतिमिलाई. तिनैतत्त्वज्ञानीउपदेशगर्नन. हेअर्जुन ॥ ३४ ॥ यज्ञात्वेति ॥ हेपाराडव. एस्तो

तद्विद्भिप्रणिपातेनपरिपुत्रेनसेवया ॥ उपदेश्यंतितेज्ञानंज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥ ३४ ॥

यज्ञात्वातपुनर्मोहमेवंयास्यसिपराडव ॥ येनभूतान्यशेषेराडक्ष्यस्यात्मन्यथामयि

३५ अपिचेदसिपापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ॥ सर्वज्ञानब्रवेनैववृजिनंसंतरिष्यसि ॥ ३६ ॥

ज्ञानलाईबुद्धीकन. पेरीतिमिजोछौ. योसंसारकामोहमापरीन. जसज्ञानलेपितापुत्रादिजोछन. आफ्नाभवि
घालेरचितगन्याकाआफ्ना. भात्माकाभेदलेदेखांला. त्याहापछि. भात्मालाई. मजोपरमात्माछु. महिमाअभे
दलेदेखांलाभंदछन ॥ ३५ ॥ अपिचेदिति ॥ संपूर्णजोपापगन्याछनतापनि. तसदेवीअधिकपापगन्यातिमिभ
याति. योपापरूपी. समुद्धतापनितझाईज्ञानीकोजोजाहजछ. त्यासज्ञानरूपीजाहजमावसारकोहीकहनया

॥ गुरु ॥

॥ ३८ ॥

ईसंसारसमुद्रतरोला ॥ ३६ ॥ यथैवांसीति ॥ जस्तोगरीवडा अग्निले जो छु काष्ठ लाई भस्मगरी दिंछु तसो आत्म
ज्ञानरूप जो अग्नि छु सो पाख कर्म छोडि अरु सबै कर्म को भस्मगरी दिंछु ॥ ३७ ॥ नहीति ॥ ज्ञान जस्तो शुद्धगर्वा
अरु तपस्या योगादि ज्ञान कावरोवर पवित्रगर्वा अरु पदार्थ को ही पती छैन एस्तो छु भन्या सबै पारा आत्म
ज्ञान को अभ्यास कित गदैतन एस अर्थ मा भंद छुन यो जो आत्म विषय को ज्ञान छु सो बहुत दित मा कर्म यो
यथैवां सिस मिद्धो ग्नि भंस्म सात्कुरुतेर्जुन ॥ ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा
३७ ॥ नहि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ॥ तत्त्वयं योगसंमिद्धः कालेनात्मनि विंदति ॥ ३८ ॥
अद्वावास्त्रभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ॥ ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥ ३९ ॥
गले सिद्ध भै योग्यता पाई कत फेरौ आफै आत्म ज्ञान पाई छु कर्म योग विना योग पाई दैन ॥ ३९ ॥ अद्वावानिति
॥ गुरुकाउ पदेश मा अद्वाले युक्त भया को फेरी तसै मा तत्पर भया को इंदिय जस्तै जित्या का छुन भन्या तपश
लाई ज्ञान पाउंछु दो ओले पाउ दैन ज्ञान पाउना देधि पहिले सुद्धिका अर्थ ले कर्म योग गर्नु ज्ञान पाया प

॥ भगी. भा. ॥

॥ ३२ ॥

दिगर्तुवाकिके हि पतिरह दैनन्थोरैकालमासुक्तहंछ ॥ ३२ ॥ अर्जुन इति ॥ गुरुलेवतायाका अर्थलेनगुरुत्या यस्तो
जो मूर्खह तस्ते के युक्ताले ज्ञान पायापती. अद्वाभयेन अद्वाभयापती. यो कार्यहोला किहवेन भती. संशयचि
तजस्को भयाकोह. तस्का सर्वथा अर्थको नाशह मूर्खदेषिपति. अद्वातगत्यादेधिपती. सर्वथा संशयगत्याका
अर्थको नाशह धनकमार्शिविवाहनगनलि. इहलोकभयेन धर्मतगनलि परलोकपतीभयेन भोगतगतीले सुखपतीभये

अज्ञाना अद्वातसंशयात्मा विनश्यति ॥ नायं लोकोस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥ ४० ॥

योगसंन्यस्तकर्माणां ज्ञानं संछिन्नं संशयं ॥ आत्मवंतं न कर्माणि निबध्नन्ति धनं जय ॥ ४१ ॥

तस्मादज्ञानसंभूतं ह्यस्य ज्ञानासिनात्मनः ॥ छित्तैर्न संशयं योगमातिष्ठोतिष्ठ भारत ॥ ४२ ॥

न भनिजान ॥ ४० ॥ योगसंन्यस्तेति ॥ परमेश्वरको आराधनारूपभयाको जे योगह तसले परमेश्वरमा समर्पणगत्याका
छन कर्मजस्का अज्ञानले उछिन्नभयाकोह. देहादिगत्याका अभिमानलक्षणा संशयजस्का एतेत्यमादनभयाको
जो आत्मज्ञानीह. हे धनं जयत्यस्ताले लोकसंग्रहका निमित्त. स्वभावले गत्याका जो कर्मछन. तिनै तस्को बंधन गदै न

॥ गुरुः ॥

॥ ३२ ॥

तस्मादिति॥ हे भारत तसर्थ आज्ञाभजानले उत्पन्न भयाको हृदयमावस्थाको शोकादिनिमित्त भयाको जोयो संशय छ त
श्चाई देहात्मविवेकरूप भयाको जो ज्ञानरक्क छ त श्लेछे दनगरी कर्मयोगको आश्रयगरे क्षत्रिको युद्धगर्न्या धर्म हुना
ले युद्धगर्नलाई उतिष्ठ उठहे अर्जुन॥ ४२॥ इति श्रीभगवद्गीता सुबोधिनी भाषाटीकायां चतुर्थोऽध्यायः॥ ४॥ अर्जुनविंतिगर्नला
ग्या संन्यासमिति॥ हे भगवन् कृष्ण कर्मको संन्यास फेरी कर्मयोगतिमिले भन्यो ईउ इकार्यसकैवरुंदैनन् तसर्थले ईनैउ

इति श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे कर्मयोगो नाम चतुर्थो
ध्यायः॥ ४॥ अर्जुन उवाच॥ संन्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च संशशि॥ यच्छ्रेयस्तयोरेकं तत्तमेव हि सु
निश्चितं॥ १॥ श्रीभगवानुवाच॥ संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ॥ तयोस्तु कर्मसंन्यासा

इमाजस्को अतुष्टान श्रेष्ठ छ तश्चाइतिमिति श्रुयगरी आज्ञागर भति विंतिगन्यार॥ १॥ श्रीभगवान् आग्यागर गालाग्या॥ सं
न्यास इति॥ वेदान्त शास्त्रले ज्ञानरुन्याजो भात्मतत्व छ तस्को जश्चाई ज्ञान भयाको छ तश्चाई कर्मयोगमिले भन्या
को छैन देहात्मा अभिमानीलाई देहात्मविवेकज्ञान भयाको जोतरवार छ तश्चे शोक मोहादि कृतजो संशय छ
तस्को छे दनगरी परमात्मज्ञान उपाय भयाको कर्मयोगगर भति तिमिललाई भन्याको छ कर्मयोगले शुद्ध भैकत भात्म

॥ भ. गी. भा. ॥

॥ ४० ॥

ज्ञानभयापद्धि तस्मापक्काहुनाका अर्थः ज्ञाननिष्ठाले सन्यासपहिले कल्याको छ. एस्ता प्रकारले सन्यासपनी. कर्म
योगपतिकल्यारागन्याछन्. एस्तो भयापति ईडईमा. कर्मन्यासदेधी. कर्मयोगविशेष छ ॥ २ ॥ ज्ञेयः स इति ॥ हे
महाबाहो. रागद्वेषले रहित भैकन. परमेश्वरका. अर्थ गरित्या जो कर्म छन्. तिनलाई नो गदर्छन्. त्यो सन्यासी कहाउं
छ. कर्मका फलका इच्छानगरी त्यो सुखले संसार देषि मुक्त हुन्छ ॥ ३ ॥ सांख्ययोगाविति ॥ सांख्यशास्त्रज्ञाननि

योगो विशिष्यते ॥ २ ॥ ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न कांक्षति ॥ तिर्द्धे दोहि महाबाहो सुखं वं

धात्यमुच्यते ॥ ३ ॥ सांयोगौ पृथग्वालाः प्रवदंति न परिहृताः ॥ एकमप्यास्थितः सम्यग्भयोर्वि

दते फलम् ॥ ४ ॥ ॥ छावाची छ. त्यस्तैसांख्यको अंगभयाको. जो संन्यास छ. तस्लाई देषाउं छ. सांख्यलाई

कर्मयोगलाई. ज्ञानभयाको जो छन्. तिनै भिन्नभिन्न गरी जांदछन्. यंडितता तस्माभंदैनन्. सांख्ययोगको व
ठियागरी आश्रयगन्यापद्धि. ईडईको फल जो मोक्ष छ. त्यो पाई छ. इनमा भेद छैन. एस्तो छतापतिकर्मयोग
वठियागन्यापद्धि. शुद्धचित्त भैकन ज्ञानकामार्गले मोक्ष पाई छ. संन्यास वठियागन्यापति. पहिले गन्याको जो क

॥ गुरुः ॥

॥ ४० ॥

मयोगच्छ तस्कापरंपरालेज्ञानपाईकनमोक्षपाईछ इडुईभिन्नछैनतभन्यायोअर्थछ ॥ ४ ॥ यत्संख्यैरिति ॥ ज्ञान
निष्ठाभयाकाजोसंन्यासीछन तिनलेयोमुक्तिपाईछ त्यामोक्षकर्मजोगीपनीज्ञानकामार्गलेपाउदछन एसर्थ
ले संख्यकोर योगकोफलएकैहुनालेजश्वैरैएकैहुनभतीजोजांदछ तेहीजान्याबोलाउंछ ॥ ५ ॥ संन्यासइति
कर्मयोगनगरी संन्यासपाउनुजोछ अशक्यछ चित्तशुद्धिनभयादेपि ज्ञाननिष्ठाकोसंभवहुदैत योगयुक्तभ

यत्संख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ॥ एकं संख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५ ॥
संन्यासस्तु महाबाहो उः खमाप्नुमयोगतः ॥ योगयुक्तो मुनिर्वत्स न चिरं रागाधिगच्छति ॥ ६ ॥

याकोजोछ चित्तशुद्धगरी संन्यासीभैकत थोरैवेलासा मोक्षलाईपाईछ एस्ताअर्थले चित्तशुद्धहुंज्या
लसंमसंन्यासदेवी कर्मयोगविशेषछ वार्तिककारलेपनिकल्याकोछ प्रमादलेयुक्तभयाकावाहीरज
स्कोचित्तछ चक्कागन्यागडागर्नामा पुसिहुन्या देवलेदोषयुक्तगन्याको जस्कोआशयछ एस्तापनीसं

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ४९ ॥

सीदेपिच्छन् ॥ ६ ॥ योगयुक्त इति ॥ योगलेयुक्तभयाको. शुद्धजस्कोचित्तछ. शरीरपति. इन्द्रियपती जश्चेजित्या-
काछन्. सवपारागीको. आहुआत्मा. एकैहोभनी जश्चेजान्याकोछ. लोकसंगहनिमित्त. स्वभावका अर्थले
भयोतापनी. कर्मलाईगन्यापनी वंधनलाईपाउदैत ॥ ७ ॥ नैवेति ॥ कर्मयोगलेयुक्तभयाको. क्रमैलेतत्वज्ञा-
नी भैकत. देषु. सुनुइत्यादिकर्मगन्यापनी. इन्द्रियजोछन्. तनैइन्द्रियका अर्थमाफिर्दछन्. एस्ताबुद्धिलेनि

योगयुक्तो विभु आत्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ॥ सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ७ ॥

नैव किंचित्करोमीति युक्तो मत्पेततत्ववित् ॥ पश्यन् शृण्वन् स्पृशन् श्रियन् श्रृण्वन् स्वपन् श्व-
सन् ॥ ८ ॥ प्रलयनिस्तृजन् गुरुन् नुमिषन् निमिषन्नपि ॥ इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ९ ॥

अथ गन्यामकेहीपनी गदिनभनीयस्तो जोमांदछ. तस्मादेषु सुनु. स्पर्शगर्ज. आधारागर्ज. भोजनगर्ज. इतैने
त्रादिज्ञानेन्द्रियका व्यापारछन्. चलन्. पादको व्यापार. सुनुबुद्धिको व्यापारछ. पाराको श्वासव्यापार ॥ ८ ॥
प्रलयनिति ॥ वागेन्द्रियको बोलन्छ. पायुपस्थको उत्सर्गछ. ग्रहारागर्ज हातकोछ. उन्मेषनिमेषजोछ. कर्म

॥ गुरुः ॥
॥ ४९ ॥

नामगत्याकोपगाद्यस्तकर्मगत्यापति अभिमाननरुताले इन्द्रियइन्द्रियका अर्थमा फिर्दछन् एस्तो निश्चयव
द्विले विचारगत्या ब्रह्मज्ञानभयाको लिप्ताहुदैत ॥९८॥ ब्रह्मरागीति ॥ परमेश्वरमा कर्मको अपरागारी कर्मका फलको
संगछोडिजे कर्मगर्दछ त्यो पापले लिप्ताहुदैत जस्तो पाती मारहुत्याकमल पानी देवी लिप्तानभै अलग रहन्छ ॥९९॥
कायेनेति ॥ शरीरले स्नानादि मनले ध्यानादि बुद्धिले तत्त्वनिश्चयादि कर्मका आवेशले रहित भयाका जो इन्द्रिय

ब्रह्मरापाधायक मारि संगंत्यत्का करोतियः ॥ लिप्यतेन सपायेन पञ्चमिवांभसा ॥ १०० ॥ ४ ॥

कायेन मसावध्याकेवलैरिन्द्रियैरपि ॥ योगिनः कर्मज्वंति संगंत्यत्कात्मशुद्धये ॥ १०१ ॥ ४ ॥

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्टिकिं ॥ अयुक्तः कामकोपेण फले सक्तो निबध्यते ॥ १०२ ॥

छन् तनैले सुनु कीर्तनगर्नु इत्यादि जो छन् त्यस्का फलको संगछोडि चित्तशुद्धिका अर्थले योगले युक्त भयाका
कर्मलाई गर्दछन् ॥१०१॥ युक्तकर्मफलमिति ॥ परमेश्वरमा चित्तदीकन कर्मको फलछोडि जो कर्मगर्दछ सो
मोक्षलाई पाउँछ ईश्वरका आराधनमा चित्तलाग्वाको कामका फलमा आसक्त भयाको जो छ त्यो मनुष्यले

॥ भ.गी.भा.
॥ ४२ ॥

गन्याको कर्मबंधना लाई पाउदछ ॥ १२ ॥ सर्वकर्माणीति ॥ चित्रजस्ते जित्याको छ विवेकले युक्त भयाको मनले संपूर्ण कर्मको संन्यास गरी नवद्वार भयाको सहज लोशरीरमा बसी अहंकार नहुनाले तत्तै देहले गन्यापनी गन्याको जस्ते बंधन रुदै नते त्रनासिका कर्मा मुख ईसात शिरका द्वार छन पायुपस्थ ईडुई अधोद्वार छन इनै नवद्वार हुन ॥ १३ ॥ नकर्तृत्वमिति ॥ ईश्वर जो छन मगन्या छु स्रोतो जो जीवको अहंकारादि अविद्याका कर्म छन तिन्माष ह

सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्ते सुखं वशी ॥ नवद्वारे पुरे देह नैव कुर्वन्न कारयन् ॥ १३ ॥

नकर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ॥ न कर्मफलसंयोगां स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥ १४ ॥

नादत्ते कस्यचित्पापं न वैवमुक्तं विभुः ॥ अज्ञानेनाहतं ज्ञानं तेन मुह्यंति जंतवः ॥ १५ ॥

नगर्दै न कर्मफलका संयोगलाई दिदै न आनादि जो अविद्या छ तस्का वशले प्रवृत्त भयाको स्वभाव तसैले तत्ता पुरुषलाई ईश्वरपतिकर्ममा युक्त गर्दछन ॥ १४ ॥ नादत्त इति ॥ ईश्वर प्रयोजक भयापतिकसैलाई धर्म दिदै न ईश्वरलाई स्रोते अभिलाष केही छैन ईश्वर कामायाले पुरुषका पूर्वजन्मका जो कर्म छन तन्का अनुसारले

॥ गुरुः ॥
॥ ४२ ॥

वृत्तगच्छन्. प्राराजोच्छन्. तिनकाअज्ञानलेज्ञानद्वयाकोच्छन्. तसैलेमोहमायाप्रहृच्छन् ॥१५॥ ज्ञानेनेति ॥ ईश्वरका
ज्ञानले. जस्काअज्ञानकोनाशभयाकोच्छन्. तिनकोज्ञानसूर्यकाजस्तो. अंधकारकोनाशगरी. ईश्वरकोपरिपूरणोस्व
रूपच्छन्. तस्माईपकाशगर्दच्छन्. जस्तोगरी. सूर्यअंधकारलाईरगरीसंपूर्णविस्तुकोपकाशगर्दच्छन्. तसैज्ञानलेयनि
पकाशगर्दच्छन् ॥१६॥ तदुद्वयइति ॥ ईश्वरैमाजस्कोतिश्रयवुद्धिच्छन्. ईश्वरैमाजस्कोमनच्छन्. ईश्वरैमाजस्कोतात्पर्य

ज्ञानेनतुतदज्ञानंयेषांनाशितमात्मनः ॥ तेषामादित्यवज्ञानं पकाशयतितत्परम् ॥१६॥

तदुद्वयस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ॥ गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्द्धृतकल्मषाः ॥१७॥

विद्याविनयसंपन्ने बालरोगविहस्तिनि ॥ श्रुतिचैव श्रवणपाकेच परिइताः समदर्शिनः ॥१८॥

छ. ईश्वरैमाजस्कोआश्रयच्छन्. एस्तेभयापहिच्छन्. ईश्वरकाप्रसादलेपायाकोजोआत्मनच्छन्. तस्तेनाशगम्याकोच्छन्.
पापजस्का. एस्तास्वभावलेयुक्तभयाकोमोक्षलाईपाउदच्छन् ॥१७॥ विद्येति ॥ विद्याले. विनयले. युक्तभयाको
जोबालराछन्. तस्माचरादालयनि. बलएकैहोभनिजान्या. गाईमा. हातिमा. कुकरमायनि. एकैहोभनिसमद

॥ भगीभा.

॥ ४३ ॥

दिगन्तो ज्ञानवान् रुंछं जाहं संभवत्तु ज्ञानपात्रभयेन ताहं संम उत्तम मध्यमको विवेकगर्तुं वल्लु ज्ञानपूर्णा भ
यापछि विवेका विवेकछेत् ॥ १८ ॥ इहैवेति ॥ जस्का मनमा ईश्वरसर्वमासमभावलेव स्याकोछ जस्तयो संसार स
सै जन्ममा जित्पाकोछ तसर्थले निर्दोष भयाको समभयाको वल्लुछ तसर्थ समदृष्टिले देखा जो छन् तिनै वल्लु भ

इहैव तैर्जितः सर्गेषां साम्ये स्थितं मनः ॥ निर्दोषं हि समं वल्लु तस्माद्वल्लु शान्तिस्थिताः ॥ १९ ॥

न प्ररुष्ये त्वियं प्राप्य नो द्विजेत्याप्यचापियं ॥ स्थिरबुद्धिरसंमूढा वल्लु विद्वल्लु शान्तिस्थितः ॥ २० ॥

बाह्यस्पर्शेषु सक्तात्मा विंदत्यात्मनियत्सुखं ॥ सुवल्लु योगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥ २१ ॥

ये हि संसर्जनाभोगाऽऽख्येन यस्वते ॥ आद्यंतवंतः कौंतेय न तेषु रमते बुधः ॥ २२ ॥ ४३ ॥

वसा पात्रभयाका छन् ॥ १९ ॥ नेति ॥ जो वल्लु ज्ञानी भैकन वल्लु मारणाकोछ त्यो केहि निको चीज पाया मापनी हर्ष गर्दै
न न निको पाया मापनी दुःख पनी गर्दै न निश्चल बुद्धि भैकन मोह निवृत्ति भयाको जो वल्लु ज्ञानी छ त्यो वल्लु लाइ पाउ
छ ॥ २० ॥ वाह्येति ॥ बाह्ये इय विषयमाभास क्त भयाको जस्को चित्त छैन त्यो पारा भाक्ता अंतः करणमा सात्विक सुख
लाई पाउंछ त्यो सुख पाइकन वल्लु मास्का यचित्तले युक्त भयाको जस्को आत्मा छ त्यो कैलेनाशन रुन्ध्या सुखलाई

॥ गुरुः ॥

॥ ४३ ॥

पाउंदछ॥२॥ यहीति॥ विषयदेविभयाकाजोभोगछन्. तिनैउःखकाकारणछन्. आदिपनीतिनकोछ. नाशपनीति
नकोछ. हेकोतियएसअर्थले. जानीभयाकोजोछ. विषयकासुखकोइछागदैन॥२॥ शक्रोतीति॥ कामदेवीकोधदेवी
उत्पन्नभयाकोजोवेगछ. मनकोतेजको. क्षोभादिलक्षणातत्त्वाइउत्पन्नभयाकाबेलामाजोरोकगर्तसकदछत्योपनी
एकलक्षहोईतजन्मपर्यंतरोकसकदछ. त्योपुरुषसुखीछ. मोक्षलाईपनीपाउंदछ. वशिष्ठलेपनीकहाकोछ. जसो

शक्रोतीहैवयःसोदुंषाकशरीरविमोक्षणात्॥ कामकोधोद्वेगंसयुक्तःससुखीनरः॥२३॥

योतःसुखोंतरागमस्तथांतर्ज्योतिरेवयः॥ सयोगीब्रह्मनिर्वाणंब्रह्मभूतोधिगच्छति॥२४॥ छ॥

तन्मनेब्रह्मनिर्वाणामृषयःक्षीराकल्मषाः॥ छिन्नवैधायतात्मानःसर्वभूतहितेरताः॥२५॥

मन्यापछियुवास्त्रीलेआलिंगरागन्यापनी. कामहुदैन. पुत्रादिलेजलायापनीकोधहुदैन. तसैजिउदैभयापछिमो
क्षकोअधिकारीहुंदछ॥२३॥ योतइति॥ आत्मैमाजस्कोसुखछ. विषयकोइछजन्नाइछैन. आत्मैमारमरागन्याको
छ. अरुखेलकोइछाछैन. आत्मैमाजस्कोदृष्टिछ. गीतगाउनामानाचतामाछैन. एस्ताअभ्यासलेगरी. ब्रह्ममामि
त्याकोहुनालेमोक्षलाईपाउंदछ॥२४॥ तन्मंतइति॥ पापजस्कोतद्विभयाकोछ. समदृष्टिभयाकाजोत्रिषिछन्उ

॥ भगीभा ॥
॥ ४४ ॥

छिन्नभयाकोदसंशयजस्का वशमाभयाकोद चित्तजस्का संपूर्णप्राणीछन् तिस्राथीदयागर्वास्ताभयाका
मुक्तिनाईपाउंदछन् ॥ २५ ॥ कामक्रोधेति ॥ कामक्रोधजश्चेद्व्याकोद चित्तजश्चेवशगन्याकोद एस्तजोयति
योगीछन् तिनका इहलोकपरलोकमायती बुद्धमातयहुंछ जीवसुक्रातिनेकहाउंछ ॥ २६ ॥ स्पर्शाति ॥ बाहिर
कोजोरूपरसादिजोविषयछन् तिचिंतनागर्नालेहृदयमावस्तछन् तिनकोचिंताछोडितिनलाईबाहिरगरीदृष्टि

कामक्रोधवियुक्तानांयतीनांयतचेतसां ॥ अभितोबुद्धतिर्वागांवर्त्ततेविदितात्मनाम् ॥ २६ ॥

स्पर्शान्कृत्वाबहिर्वास्यांश्चक्षुश्चैवांतरेध्रुवोः ॥ प्राणापानौसमोहत्वातासाभ्यन्तरचारिणौ ॥ २७ ॥

यतेंदियमनोबुद्धिमुतिमोक्षपरायणाः ॥ विगतेछाभयक्रोधोयःसदासुक्तिएवसः ॥ २८ ॥

मध्यमागारिप्राणापानजोवायुछन् तन्कोउर्द्धमधोगतिकोनिरोधगरी ताककाममध्यभागमा दृष्टिगरीषावतु ॥ २९ ॥
यतेंदियेति ॥ एस्ताप्रकारलेवशमाभयाकाछन् इंदियमनबुद्धिजस्का एस्तोभयाको मननशीलभयाकोमुनिको
मोक्षैछ भाशयजस्का अंतःकरणादेधीरहितभयाकोद कामभयो इछाभयक्रोधजस्का एस्तोजोद सोजीव
मुक्तभयाकोहोभेतिजानु ॥ २८ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ४४ ॥

भोक्तामिति॥ भक्तले अपरागन्याको जोयज्ञछ तपस्याछ त्यस्को भोगगन्या संपूर्ण पारणीको ईश्वर हुं सब पारणीको
अंतर्गामी स्रोत मलाई बुझी मेरा यसो दले त्यो मेरो भक्त मोक्षलाई पाउँदछ॥२९॥ इति श्रीभगवद्गीता सुबोधिनी टीका
का भाषायां पंचमोऽध्यायः॥ ५॥ श्रीभगवान् आज्ञागर्तलाग्या॥ अनाश्रित इति॥ कर्मकाफलको इच्छानगरी अवश्य
गन्याको कर्म छन तज्ज्ञाई जोगर्दछ संन्यासी पनी कहउँछ योगी पतितेहि कहउँछ अश्रिले हुन्या इच्छता उभय

भोक्ता रंयज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरं॥ सुरुदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति॥२९॥

इति श्रीभगवद्गीता सूक्तपति षष्ठसुबुद्धविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे कर्मसंन्यास
योगो नाम पंचमोऽध्यायः॥ ५॥ श्रीभगवानुवाच॥ अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः

काजो कर्म छन त्यस्को त्यागगन्या पनी होइन इच्छकर्म भन्याको विना अश्रिको साध्यगन्या पूर्तनाम भयाको
जो कर्म छ त्यस्को त्यागगन्या पनी होइन इच्छकर्म भन्याको जो छ यज्ञ हो पूर्तनाम गन्याको कुवात
लाउ वनाउनु जो हो सो पूर्तकर्म कहिंछ भति जान हे पार्थ भनी श्रीभगवान् ले आज्ञागन्या॥९॥ छ॥

॥ भ. गी. भा ॥
॥ ४५ ॥

यमिति ॥ हे पाराड वज्रैर्लसंन्यासमंछन्तसैलार्थयोगभनीजान. फलसंकल्पकोत्यागतगरी. योगीपनीहुदैत
भनीजान ॥ २ ॥ आरुरुक्षोरिति ॥ ज्ञानपाउनाकोइछाजस्काछ. त्यसपुरुषको. चित्तशुद्धिगर्त्याहुनालेज्ञाननपा
उंज्यालसंमकर्मगर्त. एरुलोकहिंछ. ज्ञानपार्. ध्यानमाचित्तभयापछि. समोधिकोविशेषकजो कर्मछतको
जोशान्तिछ. त्योज्ञानमापरिपाकमाकरिणकहिंछ ॥ ३ ॥ यदाहति ॥ इंदियकाभोगजोशहादितिन्कोसाधना
ससंन्यासीचयोगीचनतिरभिर्नचाक्रियः ॥ १ ॥ यंसंन्यासमितिप्राहुयोगंतंविद्विपाराडव ॥ नखसं
न्यस्तसंकल्पोयोगीभवतिकश्चन ॥ २ ॥ आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्मकारणमुच्यते ॥ योगारूढस्यतस्यै
वशमःकारणमुच्यते ॥ ३ ॥ यदाहीनेंदियार्थेषुनकर्मस्वनुषज्जते ॥ सर्वसंकल्पसंन्यासीयोगारूढस्तदो
गर्त्याकर्म. तित्माजोआशक्तहुदैत. आशक्तिकामूलभयाका. संपूर्णजोविषयभोगछन्. तन्कासंकल्पकोजो
संन्यासगर्छतेहियोगपायाकोकहाउंछ. तस्कोनाउ. संस्कृतमायोगारूढकहिंछ ॥ ४ ॥ उद्धरेदिति ॥ विवेकले
युक्तभयाको. जोआत्माछ. त्यन्नेआत्मशक्तिदेधीरतभयाकोजोमनछ. सोहिआत्माकामित्रछविषयदेधि

॥ ४५ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ४५ ॥

न हृद्ययाः सो हि मनश्शत्रुः ॥ ५ ॥ बंधुरिति ॥ जस आत्मा लेकार्यकारणसंघातरूपभयाको जे आत्मा छ त्यो वशगत्याको
छ भन्या तस्त आत्माको आत्मै उपकारी छ जसै वशगत्याको छ त भन्या त्यस्को शत्रु जस्तो अपकारी छ ॥ ६ ॥ जितात्म
न इति ॥ आत्मा जसै जित्याको छ रागादिले र हित भयाको शीतोद्भन भयापनी एक चित्त भयाको मान अपमानपनी वरोव
रोवर मान्या जो छ तस्को ईश्वरमा चित्त स्थिर हुन्छ ॥ ७ ॥ ज्ञानेति ॥ गुह्ये उपदेश दियाको जो छ सो हि ज्ञान कहिन्छ अफुले वि

उद्भेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ॥ आत्मैव ह्यात्मनो बंधुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ ५ ॥ बंधुरात्मा
त्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ॥ अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ ॥ जितात्मनः प्रशां
तस्य परमात्मा समाहितः ॥ शीतोद्भन सुखदः खेपु तथा मानापमानयोः ॥ ७ ॥ ज्ञानविज्ञानतृप्ता
त्मा कूटस्थो विजितेंद्रियः ॥ युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकांचनः ॥ ८ ॥

चारगत्याको तसै प्रत्यक्ष देखाको सो विज्ञान कहिन्छ ज्ञानविज्ञानले तृप्त भयाको छ आत्मा जस्को निर्विकार स्वरूप भ
याको जितेंद्रिय भयाको लोष्ट माटाको डह्राए पथार सुवर्ग जस्का मनमा वरोवर मांद छ एस्तो योग भयाको ज्ञान वा
न जो छ योगारूढ तसै लाई कहिन्छ ॥ ८ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ४६ ॥

सुहृदिति ॥ सुहृद मित्र शत्रु उदासीन मध्यस्थ द्वेष्य वंधु साधु पापी इतमारागद्वेषलेरहित भयाको बुद्धिजस्को ह्येत्यो श्रेष्ठक
हिंछ स्वभावलेनोहितरुन्या उपदेश हिंछ त्यो सुहृत्क हिंछ पीतिका वशलेनो उपकारगर्दछ त्यो मित्रक हिंछ जो विगार
चाहृगर्दछ सो शत्रुक हिंछ उवैला रहितको वातक हिंछ त्यो मध्यस्थक हिंछ द्वेषविषयको वातगर्न्या जो ह्येत्यो द्वेष्य
क हिंछ संबंधभयाको वंधुक हिंछ सदाचारगर्न्या जो ह्येत्यो साधुबोला उंछ दुराचारगर्न्या पापीबोला उंछ ॥ २ ॥ योगीति

सुहृन्मित्रार्थदासीनमध्यस्थद्वेष्यबंधुषु ॥ साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥ २ ॥ योगीयं जी
तसततमात्मानं रहसि स्थितः ॥ एकाकीयत चिन्तात्मानिराशीरपरिग्रहः ॥ १० ॥ शुचौ देशे प्रतिष्ठा
प्यस्थिरमासनमात्मनः ॥ नात्युद्धृतं तातिनीचं चैलाजितकुशोत्तरं ॥ ११ ॥ ॥ ६५ ॥

जस्त्रे योगयायाको ह्येतसैले निरंतर एकांतमावशी आकुमनस्थिरगर्नु संगलेरहितरुनु आकुचिन्तपति वशमाराधु
विषयको अभिलाषनराधु परिग्रहनगर्नु ॥ १० ॥ शुचाविति ॥ शुद्धता उमा स्थिर आसनगारिवलु आसनवरुत उच्चो नरा
धुनीचोपनीनराधुत येरु कुशासनविद्या उनु उहामाथि व्याघादिचर्म उहामाथि आठतरहको कपराविद्या उनु ॥ ११ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ४६ ॥

तत्रेति॥ तेस्मात्तमावसी. एकाग्रमनगरी. चित्तकीर्णद्विक्रियाद्यु. त्यो आक्रावशमाराधिकत. मनकाशुद्धिनिमि
त्रलेस्थिरासतगरीयोगाभ्यासगर्नु॥१२॥ समिति॥ देहकोजोमध्यभागद्यु. शिरभयोगलोद्यु. तेश्चाटेढोनगरी. निश्चलभै
कत. स्थिरगरी. आक्रानाकको. अग्रभागमात्रदृष्टीगरीरहनु. अरुदिशातिरनहर्नु॥१३॥ प्रशांतात्मेति॥ शांतभयाकोद्यु. चित्त

तत्रैकाग्रमनः कृत्वा यत्तच्चित्तं द्विक्रियः॥ उपविश्यासने युंज्या योगमात्मविशुद्धये॥१२॥ समं
कायशिरोग्रीवंधारयन् चलं स्थिरः॥ संप्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलोकयन्॥१३॥ प्रशांता
त्मा विगर्भाबलचारिब्रते स्थितः॥ मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत मत्परः॥१४॥ युंजन्नेवं सदा
त्मानं योगी नियतमानसः॥ शान्तिनिर्वाणाय परमां सत्संस्थामधिगच्छति॥१५॥ ॐ ॥

जस्को. भयजश्चाईद्यु. बलचर्यमारत्याकोद्यु. विषयदेधि. चित्तलाई. हठायेरईश्वरमाचित्तदीकत. ईश्वरैद्यु. परमपुरु
षार्थजस्को. एस्तोयुक्तिलेवहनु॥१४॥ युंजंनिति॥ एस्ताप्रकारलेसावधानगरीमनजश्चेरोक्याकोद्यु. एस्तोजोयोगाभ्या
सगर्नु. त्योमोक्षैद्यु. परमप्राप्तिद्यु. जस्को. एस्तीजोममारत्याकीशांतद्यु. मोक्षतश्चाईपाउदद्यु॥१५॥ ॐ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ४७ ॥

नात्यश्रत इति ॥ हे भर्जुन ॥ अधिकयायापनी समाधिर्दैन नयायापनी समाधिर्दैन ॥ अधिकसुत्यापनी योगाद्दैन न सुत्याप
नियोगाद्दैन युक्तगत्यामात्रं हं ॥ १६ ॥ युक्ताहारेति ॥ नियतं ह आहारचलनु फिर्जुजस्का कार्यमानियतं ह चेष्टाजस्का सु
तु जायतं ह न नियतजस्का एते जे योगाभ्यासी ह तस्को योगादुःखको नाशगत्या हं ॥ १७ ॥ यदेति ॥ वशभयाको

नात्यश्रत सुयोगोस्ति न चैकांतमनश्चतः ॥ न चातिस्वप्नशीलस्य जायते नैव चार्जुन ॥ १६ ॥ युक्ता
हारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु ॥ युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥ १७ ॥ यदा विनियतं चि
त्तमात्मन्येवावतिष्ठति ॥ निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥ १८ ॥ यथा दीपो निवातस्थे नै
गते सोपमा स्मृता ॥ योगितोयत चित्तस्य युंजते योगमात्मनि ॥ १९ ॥

छ चित्तजस्का तस्मै संपूर्णकामना देषिनिःस्पृह भैवत ॥ ईश्वरैमाजवस्थिरं हं ॥ तव तस्मा ई युक्तयोगासिद्धकहिं हं ॥ १८
यथेति ॥ आत्माका विषयमा योगाभ्यासगत्या ज्ञो हं ॥ नियतचित्तभयाको चित्तजस्को हं ॥ तस्को उपमाकलो हं भन्याव
तासनभयाकाठाउमा दीयाको ज्वाला स्वच्छनिर्मल भै प्रकाशमान भै रं हं ॥ तस्मै तपोयोगीको चित्तपनि आत्मा मास्थि

॥ गुरुः ॥
॥ ४७ ॥

रूपकाशहोर्हंछ॥१२॥यत्रेति॥जसअवस्थामा.योगाभ्यासलेरोक्याकोचिन्न.रमणारहंछ.जसअवस्थाविशेषमाअ
द्धमनलेआत्मात्माईदेष्टुतछ.आहुदेहादिलाईदेष्टुत.आत्मैमापसन्नरहंछ.विषयमारहदैत.त्योअवस्थालाईस
माधिकहिंछ॥२०॥सुखमिति॥जसअवस्थाविशेषमा.अत्यंतस्थिरभयाकासुखलाईजांदछ.त्योसमाधिहो.तेस
वेला.विषयेंदियसंबंधरुनालेसुखकसोगरीहंछ.एसअर्थमाभंदछ.विषयेंदियसंबंधदेधि.परभयाकोकेवल

यत्रोपरमतेचिन्नंतिरुद्धयोगसेवया॥यत्रचैवात्मनात्मानंपश्यन्नात्मनितुष्यति॥२०॥
सुखमात्यन्तिकंयत्तदुद्धियाह्यमतीदियं॥वेत्तियत्रनचैवायंस्थितश्चलतितत्त्वतः॥२१॥
यंलब्धाचापरंलाभंमत्पतेनाधिकंततः॥यस्मिन्स्थितोतडःखेतगुरुणापिविचाल्यते

बुद्धिलेआत्माकारभावले.लितुभयाको.नित्यत्योसुखछ.त्यश्लाईपाउछ.भन्याकोछ.त्योआत्मतत्वपा
यापछि.फेरित्यसदेविचलायमानहुदैत॥२१॥यमिति॥जसआत्मसुखरूपकोलाभभयापछि.वाहादेधि
अधिक.अरुलाभलाईमांदैन.तेसैकाअतिसुखरुनाले.जस्मावस्थापछि.शीतोष्णकाडुःखलेचलायमानहु

॥ भ. व. गी ॥

॥ ४८ ॥

दैत. त्यो समाधिको अवस्था हो भति जानु ॥ २२ ॥ तमिति ॥ विषयको जो सुख छ. त्यो दुःखले मिसियाको हुनाले दुःख
रैकहिं छुः खको जो संयोग छ. संस्पर्शति स्को छ. वियोगजस्मा. एस्तो जो अवस्थी विशेष छ. तश्चाई योग भनि
जानु. एस्तो जो योग छ. त्यो योग शास्त्रको जो उपदेश छ. तश्चेत्तेशी घुसिद्विद्दैत भति फिरि कत गरी. स्थिरचित्त
लेते समापुत्तारहुनु ॥ २३ ॥ संकल्प इति ॥ संकल्पले उत्पन्न भयाको जो काम छ. योगलाई विगात्थी. तिसवै काम

नं विद्या दुःख संयोग वियोगं योग संज्ञितं ॥ सति श्रूयेत योक्तव्यो योगो निर्विस्मयतसा

२३ ॥ संकल्प प्रभवां कामास्त्यक्त्वा सर्वानि शेषतः ॥ मनसैवेंद्रियशामं विनियम्य समंततः ॥ २४ ॥

शनैः शनैरुपरमे दुष्प्राप्ति गृहीतया ॥ आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किंचिदपि चिंतयेत् ॥ २५ ॥

लाई बासनाले सहित छोडि कत. विषय भोगनिको छैत. एस्तो देखा जो मन छ. त्यश्चेत्तै सर्वत्र फिर्त्या यो इन्द्रियको.
समूह छ. तश्चाई राकी योग गर्नु ॥ २४ ॥ शनैरिति ॥ धारणा ले. वशगन्याकी जो बुद्धि छ. तेश्चेत्तै आत्मा मा. र ह्यार
को जो मन छ. तश्चाई स्थिर गरी. अरु चिंतना केही पतित गर्नु. शनैः शनैर्गरी. अभ्यास ले स्थिर गर्नु मन निश्चल भ

॥ गुरुः ॥

॥ ४८ ॥

पापछि भाङ्ग प्रकाशमान स्वरूप भैकत आत्म ध्यान देवि निवृत्त भये रहनु ॥ २५ ॥ यत इति ॥ स्वभाव ले चंचल भयाको
 धारणा गत्यापत्ती चंचल हृन्पायो मन छ. त्यो मन जों हों जों हों जाँछ. तों हों तों हों देखि खै चगरी. आत्मा का वशमा
 स्थिर राखु. ए सै कोना उपत्याहार कहिंछ ॥ २६ ॥ प्रशंतेति ॥ एस्ता प्रकार ले शांत भयाको छ. रजोगुणान्को विशेष
 पभयाको छ. मन जस्को पाप ले रहित भयाको छ. स्वभाव पायाको जो योगाभ्यास गन्या छ. नूतन श्वा ई उत्तम समा
 यतो यतो निश्चलति मनश्चंचलमस्थिरं ॥ ततस्ततो नित्यम्येतदात्मन्येव वशं तयेत् ॥ २६ ॥ प्रशं
 तमनसं ह्येत योगितं सुखमुत्तमम् ॥ उपैति शांतरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषं ॥ २७ ॥ युंजन्ते वंसदा
 त्मानं योगी विगतकल्मषः ॥ सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥ २८ ॥ सर्वभूतस्थिमात्मानं सर्वभूता
 धिको जो सुख छ. सो भाँफै पात्रुंछ ॥ २७ ॥ युंजन्ति ॥ एस्ता प्रकार ले पाप ले रहित भयाको. सदा मन लाई वश
 मा गन्या जो योगाभ्यास गन्या छ. त्यो योगाभ्यास गन्या. ब्रह्म को जो संस्पर्श छ. अविद्या निवृत्ति गरी. साक्षात्कार सो
 हि जो अत्यन्तम सुख छ. ते श्वा ई सुख ले पाउंछ. त्यो जीवन्मुक्त कहिंछ ॥ २८ ॥ सर्वभूतस्थिति ॥ योग का अभ्यास ले
 समाहित भयाको छ. चित्त जस्को. एस्तो योगाभ्यास गन्या सर्वत्र मा ब्रह्म लाई देखा. आङ्गुला इपत्ती अविद्या ले ग

निश्चाल्यति ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ४२ ॥

न्याको जो देहादि परिच्छेद छ. तस्तेरहित भयाको छ. संपूर्ण पाराजी जो छ. तब सादिस्थावर पयंत. तिनै मावस्या
को देष दछ. तिनलाई पनी आफु मा देष दछ. ॥ २९ ॥ यो मा मिति ॥ एस्ते जो योगाभ्यासी परमेस्वर जो छ. मछु मला
ई पाराजी मा देष दछ. सब पाराजी लाई महि मा देष दछ. त्यस्ताई म दर्शन दिंदु त्यो पनी मलाई देष दछ. यत्पक्ष भैकन

ईक्षते योग युक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥ २९ ॥ यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ॥ तस्याहं न प
राश्रयामि स च मे न पराश्रयति ॥ ३० ॥ सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः ॥ सर्वथा वर्तमानो
पि स योगी मयि वर्तते ॥ ३१ ॥ आत्मोपम्येत सर्वत्र समं पश्यति योर्जुन ॥ सुखं वायदिवा इः खं स योगी पर

कपाले देषि अनुग्रह गर्दछ ॥ ३० ॥ सर्वभूतस्थित मिति ॥ सर्व पाराजी मा रक्षाको मलाई भेदन गरिकन जो भजन गर्दछ
सर्वथा काम त्यागले रक्षाको पति. त्यो योगाभ्यासी योग देषी घसैत. मलाई पाउदछ ॥ ३१ ॥ आत्मोपम्येतेति ॥ हे अ
र्जुन आफ्ना जस्तो इः ख सुख. सबै मावरो वर जो देष दछ. त्यो योगाभ्यासी. मेरा मतमा आयाको श्रेष्ठ छ ॥ ३२ ॥ छ ॥

मो मतः ॥ ३२ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ४२ ॥

अर्जुन विंतिगर्नलाग्वा ॥ योयमिति ॥ हे भगवन् कृष्ण ति मिले कृष्ण को जोयो योग छ एस योग को स्थिर भया को स्थि
ति मन को चंचल हुनाले मदेष्ट दिन ॥ ३२ ॥ चंचलमिति ॥ हे भगवन् कृष्ण यो मन जो छ सो स्वभाव ले चंचल भया को छ
देह का इन्द्रिय लाई क्षो भगवन् हुनाले विचार गन्या पति जितिन सङ्ग छ विषय वासना ले युक्त भया को छ तसर्थ ले

अर्जुन उवाच ॥ योयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन ॥ एतस्याहं न पश्यामि चंचलत्वात् ॥
स्थितिं स्थिरां ॥ ३३ ॥ चंचलं हि मनः कृष्ण प्रमाथी बलवद्दृढं ॥ तस्याहं तिष्ठहं मन्ये वा यो रिव सुद
क्षरं ॥ ३४ ॥ श्री भगवानुवाच ॥ असंशयं महाबाहो मनो इति गृहं चलं ॥ अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृ

जस्तो आकाश को वता स घडा माहाति रा कल स किं दैन त स्तैय समन लाई निरोध गर्न कठिन मां दछु ॥ ३४ ॥ श्री भगवा
न् आज्ञा गर्न लाग्वा ॥ असंशयमिति ॥ हे कौन्तेय हे अर्जुन ति मिले भया को मन लाई रो क तु व डो कठिन छ भनी भंदछे
एस्मा संदेह कति पति छैन एस्मा कठिन भया पति अभ्यास का बल ले ईश्वर का ध्यान ले विषय का तृष्णा छोडना
ले भयो हुलोता वैराग्य ले मात्र यो मन वश मा गर्न सकिं छ अरु उपाय ले यो मन वश हुंदैन भनि जान ॥ ३५ ॥ छ ॥

॥भ.गी.भा॥

॥५०॥

असंयतात्मनेति॥आक्रावशमागन्याकोद्येनचित्तजस्तेःसस्तापुरुषलेयोगपाउनुडर्लभछअभ्यासकावललेवैराग्य
लेवशमागन्याकोद्यचित्तजस्तेःमैलेभन्याकाउपायलेयत्तगन्याजोपुरुषछत्यस्तेमात्रपाउनुछअरुउपायले
पाउनशकदैत॥३६॥अर्जुनविंतिगर्नलाग्पाअयतिरितिपैरुश्रद्धालेयोगमापवृत्तभयाकोयद्धिअभ्यासमासि
थिलभयाकोयोगदेधिवलितचित्तभयाकोअभ्यासवैराग्यमाशिथिलरुतालेयोगसिद्धिकोफलजेज्ञानछते

असंयतात्मतायोगोऽऽप्ययतिमेमतिः॥वशपात्मतातुयतताशक्योवाप्नुमुपायतः॥३६॥अ
र्जुनउवाच॥अयतिःश्रद्धयोपेतोयोगाच्चलितमानसः॥अप्राप्ययोगसंसिद्धिंकांगतिंक्लृप्तगच्छ
ति॥३७॥कच्चित्प्रोभयविप्रयच्छिन्नाभमिवतश्यति॥अपतिष्ठेमहाबाहोविमूढेखलराःपथि॥३८॥

भ्वांरितपायाहेश्रीकृष्णत्योकोनगतिपाउदछ॥३७॥कच्चिरिति॥कर्मलार्ईश्वरार्परागतलिकर्मकोअनुष्ठान
नगर्तलेपनिस्वर्गादिफलभयेनयोगसात्तामापुरोत्तरुतालेमोक्षपतिपायेनसस्तापकारलेडईठाउमानपुगी
बुल्ललार्पाउताकोजोउपायतेसभार्गमामूढभैकनजस्तोवादलदेधियुद्धाकोथोरैवादलजेछत्योवीचैमानासि

॥गुरु॥

॥५०॥

६. तस्मै योगाभ्यासपुराणरुन्यानासिंहकिनासिंदैन ॥ ३८ ॥ एतन्म इति ॥ हे श्री कृष्ण तिमिसर्वशहो एतसंदेश्वा मे
छाईदिन्यादोश्रोकोहिछैनतसथले. तिमिमरोयससंदेहलाईवढियागरीमेछाईदिनामायोगपद्यो ॥ ३९ ॥ श्रीभग
वान्भाज्ञागर्नलाग्या ॥ पार्थेति ॥ हे पार्थ हे भर्जुन. एतलोकमाकर्मगर्देनभनी. पतितरुनाकोडर. उसलोकमात
रकपर्ताकोडर. तस्त्राईछैन. जसअथलेश्रद्धालेयोगमापहन्तभयाकोछ. कल्याणरुन्याकार्यगन्यजोछडुर्ग

एतन्मेसंशयंकृष्णछेनुमहस्पशेषतः ॥ त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न सुपपद्यते ॥ ३९ ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ पार्थनैवेहनामुत्रविनाशस्तस्यविद्यते ॥ नहिकल्याणाकृत्कश्चिदुर्गतिं तातग
द्विति ॥ ४० ॥ प्राप्यपुराणकृतां श्लोकानुधित्वा शाश्वतीः समाः ॥ सुचीनां श्रीमतंगे हेयागधरोभिजायते

तिपाउदैतएसमातिश्चयमान ॥ ४० ॥ प्राप्येति ॥ तेस्त्राईक्याफलप्राप्तहुंछभन्नाकाभर्थलेभंदछन्. अश्वमेधादि
जोयज्ञछन्. तियज्ञगन्यपुरुषकाजोलोकछन्. तिलोकलाई. पाईतोंहोंका. सुखकोभोगगरीवरुतवर्षसंमतों.
हावसि. परिणाममा. सदाचारलेयुक्तभयाका. जोपुरुषछन्. तिनकाकुलमायोगलेप्रष्टभयाको. मनुष्यकोज

॥ भगी. भा. ॥
॥ ५१ ॥

न्मतस्तोपाइंछुहेपार्थ ॥ ४१ ॥ अथवेति ॥ योगाभ्यासलेयुक्तभयाकीबुद्धिले. युक्त. युक्तभयाकाजोत्तानीछन्. तिन
काकलमा. तेस्कोजन्महुंछ. मोक्षपाउन्याजन्महुनालेलो. कामाएस्तो जन्मपाउनुइह्वंभछ ॥ ४२ ॥ तत्रेति ॥ हेअर्जुनत्य
हंजन्मपाईकन. पूर्वजन्मकाबुद्धिकासंयोगलाईपाउंछ. तेसैपूर्वजन्मकासंयोगले. फेरीपनी. मोक्षकाअर्थमाअ
धिकयत्नगर्न्याहुंछ ॥ ४३ ॥ पूर्वाभ्यासेनेति ॥ केहिविषलेइछातगन्यापनी. तसैपूर्वजन्मकाअभ्यासलेविषयभोगका
अथवायोगितामेवकुलेभवतिधीमतां ॥ एतद्विडलंभतरंलोकेजन्मयदीदृशं ॥ ४२ ॥ तत्रतं बुद्धिसं
योगंलभतेपौर्वहिकं ॥ यततेचततोभूयःसंसिद्धौकरुनंदन ॥ ४३ ॥ पूर्वाभ्यासेनतेनैवद्वियतेसर्वशो
पिसः ॥ जिज्ञासुरपियोगस्यशब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ४४ ॥ यत्नाद्यतमानस्तुयोगीसंशुद्धकिल्बिषः ॥ अ
इच्छादेविफिराईकनब्रह्मभ्यातलेयुक्तहुंछ. योगकास्वरूप ॥ ॥ नेकजन्मसंसिद्धिलतोयातिपरांगतिं ॥ ४५ ॥
लौइजान्नामाजस्कोइछाछ. योगमापुरोभयाकोछैनएस्तोभयापनिवेदोक्तकर्मफलदेविअधिकफलपाउंछ ॥ ४४ ॥ य
यत्नादिति ॥ थोरैयत्नलेयोगर्न्याछ. त्योपनिपरमगतीलाउंछ. यत्नगरीउत्तरोत्तरअधिकयोगकोयत्नगर्छ. त्योगलेपा
पदेविशुद्धभैकन. अनेकजन्मलेगन्याकोजोयोगछ. त्यश्चैज्ञानीभैश्चेष्टगतिलाइपाउंछ ॥ ४५ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ५१ ॥

तपस्विभ्यश्च॥ हे अर्जुन॥ कृच्छ्रांश्चापरादिगम्याकाजोतपछन्तश्चाईगर्न्यजोछन्ति नृदेविपनीयोगाभ्यासगर्न्या
अधिकछ॥ ज्ञानशास्त्रलेयुक्तभयाकोछन्तापनीतिनृदेविपनीश्रेष्ठछयज्ञादिकर्मगर्न्यजोछन्ति नृदेविपनीयोगा
भ्यासगर्न्याअधिकछतसर्थंतिमिपनीयोगाभ्यासगरतवकल्याणहोला॥ ४६॥ योगिनामिति॥ ममाचित्तलेयुक्त
भैकनजोमेरोभजनगर्दछत्योमेरोपियछ॥ तसर्थंतिमिलेपनीभक्तभैयोगाभ्यासगर्नुश्रेष्ठछ॥ ४७॥ इति श्रीभगव

तपस्विभ्योधिकोयोगीज्ञानीभ्योपिमतोधिकः॥ कर्मिभ्यश्चाधिकोयोगीतस्माद्योगीभवार्जुन
योगिनामपिसर्वेषांमज्जतेतांतरात्मना॥ श्रद्धावान्भजतेयोमांसमेयुक्ततमोमतः॥ ४८॥ इति
श्रीभगवन्गीतासूयतिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेआत्मसंयमयोगोनामषष्ठोऽध्यायः॥ ६॥
श्रीभगवानुवाच॥ मय्यासक्तमनाःपार्थयोगंयुंजन्मदाश्रयः॥ असंशयंसमंयथाज्ञास्यसित
जीतासुबोधिण्यांभाषायांषष्ठोऽध्यायः॥ ६॥ श्रीभगवान्भाज्ञागर्नलाग्या॥ मय्यासक्तमनापार्थइति॥ हेपार्थहे
अर्जुनपरमेश्वरमाभासक्तचित्तभैमेराशरगामापरि॥ योगाभ्यासलेयुक्तभैकनविभूतिवल्लेख्यार्थदिलेयुक्त
भयाकोजोमधुमलार्थमिति॥ संकागरिजसोगराजानौलासोमैलेकहिन्याकुरासुत॥ ९॥ ॥ ६५ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ५२ ॥

ज्ञानमिति ॥ अनुभवलेभयाकोजो विज्ञान छत श्लेयुक्त भयाकोजो शास्त्रको ज्ञान छत श्चाई संपूर्ण गरी मभंदहु.
जस ज्ञानका जान्याले फेरीवाकी जान्या कर केहि रहन्या छैन. ए सै ज्ञानले कृतार्थ हुन्या छै ॥ २ ॥ मनुष्याणां मिति ॥
मनुष्य छोडी अनेक जीव छन तिनलाई ज्ञानको अधिकार छैन. मनुष्य योनी पायाका अनेक मायनी हुला पुराय
कोषतापले आत्मज्ञानको यत्नकोहि गर्दछन. यत्न गन्या मायति कति माहुला पुरायका वशले परमात्मा

ज्ञानं ते हं स विज्ञानं मिदं वक्ष्याम्यशेषतः ॥ यज्ञात्वा नेह भूयो न्यज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥ मनुष्या
णां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये ॥ यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्त्वतः ॥ ३ ॥ भूमिरापो
नलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ॥ अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥

लाई तत्त्व गरी पाउँछु. ए स्तोत्र छले पाइ न्या ज्ञान मति मिलौ भंदहु ॥ ३ ॥ भूमिरिति ॥ पृथिवी भैरु. जल भयो तेज
भयो वायु भयो आकाश भयो. इनै पंच महाभूत. इनका जापांच गुरा. गंध रस रूप शब्द तन्मात्रा छन.
तिनैले युक्त. इनै भूम्हा दिपांच मनका कारण भयाको महत्त्व अहंकारको कारण भविद्यायो भाव प्रक

॥ गुरुः ॥
॥ ५२ ॥

रकीमेरी अपरभयाकी प्रकृति छ. चतुर्विंशतिभेदलेन भयाकी परी. इनै आठमा अंतर्भाव छ. तेहौं अध्यायमा
वेसगरी भनीयेला ॥ ४ ॥ अपरेयमिति ॥ हे अर्जुन. यो अपरनाउ भयाकी जो प्रकृति छ. त्यो जड छ. जीवको कार
ण भयाकी जो द्वितीय प्रकृति छ. परनाउ भयाकी. क्षेत्रज्ञ रूप भैकन जस चेतनाले. आत्मा कर्मका मार्ग ले
यो संसारधारणागन्याको छ ॥ ५ ॥ एतद्योनीतीति ॥ क्षेत्ररूप. क्षेत्ररूप. इनै जोडै प्रकृति छन. इनै देखि उत्पन्न

अपरेयमिति स्त्वं त्वं प्रकृतिं विद्धि मे परां ॥ जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्य जगत् ॥ ५ ॥
एतद्योनीति भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ॥ अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥ ६ ॥
मत्तः परतरं नान्यत्किंचिदस्ति धनं जय ॥ मयि सर्वमिदं प्रोक्तं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७ ॥

भयाका. सबै स्थावरजंगमलाई जान. जड प्रकृति जो छ. सो देह रूप ले रहन्छ. चेतना जो छ सो मेरा अंशको हुना
नाले. भोक्ता भैकन देहमा प्रवेश गरी. आत्मा कर्मले गरी. तिन पारणीको धारणा गर्दछ. ति प्रकृति मदेपी भयाकी
छन. एतस्य अर्थ ले सं पूर्ण संसारको सृष्टि गन्या संहार गन्या पनि महिछु ॥ ६ ॥ मत्त इति ॥ हे धनं जय. हे अर्जुन. मदे

॥ भागी. भा ॥

॥ ५३ ॥

विश्रुष्टशब्दोऽर्वाको हि द्यैत स्वतंत्रकारणो हि द्यैत श्रुतिस्थितिः पलगाभ्यां महीकुं जलो धागा मा मरा
उत्पाकाद्यन्तस्तैगरी यो संसारमहीमा उतिया को छ ॥ ७ ॥ रसो ह मिति ॥ हे अर्जुन हे कौंतेय पानीमार सतन्मा
त्ररूपजो विभूति छ तस्को भाश्रय ले गरी मही वस्या को छ सूर्य मापनी चंद्रमा मापनी प्रकाश रूप जो विभूति छ
तेश्वे मही वस्या को छ वेदमा प्रणव रूप ले मही छ आकाशमा शहरूप म छ मनुष्यमा उद्यम रूप ले मही छ ॥ ८ ॥

रसो ह म सु कौंतेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः ॥ परावः सर्व वेदेषु शब्दः रेव योरुपं नृषु ॥ ८ ॥ पुराणो
गंधः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ ॥ जीवन्तं सर्व भूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥ ९ ॥ बीजं मां
सर्व भूतानां विद्विषार्थं सनातनं ॥ बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि ते जस्ते जस्वितामहं ॥ १० ॥ ६९ ॥

उपपत्ति ॥ पृथिवीमा विकारत भयाको जो गंधतन्मात्रा छ पृथिवीको भाश्रय भयाको त्यो मही कुं अग्निमा तेज रूप
भयाको पति मही कुं संपूर्ण प्राणीमा प्राणधारणागर्त्या आयु भयाको मही कुं वारा प्रस्थादिगर्त्या जो छन् उन्मा
शीतोष्णादिको सहन्या तप रूप भयाको पति मही कुं ॥ ९ ॥ बीजमिति ॥ वरावर संपूर्ण प्राणीको सजातीय कार्य त्या
दन सामर्थ्य भयाको बीज मही कुं हे पार्थ उत्तरोत्तर सर्व कार्य मा उनीया की मेरी विभूति लाई जान्या बुद्धिमान् जो छन्

॥ गुरुः ॥

॥ ५३ ॥

तिन्कोवृद्धिभयाकोपनीमहीहं तेजलेयुक्तभयाकाजोछन् तिन्कोतेजरूपमहीहं ॥ १० ॥ वलमिति ॥ वललेयुक्तभ
याकोजोछन् तिन्कोवलपनीमहीहं वलकस्तोभन्याकारामलेवर्जितभयाकोनपायाकोजोवस्तुछन् तपोपाउ
ताकोजोअभिलाषछतेस्कोनाउकामछ त्पोरजोगुरात्मकछ इच्छाभयाकोअर्थपायापनीफेरीजोअधिकत
त्मावडाउनुछ त्पोरागबोलाउंछ योतामसीकोस्वभावछ सात्विकस्वभावले स्वधर्मानुष्ठानसामर्थ्यमहीहं

वलंवलवतांचाहंकामरागविवर्जितं ॥ धर्माविरुद्धोभूतेषुकामोस्मिभरतर्षभ ॥ ११ ॥
येचैवसात्विकाभावाराजसातामसाश्चये ॥ मत्तएवेतितात्विद्रितत्वहंतेषुतेमयि ॥ १२ ॥

धर्मलेविरुद्धयाभयाको आक्रीखीमापुत्रोत्पत्तिमात्रगर्न्याकाममहीहं ॥ ११ ॥ येचेति ॥ सात्विकभाव शमद
मादिछन् राजसभावहर्षअहंकारादिछन् तामसभावशोकमोहादिछन् इतैपाराकाआफ्नाकर्मकाव
शलेउत्पन्नहंछन् मेरीप्रकृतिकागुराकाकार्यहुनालेमहिदेवीभयाकोहोभनीजान एस्तोभयापनीजीव
काजस्तोअधीनमछेन तिमिअधीनछौ ॥ १२ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ५४ ॥

त्रिभिरिति ॥ तीन प्रकारका कामलोभादि ईश्वराविकारका स्वभावभयाका छन. तिनैलेयो संसारमोहितगम्या
कोछ. एस अर्थले तीन प्रकारका गुराका विकारभाव देषियरभयाका. इकोषे रगागर्वा अग्रय अविनाशी
भयाको मलाईजांदैनन् ॥ १३ ॥ दैवीति ॥ सत्त्वादिगुराविकारले युक्तभयाकी. अत्युत्तजो मेरी शक्तिमायाछ.
सो इत्तर. एस्तो भयापनी. जो पारंगीममा दृढ भक्तिले प्राप्तहुन्छन्. तिनै इत्तरजो मेरी मायाछ. एस देषित देख

त्रिभिर्गुरा मयै भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ॥ मोहितं नाभिजानाति लोको नामा मज्जययं ॥ १३ ॥
दैवी एषा गुरा मयी मम माया इत्यया ॥ मामेव येष पश्यन्ते माया मे तां तरन्ति ते ॥ १४ ॥ न मां
उच्छति नो मूढाः प्रपद्यन्ते न राधमाः ॥ मायया य ह्यजानाता आसुरं भावमाश्रिताः ॥ १५ ॥

न ताहापछि मलाईजांदछन् ॥ १४ ॥ नमामिति ॥ विवेकले शून्यभयाका पापगर्वाजो अधममनुष्यछन्. ति
नै मेरो भजन गर्दैनन्. एसै अर्थले मायाले ईश्वरगम्याकोछ. शास्त्रले गुरुका उपदेशले उत्पन्नभयाको ज्ञान ज
स्काछ. एसर्थले दंभ. अहंकार. अभिमान. क्रोध. कठोरता. इत्यादिजो आसुरभावछन्. तेस्माप्राप्तभयाका हुना

॥ गुरुः ॥
॥ ५४ ॥

ले भजदैतत् ॥ १५ ॥ चतुर्विधा इति ॥ पूर्वजन्ममाजन्ते पुराणगव्याकोट्यतिनैस्सजन्ममामेरो भजनगर्दछन् एस्तोतभया
क्षुद्रदेवताको भजनगर्दछन् हे अर्जुन रोगले इः खपायाको आत्मज्ञानपाउनाको इच्छागव्या इहलोकका अर्थपनी
परलोकका अर्थपनी भोगको इच्छागव्या ज्ञानले युक्तभयाको इतै चार प्रकारका हुन् ॥ १६ ॥ तेषामिति ॥ नित्यममाचि
त्रदियाको एकै महिमा छ भक्तिभजनको एस्तो हुनाले ज्ञानी श्रेष्ठ छ एस्ता विचारले ज्ञानी कोषे ममहिमा छ मे

चतुर्विधा भजंते मां जना सुकृतिनो मुने ॥ आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥ १६ ॥

तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एक भक्तिविशिष्यते ॥ प्रियो हि ज्ञातिनोऽत्यर्थं महंसच मम प्रियः ॥ १७ ॥

उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतं ॥ आस्थितः सहियुक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिं ॥ १८ ॥

रोषे मपती तस्माद्य ॥ १७ ॥ उदारा इति ॥ इतीत्यकारकापनि हुलैछन् मोक्षलाइ पाउदछन् ज्ञानी भयाको तामेरो आ
त्मै छ यो मेरो ति श्रव्यमत छ एसर्थले ममाचि जन्मको छ एस्तो भैकन ज्ञानदे पि होओ उन्नमजस दे पि अको
छन् एस्तो गति भयाका मेरो आश्रयगव्याका हुनाले गरि हुन्छन् ॥ १८ ॥ ॥ १७ ॥ ॥ १८ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ५५ ॥

बहुनामिति ॥ वरुतजन्ममाथोरैथोरैगन्याकापरापकासमुदायलेगरी. पछि त्वाजन्ममा. योसंपूर्णसंसारइश्वररूप
हो. एस्तास्तानलेयुक्तभयाको. ज्ञानीजोछ. सोमेरोभजनगर्दछ. एस्तोमहात्माइत्येभछ ॥ १९ ॥ कामैरिति ॥ जौनपा
राणीपुत्रकामनायश. शत्रुजयादि. विषयजोकामछन्. तिनलेइगन्याकोछ. विवेकजस्को. एस्ताभैकन. येतपिशा
चादिजोदेवताछन्. तन्कोआराधनामा. जोउपवासादिलक्षरानित्यमछन्. तस्तसतनियमलाईगरी. आफ्नापूर्वज

वरुनांजन्मनामंतेज्ञानवान्मां प्रपद्यते ॥ वासुदेवः सर्वमिति समहात्मा सुइत्येभः ॥ १९ ॥
कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्त्यन्यदेवताः ॥ तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥ २० ॥
यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धया चितुमिच्छता ॥ तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहं ॥ २१ ॥

त्मका. अभ्यासकीजोवासनाछ. तस्कावसमाभैकनतसदेवताकोआराधनागर्दछन् ॥ २० ॥ योयइति ॥ जौजोभ
क्तजसजसदेवताकीमेरीमूर्तिछ. तेसलाई. श्रद्धालेजुनजुनदेवताकोपूजागर्नन्. इछागर्दछन्तसभक्तको. त
सैमूर्तिकोश्रद्धालाईअंतर्यामिभैकनमददगर्दछु ॥ २१ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ५५ ॥

सतयेति॥ जो भक्त सो दृढ श्रद्धा छ तस श्रद्धाले तसै मूर्तिको आराधना गर्दछ तों हों पछि अंतर्यामी भैकन मैले गप्या
को जो काम छन तिनलाई ति देवता देषि पाउदछन देवतापनी मेरा अधीन माछन मेरो मूर्ति छन॥ २२॥ अंतवत्ति
ति॥ थोरै जसको दृष्टि छ एस्तो जो अन्य देवताको भक्त छन तिनलाई मैले दिया कोपनी सो फल नाशले युक्त छ जस
देवताको उपासना गर्दछन तसै देवता मान्छन मेरो भक्त जो छन आदि अंत नभया को जो परमानंद छ त्यसलाई पा

सतया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते॥ लभते च ततः कामात्मसैव विहिताहितान्॥ २२ ॥

अंतवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम्॥ देवान् देवयजो यांति मनुजानां यांति मामपि॥ २३॥ अव्यक्तं
व्यक्तिमापन्नं मत्पन्तमामबुद्धयः॥ परं भावमजानंतो ममाव्ययमनुत्तमम्॥ २४॥ छ ॥

उछन॥ २३॥ अव्यक्तमिति॥ अल्पबुद्धिभयाको जो छन पंचदेषि परभयाको जो मछु मलाई मनुष्य मत्स्य कुर्मादि
भावमा पात्रभयाकाति नै मांदछन तस्को कारणाक्या छ भन्या उत्तमजस देषि दोश्रो छन एस्तो जो मेरो भाव छ
संसारकारक्षाति मित्तलीलाले प्रकटगप्याको शुद्धसत्वमूर्ति एस्तो तित्यभयाको मपरमेश्वर छ मेरो स्वरूप न
जानिकर्मले रच्याको जो पंचभूत आत्मा छ तसै विचारगरी अरु देवता वरो वदेषि थोरै बुद्धिभयाका मलाई भज्दै

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ५६ ॥

नाहमिति ॥ तिनूलाई तिघो ज्ञान कसो गरी रुदै न भन्नाका अर्थ ले भंदछन् योग भयाका मेरो चिन्तना मात्र गरी रहनु ए आ-
जो बुद्धि विलासको मुक्ति छ त्यो बोलाउँछ माया भयाको नगन्या का मगरी कुत्पस्ते जा चतुराई छ त्यो बोलाउँछ योग मा-
या ले गुप्त भयाको मसवै लोक मा प्रकट हुन्छ मेरो भक्ता मात्र मलाई ज्ञांदछ एस्ता विचार ले मूर्ख भयाको लोक नव्यय
भयाको मलाई ज्ञांदैनन् ॥ २५ ॥ वेदेति ॥ हे अर्जुन नष्ट भयाका जो स्थावर जंगम पारागी छन् भाज भोलि संसार त्याग्न छन भयो

नारूपकाशः सर्वस्य योगमाया समावृतः ॥ मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥ २५ ॥
वेदाहं समतीता तितर्जमाता निचा गुन ॥ भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥ २६ ॥
इच्छा द्वेष स मुत्थेन बंध मोहेन भारत ॥ सर्वभूतानि संसोहं सर्गेयांति परंतप ॥ २७ ॥

हुत्पा जो छन् तिनूलाई मेरो मायाको आश्रय हुनाले संजांदछ माया ले सोहित गन्याको हुनाले अहं पारागी मलाई ज्ञांदैन
न ॥ २६ ॥ ईच्छा द्वेषेति ॥ हे भारत स्थूल देह का उत्पत्ति हुंदा तस्का मत पन्याका इच्छा त्यो न भया पछि द्वेष ईदर ईदर भयाको
भयाको शीतोष्ण सुख दुःखादि निमित्त भयाको जो विवेक को नाश तस्त्रे सवै पारागी मला मात्र दुख मलाई मात्र
दुःख छ एस्ता प्रकारको जो मोह छ तस्त्राई पाउदछ एस्तो भै मेरो ज्ञान न हुनाले मलाई भज दैन न हे परंतप ॥ २७ ॥

॥ २५ ॥
॥ २६ ॥

येषामिति॥ पुरापको आरगागर्त्यजस्कोशीलछ. तसपुरापका आचरगालेन छभयाकोछ. पापजस्कातिनैशीतोहनु
खड्गःखादि. दंडलेभयाकोजोमोहछ. तसदेपिनिर्मुक्तभयाका. वतमाहठभैकन. मेरोभजनगर्दछन्॥ २५॥ जरोति॥ बु
ढोहुनु. मर्नु. एस्तेजोपकारछ. तसदेपिछुट्नाकाअर्थ. मेरोआश्रयगरीजोयत्नगर्दछन्. तिनैपरखसुलाईजोदछ
न्. संपूर्णजोअध्यात्मज्ञानछ. तस्लाईजोदछन्. जस्नेअध्यात्मज्ञानपापदेहादिव्यतिरिक्तसुखआत्मालाईजोदछन्.

येषां त्वंतर्गतं पापं जनानां पुराप कर्मणां॥ ते दंड मोह निर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः॥ २६ ॥

जरामरणा मोक्षाय मामाश्रित्य यतंतित्ये॥ ते ब्रह्मतद्धिः कृत्स्नमध्यात्मं कर्मचारिणः॥ २७ ॥

साधिभूताधिदैवं मां साधियस्तंचयेद्विडः॥ प्रयागा कालेपि च मां ते विडुर्युक्तचेतसः॥ २८ ॥ ७ ॥

तस्कोसाधनभयाको अखिलरहस्यलाईपनीजोदछन्॥ २९॥ साधिभूतेति॥ अधिभूतले. जदिदेवले. अधियज्ञलेस
हितभयाको. मलाईजोजोदछन्. जस्कोचित्तममाआसक्तभयाकोछ. त्योमरगासमयमायनीमलाईजोदछन्तेस
बेलामाव्याकुलभैक. मेरोविस्मरगा. तिनलाईहुँदैनतेसर्थले मेराजोभक्तछन्. तिनकायोगप्रदहुनाकोशंकापनीछे

अधिभूतमिति॥ नाशरुन्यादेहदिपदार्थमाभयाको॥ अधिकारपाईजोहंछ॥ त्योअधिभूतकहिंछ॥ संपूर्णदेवताकोअधि
पतिभयाकोजोपुरुषछ॥ त्योअधिदेवतकहिंछ॥ देहधारणागर्वाश्रेय॥ हेअर्जुन॥ एसदेहमाअंतर्यामीभैरखाको॥ यज्ञा
दिकर्मगाराडन्या॥ तेस्कोफलदिन्या॥ महिअधियतहु॥ अतीमापतीकहाकोछ॥ दुईपक्षीसखाभकाछन्॥ एकेवृक्ष
मारखाकाछन्॥ तन्माएकजोछ॥ स्वाद्युक्तभैभोजनगर्दछ॥ दोओभोजनगर्देन॥ साक्षीजस्तोवसीरहंछ॥ ४॥ अंत

अधिभूतंक्षरोभावःपुरुषश्चाधिदेवतं॥ अधियज्ञोहमेवान्नदेहेदेहभृतांवर॥ ४॥ अंतकालेच
मामेवस्मृत्युक्ताकलेवरम्॥ यःप्रयातित्यज्ञेदेहंसयातिपरमांगतिम्॥ ५॥ यंयंवापिस्मरंभा
वंत्यजंत्यंतेकलेवरम्॥ तंतमेवैतिकौन्तेयसदातद्भावभावितः॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥

कालइति॥ मरणाकासमयमाअंतर्यामीभयाकोजोमपरमेश्वरछ॥ मेराध्यानकोस्मरणगर्दछ॥ जोमजुष्यदेहला
ईछोडदछ॥ त्योपरमउत्तमगतिलाईपाउंछ॥ यंयमिति॥ जसजसदेवताकोमरणाकासमयमा॥ स्मरणगर्देदेहछोड
दछ॥ तस्नेदेवताकाभावमाशाप्रहुंछ॥ हेकौन्तेयसदासर्वदाकालमादेवताको॥ चिंतनागयाकोभयातसैवासनाले

अधिभूतमिति॥ नाशरुन्यादेहदिपदार्थमाभयाको॥ अधिकारपाईजोहंछ॥ त्योअधिभूतकहिंछ॥ संपूर्णदेवताकोअधि
पतिभयाकोजोपुरुषछ॥ त्योअधिदेवतकहिंछ॥ देहधारणागर्वाश्रेय॥ हेअर्जुन॥ एसदेहमाअंतर्यामीभैरखाको॥ यज्ञा
दिकर्मगाराडन्या॥ तेस्कोफलदिन्या॥ महिअधियतहु॥ अतीमापतीकहाकोछ॥ दुईपक्षीसखाभकाछन्॥ एकेवृक्ष
मारखाकाछन्॥ तन्माएकजोछ॥ स्वाद्युक्तभैभोजनगर्दछ॥ दोओभोजनगर्देन॥ साक्षीजस्तोवसीरहंछ॥ ४॥ अंत
अधिभूतंक्षरोभावःपुरुषश्चाधिदेवतं॥ अधियज्ञोहमेवान्नदेहेदेहभृतांवर॥ ४॥ अंतकालेच
मामेवस्मृत्युक्ताकलेवरम्॥ यःप्रयातित्यज्ञेदेहंसयातिपरमांगतिम्॥ ५॥ यंयंवापिस्मरंभा
वंत्यजंत्यंतेकलेवरम्॥ तंतमेवैतिकौन्तेयसदातद्भावभावितः॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥
कालइति॥ मरणाकासमयमाअंतर्यामीभयाकोजोमपरमेश्वरछ॥ मेराध्यानकोस्मरणगर्दछ॥ जोमजुष्यदेहला
ईछोडदछ॥ त्योपरमउत्तमगतिलाईपाउंछ॥ यंयमिति॥ जसजसदेवताकोमरणाकासमयमा॥ स्मरणगर्देदेहछोड
दछ॥ तस्नेदेवताकाभावमाशाप्रहुंछ॥ हेकौन्तेयसदासर्वदाकालमादेवताको॥ चिंतनागयाकोभयातसैवासनाले

॥ भ. गी ॥
॥ ५८ ॥

तस्मादिति ॥ तसमर्थले सर्वशमेरो स्मरणागर ॥ चित्तशुद्धनभयास्मरणाहुदेन ॥ चित्तशुद्धकाभर्थशुद्धादिनोभाकृभ
मंछुतश्चाईगर ॥ एस्ताप्रकारले मनबुद्धिममा ॥ भर्पणागया ॥ महिमाप्राप्तहोउला ॥ यस्मासंशयहूदेन ॥ ७ ॥ भभ्या
सेतिहेभर्जुन ॥ भभ्यासैनोयोगछ ॥ तस्माउपायलेउक्तभयाको ॥ भवविषयदेविनिहृत्तनभयाकोतोचित्त ॥
तस्मैदिव्यरूपपरमपुरुष ॥ परमेश्वरछुनतकोस्मरणागयातिनैमाप्राप्तहुंछ ॥ ८ ॥ कविमिति ॥ सर्वशभयाकाउह

७

तस्मात्सर्वेषुकालेनमामनुस्मरयुद्यच्च ॥ मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मा मेवैशेष्ये संशयः ॥ ९ ॥ भभ्यासयोग
युक्तेनचेतसानान्यगामिना ॥ परमंपुरुषं दिव्यं याति पार्था नुचिंतय ॥ १० ॥ कविपुतामठशक्ति
तारमणोरणीयांसमनुस्मरेयः ॥ सर्वस्यधातारमचिंत्यरूपमादित्यदंतमलः परमात्मा ॥ ११ ॥

रापुरुषभयाभयाकाहुनालेसंपूर्णप्राणीलाई ॥ शिक्षागर्भ्या ॥ तस्मैदेविमनिभातिसूक्ष्मभयाका ॥ तलेवद्वया
वत् ॥ सबकोपालनागर्भ्या ॥ जौनईश्वरकोमहिमाको ॥ पारपाईदेन ॥ एस्तादिचारलेगरी ॥ भविंत्यभयाकाभा
ऊभन्यासूर्यकाजलो ॥ नस्कोप्रकाशस्वभावछ ॥ तमः अंधकारप्रकृतिदेवि ॥ परमाका ॥ एस्ताईश्वरकोस्मर

॥ भ. गी ॥
॥ ५८ ॥

प्रयाणकाल इति ॥ योगकावलले सुपुमाकावलले ॥ क्रमकामभ्यभागमा ॥ प्राणराधीकन ॥ मनस्थिरगरी ॥ भ
क्तिले युक्तिभैकन जो इश्वरको ॥ मरणासमयमा स्मरणार्गदछन् ॥ सो तेजरूपपरमपुरुषलाई पाउदछ ॥ १० ॥
यदक्षरमिति ॥ वेदांतका जो न्या जो छन् ॥ तिनै जन्माई भक्षर भंदछन् ॥ नष्ट भयाको छरागजत्को ॥ एता प्रकार
रकायत्रले युक्त भयाका जो यति छन् ॥ तिन जन्माई पाउदछन् ॥ बलचारी जो छन् ॥ जत्का तान रुनाका भर्थले

प्रयाणकाले मनसा चलेन भक्त्या युक्तो योगवलेन चैव ॥ क्रवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्पक्त तं परं
पुरुषमुपैति दिव्यं ॥ १० ॥ यदक्षरं वेदविदो वदन्ति विशंतियद्यतयो वीतरागा ॥ यदि छन्तो ब्रह्मच
र्यं चरन्ति तत्ते पदं संग्रहणीयवक्ष्ये ॥ ११ ॥ सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुतं ॥ मूर्च्छां धायाम्मनः

शुक्लाघरमावसी ॥ ब्रह्मचर्यको व्रत गर्दछन् ॥ एता पाउन्मा ठाउँ जो छन् ॥ तन्माई पाउनाको उपायति ॥ तिमिलाई स्त
श्मप्रकारले भंदछ ॥ ११ ॥ सर्वमिति ॥ संपूर्ण जो इन्द्रियको दार छन् ॥ तन्लाई निरोध गरी ॥ नेत्रादिले ॥ वायु वि
षयमाग्रहण नगरी ॥ मनलाई हृदयमा निरोध गरी ॥ क्रमकामभ्यमा प्राणराधीकन योगको धारणा गर्नु ॥ १२ ॥

अच ४

प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥ १२ ॥

॥ भ. गी ॥
॥ ५९ ॥

भोमिति ॥ पणवकोउच्चारणागरी ॥ मेरोध्यानगरी ॥ जोदेहलाईछोडदछ ॥ त्योउज्वलमार्गले ॥ श्रेष्ठगतिलाईपाउछ ॥ १३ ॥
भनयेति ॥ भरुविषयमाछैन ॥ चिन्तनस्कोरस्कोनोपुरुषनित्यमेरुस्मरणागदछ ॥ हेपार्थ ॥ तस्यानित्ययोगलेयु
क्तभयाको ॥ जोयोगाभ्यासीछ ॥ त्योमलाईसुरैवाउदछ ॥ दोस्त्रोलेमलाईपाउदैन ॥ १४ ॥ मामिति ॥ भधी ॥ कस्त
भोमित्येकाक्षरं बुद्ध्या हरन्मा मनुस्मरन् ॥ यः प्रयातित्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ १३ ॥ भनय
चेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ॥ तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तयोगिनः ॥ १४ ॥ मामुपेत्य पुनर्ज
मदुःखालयमशाप्सतम् ॥ नापुनरिति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥ १५ ॥ आबुद्ध भुवनात्त्रोका
ः पुनरावर्तिनोर्जुन ॥ मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जमनविद्यते ॥ १६ ॥ ॥ नमो भगवते वासुदेवाय
कोजोलक्षणाछन् ॥ तेस्तालक्षणा लेयुक्तभयाका ॥ जोमहात्मा मेराभक्तछन् ॥ तिनैमलाईपाईकन ॥ दुःखका
भाप्रयभयाको ॥ योभनित्यजन्मछुतलाईपाउदैनन् ॥ परमसिद्धिजोमोक्षछुतलाईपाउदछन् ॥ १५ ॥ आबुद्धे
ति ॥ हेभर्जुन ॥ बुद्धलोकसम्पुण्याका जो प्राणीछन् ॥ तिनैपनिफेरीजन्मपाउछन् ॥ निकामभैकनविवेकलेतान
उत्पन्नभयाको जो बुद्धलोकपुण्याकाछन् ॥ तिनकोउत्सासंगमोक्षहुन्छ ॥ भरुलाईहुदैन ॥ १६ ॥

॥ रा. म. ॥
॥ ५९ ॥

सहस्रयुगेति॥ चारयुगको॥ एकयुगद्वह्राई॥ एस्तारुज्जारयुगकोब्रह्माको॥ एकदिनहुंछु॥ हज्जारैयुगलेरात्रीहुंछु॥
एस्तोयोगकावललेजोतान्याछु॥ तनेसर्वज्ञछु॥ रात्रिदिनकातान्यातिनेहुन॥ जोसूर्यकागतिलेरात्रिदिनलाईजांदछु॥
न॥ तिथोरैदृष्टिकाहुन॥ जस्तोरात्रिदिनकोविभागब्रह्मलोकमाछु॥ तलेमहर्लोकादिजोलोकछु॥ तन्याछु॥ मनुष्य
कावर्षकोदेवताका॥ एकरात्रिएकदिनहुंछु॥ तेस्तारात्रीदिनले॥ पंध्रदिनकोपक्षहुंछु॥ दुईपक्षकोमहिना॥ एस्तोवह्र

सहस्रयुगपर्यंतमहर्षिदुस्मृतोविदुः॥ रात्रियुसहस्रांतातेहोरात्रिविदो जनाः॥ १७ ॥
अव्यक्ताव्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे॥ रात्रागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके॥ १८ ॥

मैत्राकोवर्ष॥ एस्ताबाह्रहजारवर्षले॥ चारयुगहुंछु॥ हज्जारचारयुगको॥ ब्रह्माकोएकदिनहुंछु॥ हज्जारचतुर्युगको
रात्रीपनिहुंछु॥ एस्तारात्रिदिनले॥ पक्षमहिनावर्षको॥ गणितीगरी॥ शतवर्षकोब्रह्माकोपरमायुछु॥ १९ ॥ अव्य
क्तादिति॥ ब्रह्माकादिनकाआरंभमाकार्यको॥ अव्यक्तरूपजो॥ कारणरूपको॥ कारणरूप॥ तसुअव्यक्तदेवि॥ च
चरप्राणीप्रकट॥ ब्रह्माकोरात्रिहुंदामा॥ तसेकारणरूपमा॥ सबलीनहुंछु॥ १८ ॥ रामः॥ रामः॥ रामः॥

॥ भ. गी ॥

॥ ६० ॥

भूतयाम इति ॥ यो चराचर प्राणी को जो स मुदा यद्य ॥ पै हे देवि भया को ॥ वस्त्रा का दिन का ॥ भारंभ माउ त्यन्न भै कत ॥ एति
मा फेरी लीन हुंछु ॥ दिन मा फेरी उत्यन्न हुंछु ॥ ऐसे प्रकार ले ॥ कर्म का वश मा भै कत हे भर्तुन ॥ वारं वार इने चराचर उत्य
न्न हुंछु न ॥ १९ ॥ पर इति ॥ चराचर को कारण भया को ॥ जो भय क्त छु ॥ तस देवि पर ॥ ते को पनिकारण भया को ॥ दो श्रो
तस देवी विलक्षण भया को भय क्त छु ॥ नेत्रा दिले ॥ न देषु भया को भाव ॥ भनादि भया को ॥ सलो जो इश्वर छु ॥ ति ई

भूतयामः सखायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ॥ रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवन्त्यह रागमे ॥ १९ ॥ पर
स्तस्मात्तु भावो न्योऽव्यक्तो व्यक्तात्सनातनः ॥ यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥ २० ॥
अव्यक्तोक्ष इत्युक्तस्तस्माद्दुःपरमां गतिं ॥ यं प्राप्य न निवर्त्तते तद्धाम परमं मम ॥ २१ ॥

भर कार्य कारण लक्षण भया को जो प्राणी छु न ॥ ति को नाश भया मा पनी ॥ इश्वर को विनाश छे न ॥ हे पार्थ ॥ २० ॥
अव्यक्त इति ॥ अव्यक्त भनिक न ॥ भक्षर भनिक न पति ॥ कहिया को जो इश्वर छु ॥ सो हि इश्वर परम गती छु ॥ न स ईश्वर
लाई ॥ पाई कन फेरी ॥ संसार मा फेरी जन्म लीनु पदे न ॥ तलो रूप धरो छु ॥ नाश ले रहित भया को परम धाम भक्षर क

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

॥ २१ ॥

पुरुष इति ॥ हे भारतर्षभ ॥ परमपुरुष भव्या का ति नै ईश्वर का ॥ एकाग्रचित्त गरी ॥ जो भक्ति गर्दछु ॥ ते सै भक्ति ले गरी पाइ
छु ॥ अरूप कार ले पाइ देन ॥ ए संसार का कारण भया का ॥ ति नै ईश्वर का मध्य मार ख्या का ॥ इ नै प्राणी छु ॥ ए संसा
र का कारण भै कन ॥ न स ईश्वर ले ॥ यो संसार मा व्यापन ग्या को छु ॥ २२ ॥ यत्रेति ॥ हे भर्तु न ॥ जो न काल मा ग्या का
योगाभ्यास गन्या फिर्दे न ॥ न काल मा ग्या का फिर्दछु ॥ ते संकाल लाई म भंदछु ॥ काल भव्या को काल भिमा

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ॥ यस्यांतस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततं ॥ २२ ॥

यच्च काले त्वनाहं निमाहं निचैव योगिनः ॥ प्रयातायांति तं कालं बक्ष्यामि भारतर्षभ ॥ २३ ॥

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः परमासा उत्तरायणः ॥ तच्च प्रयातागच्छति ब्रह्म ब्रह्म विदो जनाः ॥ २४ ॥

निनी देवता हो ॥ २३ ॥ अग्निरिति ॥ अग्निर्ज्योति भव्या को ॥ अर्चि रभिमा निनी को हि देता छु ॥ अहं भव्या को दिना भिमा
निनी देवता ॥ शुक्ल भव्या को ॥ सुपक्षा भिमा निनी देवता ॥ परमासा उत्तरायण भव्या को छु मे ह ॥ उत्तरायण भिमा
निनी देवता ॥ लक्षणा वरु ॥ ए सा प्र कार को जो मार्ग छु ॥ ते मार्ग ले ग्या का जो ईश्वर का भक्त छु ॥ ति नै ब्रह्म ला

॥ २४ ॥

॥ भ. गी. ॥
॥ ६१ ॥

नि

धूम इति ॥ धूम भव्या को धूमाभिमानि देवता ॥ रात्री भव्या को ॥ रात्र्याभिमानि देवता ॥ एते कृत्स्न पक्षादि ॥ भरुलाई पनी बुर
॥ इन देवता ले देवाया को जो मार्ग छ ॥ त भोग या का जो कर्म योगी छ ॥ तिराट्ट मस न्योति भव्या को स्वर्ग लोक बुर
तस्वर्ग लोक लाई पाई कन ॥ यत्त कर्म जो फल छ ॥ तस्को भोग गरी ॥ फेरी संसार मा फिर्द छ ॥ एते प्रकार ले ॥ निवृत्त
कर्म ले सहित भव्या की जो उपासना छ ॥ तस्का कर्म ले मुक्ति छ ॥ कामना का कर्म ले ॥ स्वर्ग को भोग गरी ॥ फेरी भूलोक

धूमो रात्रिस्तथा कृत्स्नः परमासादक्षिणायनं ॥ तत्र चांडमसंन्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥ २५ ॥

अक्त कृत्स्ने गतीत्येते जगतः शाश्वते मृते ॥ एकया यात्यनाहृतिर्मन्यया वर्तते पुनः ॥ २६ ॥

नैते मृती पार्थ जानन् योगी मुख्यतिकश्चन ॥ तस्मात्सर्वे प्रकाले प्रयोग उक्तो भवार्जुन ॥ २७ ॥

मानस पाउ छ ॥ निषिद्ध कर्म गर्ना ले ॥ नरक को भोग गन्या गरी जन्म पाउ छ ॥ भरुलाना साना कर्म गन्या जो प्राणी
छ ॥ फेरी याहि जन्म पाउ दै रहं छ ॥ २५ ॥ अक्त कृत्स्न इति ॥ मुक्तादि जो गती छ ॥ तस्का भनादि छ ॥ इन ना भ
क्त गती जो छ ॥ त भे संसार मा भ्रम न गेई न ॥ मुक्ति लाई पाउ छ ॥ त भे संसार मा फिर्द छ ॥ २६ ॥ नैत इति ॥ हेतु ॥ ज
इ दुई गती छ ॥ एक मोक्ष दिन्या ॥ एक संसार मा भ्रम गराउ न्या ॥ इन लाई जान्या योगाभ्यासी छ ॥ यो भ ॥ २७ ॥

॥ रामः ॥
॥ ६१ ॥

खकीबुद्धिलेखगादिकोफलइछागर्देन॥केवलनिःकामभैकनपरमेश्वरकोभजनगर्दछुन॥हेभर्जुन॥तसर्थलेखलेखनामा
तिमीपनियोगलेयुक्तहोउ॥२॥देवेष्टिनि॥वेदपद्याकोजोफलछु॥यज्ञकोअनुष्ठानगयाकोजोफलछु॥कछुवांजाय
राइत्यादिब्रतगरी॥शरीरदुर्वलगरी॥तपस्यागयाकोजोफलछु॥सत्यात्रलाईदानदियाकोजोफलछु॥शास्त्रमाक
त्याकोजोफलआठप्रकारका॥अर्थकानिर्णयलेकस्याकोजोतत्वछु॥तश्चाईबुद्धिकन॥वेदपाठादिकदेष्टिपनि॥भ
वेदेष्टुयज्ञेषुतपस्युचैवदानेषुयत्पुण्यफलंप्रदिशं॥अथेतितत्सर्वमिदंविहित्वायोगीपरंस्था
नमुपैतिचाद्यं॥२॥इतिश्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुन
संवादेमहापुरुषयोगोनामाष्टमोऽध्यायः॥८॥श्रीभगवानुवाच॥इदंनुतेगृह्यतमंप्रवक्ष्याम्यनु
विष्णुश्रेष्ठयोगकोजोरेष्वर्यछु॥तश्चाईपाउदछु॥तारूपछीतानीभैकन॥परमश्रेष्ठसंसारको॥मूलभयाको॥जोवि
ष्टुकोपरमपदछु॥तश्चाईपाउछु॥२॥इतिश्रीभगवद्गीतायांमहापुरुषयोगोनामाष्टमोऽध्यायः॥८॥श्रीभगवान् आतागर्नलाभ्य
इदंनिति॥विज्ञानभयाको॥उपासनातश्चेत्सहितभयाको॥जोईश्वरविषयज्ञानछु॥तश्चाईफेरीफेरीभापुमाहात्म्य

॥ भ ॥ गी ॥

॥ ६२ ॥

कोउपदेशदिन्दे॥ त्यस्ताअर्थलेहुलोककुरुणाहुभनी॥ विचारगरी॥ दोषदृष्टीलेरहितभयाका॥ जोतिनिन्दे॥ तिमिछेउवि
न्तिगईछु॥ योज्ञानकस्तोछुभन्या॥ गुह्यदेविअधिकगुह्यछु॥ गुह्यभन्याकोधर्मज्ञानछु॥ तसदेविदेहातिरिक्त॥ जो
आत्मज्ञानछुत्यागुह्यछु॥ तसदेवियोपरमात्मज्ञान॥ अतिगुह्यछु॥ तआईवहीकन॥ संसारदेवितिमिमुक्तहुन्याछो
॥ १ ॥ एतविद्यते॥ योज्ञानविज्ञानकोराजा॥ एप्रकोपनिराजाभयाको॥ एप्रमोपनि॥ अतिश्रेष्ठअतिपवित्रभयाकोछ
ज्ञानंविज्ञानसहितंयज्ञात्वा मोक्षसेऽभ्यात् ॥ १ ॥ एतविद्याएतगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् ॥ प्रत्य
क्षावगमं धर्मसमुत्तमं कर्तुं मय्ययम् ॥ २ ॥ अश्रद्धा नाः पुरुषा धर्मस्यास्य परतपः ॥ अत्राप्येमां
निवर्त्तते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥ ३ ॥ मया ततमिदं सर्वं जगद्व्यक्तमूर्तिना ॥ तमो भगवते वासु
देव्यक्षफलदेपिंछु॥ धर्मलेयुक्तभयाको॥ सुखैलेगरीसक्रु॥ नाशनहुन्याएलोफलछु॥ ३ ॥ अश्रद्धा ना इति॥ हेपर
तप॥ योभक्तिलेसहितज्ञानलक्षणाधर्मछु॥ एसधर्मकोअज्ञानगर्वा॥ भरुउपायलेमलाईपाडनाकाअर्थले॥ य
त्रगर्वापनि॥ मलाईनपाइकन॥ मृत्युलेयुक्तभयाको॥ योसंसारमार्गछु॥ तस्याधमरागईछु॥ ३ ॥ मयेति॥ अय
क्तछु॥ स्वरूपनकोएस्ताहामीलेकारणभैकन॥ योसंसारव्याघ्रगयाकोछु॥ एसैअर्थलेकारण॥

॥ रामः ॥

॥ ६२ ॥

भयाकामहिदु॥ ममारत्याकासकलचराचराणीछन॥ जलोघटादिकार्यमा॥ मादोकारणछ॥ तलेछति कोसंगरहित
 रुनाले॥ उनैप्राणीमामहीदु॥ ४॥ नचेति॥ संगरहितभयाकोरुनाले॥ ममारत्याकाप्राणीपनिछैन॥ एताभयादेवि
 पैहेकोईप्वरव्यापकहुन॥ सबप्राणीकोआश्रयहुं॥ एतोविरुद्धभाउछु॥ एतोशंकागरीभंदछु॥ मेरोजोआसाधा
 रणयुक्तिछु॥ नभैशक्राकराकोरचनागर्वा॥ चातुर्यतभाईदेख॥ मेरीजोयोगमायाकोसामर्थछु॥ तस्यातर्कगरीश
 मस्थानिसर्वभूतानिनचाहंतेछवस्थितः॥ ४॥ नवमस्थानिभूतानिपश्यमेयोगमैश्वरं॥ भूतभूतचभू
 तस्थोममात्माभूतभावनः॥ ५॥ यथाकाशस्थितोनित्यंवायुःसर्वत्रगोमहान्॥ तथामर्वाणिभूतानिमत्
 कुछैन॥ एताप्रकारलेविरुद्धहुंदैन॥ भूतपनिआश्रयदेखभनीभंदछु॥ प्राणीकोधारणगर्वापनीमहिदु॥ प्राणी
 कोपालनगर्वापनिमेरोआत्माछु॥ एतोभयाकोमेरोआत्मा॥ प्राणीमावश्याकोछैन॥ जलोजीवदेहलाईधारण
 गर्दछु॥ भंकारलेव्याप्तभैरहंछु॥ निरहंकारभयाकोरुनाले॥ एतैममाभूतको॥ धारणपालनगर्वाभयापनीति
 नमारहंदैन॥ ५॥ यथाकाशेति॥ जलोनित्यभाकाशमारत्याको॥ वायुसर्वत्रफैलियाकोभयापनि॥ ठलोभयाकोप
 नी॥ भाकाशमामित्याकोछैन॥ भंगलेरहितरुनाले॥ संगकायोगनरुनाले॥ तलेसर्वप्राणीममाधिरत्याकाछु॥ भ

स्थानीसुपधारण॥ ६॥
 नमान॥ ६॥

॥ भ.गी ॥

॥ ३३ ॥

सर्वभूतानीति॥ हेकौतेय॥ प्रलयकालसमयमासंपूर्णप्राणी॥ मेरीप्रकृतिजोत्रिगुणात्मकमायाद्व॥ त्वत्माजीनहुन्छ
न॥ फेरीसृष्टिकालसमयमा॥ तनैलाईप्रकाशगरीसृष्टिगर्दछु॥ ७॥ प्रकृतिमि॥ भाक्ताभधीनमाभयाको॥ जोप्रकृतिद्व॥ त
त्कोभाश्रयगरी॥ प्रलयमालीनभयाको॥ जोचारप्रकारको॥ संपूर्णप्राणीकोसमूहद्व॥ त्योप्राणीकोसमूहकस्तो
छुभयापरकावशभयाको॥ तेभ्नाईफेरिफेरीपट्टिद्वाराकर्मनिमित्तभयाका॥ स्वभावकावशलेचारप्रकारकोसृष्टि

सर्वभूतानि कौंतेय प्रकृतिं यांति मामिहा ॥ कल्यक्षये पुनस्तानि कल्याणौघेन नाम्बहं ॥

प्रकृतिं त्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः ॥ भूतया ममि मं हत त्वमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥ ८ ॥

नचमांतातिकर्माणिनिवभ्रंतिधनंजयः॥ उदासीनवरासीनमसक्ततेषुकर्म॥ ६ ॥ ६ ॥

गर्दु ॥ ८ ॥ नचमामिति ॥ हेधनंनय ॥ तिनैजोसृष्ट्यादिगन्याकाकर्मछन् ॥ तनैमलाईबंधनगर्दन ॥ ९ ॥ तानैःमायाकिछ
त्योबंधनकोकारणछ ॥ उदासीनकोजलोवल्याका ॥ कर्ममाभासक्तनभयाका ॥ मरुलोभया ॥ १० ॥ गरी
रल्याकोहुनालेमलाईबंधनछन् ॥ ११ ॥ मयाध्यशेरोति ॥ अधिष्टाताभयाका ॥ जोमैनेनिमित्त ॥ १२ ॥ सो

चराचरसंसारकोरचनागर्दछे॥हेकोंतेयमैलेगयाकोजोअनुधानछ॥एसैलेयोसंसारफेरिफेरिउत्पन्नहुंछ॥नजीक
मात्रहुनाले॥अधियाताभयाकोहुनाले॥कर्ताभयाकोपनीविरोधभाउदेन॥१०॥भवजानंतीति॥संपूर्णकोईश्व
रमजोछु॥मेरोपरमतत्वनजान्या॥एस्ताजोमुखछुन॥अद्वसत्वभयाको॥जोमेरोशरीरछुतआईभक्तकाइछाकाव
शलेमनुष्याकारको॥भाशयगयाकोमलाईमनुष्यका॥जस्तोसुखडुःखलाईपनीछुपनीजांदछुन॥११॥मोघाशाइ

मयाध्यक्षेणप्रकृतिःसूयतेसचराचरं॥हेतुनानेनकोंतेयजद्विपरिवर्तते॥१०॥भवजानंति
मांमूढामानुषीतनुमाश्रितम्॥परंभावमजानंतोममभूतमहेश्वरम्॥११॥मोघाशामो
घकर्माणोमोघज्ञानाविचेतसः॥राक्षसीमासुरीचैवप्रकृतिर्मोहिनींश्रिताः॥१२॥

ति॥अरुदेवताकोउपासनागरी॥शीघ्रकार्यहोलाभनी॥एस्ताविचारलेनिफलछ॥भासाजस्तोएस्तैविचारलेमदेखि
विमुखभयाकोनिःफलछकर्मजस्तो॥नानाप्रकारकाकृतककोभायगयाकाजोशास्त्रछुन॥तिनलेनिःफलभया
कोछुजानजस्तो॥एसैअर्थलेविश्विन्नभयाकोछ॥चिन्तजस्तो॥सिंसादिवहुनैगन्याजोतामसीप्रकृति॥योराक्षसी
कहिंछ॥कामअहंकारादिवहुतभयाकोजोप्रकृतिछ॥त्योभासुरीकहिंछ॥उद्विकोनाशगन्याप्रकृतिजोछ॥योमो

॥ भ गी ॥
॥ ६४ ॥

मी की हिन्दू ॥ एस्ता प्रकार को स्वभाव भा श्रय ग या को जो छुन ॥ तिमिलाई जा दैन न ॥ १२ ॥ महात्मान इति ॥ हे पार्थ ॥ कामना
ले व्यापग या को छुन चि न ज स्का ॥ एस्ता प्रकार का जो महात्मा छुन ॥ सात्विक भाव ले यु क्त भ या की ॥ जो देवी प्रकृति छु ॥ त
स्को भा श्रय ग या का जो छुन ॥ म दे वि दो स्ता कार्य मा चि न छुन ज स्का ॥ एस्ता प्रकार का जो छुन ॥ न न संसार का ॥ कारण भ
अ य भ या को जो म छु ॥ तिमै रो ज्ञान भै क न ॥ मे रो भ जन ग र्द छुन ॥ हे भर्जुन ॥ १३ ॥ सतत मिति ॥ भक्ति ले नि त्य सा व धान भ या

महात्मान स्तु मां पार्थ देवी प्रकृति मा श्रिताः ॥ भजं त्य न न्य मन सो ज्ञा त्वा भू ता दि म व्य य म् ॥ १३ ॥
सततं की र्त यं तो मां य तं त श्र द्ध वृ ताः ॥ न म स्यं त श्र मां भ क्त्या नि त्य यु क्त उ पा स ते ॥ १४ ॥ ज्ञा
न य ज्ञे न चा प्य म्ये यं तो मां उ पा स ते ॥ एक त्वे न पृ थ क्ते न व रु धा वि श्व तो मु ख म् ॥ १५ ॥

का सर्वदा स्तोत्र मंत्रादि मेरो की र्तन ग र्वा ॥ इन्द्रिय व श मा ग र्वा ॥ दृढ नियम ग र्वा ॥ नमस्कार ग र्वा जो छु ॥ तिनै उ पा स ना
ग र्द छुन ॥ १५ ॥ ज्ञान य ज्ञे ने ति ॥ भ रूप नी ॥ यो सबै ई श्व रै को रूप छु ॥ ए स्तो जो ज्ञान छु ॥ ए स्त ज्ञान य ज्ञे ले ॥ हु ना ग री ॥ जो मे
रो उ पा स ना ग र्द छुन ॥ कति ऐ क्य भा व ले ॥ भ भे द मा नी उ पा स ना ग र्द छुन ॥ कति प्राणी जो छुन ॥ इ श्व र उ भू ज न ॥ म उ को
दा स दु भ नी ॥ ए स्ता भे द ले उ पा स ना ग र्द छुन ॥ कति उ ख्या दि रूप ले सर्वा त्मा ई श्व रै रु न भ नी ॥ ए स्ता ज्ञान ले उ पा स ना ग

॥ राम ॥
॥ ६४ ॥
॥ ६४ ॥

अहमिति॥ चतुर्भिः सर्वरूपभयाका इवैरुन्॥ एताविचारलेभंदछुन्॥ कतुभन्याकोवेदसाकस्याको॥ अग्निहोमादिम
हीछु॥ यत्तभन्याकोस्मृतिलेकस्याको॥ पंचयज्ञादिपनिमहीहुं॥ पितृकानिमित्तश्राद्धादिजोकर्मछुन्॥ स्वधाभन्याको
महीहुं॥ भौषधीपनिमहीहुं॥ मंत्रपनीमहीहुं॥ होमकोसाधनागर्वा॥ घृतपनीमहीहुं॥ आहवनीयादिअग्निपनिमही
हुं॥ होमपनीमहीहुं॥ १६॥ पितृति॥ एसंसारकोमातापितापनिमहीहुं॥ तिकोकर्मफलदिव्याविधातापनिमहीहुं

अहंकतुरहंयज्ञः स्वधाहमहमौषधम्॥ मंत्रोहमहमेवाज्यमहमग्निरहंरुतम्॥ १६॥

पितामहस्यजगतोमाताधातापितामह॥ वेद्यंपवित्रमोंकारः अक्तामयजुरेवच॥ १७॥

गतिभर्ताप्रभुः साक्षीनिवासः शरणंसुहृत्॥ प्रभवः प्रलयस्थानंनिधानंवीजमव्ययं॥ १८॥

ज्ञानलेनानीत्यावस्तपनिमहीहुं॥ प्रणवरूपपनीमहीहुं॥ अग्नेशदिवेदपनिमहीहुं॥ १९॥ गतिरिति॥ संसारकोग
तिपनीमहीहुं॥ शुभाशुभकोदेश्यापनीमहीहुं॥ भोगस्थानकोरक्षागर्वाहितगर्वा॥ उत्पन्नगर्वाप्रलयगर्वा॥ आ
धारभयाको॥ लयस्थानभयाको॥ बीजभयाको॥ कौहेनाशनरुम्यापनीमहीहुं॥ हेअर्जुनभंदछुन्॥ १८॥ तपाम्यह
मिति॥ हेअर्जुनसूर्यभैकनयीप्रकालमा॥ तापगर्वामहीहुं॥ वर्षाकालमावर्षागर्दछु॥ कौनैसमयमावर्षाइतिनह

भा. गी. ॥
॥ ६५ ॥

नगर्दछु ॥ संसारको जीवन पनि मही छु ॥ मृत्यु पनि मही छु ॥ सत असत ॥ स्थूल सूक्ष्म रूप ॥ एत्ना प्रकारको मलाई मानी
कन ॥ वहुत प्रकारले उपास ॥ नागर्दछु न ॥ १९ ॥ त्रैविद्या श्रुति ॥ तिन वेद पद्याको जो छु ॥ तिनै तिन वेद ले ॥ कल्याणको य
त छु न ॥ तिन ले ईश्वर देवता पनि ॥ इनै का रूप छु न ॥ एत्नो न जानी कन ॥ इन्द्रादिरूप ले पूजा गर्दछु न ॥ जो यत्त गरी ॥ यत्त
शेषको सो पान गर्दछु न ॥ तिनै पनि एत्ना प्रकार ले ॥ पापको शोधन गर्नु ॥ स्वर्गको इच्छा गर्दछु न ॥ तिनै पुण्यको
तपाय्य ह म हं बर्षेति ॥ एत्ना मुक्त नामि न ॥ अमृतं चैव मृत्युश्च सदसश्चाहमर्जुन ॥ १९ ॥ त्रैवि
द्या मां सोमपाः पूतपापा यज्ञैरिष्टा स्वर्गंति प्रार्थयते ॥ ते पुण्यमासाद्य सुरैर्लोकमभ्रंति दिव्या
न्निविदेव भोगान् ॥ २० ॥ ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं क्षीरो पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति ॥ एवं च
यी धर्ममनुप्रपन्ना गता गतं कामकामालभते ॥ २१ ॥ फलमोत्सर्ग ॥ तस्मा ईषा ईकन स्वर्गमाप्नोत्तम
देवताका भोग छु न ॥ तिनको भोग गर्दछु न ॥ २० ॥ ते तमिति ॥ स्वर्गको काम नागर्नु ॥ तिनै स्वर्ग लोकको वडो जो सु
ख छु ॥ तेस्को भोग गरी कन ॥ भोगलाई दिव्या जो पुण्य छु ॥ त्यो क्षीरा मया पछी ॥ भूलोकमा आउछु न ॥ केरी पनि ॥
तिन्वेद ले कल्याणको जो धर्म छु ॥ तस्का अनुसार ले काम भोगको इच्छा गर्नु ॥ केहे स्वर्ग लोकको हे न उच्च लोकमा भा

॥ २१ ॥
॥ रामः ॥
॥ २२ ॥
इन्द्रादिरूप

अनन्या इति ॥ मदेविदोश्रो ॥ कामनाजस्को छैन ॥ सस्ता प्रकारको जो प्राणी ॥ मेरो चिंत नागरी सेवा गर्दछु ॥ सर्वदा ममाछ
अद्वाजस्को सस्ता जो छु ॥ तिन्का धनलाई दिन्थ्या ॥ पालनपनी गर्थ्या ॥ तिनले नमाग्थ्याको ॥ मोक्षपनि मदिन्दु ॥ २१ ॥ येष्य
न्येति ॥ हे कौंतेय अद्वाले युक्त भयाका ॥ जो प्राणी छु ॥ यत्तले भरु देवताको पूजा गर्दछु ॥ तिपनी मेरो पूजा गर्दछु ॥ यो

अनन्याश्चित्तयंतो मां ये जनाः पर्युपासते ॥ तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥ २२ ॥

येष्य न्य देवता भक्ता यजंते अद्वा चिन्ताः ॥ तेषामेव कौंतेय यजंत्यविधिपूर्वकम् ॥ २३ ॥

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च ॥ न तु मामभिजानंति तत्त्वेनातश्च व्रंति ते ॥ २४ ॥ यांति

देवता न्देवान् पितृ न्यान्ति पितृ प्रताः ॥ भूतानि यांति भूते ज्ञायांति मद्याजिनोऽपि माम् ॥ २५ ॥

भन्याको सत्य हो ॥ मोक्ष पाउ न्या विधान लेति पूजा गर्दैन ॥ ससर्थ ले फिर्दछु ॥ २३ ॥ अहं हीति ॥ संपूर्ण यज्ञको भोग ग
र्था स्वामी प्रभु हुं ॥ फल दिन्थ्या पनि मही हुं ॥ सस्ता मलाई तत्त्वज्ञान ले ॥ तिजो देन ॥ उस अर्थ ले फिर्दछु ॥ २४ ॥ यांति
ति ॥ देवताको जस्का व्रत छु ॥ तिनै देवता मान्छु ॥ आद्वादि पितृ क्रिया ले जो पूजा गर्दछु ॥ ति पितृ मान्छु ॥

॥ भागी ॥
॥ ६६ ॥

विनायकमात्रिकादिजो पूजा गर्दछन् ॥ तितनै माजांछन् ॥ तिनै एराका परमानंद रूप जो छ ॥ त्यस्माजांछन् ॥ २५ ॥ पत्र
मिति ॥ पत्र फल फल जल ले जो मलाई भक्तिले अर्पण गर्दछ ॥ अद्विचि भयाको ॥ निःकानी जो भक्त छ ॥ तस्यै भक्तिले दि
याको मणी तिले लिंदु ॥ भरुक्षुद्र देवताका जस्तो ॥ मेरी भक्तिमा धन चाहिदैन ॥ २६ ॥ यत्करोषीति ॥ हे कौंतेय ॥ पत्र पुष्प
मात्रे अर्पण गर्नु ॥ भाक्ता स्वभावले ॥ अथवा स्तोत्र छैन ॥ सोमादि जोतिमि यत्त गरोला ॥ त्यो पनि मलाई अर्पण गर्नु

पत्र पुष्प फल तो यो मे भक्त्या प्रयच्छति ॥ तदहं भक्त्युपहतमश्रामि प्रयतात्मनः ॥ २६ ॥ यत्क
रोषियदश्रासियन्नु होषिदशसियत् ॥ यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरु च मदर्पणम् ॥ २७ ॥
अभा अभ फलैरेवं मोक्षसे कर्मबंधने ॥ सन्यासयोग युक्तात्मा विमुक्तो मा मुपैष्यसि ॥ २८ ॥

शास्त्रका ज्ञानले जतिकर्म तिमि गरोला ॥ ज्या भोजन गरोला ॥ ज्या होम दानादि गरोला ॥ जो तपस्या गरोला ॥ त्यो स
वै मलाई अर्पण गर्नु ॥ २९ ॥ अभा अभ फलैरिति ॥ स्तोत्र गन्ध पद्म अभा अभ कर्मका फलको जो बंधन छ ॥ तस्यै
विमुक्त भैकन ॥ कर्मको अर्पण ममा जो गर्दछ ॥ स्तोत्रो जो संन्यासयोग छ ॥ तस्यै युक्त भयाको छ ॥ चित्तजस्को

स्तोत्रकारले मुक्त भैकन म ॥ ३० ॥

॥ रामः ॥
॥ ६६ ॥

समोहमिति॥ मसंपूर्णप्राणीमावरोवरदेष्टु॥ मेराकोहीपनिशत्रुछैन॥ मित्रपनीछैन॥ एलोभयापनी॥ जोमेरोभ
 क्तिलेभजनगर्दछन॥ तिनैभक्तममाछन॥ मपनीतिनैलाईअनुग्रहगर्दछ॥ जलोभक्तिकोसेवागर्वाजोछन॥ तिको
 अंधारो॥ शितादिदुःखपनीहुदैन॥ जलोतस्माभक्तिका॥ शत्रुमित्रकोहिछैन॥ तलेभक्तकोपक्षगर्वाभयापनी
 ममाशत्रुमित्रछैन॥ मेरीभक्तिकोएलोमहिमाछ॥ २९॥ अपिचेदिति॥ अत्यंतदुराचारगर्वाभयापनी॥ कसेभरुदे

समोहंसर्वभूतेषुनमेदेष्योस्तिनप्रियः॥ येभजंतितुमांभक्त्यामयितेतेषुचाप्यहम्॥ २९॥

अपिचेसुदुराचारेभजतेमामनन्यभाक्॥ ताधरेवसमंतव्यःसम्यग्व्यवसितोहिसः॥ ३०॥

क्षिप्रंभवतिधर्मात्माशम्यच्छांतिंनिगच्छति॥ कौंतेयप्रतिजानीहिनमेभक्तप्रणश्रुति॥ ३१॥

वताकाभजनगरीमेरोभजनगर्दछन॥ तेलोभयाकोपनीअछेहोभनीजांजु॥ किनभन्यातस्कोउद्यमहुनाले॥ ३०॥

क्षिप्रमिति॥ दुराचारभयाकोभयापनी॥ मेरोभजनगर्दछन॥ चिस्कोचिन्नशीघ्रधर्ममाहुन्छ॥ तसधर्मलेस्थिरशान्ति

लाईपाउदछ॥ कृतर्कगर्वाएलोमान्याछैन॥ हेअर्जुनतिमिपरावादिवाद्यकोवडाशहरी॥ वादीकासभामागैकन

हातषडागरी॥ निःशंकभैकनप्रतिज्ञागर॥ परमेश्वरकोभक्तदुराचारगर्वाभयाकोभयापनिनाशीदेन॥ कृतार्थहुं

छ॥ कृतर्कजस्कोछुतिनैतिमिलाईशुभमानन॥ ३१॥

॥ भगी ॥
॥ ६७ ॥

मांहीति ॥ हे पार्थ हे अर्जुन ॥ मेरो भा अय गरी ॥ ३१ ॥ कुलमाजस्को जन्म भयाको छ तापनी ॥ स्त्री जातीपनी त्रैश्यपनी ॥ भूडपनी
जस्को पठनाको अधिकार छैन ॥ एस्तो भयाकोपनी ॥ तिपरमउत्तमगतिजो छ ॥ उस्मानां छन ॥ ३२ ॥ किमिति ॥ पुरापलेय
क्तभयाको ॥ वास्त्रा छन ॥ एतर्षिछुतापनी ॥ तिनै भक्तिले ॥ उत्तमगतिलाई पाउदछन ॥ एस्माभा अय छैनन ॥ एस्त
मांही पार्थ व्यपाश्रित्य येपि सुः पाय यो नयः ॥ त्रियो वैश्यास्तथा भूडास्तेपि यांति परांगतिम् ॥ ३२ ॥
किंपुनर्वास्त्राः पुराणभक्ता राजर्षयस्तथा ॥ अनित्यमसुखलोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥ ३३ ॥ मन्म
नाभवमदक्तो मघाजी मां नमस्कुरु ॥ मामेवैष्यसि युक्तेव मात्मानं मत्परायणः ॥ ३४ ॥ इति श्री भग
वद्गीतासूपनीषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे राजविद्यारजगुह्ययोगो नाम न
वमोऽध्यायः ॥ ३५ ॥
थले राजर्षि भयाको जोतिवो देह छ ॥ यो देह पाई कन ॥ मेरो भजनगर ॥ अनित्य भयाको ॥ सुखले रहित भयाको ॥ सुख
ले रहित भयाको ॥ एस्तो लोकमा देह ॥ अनित्यको विचारले ॥ विलंबन गरी ॥ सुखले रहित भयाको ॥ विचारले सुखको
उद्यमन गरी मलाई भज ॥ ३३ ॥ मन्मना इति ॥ ममाचित्तलगाउ भक्तिगर ॥ मेरो पूजागर ॥ मलाई नमस्कारगर ॥ मेरो भा अय
गरी मनममायुक्त गरी ॥ परमानंद रूपमजो छ ॥ मलाई पाउछ ॥ ३४ ॥ इति श्री भगद्गीताभाषायां नवमोऽध्यायः ॥ ३५ ॥

॥ ६८ ॥
॥ ६९ ॥

श्रीभागवान्भाज्ञागर्नलाग्वा॥भूयस्वेति॥हेभर्जुनकेरीपनितिमिजोमेरोउत्तमवचनछन्॥तेआइसुन॥मेरेवचनैजोअ
मृतछु॥तआइपीतिले॥युक्तभयाकातिमिछो॥तिमिलाईतिप्रोहितरुनाकाइछालेमभंदछु॥१॥तमइति॥जन्मलेर
हितभयाकोपनि॥नानाप्रकारकीजोविभूतिछु॥तस्सेप्रकटभयाकोमलाईदेवता॥भगवादिमहर्षिपनिजांदैनन्॥
देवताकापनिमहर्षिकापनि॥महिआदिछु॥सर्वप्रकारलेउत्पन्नगर्वा॥बुद्धादिकोप्रवृत्तिगर्वापनिमहीहं॥ससअ

श्रीभागवानुवाच॥भूयस्वमहाबाहोभृशमेपरमंवचः॥यत्तेहंप्रीयमाणायवक्ष्यामिहितकाम्यया
॥१॥तमेविडुःसुरगणाःप्रभवन्महर्षयः॥अहमादिहिदेवानांमहर्षीणांचसर्वशः॥२॥योमाम
जमनादिंचवेत्तिलोकमहेश्वरम्॥असंमूढःसमर्त्येषुसर्वपापैःप्रमुच्यते॥३॥ ६

थलेमेरोयहनभै॥मलाईकोहिजांदैनन्॥२॥योमामिति॥सवैकोकारणभयाकोरुनाले॥अनादिभयाको॥जन्म
लेरहितभयाकोरुनाले॥अजभयाकोलोककापरमेश्वर॥भयाकोरुनाले॥एस्तोजोमलाई॥बुद्धछन्॥त्योम
लाई॥जान्यामनुष्य॥मोहलेरहितभैकन॥तिसंपूर्णपापदेधि॥मुक्तहुंछुनीभाज्ञागर्दछन्॥ ३॥ ६ ॥

॥ भगी ॥
॥ ६८ ॥

बुद्धिरिति ॥ सारासार ॥ विवेकलाई जो बुरुदछ ॥ त्यस्को नाम बुद्धि छ ॥ भात्मज्ञानको नाम ज्ञान हो ॥ व्याकुल नरुनु ॥ भसं
मोह कहिं छु ॥ सहनशीलता क्षमा कहिं छु ॥ जस्ताको तस्तो बोलेनु सत्य कहिं छु ॥ बाह्येन्द्रियवशमागनु ॥ दम कहिं
छु ॥ भंतःकरणवशमागनु ॥ शम कहिं छु ॥ आक्रामनको भनु कल सुख कहिं छु ॥ मननपन्थाको दुःख कहिं छु ॥ उ
त्पत्तिको नाम भव कहिं छु ॥ नाशनरुन्थाको नाम भभाव छु ॥ चासको नाउ भय छु ॥ भयनरुन्था भभय कहिं छु ॥ पा

बुद्धिर्ज्ञानमसंमोहः क्षमासत्यं दमः शमः ॥ सुखं दुःखं भवो भावो भयं चाभयमेव च ॥ ४ ॥ अहिं
सा समता तुष्टिस्तपोदानं यशः ॥ भवन्ति भावभूतानां मत्त एव पृथग्विधाः ॥ ५ ॥

रागीका इसवैभावमदेषि भयाका छुन ॥ ४ ॥ अहिंसेति ॥ परपीडनगर्नु जो छु ॥ त्यो अहिंसा कहिं छु ॥ रागद्वेषने रहित
रुनु समता कहिं छु ॥ दैवकावशलेन्यामित्यो ॥ तसेले संतुष्ट रुरुनु ॥ तस्को नाउ तुष्टि छु ॥ शरीरले गर्व्या जो धर्म छु ॥ त
स्को नाउ तप छु ॥ स्वधर्मले आयाको ॥ जो धन छु ॥ त्यो धन सत्यात्र लाई दिउ ॥ तस्को नाम दान छु ॥ कीर्तिको नाउ यश
कहिं छु ॥ अपशयको नाउ भशय छु ॥ इत्यादि नाना प्रकारका प्राणी छुन ॥ बुद्ध्यादि जो भाव छु ॥ भवुद्ध्यादि भाव पनि

॥ ४ ॥
॥ ५ ॥
॥ ६ ॥
॥ ७ ॥
॥ ८ ॥
॥ ९ ॥
॥ १० ॥
॥ ११ ॥
॥ १२ ॥
॥ १३ ॥
॥ १४ ॥
॥ १५ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १८ ॥
॥ १९ ॥
॥ २० ॥
॥ २१ ॥
॥ २२ ॥
॥ २३ ॥
॥ २४ ॥
॥ २५ ॥
॥ २६ ॥
॥ २७ ॥
॥ २८ ॥
॥ २९ ॥
॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥
॥ ३२ ॥
॥ ३३ ॥
॥ ३४ ॥
॥ ३५ ॥
॥ ३६ ॥
॥ ३७ ॥
॥ ३८ ॥
॥ ३९ ॥
॥ ४० ॥
॥ ४१ ॥
॥ ४२ ॥
॥ ४३ ॥
॥ ४४ ॥
॥ ४५ ॥
॥ ४६ ॥
॥ ४७ ॥
॥ ४८ ॥
॥ ४९ ॥
॥ ५० ॥
॥ ५१ ॥
॥ ५२ ॥
॥ ५३ ॥
॥ ५४ ॥
॥ ५५ ॥
॥ ५६ ॥
॥ ५७ ॥
॥ ५८ ॥
॥ ५९ ॥
॥ ६० ॥
॥ ६१ ॥
॥ ६२ ॥
॥ ६३ ॥
॥ ६४ ॥
॥ ६५ ॥
॥ ६६ ॥
॥ ६७ ॥
॥ ६८ ॥
॥ ६९ ॥
॥ ७० ॥
॥ ७१ ॥
॥ ७२ ॥
॥ ७३ ॥
॥ ७४ ॥
॥ ७५ ॥
॥ ७६ ॥
॥ ७७ ॥
॥ ७८ ॥
॥ ७९ ॥
॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥
॥ ८२ ॥
॥ ८३ ॥
॥ ८४ ॥
॥ ८५ ॥
॥ ८६ ॥
॥ ८७ ॥
॥ ८८ ॥
॥ ८९ ॥
॥ ९० ॥
॥ ९१ ॥
॥ ९२ ॥
॥ ९३ ॥
॥ ९४ ॥
॥ ९५ ॥
॥ ९६ ॥
॥ ९७ ॥
॥ ९८ ॥
॥ ९९ ॥
॥ १०० ॥

॥ रामः ॥
॥ ६८ ॥

महर्षय इति ॥ सात जो भृगवादि महर्षि द्युन ॥ तिन देवि पहिले काचार ॥ सनकादि महर्षि पनी ॥ स्वायंभुवादि मनु पनी ॥ मेरे छ
यमाप्रभाव ॥ मेरे मन का संकल्प ले उत्पन्न भया को द्युन ॥ जो न भृगवादि सनकादि मुनी का ॥ संसार मारणा का ब्रह्मरा
का पुत्र पौत्रादि ॥ शिष्यादि रूप ले ॥ एते मनुका पनी इने प्रजा द्युन ॥ एते इन को प्रभाव भया को द्यु ॥ द्य ॥ एता मिति
भृगवादि लक्षणा भया की ॥ एली जो मेरी विभूति द्यु ॥ त आई ऐश्वर्य लक्षणा भया को जो योग द्यु ॥ त आई पनी जो न

महर्षयः सप्तपूर्वे चत्वारो मनवस्तथा ॥ मद्रावामानसा ज्ञाता येषां लोक इमाः प्रजाः ॥ ६ ॥ एतां
विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ॥ सो विकल्पेन योगेन मुच्यते नात्र संशयः ॥ ७ ॥ अहं सर्वस्य
प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते ॥ इति मत्वा भजंते मां बुधा भावसमन्विताः ॥ ८ ॥ नमो भगवते वासुदे

वगरी ब्रह्म द्युन ॥ त्पोनिः संशय योग ले युक्त भैक न मुक्त द्यु ॥ एस्मा संदेह द्युन ॥ ७ ॥ अहं सर्वस्येति ॥ महि संसार का
भृगवादि मनु ॥ आदि गणा का विभूति का मार्ग ले ॥ उत्पत्तिको कारण भया को द्यु ॥ बुद्धि तनि म समो ह ॥ इत्यादि कल्या को
महि देवि प्रवृत्त द्यु ॥ एते बुद्धिके न ॥ भाव ले युक्त भया का ॥ जो विवेक द्यु ॥ तने मापीति पूर्व क मेरी भजन गद द्यु ॥ ८

॥ भागी ॥
॥ ६९ ॥

मच्चित्ताइति ॥ समाह्वित्तनस्को ॥ ममालाग्याकाछुनइहियजस्का ॥ ममागर्पणगयाकोछुपाराजश्वे ॥ सत्ताप्र
रकाजोपंडितछुन ॥ न्यायलेयुक्तभयाकाजोवचनछुन ॥ श्रुतिकोप्रमारादीकन ॥ दोभालाईबुनाउछुन ॥ भाऊपतिकीर्तन
गर्नालेसंतोषगर्दछुन ॥ भानंदमाषाप्तहुंछुन ॥ ९॥ तेषामिति ॥ सत्ताप्रकारलेममाह्वित्तनस्को ॥ प्रीतिलेयुक्तभैकन
जोभजनगर्दछुन ॥ तिनलाईबुद्धिरूपनोउपायछु ॥ त्योमदिंदु ॥ नसबुद्धियोगलेगरी ॥ भक्तहूमलाईपाउछुन ॥ १० ॥

मच्चित्तामरुतपाणाबोधयंतः परस्परम् ॥ कथयंतश्चमानित्यंनुष्यंतिचरमंतिच ॥ ९॥ तेषां
सततयुक्तानांभजतांप्रीतिपूर्वकम् ॥ इहामिबुद्धियोगंतयेनमानुषयांतिने ॥ १० ॥ तेषामेवा
नुकंपार्थमहमज्ञानजंतमः ॥ नाशयात्मात्मभावस्योत्तानदीपेनभास्वताः ॥ ११ ॥ अर्जुनउवा
च ॥ परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ॥ पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥ १२ ॥

तेषामेवेति ॥ तिकाभनुग्रहकाभर्थले ॥ भजानदेपिभयाको ॥ संसाररूपीजोअंधकारछु ॥ तेकोनाशगर्दछु ॥ कत्ताप्रकार
लेनाशगर्दछु ॥ भक्तकोजोबुद्धिछु ॥ तत्मातेअनाशगर्दछु ॥ ११ ॥ अर्जुनविंतिगर्नलाग्यो ॥ परब्रह्मपनिमित्तमिहो ॥ परब्रह्म
अमपनिमित्तमिहोउ ॥ परमपवित्रपनिमित्तमिहोउ ॥ नित्यपुरुषभाफेउकाशभयाका ॥ देवताभादिजन्मभयाका ॥ संसार

॥ १२ ॥ तेषामेवा
नुकंपार्थमहमज्ञानजंतमः ॥ नाशयात्मात्मभावस्योत्तानदीपेनभास्वताः ॥ ११ ॥ अर्जुनउवा
च ॥ परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ॥ पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥ १२ ॥

भाद्रस्त्वामिति॥ भृग्वदिजोऽपि छुन॥ देवर्षिजो नारदादि छुन॥ असितनाडभयाका॥ देवलनाडभयाका जोऽपि छुन॥ तं न
भंद छुन॥ व्यासदेवले भन्याको छु॥ ए सवेला माति मि आफै ले पनि भन्यो॥ १३॥ सर्वमेतदिति॥ हे भगवन् कृष्ण परब्रह्म इत्या
दिति मिलाई भन्याको॥ तिमिले कल्याको॥ सवै मैले सत्यमान्या॥ मलाई देवता पनी जांदैनन्॥ भन्याको पनि सत्य हो॥ हे भग
न्॥ तिष्ठो जो व्यक्ति छु॥ त आइयो मेरा अनुग्रह का अर्थ ले॥ हो भनी देवता पनी जांदैनन्॥ हा प्रानियह का अर्थ ले भया

भाद्रस्त्वामिषयः सर्वदेवर्षि नारदस्तथा॥ असितो देवलो व्यासः स्वयंचैव ब्रवीमि मे॥ १३॥

सर्वमेतद्दत्तं मन्येयमां वदसि केशव॥ न हिते भगवन् व्यक्तिं विदुर्देवान दानवाः॥ १४॥

स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम॥ भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते॥ १५॥

को छु भनी दान वर रूप नि जांदैनन्॥ १४॥ स्वयमिति॥ हे पुरुषोत्तम तिमि आफै लाई आफै जांदछौ॥ तिष्ठो अंतक सैले
ले पनि पाई शक्नु छुन॥ हे भूतभावन॥ प्राणी को उत्पत्ति गर्ना तिमि होउ॥ हे भूतेश॥ प्राणी लाई शिक्षा दिनु पनि तिमि
होउ॥ हे देव हे जगत्पते॥ आदित्यादि जो देवता छुन॥ तको प्रकाश गर्ना देवता पनी तिमि होउ॥ संसार को पालन गर्ना

पनी तिमि होउ॥ १५॥

॥ भ ॥ गी ॥
॥ ७० ॥

वक्तुमर्हसीति ॥ हे भगवान् श्री कृष्ण ॥ तिष्ठामत्यदुतभयाका ॥ जो विभूति छुन ॥ तिसंवेमलाई ॥ कहनाकार्थतिमियो
ग्यछौ ॥ जसुविभूतिलेतिनैलोकव्यापगरी ॥ तिमिवस्थाकाछौ ॥ १८ ॥ कथयति ॥ हे योगिन ॥ कस्ताप्रकारलेक
तिविभूतिकाभेदले ॥ सर्वदातिशोचिंतनागरी ॥ तिमिलाईमकसोगरीजानु ॥ हे भगवान् ॥ कसुकसपदार्थमामैलेतिशो

वक्तुमर्हस्यशेषेणादिव्याख्यात्मविभूतयः ॥ याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वव्याप्यतिष्ठति ॥ १९ ॥
कथंविद्यामहंयोगिस्त्वासदापरिचिंतयन् ॥ केपुकेषुचभावेषुचिंत्योसिभगवन्मया ॥ २० ॥ वि
स्तरेणात्मनोयोगंविभूतिंचजनार्दन ॥ भूयःकथयतुप्रिर्हिभृण्वतोनास्तिमेमृतं ॥ २१ ॥ श्रीभ
गवानुवाच ॥ हंततेकथयिष्यामिदिव्यायात्मविभूतयः ॥ प्राधान्यतःकुरुश्रेष्ठनास्त्यंतोविस्त

चिंतनागर्ज ॥ २२ ॥ विस्तरेणोति ॥ हे जनार्दनतिशोसर्वज्ञ ॥ सर्वशक्तिलेपुक्तइत्यादि ॥ लक्षणाशेष्वयंछु ॥ तस्माद्वि
तिलाईपनि ॥ तिमिविकेरीविस्तारलेकरु ॥ तसमर्थ ॥ भनृतस्वरूपजोतिशोवचन ॥ तस्माद्विस्तारमा ॥ मलाई
प्रिह्वैत ॥ २३ ॥ श्रीभगवान् भाग्यागर्नलाग्या ॥ हंतेति ॥ हे भर्तुन ॥ दिव्यजोमेराविभूतिछुन ॥ तनैषधानगरीतिमिला
भंदछुमेराविभूतिको जोविस्तारछु ॥ तस्माभंतपाईसकजुछेनहे ॥ २४ ॥

॥ २५ ॥
॥ २६ ॥

भ्रूमिति॥ हे भर्जुन॥ संपूर्ण प्राणी को जो भंतः करण छन॥ तन्मासर्वतत्वादिजोगुण छन॥ तिनै गुण ले नियंता भैकन
 रखा को परमात्मा महिहुं॥ संपूर्ण प्राणी को उत्पति पालन॥ संहार गर्वा पनी महिहुं॥ २०॥ आदित्यानामिति॥ वाहु
 आदित्यमा॥ धामन रूप ले विष्णु महिहुं॥ प्रकाशगर्वा जो ज्योति छन॥ तन्मासंसार लाई प्रकाशगर्वासु महिहुं
 पवनमा मरीचिनाम गगना को महिहुं॥ नक्षत्रमा चंद्रमा महिहुं॥ आदित्यमा विष्णु महिहुं॥ सत्ता ठाउ मानि द्वार राभ
 भ्रमात्मा गुडा के शसर्वता शय स्थितः॥ भ्रमादिश्वमध्यं च भूतानां मन एव च॥ २१॥ आदित्या
 नाम हं विष्णु ज्योतिषां रविं शुभान्॥ मरीचिर्मरुतामस्मिन् क्षत्राणां महं शशी॥ २२॥ वेदानां साम
 वेदोऽस्मि देवानां मस्मिन् वासवः॥ इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानां मस्मिन् चेतना॥ २३॥ रुद्राणां शंकर
 र्थगरीं छु॥ भूतानां मस्मिन् चेतना॥ सत्ता ठाउ मासं वंध अर्थगरीं छु॥ २४॥ वेदानामिति॥ वेदमा साम वेद भन्या को महिहुं
 देवता मा इन्द्र देवता महिहुं॥ इन्द्रियमा मन इन्द्रिय महिहुं॥ प्राणी मा ज्ञान शक्ति नाम महिहुं॥ २५॥ रुद्राणामिति॥ रु
 कादश रुद्र मा॥ शंकर नाम गगना को महिहुं॥ यक्षरक्षस मा॥ कुबेर नाम गगना को महिहुं॥ वसु मा॥ अग्नि नाम गगना को व

आस्मिन् विन्ने शो प्रशस्तो

॥ मणी ॥

॥ ७१ ॥

सुमहिं॥ पर्वतमासुमेरुपर्वतमहिं॥ २३॥ पुरोधसानामिमि॥ हेपार्थ॥ पुरोहितमध्यमा॥ मुख्यभयाकावहस्यतिजो
छन्॥ सोमहिं॥ नभनीजान॥ सेनाकाअधिपतिछन्॥ तिस्रास्कंदनामगयाकामही॥ वरुतजलभयाकाजोतलाउ
छन्॥ तिस्रासमुद्रमहिं॥ २४॥ महर्षीणामिति॥ महर्षिमाभृगुनामगयाकामहिं॥ भाराणीभापुणावमहिं॥ यज्ञ
वसूनां पावकश्चास्मिमेरुः शिखरिणामहं॥ २३॥ पुरोधसांचमुख्यं मां विद्विपार्थवहस्यति॥ सेनानीना
महंस्कंदः सरसामस्मिसागरः॥ २४॥ महर्षीणां भृगुरहंगिरामस्यैकमक्षरं॥ यज्ञानां जपयज्ञो हं स्या
वराणां हिमालयः॥ २५॥ अथ तथः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः॥ गंधर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां
कपिलो मुनिः॥ २६॥ उच्चैः श्रवसमश्नानां विद्विमा ममृतोद्भवं॥ ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधि
माजपयज्ञमहिं॥ स्यावरमा हिमालयमहिं॥ २५॥ अथ इति॥ वृक्षमापि प्यलमहिं॥ देवर्षिमानारदमहिं॥
नारदादिदेवतैरुन्॥ मंत्रदेवायाका विचारले॥ देवर्षिकहिंछन्॥ गंधर्वमाचित्ररथमहिं॥ सिद्धमाकपिलमुनिम
हिं॥ २६॥ उच्चैः श्रवमिति॥ घोडामाक्षिरसमुद्रदेषिउत्पन्नभयाका॥ उच्चैः श्रवामलाईजान॥ हानिमासमुद्रमथनग
र्दमाउत्पन्नभयाको॥ ऐरावतमहिं॥ मनुष्यमागजामहिं॥ ३१॥

॥ रामः ॥

॥ ७१ ॥

भायुधानामिति॥ शस्त्रमावजुमहिर्हं॥ गार्हमाकामधेनुगार्हमहिर्हं॥ संतानकोडत्यन्निगन्याकंदर्पमहिर्हं॥ विषलेयुक्त
भयाकासर्पमा॥ वासुकिमहिर्हं॥ २८॥ अनंतइति॥ निर्विषयभयाको॥ नागकोराजाभनंतमहिर्हं॥ जलकाएजावरु
णामहिर्हं॥ पितरमाभयमानामगन्याकोमहिर्हं॥ नियमलेयुक्तभयाकाजोछुन्॥ तिस्रायमराजमहिर्हं॥ २९॥

भायुधानामहंवजुंधेनूनामस्मिकामधुक॥ प्रजनश्चास्मिकंदर्पः सर्पाणामस्मिवासुकिः॥ २८॥
अनंतश्चास्मिनागानांवरुणोयादसामहं॥ पितृणामयमाश्चस्मियमः संयमतामहम्॥ २९॥
प्रह्लादश्चास्मिदैत्यानांकालः कलयतामहं॥ मृगाणांचमृगेडोहंवैनतेयश्चपक्षिणाम्॥ ३०॥
पवनः पवतामहिरामः शस्त्रभृतामहम्॥ रुषाणांमकरश्चास्मिस्त्रोतसामस्मिजाहूवी॥ ३१॥

प्रह्लादइति॥ दैत्यमाप्रह्लादमहिर्हं॥ गरुडमाकालभन्याकाभन्याकोमहिर्हं॥ मृगमासिंहनामगन्याकोमहिर्हं॥
पक्षिमाविनताकापुत्रगरुडमहिर्हं॥ ३०॥ पवनइति॥ पवित्रगन्यविगलेयुक्तभयाकाजोछुन्॥ तिनमावायुमहिर्हं॥
शस्त्रधारणागन्यवीरजोछुन्॥ तिस्राशसर्षीराममहिर्हं॥ माछामामकरमहिर्हं॥ वहन्याजलमागंगामहिर्हं॥ ३१॥

॥ भ॥ गी॥
॥ ३३ ॥

सर्गाणांमिति॥सर्गभन्याको॥भाकाशादितकोलस्यादिको॥आदिभंतमध्यमापनीमहिं॥उत्पत्तिवृत्तयस्थितिजो
छन्॥तिनलाईमेरोविभूतिहोउरु॥इतिविशेषार्थछ॥हेभर्जुन॥विद्यामा॥अभ्यासविद्यामहिं॥वादगन्याजो
वादीछन्॥तिकोवादजल्यवितंडानामभयाकाजोछन्॥तिमावादमहिं॥माहाइरले॥प्रमारादीकन॥तर्कलेप
नीभाक्रापक्षकोस्यापनागरिंछ॥विरनापक्षकोछलजानि॥निग्रहस्यानलेदोषादछन्॥तत्कोनामनत्यछ॥ता
सर्गाणामादिरंतश्चमध्यं चैवाहमर्जुन॥अभ्यासविद्याविद्यानांवादः प्रवदतामहम् ॥ ३२ ॥
अक्षराणामकारोस्मिद्धः सामासिकस्य च॥अहमेवाक्षयः कालोधाताहंविश्वतोमुखः ॥ ३३ ॥
हाभाक्रापक्षस्यापनगर्छ॥दोस्वोछलजातिनिग्रहस्यानले॥तत्कापक्षजाईदोषदिंछ॥भाक्रापक्षकोस्यापनग
दै॥त्योवितंडावादकहिंछ॥जल्यवितंडाजोछन्॥तिनैजितनाकोइछागन्या॥सत्तावादिजोछन्॥तिकोसार्थको
परिशामात्रदिन्याछन्॥वादभन्याकोजोछ॥रागलेरहितभयाकाजोछन्॥तकोउरुशिष्यकोपनि॥तत्वनिराये
कोफलदेषाउछन्॥ ३२ ॥अक्षराणामिति॥अक्षरमाअकारमहिं॥समासमाहंइदमासममहिं॥प्रवाहरूपअ
क्षयकालमहिं॥अधिकालभन्याकोभापुर्गणतिमावर्षकोगरातिगन्यात्योभापुशीणामहिं॥कालनयाको

प्रवाहरूपअक्षयकालमहिं॥सर्वकर्मफलदि
याविद्यायापनिमहिं॥ ३३ ॥

मृत्युरिति॥ संहारगर्वाजोद्यन्॥ तन्मा मृत्युपत्नीमहिहं॥ कल्याणजस्कोह्याद्य॥ एस्ताशरीको॥ उदयभन्याकोमहि
हं॥ स्त्रीमादेवतारूपभयाका॥ कीर्त्यादिसानमहिहं॥ ३४॥ वृत्तामेति॥ साममाहत्सामभन्याकासहिहं॥ छन्दमागा
यत्रीमहिहं॥ महिनामामार्गशीर्षमहिहं॥ अनुमावसंतअनुमहिहं॥ ३५॥ घृतमिति॥ छलगरीदोआलाईठगन्या

मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्रवश्चभविष्यताम्॥ कीर्तिः श्रीर्वाक्कुनारीणां स्मृतिर्मेधाधृतिः क्षमा॥ ३४॥
वृहत्सामतथासाम्नां गायत्री छंदसामहं॥ मासानां मार्गशीर्षो ह मृतूनां कुसुमाकरः॥ ३५॥ घृ
तं छलयतामस्मितेन स्तेनस्त्रिनामहं॥ जयोस्मिन् व्यवसायोस्मि सत्वं सत्ववतामहम्॥ ३६॥ वृ
ह्नीनां वासुदेवोस्मि पांडवानां धनंजयः॥ मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशनाः कविः॥ ३७॥

जोद्यन्॥ तन्मा मृतभन्याकोमहिहं॥ तेजलेयुक्तभयाकाजोद्यन्॥ तिकोतेजमहिहं॥ जितन्याजोद्यन्॥ तिकोजयभन्या
कोमहिहं॥ उद्यमगर्वाजोद्यन्॥ तकोउद्यममहिहं॥ सात्विकजोद्यन्॥ तकोसत्त्वभयाकोमहिहं॥ ३६॥ वृह्नीनामि
ति॥ वृह्नीनामिति मिलारिशिक्षादिगर्वावासुदेवभन्याकोमहिहं॥ पंचपांडवमाधनंजनामभयाकातिमिपतिमहिहं
अपिश्चरमाव्यासमहिहं॥ कविमाशुक्रनाउभयाकाकविमहिहं॥ ३७॥

॥ भ॥ गी॥
॥ ७३ ॥

दराडइति॥ दमगन्याजोछुन॥ तिन्कोसंवंधभयाकोदराडमहिहुं॥ नसदराडलेवागाको॥ सोकोहुंछुन॥ जितकोइछा
गन्याजोछुन॥ एप्रगन्याजोऊरोछुन॥ तस्यामौनभन्याकोमहिहुं॥ नसभयले॥ नबोलन्याकोभमिप्रायजानी॥ दे
नत्वतानीजोछुन॥ तिन्कोज्ञानपनीमहिहुं॥ ३८॥ यच्चापीति॥ हेभर्जुन॥ संपूर्णपाराकोउत्पत्तिगन्यावीजमह

दंडोदमयतामस्मिनीतिरस्मिजिगीषतां॥ मोनचैवास्मिगत्यानांज्ञानंज्ञानवतामहम्॥ ३८॥
यच्चापिसर्वभूतानांवीजतदहमर्जुन॥ नतदस्तिविनायस्यात्मयाभूतंचराचरम्॥ ३९॥ नां
तोस्मिममदिव्यानांविभूतीनांपरंतप॥ एषतूद्देशतःप्रोक्तोविभूतेर्विस्तरोमया॥ ४॥ यद्य
द्विभूतिमत्सत्त्वंधीमहर्जितमेववा॥ तत्तदेवावगच्छत्वंममतेजोशसंभवम्॥ ४१॥ ६॥

हुं॥ मदेधिनव्यतिरिक्तभरुचराचरकेहिछैन॥ ३९॥ नान्तइति॥ हेपरंतप॥ मेरादिव्यविभूतिकोभंतपाईसकुछैन
संक्षेपलेविभूतिको॥ विलारमैलेतिमिलाईकस्याकोछु॥ ४०॥ यद्यदिति॥ हेस्वर्यलेयुक्तभयाकोजोछु॥ संपूर्ण
निलेयुक्तभयाकोजोछु॥ प्रभावलेवललेयुक्तभयाको॥ जोबलुमात्रछु॥ त्योमेरातेनका॥ अंशलेभरातेनका॥

॥ ७३ ॥
॥ ७३ ॥
॥ ७३ ॥

अथवेति॥ हे भर्जुन॥ भिन्नभिन्नगरीतानुलेक्यागर्जुच्छ॥ जसुअर्थले॥ एस्संसारलाई॥ व्याघ्रगरीकन॥ मवल्याकोछु
मदेपिवाहीकभरुवसुकेहिछैन॥ मेरोएकअंशलेयोजगत्वाघ्रगरिराघ्याकोछु॥ हे भर्जुन॥ ४२॥ इति श्री० ना
मैकादशोध्यायः॥ १०॥ अर्जुनविंतिगर्नलाग्या॥ मदनुग्रहायेति॥ मेरोशोकनिहृजगर्नाकार्थले॥ परमार्थलेयु
क्तभयाको॥ गुप्तरगर्नयोग्यभयाको॥ भयात्मज्ञानतिमिलेकखौ॥ तसुवचनलेममान्यारु॥ इनैलाईमाजुछु

अथवावहुनैतेनकिंज्ञानेनतवाजुन॥ विष्टभ्याहमिमंरुत्स्नमेकांशेनस्थितोजगत्॥ ४३॥

इति श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्म० श्रीकृष्णार्जुनसंवादेविभूतियोगोनामदशमोध्यायः॥ १०॥

अर्जुनउवाच॥ मदनुग्रहायपरमंगुह्यमध्यात्मसंज्ञितं॥ यत्त्वयोक्तंवचस्तेनमोहोयंविगतोमम॥ १॥

भवाप्ययौहिभूतानांश्रुतौविस्तरशोमया॥ त्वत्तःकमलपत्राक्षमहात्म्यमपिवाच्ययम्॥ २॥

एस्तालक्षणाकोजोभुमछु॥ तस्कोनाशभयो॥ १॥ भवाप्ययाविति॥ हे श्रीकृष्ण॥ प्राणीकोभृष्टिप्रलयतिमिदेपिनृहुं
छुन॥ योविस्तारसुन्या॥ अव्ययभयाकोतिशोमहात्म्यपनिसुन्या॥ महात्म्यकलोछुभन्या॥ संसारकोभृष्टिस्थितिप्र
लयगर्नासवप्राणीलाईशिक्षागर्ना॥ शुभाशुभफलदिन्या॥ बंधमोक्षादिनानाप्रकारकोफलदिन्या॥ अविकार॥

अथैषसंगलेरहित॥ इदानीनमैरुप्याकोभ
नतभयाकोछु॥ २॥

॥ भागी ॥
॥ ७४ ॥

एवमिति ॥ हे परमेश्वर ॥ समंसारलाई ॥ व्याघ्रगिरिखाका छौ भनी जो भासा गर्जु भयो ॥ तस्मा मेरो संदेह कत्ती पनि छ
न ॥ एस्तो भयो पनि ॥ तिष्ठो जो परमेश्वर को रूप छ ॥ जान ले से श्रव्य ले ॥ शक्ति ले ते जने शुक्त भया को ॥ एस्तो जो रूप
छ ॥ तस्मा ई देवा को मलाई रक्षा छ ॥ ३ ॥ मन्य से इति ॥ हे योगेश्वर ॥ मेले त्यो रूप देवि ॥ सङ्कल्प्या भया ॥ तस्मा रूप
एवमेतद्यथा त्वमात्मानं परमेश्वर ॥ इष्टमिष्टमिति रूपमेश्वरं उक्तवान् ॥ ३ ॥ मन्य से यदि
तद्यत्नं मया इष्टमिति प्रभो ॥ योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानं मय्ययम् ॥ ४ ॥ श्री भगवानुवाच
पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशो थसहस्रशः ॥ नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णा कृतीनि च ॥ ५ ॥
पश्पादित्यान्वसूक्तान् भिनी मरुतस्तथा ॥ बहून्पृष्ट्वा पूर्वाणि पश्चाच्चर्याणि भारत ॥ ६ ॥
लेषुक्त भया को ॥ तिष्ठो जो नित्य भाउ छ ॥ तस्को दर्शन मलाई देउ ॥ ४ ॥ श्री भगवान् आग्या गर्न लाग्या ॥ पश्येति ॥
हे भर्जुन ॥ नाना प्रकार को ॥ जो मेरो रूप छ ॥ भसंख्य भया का ॥ भलौकिक नाना प्रकार का जो वर्ण छ ॥ शुक्त कृष्ण
दिनाना प्रकार की भा कृति छ ॥ तिष्ठो जो शुक्त भया का ॥ एस्तो वरुन रूप मलाई देव ॥ ५ ॥ पश्पादित्या निति ॥ हे भ
र्जुन द्वादशादित्य भया ॥ वसु देवता एकादश रुद्र ॥ भविनी कुमार ॥ एका वन्न मरुत् ॥ एस्तो प्रकार का भविने दे

॥ भागी ॥
॥ ७४ ॥
॥ भागी ॥
॥ ७४ ॥

इहैकस्यमिति॥ हे भर्जुन ता हा ता हा फेरिकन॥ कोटि वर्ष लेपनी॥ न देषि स कुचरा चरले सहित यो संपूर्ण संसार छ॥
तश्चाई मेरा देह मा देष॥ भ रूप नि जोति मि दे प्रा को इ छा गर्दछौ॥ संसार को भा श्रय भया को॥ कारणा स्वरूप॥ संसा
र को॥ अवस्था विशेषादि॥ जय परा जय यो स वै देष॥ ७॥ न त्विति॥ ति मि भा क्ता ए सै नेत्र ले॥ देष न स क्त्वा छौ न॥ दिव्य
ज्ञान दृष्टि मि लाई म दिंदु॥ ईश्वर को॥ भ घटित घना॥ सामर्थ्य युक्ति छ॥ तश्चाई देष॥ ८॥ संजय विंति गर्न ला

इहैकस्यं जगत्कृत्स्नं पश्या घस चराचरं॥ मम देहे गुडा केश यच्चान्यद्रुमिच्छसि॥ ७॥ ननु
मां शक्यसे द्रुमनेनैव स्वचक्षुषा॥ दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरं॥ ८॥ संजय उवाच
एवमुक्त्वा ततो राज महयोगेश्वरो हरिः॥ दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम्॥ ९॥ ॥

पार्था॥ ॥ एवमिति॥ हे राज भूत राष्ट्र॥ श्री कृष्ण जो भगवान्॥ एति विस्तार गन्यार॥ महायोगेश्वर भया क्ता॥ श्री कृष्ण ले
पार्थ भर्जु लाई॥ भा क्त परम योग ले युक्त भया को॥ स्वरूप जो छ॥ भर्जुन लाई देषा उदा भया॥ भ नि विंति गर्द भया॥ ९॥
भने कोति॥ भने क मुख॥ भने क नेत्र ज स्मा छन्॥ भा श्रय भया को दर्शन ज स्मा छ॥ भने क दिव्य भूषण ज स्मा छन्

॥ भ॥ गी॥
॥ ७५ ॥

अनेकदिव्यशस्त्रधारणागम्याकाजस्माद्यन् ॥ १० ॥ दिव्येति ॥ दिव्यमालावस्त्रपेक्षाका ॥ दिव्यगंधलेयुक्तभयाका ॥ सं
पूर्णभास्वर्यलेयुक्तभयाका ॥ प्रकाशलेयुक्तभयाका ॥ अंतजस्कोद्येन ॥ सर्वतोमुखसत्कारूपलाईदेयताभया ॥ ११
दिवीति ॥ आकाशमासकैवषत ॥ हज्जारसूर्यकोकांतिभयाका ॥ तस्विश्वरूपकोकांतिभयाका ॥ कदाचित् ॥ सादृश्य

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्युतदर्शनम् ॥ अनेकदिव्याभरणादिव्यानेकोद्युतायुधम् ॥ १० ॥
दिव्यमाल्यांवरधरंदिव्यगंधानुलेपनं ॥ सर्वाश्चर्यमयंदेवमनंतंविश्वतोमुखम् ॥ ११ ॥
दिविसूर्यसहस्रस्यभवेद्युगपडास्थिता ॥ यदिभाःसदृशीसास्याज्ञासस्तस्यमहात्मनः ॥ १२ ॥
तत्रैकस्थजगत्कृत्तं प्रविभक्तमनेकधा ॥ अपश्यदेवदेवस्यशरीरेपाण्डवस्तथा ॥ १३ ॥

हज्जस् ॥ भन्याभरुडपमाकेहिपनिद्येन ॥ १२ ॥ तत्रेति ॥ तस्विश्वरूपकोदेहमा ॥ नानाप्रकारकाविभागले ॥ हके
ठाडमारसाको ॥ संपूर्णसंसारलाई ॥ अर्जुनतस्वेलामाअर्जुन ॥ देयताभया ॥ १३ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ रामः ॥
॥ ७५ ॥

तत इति ॥ त्वस्तो दर्शनपायापदि ॥ भार्थर्यलेयुक्तभैकन ॥ रोमांचलेयुक्तभयाकाजोभर्जुनछ ॥ तनेडईहातजोरिकन
तस्विश्वरूपलाई ॥ नमस्कारगारिकन ॥ विंतिगर्नलाग्या ॥ १४ ॥ पश्यामीति ॥ भर्जुनविंतिगर्नलाग्या ॥ हेरुस्रतिम्रादे
हमा ॥ भादित्यादिदेवताछन् ॥ तनलाईदेष्टतछु ॥ संपूर्णजोप्राणीविशेषजरायुजादि ॥ तत्काजोसमूहछन् ॥ तनला

ततः सविस्मयाविष्टोरुष्टरोमाधनंजयः ॥ प्रणम्यद्वारसादेवंकृतांजलिरभाषत ॥ १४ ॥
अर्जुनउवाच ॥ पश्यामिदेवांस्तवदेवदेहेसर्वांस्तथाभूतविशेषसंघान् ॥ ब्रह्मरामीशं
कमलासनस्थंमृषींश्चसर्वानुरागंश्चदिव्यान् ॥ १५ ॥ अनेकवारुदरवक्त्रनेत्रं पश्यामि
त्वांसर्वतोर्नंतरूपम् ॥ नांतंनमभ्यंचपुनर्वादिंपश्यामिविश्वेश्वरविश्वरूपम् ॥ १६ ॥

ईदेष्टतछु ॥ दिव्यजोअपिछन् ॥ सविष्टादि ॥ तक्षकादिजोसर्पछन् ॥ तनलाईदेष्टतछु ॥ ततदेवताहरुकाप्रभुजोब्रह्माछ
न् ॥ तनलाईपतिकमलासनमावस्याकादेष्टदछु ॥ १५ ॥ अनेकेति ॥ हेविश्वेश्वर ॥ अनेकरुस्तभनेकोदर ॥ अनेकमुख
अनेकनेत्रभयाकातिमिलाईदेष्टतछु ॥ भनतरूपभयाका ॥ सर्वत्रतिमिलाईदेष्टतछु ॥ तिम्रोजोविश्वरूपछ ॥ तत्कोभंत

मध्यभादिहेरुपनिदेष्टदीन ॥ १६ ॥

॥ भ॥ गी॥
॥ ७८ ॥

किरीटिनमिति॥ किरीटलेयुक्तभयाका॥ गदाचक्रलेयुक्तभयाका॥ सर्वतः प्रकाशभयाका॥ तेजकाराशिदेष्टानात्मा
ईशभयाका॥ वडातेजलेप्रकाशभयाका॥ जो भनि सूर्य छत्त॥ तत्का जस्तो जस्तो तेज छत्त॥ एत्ताहु भनि निश्चयग
रिनशक्रा॥ सर्वत्रमातिमिलाई देष्टु ॥ १७ ॥ त्वमक्षरमिति॥ जसु भर्थले॥ तिष्ठो एत्तो एभ्य छत्त॥ तसु भर्थले भक्षरप

किरीटिनंगदिनंचकिरांचतेजोराशिंसर्वतोदीप्तिमंतं॥ पश्यामित्वांडुनिरीक्ष्यंसमंताहीना
नलार्कपुतिमप्रमेयम्॥ १७ ॥ त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं त्वमस्य विश्वस्य परान्निधानम्॥ त्व
मयः शास्त्रतर्धर्मगोप्ता सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे॥ १८ ॥ भनादिमध्यांतमनंतवीर्यमनं
तवाहुं शशिसूर्यनेत्रम्॥ पश्यामित्वां दीप्ताशुताशवक्रं स्वतेजसा विश्वमिदं तपंतं॥ १९ ॥

प्रसूतिनिहोउ॥ मोक्षकीइछान्नाईछत्त॥ तश्चेजान्नाकायोग्यतिमिहोउ॥ एस्संसारकाभाश्रयतिमीनैहोउ॥ नित्य
पत्नीमिहोउ॥ नित्यभयाकाजोधर्मछत्त॥ तत्कोरशागर्वापत्नीतिमिहोउ॥ पुराराणुपुषपनिमेरामनमातिमिहोउ॥
१८ ॥ भनादिति॥ भनादिभादिमत्यभंतजस्तोछत्त॥ जत्कापराक्रमकोभंतछत्त॥ भनंतजत्कावाहुछत्त॥ सूर्यचक्र
माजस्तानेवछत्त॥ दीप्ताभयाकोभनिजस्तोमुखमाछत्त॥ भाक्रातेजलेहस्संसारलाई॥ तापलेयुक्तगदातिमिलाई

॥ रामः॥
॥ ७८ ॥
॥ ७९ ॥

धावापृथिव्योरिति॥स्वर्गर॥पृथिवीकोजोभंतरद्यु॥त्योभंतरिक्षतिमिस्केलेव्याघ्रगन्धाकोद्यु॥संपूर्णदिशापनिव्या
घ्रगन्धाकोद्यु॥केहेनप्याकोस्तेउग्ररूपतिश्रोदेधिकन॥तिनैलोकव्यथालेयुक्तभयाकोदेघदद्यु॥२०॥अमीहीति
ईजोदेवताकासमूहद्यु॥इनेडरलेयुक्तभैकन॥तथाशरणामापदद्यु॥कतिवहुतैभयलेयुक्तभयाका॥गंडेवा

धावापृथिव्योरिदमंतरंहिव्याघ्रत्वयैकेनदिशश्चसर्वाः॥दृष्टादुतंरूपमुग्रंतदेवलोकत्रयं
प्रव्यथितंमहान्॥२०॥अमीहित्वांसुरसंघाविशंतिकेचिद्भीताः॥प्रांजलोगृणंति॥स्वस्ती
तुक्तामहर्षिसिद्धसंघाः॥लुवंतित्वांलुतिभिः॥पुष्कलाभिः॥२१॥रुद्रादित्यावसवोयेसाध्या
विष्ण्वेभिनौमरुतश्चोष्णपाश्च॥गंधर्वयक्षासुरसिद्धसंघावीक्षंतैत्वांविस्मिताश्चैवसर्वे॥२२॥

रुद्रातजोरीषडाभयाकाद्यु॥जयजयरक्षरक्षभनी॥प्रार्थनागर्दद्यु॥महर्षिकासिद्धजोसमूहद्यु॥तनैस्वस्ति॥ए
स्तेभनिकनवडीजोलुतिद्यु॥तनलेतिशोलुतिगर्दद्यु॥२१॥रुद्रेति॥एकादशरुद्रा॥द्वादशादित्य॥वसुसाध्यनाम
देवता॥विष्ण्वेदेवा॥अश्विनीकुमार॥मरुजरापितर॥चित्ररथादिगंधर्व॥यक्षविरोचनादि॥असुरसिद्ध॥इन्काजोस
मूहद्यु॥इसवैभाष्यलेयुक्तभैकनतिमिलाई देघदद्यु॥२२॥

॥ भागी ॥
॥ ३३ ॥

रूपमिति ॥ हेरु हन वरुत मुख ॥ वरुत नेत्र ॥ वरुत सस्त्र बाहु ॥ उरु वरुत ॥ पाद ॥ वरुत ॥ उदर वरुत ॥ जो दंडा छन ॥ तनू ले वि
कराल भयाको ॥ तिष्ठो वडो रूप छ ॥ तश्चाई ॥ देषि लोकपनी डरायाका छन ॥ मपनी डरायाको छु ॥ २३ ॥ नभः स्यु शमि
ति ॥ हे विष्णो ॥ अंतरिक्ष जन्मे ॥ व्याघ्र गयाको छ ॥ तेज ले युक्त भयाको ॥ भेने कजस्का वरां छन ॥ कैलियाका जस्का

रूपं महत्ते वरु वक्रनेत्रं महाबाहो वरु बाहु रूपं ॥ वरु दरं वरु दंडा करालं दंडालोकाः प्रव्य
थितास्तथाहं ॥ २३ ॥ नभः स्यु शन्दी प्रमने करं व्याघ्राननं दी प्रविशालनेत्रम् ॥ दंडा हि
तां प्रव्यथितां तेरात्मा धर्तिन विंदामि शमं च विष्णो ॥ २४ ॥ दंडा करालानि च ते मुखानि दृष्टु
वकालानल संनिभानि ॥ दिशोन जाने नल भेच शर्म प्रसी देवेश जगन्निवास ॥ २५ ॥ ॥

मुख छन ॥ दी प्रभयाका ॥ वडनेत्र जस्का छन ॥ एस्ताति मिलाई ॥ देषिक नभय ले युक्त भयाको छु ॥ मन जस्को ॥ ए
स्तो भयाको मलाई ॥ धैर्य पनि शांति पनि छैन ॥ २४ ॥ दंडेति ॥ हे श्री कृष्ण ॥ दंडाले ॥ कि कराल भयाका ॥ प्रलयानि
ले सह शभयाका ॥ एस्ता जोति प्रा मुख छन ॥ ति देषिक न ॥ भयका भावेश ले ॥ दिशाको पनि जान छैन ॥ मुख पनि

॥ २५ ॥
॥ जगन्निवासतिमिप्रसन्न होउ ॥ २५ ॥
॥ ३३ ॥

॥ रामः ॥
॥ ३३ ॥

अमीचेति ॥ ईजो धत रायुका पुत्र छन् ॥ इयो धनादि ईजय इथादि जो संपूर्ण राजा छन् ॥ तन्का समूह ले सहित भैकन ॥ भीष्मो
राकर्णपनी ॥ हाया जो धा जो छन् ॥ तिन्मा मुख्य भयाका ॥ शिखंडी धृष्टद्युम्नादि तिन ले सहित भैकन ॥ तिन्मा मुखमा प्रवेश
भयाका छन् ॥ २६ ॥ वक्राणीति ॥ ईस वैदोडी कन ॥ दंडाले विकराल भयाका ॥ भयानक तिन्मा मुख जो छन् ॥ तिन्मा प

अमीचत्वां धत रायुस्य पुत्राः सर्वे सहेवावनिपालसंघैः ॥ भीष्मो जोराः सूतपुत्रस्तथा सौसहा
स्मदीयैरपि योधमुख्यैः ॥ २६ ॥ वक्राणीते त्वरमाणा विशन्ति दंडाकरालानि भयानकानि
केचिद्विलम्बादशनांतरेषु संदृश्यते चूर्णितैरुत्तमांगैः ॥ २७ ॥ यथानदीनां वहवो मुखेणाः
समुद्रमेवाभिमुखाऽवन्ति ॥ तथा तवामीनरलोकवीरा विशन्ति वक्राण्यभिविज्वलन्ति ॥ २८ ॥

स्तछन् ॥ कति तिन्मा चूर्णित भयाको जो शिर छ ॥ तनै ले युक्त भयाका ॥ दोतै माला ग्याका देखिं छन् ॥ २७ ॥ यथेति
अनेक मार्ग ले ॥ गया कानदी का जो जल का वेग छन् ॥ तिज लो गरी समुद्र मा जां छन् ॥ तसै ईजो वीर छन् ॥ सर्वत्र तेज
ले युक्त भयाका ॥ तिन्मा जो मुख छन् ॥ तिन्मा प्रवेश भयाका छन् ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥

॥ भ॥ गी ॥
॥ ७८ ॥

यथेति ॥ ज्वाला लेपुक्त भयाको ॥ जो अग्नि छु ॥ तस्माजस्तो वेडा वेगले ॥ पुक्त भयाको ॥ जस्तै पतंग मर्ना कानि मिस्त प्रवेश
गई छुन ॥ तस्तै सब लोक पनी ॥ वेगले पुक्त भै कन ॥ तिसा मुखमा प्रवेश गई छुन ॥ २९ ॥ लेलिख सइति ॥ ज्वाला लेपुक्त भयाको
जो मुख छुन ॥ तनूले सर्वत्र ईन सबै लोक लाई ॥ या सगरीति मिभक्षरा गई हो ॥ हे विहोति सा जो कांति छुन ॥ तिते जले

यथा प्रदीपं ज्वलनं पतंगविशंति नाशाय समृद्धवेगाः ॥ तथैव नाशाय विशंतिलोकास्तवापि
वक्त्राणि समृद्धवेगाः ॥ २९ ॥ लेलिख सेय समानः समंता लोकास्तमयान्वदनैज्वलद्भिः ॥ तेजो
भिगपूर्यन् गत्समग्रं भासस्तवोगाः प्रपतंति विहो ॥ ३० ॥ आख्याहि मे को भवा उग्ररूपो नमो
स्तुते देववरपसीद ॥ विज्ञातुमिच्छामि भवं तमाद्यं न हि प्रजानामितव प्रसन्निभम् ॥ ३१ ॥

संपूर्ण संसार लाई व्याप्त गरी ॥ उग्रतीव्र भैताप गई छुन ॥ ३० ॥ आख्याहीति ॥ हे श्री कृष्ण ॥ उग्ररूप भयाकाति मिपोऊउ
तिमिलाई नमस्कार छु ॥ ममाथीति मिहृपागर ॥ आदि उग्ररूप भयाको ज्ञेति मिहो ॥ तिसा विशेष गरी ॥ ज्ञान हव सब भन्ना
मेरो इच्छा छु ॥ क्या अर्थ लेति मिले ॥ एस्तो गन्थाको छु भनि मजां दीन ॥ ३१ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥

॥ रामः ॥
॥ ७८ ॥

श्रीभगवान् आज्ञागर्नलाया ॥ कालोस्मिति ॥ लोककोक्षयगर्न ॥ अतिउग्रभयाको ॥ कालरूपमहीदु ॥ लोककोसंहा
रगर्नकासुर्थले ॥ प्रहृत्तभयाकोदु ॥ तिमिलेनमायापनी ॥ भीष्मडोणादिहृत्कासेनामारस्याका ॥ जितियोधादुन ॥
तिसर्वेमायाकादुन ॥ ३२ ॥ तस्मादिति ॥ हेअर्जुन ॥ तस्यसुर्थलेतिमिषुद्वगर्नलाईउठ ॥ देवतालेपनिनजितिनशके

श्रीभगवानुवाच ॥ कालोस्मिलोकक्षयकृत्प्रहृदोलोकान्समाहर्तुमिहप्रहृत्तः ॥ अतेपित्वांनभवि
ष्यंतिसर्वेयेवस्थिताःपुत्रपुत्रीकेपुयोधाः ॥ ३२ ॥ तस्मान्त्वमुतिष्ठयशौलभस्वजित्वाशत्रुभुंक्ष्वां
समृद्धं ॥ मयैवेतिनिहताःपूर्वमेवनिमित्तमात्रंभवसव्यसाचिन ॥ ३३ ॥ दोरांचभीष्मंचजयइथंच
कर्णांतथान्यानपियोधवीरान् ॥ मयाहतास्त्वजहिमाव्यथिष्टायुधस्वजेतसिरणोसंपन्ननात् ॥ ३४ ॥

ना ॥ एस्ताभीष्मडोणादिअर्जुनले ॥ जित्याभन्नाको ॥ यशलाईपाडदु ॥ थोरैयत्रलेशत्रुलाईजिति ॥ अद्विलेयकभया
कोराभ्यकोभोगगर ॥ इनेतिआशत्रुपैहिल्ये ॥ कालरूपभयाको ॥ मैलेमायाकाजलादुन ॥ तथापिनिमित्तमात्रति
मिहोड ॥ ३३ ॥ दोरांचेति ॥ दोराभीष्मजयइथकर्णइत्यादि ॥ भरुयोधावीरदुन ॥ तिमैलेमायाकातिमिमार ॥ एस्ताड

॥ भगि ॥
॥ ७८ ॥

संजय विंतिगर्नलाग्वा ॥ एतदिति ॥ श्री कृष्णको एस्तोवचनमुनिकन ॥ कंपायमानभयाका अर्जुन दन ॥ ति अंजलीवाधि
श्री कृष्णलाई नमस्कारगरी ॥ केरीपनि ॥ भयहर्षादिनो आवेश छन ॥ तत्प्रेग रुदग रुदवाणी लेयुक्त भै कन डराया देषिप
नी ॥ अति डराया जस्तान भै कन विंतिगर्द भया ॥ ३५ ॥ अर्जुन विंतिगर्नलाग्वा ॥ रक्षांसीति ॥ नस भर्थलेति प्रोस्तो भाव छ
भक्तवत्सलपनि रुजुं छ ॥ तस भर्थलेति प्रो महात्म्यको कीर्तन गर्नाले ॥ एके मलाई माच हर्ष देन ॥ किंतु संसारै लाई

संजय उवाच ॥ एतच्छुत्वा वचनं केशवस्य कृतांजलिर्वेपमानः किरीटी ॥ नमस्कृत्वा भूयस्वाह कृष्णं सगरु
दंभीतभीतः प्रणम्य ॥ ३५ ॥ अर्जुन उवाच ॥ स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या जगत्सु हृष्यत्यनुरत्यते च ॥ रक्षां
सिभीतानि द्रियो भवंति सर्वे नमस्यंति च सिद्धसंघा ॥ ३६ ॥ कस्माच्च ते न न मे रम्य महात्मन गरीयसे दुर्ल
भा गोप्यादिकर्त्रे ॥ अनंतदेवेश जगन्निवास त्वमक्षरं सदसत्परेतरं यत् ॥ ३७ ॥ त्वमादिदेवः पुरुषः प

हर्षं छ ॥ त्योयुक्त हो ॥ राक्षस हरूपनी भयमानी कन भागदछ ॥ सिद्धका समूह नमस्कार गर्दछ ॥ एस्मा आश्चर्य केहि छन ॥ ३६
कस्मादिति ॥ हे महात्मन ॥ हे अनंतदेवेश ॥ हे जगन्निवास कसर्थलेति मिलाई नमस्कार गरे नन ॥ तिति ब्रह्मालाई पनि नमा
उन्वा ॥ अति वडा प्रकण ॥ भप्रकण ॥ उईको मूल कारण जो भक्षारुल छ ॥ सोति मिहोड ॥ एकारण तिमिलाई नमस्कार गर्दछ
भन्नाको आश्चर्य केहि छन ॥ ३७ ॥ त्वमिति ॥ देवताका आदिपनि तर्पानि रुजुं छ ॥ आदिपुरुष तिमिहोड ॥ एस्ससारका पर

॥ रामः ॥
॥ ७९ ॥

स्थानपनितिमिहोड॥ संसारकाजाभ्यापनितिहोड॥ जांतुवलुपनीतिमिहोड॥ परमधामभन्याकावेस्ववपदपनितिमि
होड॥ हेअनंतरूपतिमिलेयोसंसार॥ आप्रगयाकोछ॥ असुअर्थलेनमस्कारगर्नयोग्यतिमिहोड॥ ३८॥ वायुरिति॥
वायुयमेअग्नि॥ वरुणाचन्द्रमाब्रह्मापनितिमिनेहोड॥ ब्रह्मालोईउत्पन्नगर्नपनीतिमिनेहोड॥ एस्तातिमिलाई॥ वारं
॥ हज्जारहज्जारफेरामेएनमस्कारछ॥ ३९॥ नमश्ति॥ हेसर्वहेसर्वात्मन्॥ भगाडिपछाडिवा॥ अरुसर्वेदिशावापनी॥

एणस्त्वमस्यविश्वस्यपरंनिधानं॥ वेत्तासिवेद्यंचपरंचधामत्वयाततंविश्वमनंतरूप॥ ३८॥ वायुर्वमोनि
र्वरुणाःशशंकःप्रजापतिस्त्वंपितामहश्चमहश्च॥ नमोनमस्तेस्तुसहस्रकृत्वःपुनश्चभूयोपिनमोन
स्ते॥ ३९॥ नमःपुरस्तादथपृष्टतस्तेनमोलुतेसर्वतएवसर्व॥ अनंतवीर्यामितविक्रमस्त्वंसर्वसमाप्नोषि
ततोसिसर्वः॥ ४०॥ सखेतिमत्वाप्रसभंयउक्तंहेकृष्णहेयादवहेसखेति॥ अज्ञानतामहिमानंतवेदंमया
तिमिलाईनमस्कारछ॥ अनंततिष्ठोसामर्थ्यछ॥ अनंततिष्ठोपराक्रमछ॥ तिमिलेयोसंसार॥ वाहिरभिन्नव्याप्रगयाकोछ
तसअर्थलेसर्वस्वरूपतिमिहुहुंछ॥ ४०॥ सखेति॥ तिष्ठोएस्तोमहिमानंजानीकन॥ अरुसंसारीकोजस्तोसखामानी॥
तिरस्कारगरिकनगयाकोवचन॥ श्रीकृष्ण॥ हेयादवहेसखेएस्ताप्रकारको॥ मैलेसावधानभैकन॥ अथवा॥ स्नेहलेगया
कोतिमिशमागर॥ ४१॥

प्रमादात्पुण्येनवापि॥ ४१॥

॥ भ गी ॥

॥ ८० ॥

यच्चेति ॥ हे अच्युत ॥ मोहसी का अर्थ ले ॥ खिलगर्हमा ॥ शय्यामा ॥ आसनमा ॥ भोजनमा ॥ तिरस्कारगयाको छु ॥ एकांतवस्था
मा ॥ भयवा ॥ सरंवी का संगमा वस्था मा कल्या को सब अपराध छु ॥ तश्चाई क्षमाग राउ छु ॥ ४३ ॥ पितेति ॥ ए स चराचर संसार
काति मि पिता होउ ॥ पूज्यपनिति मि नै होउ ॥ गुरु देवि अधिक गुरु पनिति मि नै होउ ॥ तीन लोक मा ति प्रावो वेर को ॥ अर्को

यच्चावहा सार्थ म सत्कृतो सि विहार शय्यासनभोजनेषु ॥ एको थवा प्यच्युत तत तत्तम क्षंत त्स्वामयेत्वा
महमप्रमेयम् ॥ ४३ ॥ पितासि लोकस्य चराचरस्य त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ॥ न त्वत्समो ह्य
भ्यधिकः कृतो न्यो लोकत्रये प्यप्रतिमप्रभावः ॥ ४३ ॥ तस्मात्पुण्यप्रणिधाय कायं प्रसादयेत्वा
महमीशमीशम् ॥ पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥ ४४ ॥

कोही छैन ॥ ४३ ॥ तस्मादिति ॥ ए स अर्थ लेति मि लाई दराउ वत् नमस्कार गरि ॥ संसार का त्वामी ति मि नै होउ ॥ स्तुति गर्वा यो
ग्यपनिति मि नै होउ ॥ मति मि लाई क्षमाग राउ छु ॥ जस्तो पुत्र को अपराध पिता क्षमा गर्छन ॥ मित्र को अपराध मित्र क्षमा
गर्दछु ॥ प्रिय को अपराध प्रियै क्षमा गर्दछन ॥ तस्तै मेरा अपराध को ॥ ति मिले क्षमा गर्ना लाई योग्य होउ ॥ ४४ ॥

॥ रामः ॥

॥ ८० ॥

अदृष्टपूर्वमिति॥ हे देव के हे न देष्या को॥ तिस्रो रूप देषि म प्र सन्न भया॥ भय ले मन का व्यथाले युक्त भया को छु॥ यो व्यथामे
इना का व्यर्थ ले॥ यो भयिका रूप को दर्शन दिनु हवस॥ हे देवेश॥ हे जगन्निवास॥ तिमि प्र सन्न रुनु हवस॥ ४५॥ किरीटि
नमिति॥ हे सहस्र बा हो॥ हे विश्व मूर्ते॥ प्रकट ले युक्त भया को॥ गदा चक्र हात मालिया का॥ चतुर्वर्ति भयो तत्रो नो रूप छु

अदृष्टपूर्व रूपि तो स्मि दृष्टा भयेन च प्र व्यथितं मनो मे॥ तदेव मे दर्शय देव रूप प्रसीद देवेश जगन्नि
वास॥ ४५॥ किरीटि नंग दि नं चक्र हस्त पद्म मितांड सु महंत थैव॥ तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन सह
स्रवा हो भव विश्व मूर्ते म॥ ४६॥ श्री भगवानुवाच॥ मया प्र सन्नेन तवार्जुने दं रूपं परं दर्शित मा
त्म योत्॥ तेजो मयं विश्व मनंत मायं यत्मे त्व दस्येन न दृष्ट पूर्वम्॥ ४७॥ ४७॥ ४८॥

तस्यो रूप ले॥ तिमिलाई देषना को इच्छा गर्द छु॥ ४६॥ श्री भगवान् भाज्ञा गर्न लाप्पा॥ मयेति॥ हे चर्जन॥ तिमि क्या अर्थ ले
उरा उछौ॥ जस अर्थ ले म प्र सन्न भैकन॥ योग माया का सामर्थ ले॥ तेन ले युक्त भया को॥ विश्वात्मक भया को॥ अनंत भा
दि जो मेरो रूप छु॥ भान सम्पति मि देषि॥ भक्त लै ले देष्या को छैन॥ एस्तो जो उ न म रूप छु॥ यो तिमिले देष्यो॥ ४७॥

॥ भ गी ॥
॥ ८१ ॥

नवेदेति ॥ हे भर्तु नवेदका भययनले ॥ यत्तले दानले ॥ भविहोत्रादिगर्नाले ॥ उग्रतपस्याले भयो ॥ एतोरूपसंसारमा ॥
तिमिरेषिदोस्त्राले ॥ देषनाको शक्यधेन ॥ तिमिलेमावै मेरा प्रसादले ॥ देषि कृतार्थ भयाका छौ ॥ ४८ ॥ मात इति ॥
रस्ताप्रकारको ॥ घोररूप देषिकन ॥ तिमिलाई व्यथानहवस् ॥ मोरूपनिन भावास् ॥ भयलाई छोडी प्रसन्न भै कन ॥ तिमि

नवेदयज्ञाभयनेर्न दानैर्न चक्रियाभिर्न तपोभिरुथैः ॥ स्वरूपः शक्यमहं नृलोकेऽदुःखदन्धेन क
रुषवीर ॥ ४९ ॥ माते व्यथामाच विमूढ भोवो दृष्टारूपं घोरमीदृशमेद ॥ व्यपीतभीः पीतमनाः
पुनस्त्वं तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥ ४९ ॥ संजय उवाच ॥ इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा स्वकं रूपं दर्श
यामास भूयः ॥ आश्वासयामास च भीतमेनं भूत्वा पुनः सौम्यवर्णमहात्मा ॥ ५० ॥ रामायनमः

मेरो ॥ भवीको रूपलाई देष ॥ ४९ ॥ संजय विंतिगर्न लाग्या ॥ इतीति ॥ महात्मा जो श्री कृष्ण छुन ॥ भर्तु नलाई ॥ एतौ भ्राता गन्या
॥ भर्तु नले विंतिगन्याको ॥ जो चानुर्वाहु भयाको रूप छ ॥ तलाई देषाउदाभया ॥ प्रसन्न भै कन ॥ मेरी पनि ॥ भर्तु नलाई ॥
श्री भगवान् नृनुहाउदाभयाथ्या ॥ ५० ॥

॥ रामः ॥
॥ ८१ ॥

भर्तुन विंतिगर्न लाग्वा ॥ दृष्टे दमिति ॥ हे भगवान् श्री कृष्ण ॥ तिष्ठो यो मनुष्य कान्तो ॥ सोम्य रूप देषि कन ॥ ए स वेला प्र स
न्न भै कन ॥ स्वस्थ चित्त भया को छु ॥ ५१ ॥ श्री भगवान् आतागर्न लाग्वा ॥ सुड दर्श मिति ॥ तिमिले देष्या को ॥ यो मेरो वि
श्व रूप छु ॥ यो कसै ले देषि सकु छैन ॥ देवता पनि ए स रूप का दर्शन को ॥ नित्य इच्छा गर्दछन् ॥ दर्शन पाउ दैनन् ॥ ५२ ॥

अर्जुन उवाच ॥ दृष्टे दं मानुषं रूपं तव सोम्य न नार्दन ॥ इक्षानी मस्मि सं हन्तः स चेताः प्रकृतिं गतः
५१ ॥ श्री भगवान् उवाच ॥ सुड दर्श मि दं रूपं दृष्टवान् सियन्मम ॥ देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शन
कांक्षिणाः ॥ ५२ ॥ नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेन्यथा ॥ शक्य एवं विधोऽयं दृष्टवान् सि मां य
था ॥ ५३ ॥ भक्त्या त्वनन्यथा शक्य भ्रम मेवं विधोर्जुन ॥ ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परं तप ॥ ५४ ॥

नाहमिति ॥ वेद लेपनि ॥ तपस्या लेपनि ॥ दान लेपनि ॥ यज्ञ गर्त लेपनि ॥ यो रूप देषि सकु छैन ॥ जलो तिमिले देष्यो ए लोह
पमेरा भरु ले देषन पाउ दैनन् ॥ ५३ ॥ भक्तेति ॥ हे भर्तुन ॥ ममा दृढ भया की जो भक्ति छु ॥ तत्रे यो रूप देषि सकु छु ॥ न त्व
गरी जानी सकु छु ॥ शास्त्र लेपनि देषि छु ॥ प्रत्यक्ष पनि ए लोहो भनि देषि छु ॥ ५४ ॥ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥

॥ भ ॥ गी ॥
॥ ८२ ॥

मत्कर्मकृदिति ॥ हे भर्जुन जो मेरा अर्थ मा कर्म गर्दछन् ॥ मलाई परम पुरुषार्थ भनि जान्दछन् ॥ मेरी भक्ति को आश्रय गन्ना को
पुत्र मित्रादि संग ले रहित भया को ॥ कसै सित वैर न भया को ॥ एतौ नो प्रार्थी छु ॥ त्यो मलाई पाउदछु ॥ ५५ ॥ इति श्री भगव
द्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां सुबोधिन्यां भाषाटीकायां विश्वरूपदर्शननामैकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ अर्जुन विंतिगर्नत्वा

मत्कर्मकृत्यन्तरमोमदक्तः संगवर्जितः ॥ निर्वैरः सर्वभूतेषु यः समा मेति पाराव ॥ ५५ ॥ इति श्री
भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे विश्वरूपदर्शननामैका
दशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ ॥ अर्जुन उवाच ॥ एवं स तत युक्ता ये भक्तास्त्वापर्युपासते ॥ ये चाप्यक्षरम
व्यक्तं तेषां के योगविज्जमाः ॥ १ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ मय्यावेश्य मनो ये मां नित्यमुक्ता उपासते

ग्या ॥ एवमिति ॥ एताप्रकारले सर्वकर्मको ॥ अर्पणगरी ॥ एक भक्ति ले युक्त भयाका ॥ जो भक्तितो उपासना गर्दछन्
अरु जो अव्यक्त ॥ निर्विशेष ब्रह्मको उपासना गर्दछन् ॥ तन्मावटि योगना न्यायेष्ट भयाकाको छु ॥ १ ॥ श्रीभगवा
न आज्ञा गर्नत्वा ग्या ॥ ॥ मयीति ॥ ममामन एकाग्रगरी ॥ मेरा अर्थ कर्मको ॥ अनुष्ठानगर्ना ॥ छे ॥ छे ॥

॥ रामः ॥
॥ ८२ ॥

परमश्रद्धालेयुक्तभयाका. जोमेरोआराधनागईछन्. तनैमेरामतमातमाश्रेष्ठछन्॥२॥ येत्वक्षरमिति॥ जोभरु
अव्यक्तसर्वबापीभविंत्याकूटजोमायापुपंचछ. तस्काअधिराताभैकन. रस्याका. वृद्धादिलेरहितभयाका.
नित्यएस्ताजोब्रह्मछन्. तन्कोजोधातगईछन्. तिपनिमलाईपाउछन्॥३॥ सन्नियम्येति॥ जोयोगाभ्यास
गत्या. बाहिरभिन्नका. जोइंदियकासमूहमूहछन्. तनूलाई. संपूर्णविषयदेधितिरोधगरीसर्वत्रमेरी.

अध्यापारयोपेतास्तेमेयुक्ततमामताः॥२॥ येत्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तपर्युपासते॥ सर्वत्रगमचिंत्यं
चकूटस्थमचलंध्रुवं॥३॥ सन्नियम्येदियगामंसर्वत्रसमबुद्धयः॥ तेषाप्नुवंतिमामेवसर्वभूतहि
तेरताः॥४॥ तैशोधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसां॥ अव्यक्ताहिगतिर्दुःखं देहवद्विरवाप्यते॥५॥

रूपलाईदेष्ट्या. सबषाणीकोहितभयाका. एस्ताप्रकारकाजोयोगाभ्यासीछन्. तनैमलाईपाउछन्॥४॥ क्लेशइति
अव्यक्तब्रह्मको. उपासनामा. चित्तआसक्तभयाकोजस्कोछ. तनूलाई. कष्टअधिकछ. जसर्थले. देहाभिमानाजोछ
न्. तनूलेअव्यक्तजोगतिछ. त्योदुःखलेपाइछ॥५॥

॥२॥

॥३॥

॥४॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ८३ ॥

येति ति ॥ जो संपूर्ण कर्म ममाभरणगरी मेरै भक्ति मातत्पर भैकत एकाग्र भक्ति ले जो मेरो ध्यान गरी उपासना गर्दछ
॥ ६ ॥ तेषामिति ॥ हे अर्जुन एस्ता प्रकार ले ममालाग्य को छ चित्त जस्को एस्तो जो भक्त छत् तन्को मृत्यु ले युक्त भ
याको यो संसार रूप स मुड छ त स देवि थोरै काल मम उद्धार गर्दछु ॥ ७ ॥ मयेवेति ॥ एस् अर्थ ले संकल्प विकल्पा

येतु सर्वाणि कर्माणि मयि सन्त्यस्य मत्पराः ॥ अत न्यैतैव योगेन मां ध्यायंत उपासते ॥ ६ ॥
तेषामहं समुद्धर्ता मृत्यु संसार सागरात् ॥ भवामि न चिरात्पार्थ मय्यावेशितचेतसां ॥ ७ ॥
मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय ॥ निवशिष्यसि मय्येव अत उद्धृत संशयः ॥ ८ ॥
अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरं ॥ अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छा मुं धनं जय ॥ ९ ॥

त्मक जो मन छ त झर्त्ताई स्थिर गरी बुद्धि ममा राष एस्तो गरी मेरा पसाद ले शान्त पार्ई कत देहांत मा ममालय हो
उत्ता एस्मा संदेह छैन ॥ ८ ॥ अथेति ॥ हे अर्जुन चित्त लाई स्थिर गरि कत ममा धारणा गर्त न सक्या मन लाई
हटाई कत मेरा स्मरण को जो अभ्यास छ तस्यो गले मलाइ पाउना को यत्न गर ॥ ९ ॥

गुरुः ॥
॥ ८३ ॥

अभ्यास इति अभ्यासपतीगर्तनसक्या. एकादश्यादिजोवतछन्. तामकीर्तनछन्. तन्लाई मेरापीतिकार्थलेग
री. एस्तापकारकोमेराअर्थलेकर्मगरीमोक्षलाईपाउला ॥१०॥ अथेति ॥ एस्तापतीगर्तनसक्या. सावधानचित्तगरी
कन. मेराशरणको. आश्रयगरी. अग्निहोत्रादिजोकर्मछन्. तनकाफलकोत्यागगर ॥११॥ श्रेयोहीति ॥ वदियाग
रीज्ञानलेरहितभयाकोजोअभ्यासछ. तसदेधियुक्तिलेसहित. उपदेशलेयुक्तजोज्ञानछ. त्योश्रेष्ठछ. तसदेधि
अभ्यासेप्यसमर्थोसिमत्कर्मपरमोभव ॥ मदर्थमपिकर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥१०॥
अथैतदप्यशक्तोसिकर्तुमद्योगमाश्रितः ॥ सर्वकर्मफलत्यागंततः कुरुयतात्मवान् ॥११॥
श्रेयोहिज्ञानमभ्यासाज्ञानाध्यानेविशिष्यते ॥ ध्यानात्कर्मफलत्यागरूप्यागाच्छान्तिरनंतरं ॥१२॥
अद्वैतासर्वभूतानामैत्रः करुणाएव ॥ निर्ममो निरहंकारः समउः ख सुखः क्षमी ॥१३॥
युक्तिलेसहित. उपदेशलेयुक्तजोज्ञानछ. त्योश्रेष्ठछ. तसदेधीपतीज्ञानपूर्वकजो ध्यानछ. त्योश्रेष्ठछ. तसदेधीपतीमै
लेकल्याकालक्षराकोजोकर्मकोफलकोत्यागछ. त्योश्रेष्ठछ. तसत्यागलेसंसारदेधिसुक्तहंछ ॥१२॥ अद्वैतेति ॥
सवैपारागामाभाकुदेधीउत्तमभयाकाजोछन्. तन्कोदेषनगत्या. भाकुवरोवरकाजोछन्. तन्लाईमित्रताराश्या.

॥ भ. गी. भा. ॥

॥ ८४ ॥

आहुदेपिहीनभयाकाजोछनूतनूलार्कपागन्या. ममता. अहंकारलेयुक्तनभयाको. आहुजस्तोइ. खसुखअर्काकोप
नीविचारराषन्यातस्तेशमालेयुक्तभयाको ॥ १३ ॥ संतुष्टइति ॥ लाभभयापनितनभयापनि. संतोषराषन्या. वशमा
गयाकोछ. आत्माजश्वे. ममादृढगरीजस्कोतिश्चलभक्तिछ. सावधानभयाको. ममामनबुद्धिजश्वे. अर्पराग
याकाछन. एस्ताआव्यकारलेजोममाभक्तिगर्दछ. त्योमेरोपियारोछ ॥ १४ ॥ यस्मादिति ॥ नसदेपिसंसारका. अ

संतुष्टः सततं योगीयतात्मा दृढनिश्चयः ॥ मय्यर्पितमनो बुद्धिर्यो मद्भक्तः समेष्वियः ॥ १४ ॥

यस्मान्नोद्धिजते लोको लोकान्नोद्धिजते च यः ॥ हर्षा मर्षभयो द्वैर्गुणैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥ १५ ॥

अनपेक्षः शुचिर्दशउदासीनो गतव्यथः ॥ सर्वारंभपरित्यागी यो मद्भक्तः समेष्वियः ॥ १६ ॥ २

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न कांक्षति ॥ शुभाशुभफलत्यागी भक्तमान्यः स मे प्रियः ॥

रुषाणी. डरमांदैन. आहुपनि. अरुदेपिडदैत. निकोचीजपायापनि. हर्षगदैत. दोस्त्रालेपायापनिरिसगदैत. नस
लाइभयछैन. एस्तोभक्तमेरोपियारोछ ॥ १५ ॥ अनपेक्षइति ॥ दैववशलेआयाको. उव्यमापनिजस्कोइछाछैन. वि
नशरीरमापनीजस्को. शुद्ध. आलस्यजश्वे. अर्हैन. कसैकोपक्षपातपनीजश्वे. अर्हैन. मनमाजस्को. केहिचित्तछैन

॥ गुरुः ॥

॥ ८४ ॥

नरस्तापकायकारकोभक्तमेरोपियारोहंछ॥१६॥योनीति॥निकोचजयायापनीजश्राईखुसीछैन॥ननिकोयायापर
नद्विषपनीछैन॥निकावसुकोनाशभयामाशोकछैन॥नपायाउताकोइछारापतेन॥पुरायपापकोजश्लेत्यागगत्याको
छ॥एस्तोभक्तमेरोपियारोहंछ॥१७॥समइति॥शत्रुमित्रजस्कावरोवरछनूजस्कामान॥अपमानकोविचारकेहीपनीछे
नतस्तेहीतोहमसुखइःखजस्कावरोवरछनू॥संगमाआसक्तनभयाको॥एस्तोभक्तमेरोपियारोहंछ॥१८॥तुल्येति निंदा

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः॥ शीतो ह्यसुख इः खेपु समः संगविवर्जितः॥१८॥तुल्यनिं
दास्तुतिमौंतीसंतुष्टेयेनकेनचित्॥अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मेधियोतरः॥१९॥येनधर्म्यामृ
तमिदं यथोक्तं पर्युपासते॥अद्वानामत्परमाभक्तास्तीतीवमेधियाः॥२०॥इति श्रीभगवत्पदी
तासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे भक्तियोगो नाम द्वादशोऽध्यायः॥१२॥

स्तुतिवरोवरजश्लेमान्याकोछ॥मौनलेयुक्तभयाकोन्यामित्योउसैमासंतोषजस्काछ॥स्थिरछैनवासजस्को॥ईश्वरमज
स्कोबुद्धिस्थिरछ॥एस्तोमेरोपियारोहंछ॥१९॥योनीति॥मैलेकह्याकोयोधर्मरूपअमृतछ॥एस्कोअद्वागारिकन॥जोउपाश
नागदछन॥तनैमेरापियाराछन॥२०॥इति श्रीभगवद्गीतासु बोधिन्यां भाषायां भक्तियोगो नाम द्वादशोऽध्यायः॥१२॥

॥ भ.गी.भा. ॥
॥ ८५ ॥

श्रीभगवान्भासागर्नलाग्या.इदमिति॥योभोगकोस्थानभयाको.शरीर.संसारकोअंकरस्थानहुनालेक्षेत्रकहिंद.क्षेत्रक्षेत्रज्ञकाविवेकजान्याजोछ.तिनै.अहंममएस्तोजान्याजोछ.तत्त्वाइवेतिगन्याजस्तोफलकोभोगगन्याहुनालेक्षेत्रज्ञकहंछन॥१॥क्षेत्रज्ञमिति॥हेअर्जुन॥तस्क्षेत्रज्ञलाईवस्तुत.सर्वक्षेत्रमाअंतर्गतभयाकोमलाईजान.चिदंशलेमेरैरूपभयाकोहुनाले.क्षेत्रक्षेत्रज्ञको.जोविलक्षणभावलेज्ञानछ.त्योज्ञानमोक्षहेतुहुनालेमेरोमतछ.कर्मउहिकहुनु.जश

श्रीभगवानुवाच॥इदंशरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते॥एतद्योवेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञमिति तदिदं॥१॥क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत॥क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोस्तन्नि यत्त ज्ञानं मतं मम॥२॥तस्क्षेत्रं यच्च यादृश यद्विकारीय तच्च यत्॥सच यो यत् प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु॥३॥ छ. ॥

लेषंधनहुंदैन.विद्याउत्तराईकहुनु.जज्ञेगरीमुक्तिह्वस.अरुकर्मकष्टपाउनाकाअर्थमात्र छत.अरुविद्याकर्मिकोजस्तोछ॥१॥क्षेत्रज्ञमिति॥मैलेकाकाकोजोक्षेत्रछ.स्वस्वरूपले.जडदृश्यादित्त्वभावछ.इहादिधर्मलेयुक्तछ.इंदियादिकारयुक्तछ.तसर्थ.प्राकृतिपुरुषकासंयोगलेउत्पन्नहुंछ.स्थावरजंगमकाभेदले.भिन्नभयाको.एस्तोजोक्षेत्रज्ञछ.जोक्षेत्रज्ञज्ञस्तारूपले.अचिंत्यरेभ्वर्ययोगलेजोप्रभावलेयुक्तभयाकोछ.त्योसंक्षेपलेमकहंछुमुन॥३॥ ॥छ॥ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ ८५ ॥

अभिभिरिति॥ वसिष्ठादिजोअभिधत्तनूलेयोगशास्त्रमाध्यानधारणादिविषयलेवैराग्यादिरूपलेवरुतप्रकारले॥ निरु
परागन्याकोछ॥ नित्यनैमित्तिककाम्यविषयलेयुक्तभयाकाजोवेदछन्॥ तिवेदलेजानादेवतादिरूपलेगायाकोछ॥ व
स्रकोनिरूपनगन्याबलसूत्रकहिंछ॥ वस्रसाक्षात्कारहंछ॥ भनीवस्रपदकहिंछ॥ हेतुलेयुक्तभयाका॥ एकवाक्यतालेसं
देहदूरगन्याएस्तजोवस्रसूत्रपदछन्॥ तनलाईविलारगरीकल्याकोछ॥ ४॥ महाभूतानीति॥ पंचमहाभूतअहंकार

अभिभिर्वरुधागीतंछंदोभिर्विविधैः पृथक्॥ वस्रसूत्रपदैश्वैवहेतुभद्रिविनिश्चितैः॥ ४॥

महाभूतान्यहंकारोबुद्धिरव्यक्तमेवच॥ इन्द्रियाणिदशैकंचपंचचेन्द्रियगोचराः॥ ५॥

इच्छादेषःसुखं दुःखं संघातश्चेतनाधृतिः॥ एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतं॥ ६॥

भयाकोतिनैपंचभूतकोकारणात्मक॥ बुद्धिभयाकोविज्ञानात्मकमहत्तत्त्वमूलप्रकृति॥ बाहीरकादशेंद्रिय
एकमनपंचतन्मात्रास्वरूपजोशब्दादिछन्॥ तनैआकाशादिगुणाविशेषलेप्रकटभयाका॥ पंचइन्द्रियविषयछ
नइनैचौविशश्चतस्रछन्॥ ५॥ इत्येति॥ इच्छादेषसुखदुःखशरीरज्ञानलेयुक्तभयाकीवृत्तिधैर्यइच्छादिछन्दृश्य

॥भ.गी.भा॥

॥८६॥

रुनालेभात्माकाधर्मधैतन्मनकाधर्मधनक्षत्रकामध्यगणातिमाभयाकाधन.एस्तै.संकल्पकामविविकित्साश्रद्धा
धैर्यअधैर्यलज्जाभयबुद्धि.इसवैमनकाधर्मधन.इंद्रियादिविकारलेयुक्तभयाकोयोक्षेत्रसंक्षेपलेगरीकहियो॥६॥
अमानित्वमिति॥आप्तागुणाकोरुतिलेराहितरुनु.दंभनगर्नुदोस्त्रालाईपीडानदिनु.क्षमागर्नुदेढाकरानगर्नुगुरु
कोशेवागर्नु.शरीरूपानिमायलेधोईकनशुद्धराशु.मनकोरागादिमलधुनु.धर्मकार्यमास्थिररहनु.शरीरवश

अमानित्वमदंभित्वमहिंसाक्षांतिरार्जवं॥भाचार्योपासनंशौचंस्थैर्यमात्मविनियहः॥७॥

इंद्रियार्थेषुवैराग्यमनहंकारएवच॥जन्ममृत्युर्जराव्याधिर्दुःखदोषानुदर्शनम्॥८॥

असक्तिरनभिधंगःपुत्रदारगृहादिषु॥नित्यंचसमचिन्नत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु॥९॥

माराशुएस्कोनाउज्ञातछ॥७॥इंद्रियार्थेधिति॥इंद्रियकाविषयमाविरक्तहुनु.अहंकारनगर्नु.जन्ममृत्युजरा
व्याधिकोनोदुःखछतस्त्राईबारंवारदेनु.एस्तोविचारराषुन्याज्ञानीकहिंदु.॥८॥असक्तिरिति॥पुत्रादिपदार्थ
माआप्तकनहुनु.पुत्रादिकासुखमाआप्तसुखीदुःखीकुभंत्या.एस्तोविचारनराशु.निकोननिकापायामापनि

॥गुरुः॥

॥८६॥

एकचित्तरात्रु एस्तोगर्त्याज्ञानीबोलाउंछन् ॥२॥ मयीति ॥ मपरमेश्वरमाएकचित्तभैकतस्थिरबुद्धिजस्कीछ्. दोखो ॥
स्मरणाकेहियनीछेन. तेस्वेचित्तसुहुन्पाठाउमावसु. संसारकावासनालेयुक्तभयाकाजोप्राणीछन्. उन्कासभामा
नवसु एस्तोगर्त्याज्ञानीकाहिंछ ॥१०॥ अध्यात्मेति ॥ अध्यात्मज्ञानकोनित्यभावतारात्रु. तत्वज्ञानकोप्रयोजनमोक्षद
त्योदेषु. एतिविशेष २० कुरालेयुक्तभयाकोज्ञानकाहिंछ. ईनदेधीविपरितगर्त्याअज्ञानीकाहिंछ ॥११॥ ज्ञेयमिति ॥ ज

मयिचानत्ययोगेनभक्तिरव्यभिचारिणी ॥ विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥१०॥ अध्यात्मज्ञान
नित्यत्वंतत्वज्ञानार्थदर्शति ॥ एतज्ञानमितिषोक्तमज्ञानंयदतोन्पथा ॥११॥ ज्ञेयंयत्तत्प्रवक्ष्यामियज्ञा
त्वामृतमश्नुते ॥ अनादिमत्परंवल्लनसत्तन्नासउच्यते ॥१२॥ सर्वतःपाणिपादंतत्सर्वतोक्षिशिरो
मुखम् ॥ सर्वतःश्रुतिमहोकेसर्वमाद्यत्यतिष्ठति ॥१३॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

स्वाज्ञानलेमोक्षपाईछ्. त्योअनादिछ्. परवल्लभन्याकोछ्. सतअसत्. त्योकेहिछेन. विधिमुखलेजोप्रमारा
विषयछ्. त्योसत्काहिंछ. निषेधविषयअसत्काहिंछ परवल्लभन्याकोईकरामाविलक्षणाछ् ॥१२॥ सर्वतइति ॥ स
र्वत्रछन्. हस्तपादजस्का. सर्वत्रछन्शिरनेत्रमुखजस्का. सर्वत्रकानलेयुक्त. एमसंसारमासर्वेलाईव्याप्तगरि

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ८७ ॥

स्वाद्यन् ॥ १३ ॥ सर्वे इत्येति ॥ संपूर्णानि त्रिंशद्दिनानि इत्यद्यन्. तिनकोशगुरारूपादिद्यन्. तिनूलार्थकाशगर्भ्या. ति
नैद्यन्. संपूर्णानि इत्यलेरहितभयाकायनीतिनैद्यन्. संगलेरहितद्यन्. सर्वे लार्थपालन्यागर्भ्यापनीतिनैद्य
न्. सत्त्वादिगुरालेरहितभयाकायनी. तिनैद्यन्. सत्त्वादिगुराकोपालनागर्भ्यापनीतिनैद्यन् ॥ १४ ॥ वहि
रिति चराचरपाराणां कार्यकावाहिरपनी. भिन्नपनीतिनैद्यन्. जसो गहना अने गपकारकाहुं द्यन्. सुन

सर्वे इत्यगुराभासं सर्वे इत्यविवर्जितं ॥ असक्तं सर्वभूतैर्वनिर्गुणं गुराभोक्तृत्वं ॥ १४ ॥

वहिरंतश्च भूतानामचरंचरमेव च ॥ सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं हरस्थं चातिकेचतत् ॥ १५ ॥

अविभक्तं विक्तेषु विभक्तमविचस्थितं ॥ भूतभर्तृचतुष्टयसिद्ध्युपभविषु च ॥ १६ ॥

भन्या. एकै होतस्ते चराचरतिनैद्यन्. रूपादिहीनहृनाले. तन्कोसूक्ष्मज्ञानहृदामा. आउदैत. विकारलेयुक्तभया
कोजोपकृतिद्यन्. तिनूदेधिपरहृनाले. ज्ञानलेहीनभयाकाजोद्यन्. तनूलार्थरूद्यन्. ज्ञानलेयुक्तभयाकाजोद्य
न्. तिनूकातानजीकैद्यन् ॥ १५ ॥ अविभक्तमिति ॥ पाराणां कार्यकावाहिराहुनाले. एकैद्यन्. कार्यलेभिन्नभयाकासम
यमापालनागर्हद्यन्. सृष्टिकासमयमानानां कार्यलेष्टिगर्हद्यन्. संहारकासमयमासंहारगर्हद्यन् ॥ १६ ॥

॥ गुरा ॥

॥ ८७ ॥

॥ १६ ॥

ज्योतिषामिति॥ चंद्रमादिज्योतिश्छन्तन्कोप्रकाशमानगन्धातिनैरुन् अज्ञानरूपजोअंधकारछन्तसदेधि
परभयाकाछन् उद्विक्तोद्विक्तिमाप्रकटभयाका ज्ञानतनैछन् रूपास्विकाआकारलेज्ञानपनीतनैलाईछ अघी
कल्पाकाज्ञानकोजोप्रकारछतश्चेपाइत्यापनीतिनैछन् संपूर्णप्राणीकारुदयमारस्याकाछन्॥१७॥ इतीति॥ सं
क्षेपलेक्षेत्रकोयज्ञकोविचारपनीकछां एस्ताज्ञानलेयुक्तभयाको जोमेरोभक्तछत्यामलाईयाउताकोयोग्य

ज्योतिषामपितज्योतिस्तमसः परमुच्यते॥ ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदिसर्वस्य धिष्ठितं॥१७॥

इति क्षेत्रंतथाज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः॥ मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावा योपपद्यते॥१८॥

प्रकृतिं पुरुषं चैव विष्मनादी उभावपि॥ विकारांश्च गुणांश्चैव विद्वि प्रकृतिसंभवात्॥१९॥

कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते॥ पुरुषसुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते॥२०॥ ६२॥

हुंछ॥१७॥ इतीति॥ प्रकृतिमिति॥ अनादि ईश्वरकोशक्तिरुन्तले प्रकृतिरुन्तले प्रकृतिपति अनादिछन् ईश्वरैको
अंशरुन्तले पुरुषपति अनादिछन् देहकाजोइंद्रियछन् सुखदुःखमोहादिजोगुराछन्तिपतिप्रकृतिदेधिभ
याकाहुअनिज्ञान॥१८॥ कार्यकारणोति॥ कार्यभयाकोशरीरछ कारणाभयाकोसुखदुःखादिसाधनइंद्रियछ

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ८८ ॥

नूतिन् को कर्तृव को हेतु प्रकृति कहिं छ तस्मै गन्पा को जो सुख दुःख छ तस्का भोग को हेतु जीवात्मा पुरुष कहिं छ ॥ २० ॥
पुरुष इति ॥ जसर्थ ले प्रकृति मारखा को प्रकृतिकार्य जो देह तस्मा ऐक्य भाव ले रखा को पुरुष छ ॥ ससर्थ ले प्रकृति देषि
भया को जो सुख दुःख गुरा छ तन्को भोगा छेई ॥ एस पुरुष को देवता दि जो सत्ये नी छ त् पश्चादि भया को जस तयो ती छ
नूतन्मा जो जन्म हुं छ तन्मा शुभा शुभगर्वा ॥ इडिय को जो समता छ ॥ त्यो कपरा छ ॥ २१ ॥ उपदष्टेति ॥ प्रतिकाय जो देह छ त

पुरुषः प्रकृति स्थो हि भुंक्ते प्रकृति जान् गुरान् ॥ कारां गुरा संगो स्प सदस्यो निजन्म सु ॥ २१ ॥

उपदष्टानुमंता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः ॥ परमात्मेति चायुक्तो देहोऽस्मिन् पुरुषः परः ॥ २२ ॥

ग य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृति चरौः सह ॥ सर्वथा वर्जमानोऽपि न स भूयो भिजायते ॥ २३ ॥ ॐ ॥

स्मारखा को पतियो पुरुष भिने छ तस प्रकृता गुरा ले युक्त हुं दैन ॥ जसर्थ ले त्यो भिन्न भया को सा दि छ ॥ सान्निभ्य ले
अनुयाह कमात्र छ ॥ ईश्वर का रूप ले ॥ धारणा गर्वा ॥ यालना गन्पा पिते हि छ ॥ बुला दि को ईश्वर पतिते हि छ परमा
त्मा अंतर्गामीति हि छ ॥ २१ ॥ एवमिति ॥ एता प्रकार ले उपदष्टा दि रूप ले पुरुष लाई जे जां द छ ॥ सुख दुःखादि ॥ दिन्या जो
गुरा छ तन् ले युक्त भया को जो प्रकृति तन्मा ईजां द छ ॥ सो पुरुष विधिको लंघन गन्पा को पति मुक्त हुं छ ॥ २३ ॥

॥ गुरु ॥
॥ ८८ ॥

ध्यानेनेति॥ को हि पुरुषस्स देहमा ध्यातले मनले आत्मा लाई देषू दछन् सांख्यमतमारस्याकाजो छन् तनै यत्
ति पुरुषवैलक्ष्यापदेष्टव्या ज्ञो अष्टांगयोगाद्वन् तस्ते देषू दछन् को हि कर्मयोगले देषू दछन् ॥ २४ ॥ अन्यत्वेवमि
ति॥ एस्तो न ज्ञान्या ज्ञो अरु दछन् तनै गुरुको उपदेश सुनी कन उपामना न दछन् अद्वाले सुन्याको ज्ञो गुरुको उपदे
श दछन् तस्मात्परमया काति पति एस्स संसार देषित दछन् ॥ २५ ॥ यावदिति॥ यत्किंचिदसुमात्रज्ञाको हि स्यात्

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ॥ अन्ये सांख्येन यो न कर्मयोगेन वापरे ॥ २४ ॥

अन्यत्वेवमजानंतः श्रुत्वान्येभ्य उपसते ॥ तेषि चातितरंत्येवमृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥ २५ ॥

यावत्संजायते किंचित्सत्त्वं स्यात्परजंगमं ॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥ २६ ॥

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरं ॥ विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥ २७ ॥

रजंगम उत्पन्न रुंछत्यो सबै क्षेत्रक्षेत्रज्ञका संयोग देषि अविवेकले गन्याको ज्ञो तादात्म्यको अभ्यास दछन् तस्
देषि भयाको भयाको हो भनि जान ॥ २६ ॥ सममिति॥ स्यात्परजंगमात्मक ज्ञो प्राणी छन् तस्मात्विशेष भावना
गरी सङ्गले वरो वर गरी कन रस्याका ज्ञो परमात्मा छन् ति स्यात्परजंगमको नाश भयापनिति को नाश हुं न्या ज्ञो

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ ८८ ॥

देष्टुं ददते हि देष्टव्याः ॥ २७ ॥ संपश्यन्ति ॥ पारागीमात्रमात्राचराख्याका ईश्वरलाई जो देष्टुं ददते अविद्यालेस
चिदानंदजो परमात्मा छन तस्माई द्याकिंत्यो आका आत्मा लाई आफु जो नास्तैन तयो मोक्ष लाई पाउंछ जो एस्तो
विचारले देष्टुं दन सो देहाभिमानि देहले युक्त आत्मा को नाश गर्दछ ॥ २८ ॥ प्रकृत्येवेति ॥ देहें दिय कारले युक्त
या कि जो प्रकृति छ तस्मै सर्व प्रकार गीत्या जो कर्म छन प्रकृतिले गन्या का देष्टुं ददते देहाभिमानले मात्र

समं पश्यन् हि सर्वत्र समवस्थित मीश्वरम् ॥ न हिनस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परां गतिं ॥ २९ ॥
प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमानानि सर्वशः ॥ यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥ ३० ॥
यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनु पश्यति ॥ तत एव च विस्तारं ब्रह्म संपद्यते तदा ॥ ३१ ॥
अनादित्वान्निर्गुणात्वात्परमात्मायमव्ययः ॥ शरीरस्थोऽपि कौंतेय न करोति न लिप्यते ॥ ३२ ॥

आत्मको कर्तृत्व देष्टुं ददते आफुले गन्या को देष्टुं दन ते हि वढिया गरि देष्टुं ददते ॥ २९ ॥ यदेति ॥ जस बेला मास्था
वरजंगम जो पारा छन तन्को जो भेद को भाव छ तस्माई ईश्वर शक्ति रूप एकै जो प्रकृति छ तों हा देष्टुं
तसै प्रकृति घाट्टु ठिका समय मास्था वरजंगम को विस्तार देष्टुं ददते तस बेला मात्यो परि पूरा विसै छ ॥ ३० ॥

॥ ३१ ॥
॥ ३२ ॥

अनादि। त्वादिति॥ जस्कोऽत्यन्तिष्ठतस्कोनाशच्छजोगुरालेयुक्तच्छतस्कागुराकोनाशभयापछितस्कोनाशहृच्छहेअर्जुन
योपरमात्माअनादिनिर्गुराभयाकोछविकारलेरहितच्छतसर्थलेशरीरस्याकोपनिःकेहिगर्देनकर्मकाफललेलिप्तप
नीहृदैत॥३१॥ जस्मोहिलामायनीरस्याकोआकाशसंगरहितभयाकोहुनालेतैयनीहिलोत्पत्त्याईकेहिलागर्देनतस्मै
उत्तममध्यमरेहमारस्याकोआत्मादेहकाजोगुरादोषछन्तनूलेलिप्तहृदैत॥३२॥ यथाप्रकाशयतीति॥ हेअर्जुनज

यथासर्वगतंसौक्ष्म्यादाकाशंतोयलिप्यते॥ सर्वत्रावस्थितोदेहेतथात्मानोयलिप्यते॥३२॥ यथाप्र
काशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः॥ क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत॥३३॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरे
वमंतरं ज्ञानचक्षुषा॥ भूतपृथक्कृतिमोक्षं च ये विदुर्याति ते परं॥३४॥ इति श्रीमगवजीतासप्तविंशत्सु पञ्चमोऽध्यायः॥१३॥ ॥ ७९ ॥

स्मोसंपूर्णसंसारलाईसूर्यप्रकाशगर्दछन्तस्त्रैक्षेत्रीजोछसोसंपूर्णक्षेत्रीलाईप्रकाशगर्दछ॥३२॥ क्षेत्रक्षेत्रज्ञ
ज्ञयोरिति॥ एस्ताकस्याकापरलेक्षेत्रक्षेत्रज्ञकाभेदलाईविवेकज्ञानलक्षणाजोनेत्रछन्तश्चेजोदेष्टदछन्प्राणीको
पृथक्कृतिदेष्टिमोक्षकोऽप्यायजोध्यानादिछन्तश्चाईजांदछन्तनैपरमपदजांदछन्॥३४॥ इति श्रीभगवजीतायां त्रयोविंशोऽध्यायः॥

॥ म. गी. भा. ॥

॥ ८० ॥

श्रीभगवान् भाज्ञागर्नलाया ॥ परमिति ॥ ज्ञानमाउ तमज्ञानोपदेशच्छास्त्रापरिपति. तिमिच्छेउभंदछु. योज्ञानवुक्ति
कन. अषीश्वरपरमसिद्धिमाषाप्रभयाकाछन् ॥ १ ॥ इदमिति ॥ योमैलेकहिन्त्याज्ञानपाई. एस्कोसाधनगरीकनमे
गरूपमाषाप्रभयाकाछन्. बुझादिउत्पन्नभयामा. फेरीउत्पन्नपनीहुंदैनन्. प्रलयकोउःखपनीतिनलाईछन् ॥ २ ॥

श्रीभगवानुवाच ॥ धरंभूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमं ॥ यज्ञात्वा सुतयः सर्वे परांसिद्धि मितो गताः
॥ १ ॥ इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः ॥ सर्वेपिनोपजायंते प्रलयेन ध्वयंति च ॥ २ ॥ मम योनि
र्महद्ब्रह्म तस्मिन् गभंद धाम्यहम् ॥ संभवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥ ३ ॥ सर्वयोनिषु कौंतेय मू
र्तयः संभवंतियाः ॥ तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ ४ ॥

ममेति ॥ हे भर्जुन. देशकालदेशि. भनवछिन्नहुन्नाले. महत्काहिंद. स्वकार्यकावृद्धि. हेतुहुन्नाले. बुझकहिंद. एस्को
महद्ब्रह्म भनि. प्रकृतिकोनाउछ. त्योमेरोगभधानस्थानछ. तस्माप्रलयमा. ममालीनभयाको. अविद्याका. ता मकन
नुशयलेयुक्तभयाकोजोक्षेत्रज्ञछ. तस्माइसृष्टिकासमयमाभोगपजोक्षेत्रज्ञ. तस्मैयुक्तछ. तसगर्भाधानदेशि. बुझा
दिकोउत्पत्तिहुंदछ ॥ १ ॥ सर्वयोनिधिति हे भर्जुन. संपूर्णायोमनुष्यादियोनिछन्. तन्मास्थावरजंगमात्मकजोमृति

॥ ८० ॥

तन्मूर्तिको प्रकृतिजो हः सोमहृता रीजस्तो हो मगर्भाधानादिकर्मगर्भापिता जस्तो हः ॥ ४ ॥ सत्यमिति ॥ हे अर्जुन प्रकृति
देवि उत्पन्न भयाका सत्वरजस्तमना उभयाका जोतीन गुरा छन इने तीन गुरा प्रकृति देवि भिन्न भेकत प्रकृतिका
र्य जो देह छ तस्मा चिदंश जो देहो ह्युत्पो अव्यय छ तस्मा ईश्वर कार्य जो मुख उः ख छ नूतन ले युक्त गर्द छ ॥ ५ ॥ तत्राति
हे अर्जुन इतीन गुरा मा सत्वरगुरा निर्मल हुनाले प्रकाशमान छ निरूपद्रव्य शान्त छ शान्त हुनाले भाक्क कार्य

सत्वरजस्तम इति गुराः प्रकृतिसंभवाः ॥ निवभ्रंति महाबाहो देहे देहितमव्ययम् ॥ ५ ॥
तत्र सत्वं निर्मलत्वात् प्रकाशकमनामयं ॥ मुखसंगेन वभ्राति ज्ञानसंगेन चानय ॥ ६ ॥
रजोरागात्मकं विद्वित्स्नासंगसमुद्भवं ॥ तं निवभ्राति कौंतेय कर्मसंगेन देहितं ॥ ७ ॥

जो मुख छ तस्मै युक्त गर्द छ प्रकाश हुनाले भाक्क कार्य जो ज्ञान छ तस्मै युक्त गर्द छ ॥ ६ ॥ रजोरागेति ॥ हे अर्जुन र
जो गुरा देवि त्स्नासंगको उत्पन्न हुं छ रागरूपतस गुरालाई ज्ञान न पायाको अर्थ छ तस्को जो ईछा छ त्यो त्स्नाक
हिं छ पायाका अर्थ मापी तिले भाक्क हुनु संग कहिं छ त्यो रजो गुरा ए सदेह लाई त्स्नासंगले कर्ममा आसक्त गर्द छ ॥ ७ ॥

॥ मगी. भा
॥ २१ ॥

तम इति ॥ हे अर्जुन तमो गुरात्ताई आवरी शक्ति प्रधान जो. प्रकृतिको भंश अज्ञान छ. तस देषि उत्पन्न भयाको संपूर्ण प्राराणी
त्ताई भ्रांतिले युक्तगन्या प्रमाद आलस्य निशाले. ए सै देह लाई वंघन गर्दछ ॥ ८ ॥ सत्त्वं सुखे इति ॥ सत्त्व गुरा जो छ. सुख ला
ई मिलाउंछ. रजो गुरा जो छ. कर्म मा. प्रवृत्त गराउंछ. तमो गुरा जो छ. सत्संगले उत्पन्न भयाको पनी. ज्ञान जो छ. तश्चाई
ठाकि प्रमाद मालगाउंछ ॥ ९ ॥ रज इति ॥ हे अर्जुन अदृष्ट कावशले. रजस्तम लाई ठाकि कन. सत्त्व गुरा प्रधान हुंछ तं

तमस्त्वज्ञानजं विद्वि मोहनं सर्वदेहिनां ॥ प्रमादालस्य निशामिस्तन्निवध्नाति भारत ॥ ८ ॥
सत्त्वं सुखे संजयति रजः कर्मणि भारत ॥ ज्ञानमाहृत्य तु तमः प्रमादे संजयत्युत ॥ ९ ॥
रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ॥ रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥ १० ॥ ६९ ॥

हा पछि. आशु कार्य सुख ज्ञानादि छन. तश्चाई युक्त गर्दछ. तस्तै रजो गुरा पति. सत्त्व तम लाई ठाकि कन. आशु इत्ता
श हुंछ. तां हां पछि. आशु कार्य जो तृष्णा काम छ. तश्चै युक्त गर्दछ. एस्तै तमो गुरा पति. सत्त्व रज लाई ठाकि कन. प्र
काश के मान हुंछ. तां हां पछि आशु कार्य प्रमाद आलस्यादिले युक्त गर्दछ ॥ १० ॥ ७० ॥ ७१ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ २१ ॥

सर्वदारेष्विति॥ जसवेलामा० यसदेहमासंपूर्णाद्वारभन्याका० जोकरणादिछन्० तन्माशहादिज्ञानात्मकप्रकाशहृदं
तसवेलामा० एस्पकाशकाचिरुले० सत्वगुराप्रकाशभयाकोजानु० सुखादिचिरुलेपनीजानु॥ ११॥ लोभरति॥ धन
आयापनी० वढ्दोवढ्दो० जोभभिलाषछ० त्योलोभकहिंछ० कार्यमापवृत्तहुनुपवृत्तिकहिंछगृहादिकर्मजोआरंभग
रिंछ० त्योकर्मरंभकहिंछ० योगप्यापदियोगरुला० इत्यादिसंकल्पविकल्पलेयुक्तहुनुजोछत्योअसमकहिंछ०

सर्वदारेषुदेहेस्मिन्प्रकाशउपजायते॥ ज्ञानंयदातदाविद्याद्विहृदं सत्वमित्युत॥ ११ ॥

लोभःपवृत्तिरारंभःकर्मरामशसमःस्पृहा॥ रजस्पेतानिजायन्तेविहृद्वेभरतर्षभ॥ १२॥

अप्रकाशोपवृत्तिश्चपमादोमोहमेवच॥ तमस्पेतानिजायन्तेविहृद्विंक्रुनंदन॥ १३॥

यदासत्वेपवृत्तेतुपलयंयांतिदेहभृत्॥ तदोत्तमविदांलोकानमलान्प्रतिपद्यते॥ १४ ॥

अनेकप्रकारकोदेष्याकोजोवस्तुछ० त्योयहरागनकोइछास्पकहिंछ० हेअर्जुन० एतिचिरुलेरजोगुरावद्याभ
निजानु॥ १२॥ अपकाइति॥ हेअर्जुनविवेकलेरहितहुनुउद्यमनगनु० योकामगर्नामाफिककोछकिछैन० एस्तो
विचारनराबुकुटिलवातमाआयहलेयुक्तहुनु० तमोगुरावद्यामाएस्तोलक्षणाहुंछ॥ १३॥ यदेति॥ सत्वगुरावद्या

॥ म. गी. भा. ॥

॥ ९२ ॥

कावेलासा. पाराणीलेदेहछोमोभन्या. हिरापगर्भादिकोउपासनागर्णालेनुनलोकलाईपाउछन्. सत्वगुरावद्यामाम.
याकापाराणीपनी. प्रकाशमानभयाकातनैलाईपाउंदछन्. ॥ १४ ॥ रजसीति. ॥ रजोगुरावद्याकावेलासा. मृत्युभयोभन्या. मज
ष्यकोजन्मपाउंदछन्. तमोगुरावद्यामामृत्युपाउन्या. पशुपक्षिकोजन्मपाउंदछन्. ॥ १५ ॥ कर्मराइति. ॥ सात्त्विकजो कर्मछत्त
स्कोसत्वप्रधानप्रकाशलेयुक्तभयाकोसुखरूपफलभंदछन्. राजसकर्मकोउःखफलछ. तामसकर्मकोअज्ञानफलछ.

रजसिप्रलयंगत्वाकर्मसंगिषुजायते. ॥ तथाप्लीनस्तमसिमूढयोनिषुजायते. ॥ १५ ॥ ॥ ५ ॥

कर्मराः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलं. ॥ रजस्तु फलं उःखमज्ञानं तमसः फलम्. ॥ १६ ॥

सत्वात्संजायतेज्ञानं रजसो लोभ एव च. ॥ प्रमादमोहौ तमसो भवतो ज्ञानमेव च. ॥ १७ ॥

उर्द्धगच्छंति सत्त्वस्थामध्ये तिष्ठंति राजसाः. ॥ जघन्यगुरावृत्तिस्था अधोगच्छंति तामसाः. ॥ १८ ॥

१६ ॥ सत्वादिति. ॥ सत्वगुरादेविज्ञानउत्पन्नहुंदछन्. रजोगुरादेविलोभउत्पन्नहुंदछन्. तमोगुरादेविप्रमादमोहअज्ञानउत्प
न्नहुंदछन्. ॥ १७ ॥ उर्द्धमिति. ॥ सत्वगुरावृत्तिप्रधानजोछन्. तिनैथोरैवहुतसत्वगुराकातारतम्यले. मनुष्यलोकस्वर्गलो
कदेविसत्यलोकपर्यंतपाउंदछन्. तृणादिजोगुराछन्. तश्चेव्यान्नभयाकामनुष्यलोकमाउत्पन्नहुंदछन्. प्रमादमोह
दिजोतमोगुराछन्. तन्युक्तभयाका. थोरावहुततमोगुराका. तारतम्यलेतामिच्छादिनरकमापर्दछन्. ॥ १८ ॥

॥ गुरुः ॥

॥ ९२ ॥

नान्यमिति जस्येला माज्ञानलेयुक्तभैकन बुद्ध्यादिका आकारलेयुक्तभयाका जोगुराछन् तनैकर्मलाई गर्दछन् भनी
देख्दछन् गुरादेपि परमभयाका साक्षी मात्र आत्मालाई ज्ञांदछ सोबललाई पाउँछ ॥ १२ ॥ गुरानेता निति ॥ देहाकारदे
पि उत्पन्न भयाका जोतीन गुराछन् तनलाई नाधीकन पारणी जोछ त्यो गुराले गत्याका जन्म मृत्यु जरा दुःख देखि मु
क्त भैकन मोक्षलाई पाउँछ ॥ २० ॥ कैरिति ॥ हे प्रभो आत्मा मा उत्पन्न भयाका कस्ता चिरुले देही गुरातीत हुन्छ कस्तो

नान्यं गुरोभ्यः कर्त्तारं यदा दृष्टानुपश्यति ॥ गुरोभ्यश्च परं वेत्ति मन्त्रावंसोधिगच्छति ॥ १९ ॥ गुरानेता न
तीत्यत्र देही देहसमुद्भवान् ॥ जन्म मृत्यु जरा दुःखैर्विमुक्तो मृतमश्नुते ॥ २० ॥ अर्जुन उवाच ॥ कैलिंगेस्त्री
न गुरानेता नतीतो भवति प्रभो ॥ किमाचारः कथंचेतां स्त्री गुरानतिवर्त्तते ॥ २१ ॥ श्रीभगवानुवा
च ॥ प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव पाराडव ॥ न देखि संप्रवृत्तानि न निवृत्तानि कांक्षति ॥ २२ ॥ ॥ ॥

गर्दछ क्वाउपायलेईतिन गुरादेपि दुर्दृष्ट ॥ २१ ॥ श्रीभगवानंगर्नलाग्या प्रकाशमिति ॥ सत्त्वको कार्य प्रकाश छ
रजको कार्य कर्मको प्रवृत्ति छ तमोको कार्य मोह छ हे अर्जुन सत्त्वादिकाइ संपूर्ण कार्य आफै प्राप्त हुन्छन् प्राप्त
भयाका वेलामा दुःखकी बुद्धिले इनको देख गर्दैन न पायाका वेलामा सुखकी बुद्धि जोई छागर्दैन त्यो गुरातीति ॥ २२ ॥

॥ भंगी भा. ॥
॥ २३ ॥

उदासीनवदिति ॥ उदासीनको जस्तो साक्षी भै कनवस्याको गुराका कार्य जो सुख दुःखादि छन तिनले चलायमान हुं
देन गुरा आका कार्य लाई गर्दछन मेरो इत्तमित केहि काम छैन एस्तो विवेक का ज्ञान ले युक्त रहंछु चलायमान हुं
देन यो गुरा तीतको आचार हुंछु ॥ २३ ॥ सम दुःखेति ॥ सुख दुःख जस्का वरोवर छ स्वस्थ चित्त भयाको पत्थर सुवर्ग
मागे जस्का वरोवर छ सुख दुःख को हेतु भयाको जस्का वरोवर छ बुद्धि ले युक्त भयाको आहुति दासुति जस्का वरोवर छ

उदासीनो वदासीनो गुरो र्यो न विचाल्यते ॥ गुरा वत्त न्त इत्येव यो वतिष्ठति तेन गते ॥ २४ ॥ ६२ ॥

सम दुःख सुख स्वस्थः समलोष्टाश्मकांचनः ॥ तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यतिंदात्मसंस्तुतिः ॥ २४ ॥

मानापमानयोस्तुल्यस्तुत्यो मित्रा रिपक्षयोः ॥ सर्वारंभपरित्यागी गुरा तीतः स उच्यते ॥ २५ ॥

मांचयो व्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते ॥ स गुरा न्त समतीत्यैतान् बलभूयाय कल्पते ॥ २६ ॥

सोई गुरा तीत कहिंछ ॥ २४ ॥ मानापमानयोरिति ॥ मान अपमान जस्का वरोवर छ शत्रु मित्र को पक्ष जस्का वरो
वर छ दृष्ट दृष्ट का अर्थ को उद्यम जस्तो द्रोष्टा को छ एस्तो गुरा तीतको आचार छ ॥ २५ ॥ मांचेति ॥ मई श्वर मा
स्थिर भयाको यो भक्तियोग छ तस्तो जो सेवा गर्छ त्यो तीत गुरा लाई नाघी कनवल भाव पाउना लाई योग्य हुंछु ॥ २६ ॥

॥ गुरुः ॥
॥ २३ ॥

ब्रह्मराशिः॥ ब्रह्मकोस्थानभयाकोमहीहं अव्ययभन्याकोः नित्यजोमोक्षदत्तस्कातसमोक्षकोसाधनाभयाको
जोनित्यधर्मश्च अखंडभयाकोजोसुखश्च एतिसर्वैकोस्थाययनीमहीहं॥ २०॥ इति श्रीभगवद्गीताभाषायांचतुर्दशो
ध्यायः॥ १४॥ श्रीभगवान् आज्ञागर्ननाग्याः॥ उद्गमूलमिति॥ भोलिविहानसम्मठहर्नाभन्याविश्वासएस्कोधेन
एसर्थलेअश्वत्थभन्याकोयोसंसारचक्षश्च क्षरअक्षरदेविउत्कृष्टभयाकाजोपुरुषोत्तमश्चतुर्नैएस्वामूलश्च

ब्रह्मरोगहिपतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्यच॥ शाश्वतस्यचधर्मस्यसुखस्यैकांतिकस्यच॥ २१॥ इति
श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेगुराविभागयोगोत्तमश्च
तुर्दशः॥ १४॥ श्रीभगवानुवाच॥ उद्गमूलमधःशाखमश्वत्थं पाहुरव्ययं॥ छंदसि यस्य परांति
यस्तस्मै दशवेदवित्॥ १॥ ॥ २२ ॥ ॥ २३ ॥ ॥ २४ ॥

न एसर्थलेउद्गमूलकहिंश्च तहादेविउधोः कार्यकाउपाधिभयाकाः हिरापगर्भादिस्काहागाहन् एसर्थले
अधशाखकहिंश्च प्रवाहरूपलेकैहेनासिंदैन एसर्थलेअव्ययकहिंश्च धर्मअधर्मकोस्थायनगर्न्यमार्गले
कर्मफललेसंपूर्णजीवकोभाश्रयहृनालेवेदस्कापचहन् एस्तोवेदलेकस्याकोजोजांदहन् सोहिवेदवित्कहिंश्च १

॥ भ. गी. भा. ॥

॥ २४ ॥

अध इति ॥ हिरण्यगर्भादि कार्यका उपाधिजो जीव छन. तनैशाखा भन्याका छन. तन्मानोपापी छन. तनै उधो पश्चा
दियो नीमा विस्तार भयाका छन. तनै उभो देवा दियो नीमा विस्तार ले भयाका छन. ए सर्थ उधो पनी उभो पनी यस
का शाखा छन. जस तो पानि मर्ता ले वक्षव डछ. तनै सत्वर जस मो गुराले यो वक्षको छ. रूपाणि विषय छन.
तनै यस्का पक्षव छन. उधो उभो पनी. एस्का मूल फैलियाका छन. मुख मूल भन्या एक ईश्वर छन. अरु भोग वासना

अधश्चोर्द्धं प्रसृतास्तस्य शाखा गुरा प्रवृद्धा विषय प्रवालाः ॥ अधश्च मूलान्यनु संतता तिकर्मानुबंधीति
मनुष्यलोके ॥ १ ॥ न रूपमस्येह तथोपलभ्यते नान्तो न चादिगुरा संप्रतिष्ठा ॥ अधश्च तमेतं सुविह मूलमसं

न शराका मूल छन. उधो उभो तसत सका फल को भोग गरी. कर्म को नाश भया ॥ मसंग शस्त्रेण दृढेन दित्वा ॥ ३
मापैरेका कर्मका अनुसार ले फेरी पनी मनुष्य लोक मा आइ कन गन्याका कर्म ले. एस्को मूल वक्षको छ ॥ २ ॥ न
रूपमिति ए स संसार मारत्याका जोषाणी छन. तन ले. ए स संसार वक्षको उर्द्ध मूलादि प्रकार को रूप पाई दैन. ए
स्को अंत पनियार्ई दैन. अनादि हुनाले आदि पनियार्ई दैन. स्थिति पनियार्ई दैन. एस्को हुनाले ए स संसार को वक्षको
छे दन कठिन छ. वदिया गरी वक्षको न स्को मूल छ. एस्को वेस गरी विचार ले युक्त भयाको. यक्ष. अहंता ममता त्या

यसो जो जो अधश्च दृढेन दित्वा

गैजोशस्त्रधः तश्चेद्वेदनगरीतस्कोमूलभयाकोजोवैष्णवपदधः तस्कोयोजगर्ज ॥ ३ ॥ ततः परमिति ॥ नसरंभरदे
 धियोपराततभयाकीसंसारकीपृथग्विस्तारलेयुक्तभयाकिधः एस्तजोआदिपुरुषईश्वरधनः तन्कामशरणा
 मानांछः एस्तिसकांतभक्तिलेषोजगर्ज ॥ ४ ॥ निर्मानेति ॥ अहंकारमिथ्याकोआवेशमजसदेधिगयाकोधपुत्रा
 रिसंगरूपदोषजश्चेन्नित्याकोधः आत्मज्ञानमायुक्तभयाकाः कामनादेधिनिवृत्तभयाकाः सुखदुःखशीतो
 ततः पदंतत्यरिमार्गितव्यंयस्मिन्गतातनिवर्तंतिभूयः ॥ तमेवचायंपुरुषंपुपपद्येतः पृथ
 तिप्रसृतापुराणी ॥ ४ ॥ निर्मानमोहाजितसंगदोषाअध्यात्मनित्याविनिवृत्तकामाः ॥ द्वंद्वैर्विमु
 क्ताः सुखदुःखसंज्ञैर्गद्यत्यमूढाः पदमव्ययंततः ॥ ५ ॥ नतद्रासयतेसूर्येनिशशांकोनयावकाः ॥ य
 स्तादिजोदुःखधनः तनूदेधिदुष्काकाअविद्यालेरहितः ॥ ॥ जत्वाननिवर्तंतेतद्रामपरमंमम ॥ ६ ॥
 भयाकाजोधनः तनैवैष्णवपदमाजांछन् ॥ ५ ॥ नतदिति ॥ तसर्वैष्णवपदमाः सूर्यभयाः चंद्रमाभयाः अग्निभ
 भयाः इन्लेपनिप्रकाशगर्देननः जौनैवैष्णवः पदमागयोभयाः फेरीफेरीएस्संसारमाजन्मलीनः आउनुः प
 र्देनः एस्तोत्योः परभंदापरभयाकोः एस्तोत्योवैष्णवः धामछभनी श्रीभगवान्त्वेअर्जुनलाईः आगपागर्दाभयाभ

विज्ञान ॥ ६ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ २५ ॥

ममैवांश इति ॥ एतत्संसारमामैरैअंशः भविष्याले जीवभयाकोः सर्वसंसारीभनी प्रसिद्धभयाकोः त्वोत्पत्तिप्रलय
याप्रकृतिमालीनभैरखाकाः पांचरंजियछैठोमनः इतलार्कैरी संसारमाभोगकाभर्थले फिगाउंछु. सुप्रसिद्धप्रलय
मापनीमैरैअंशसंपूर्णजीवः ममालनयहुंछु. एस्तोभयापनिअविद्यालेवेष्टितभयाकातनैजीवप्रकृतिलेसर
हितभयाकाममालीनहुंछु. तहापछिप्रकृतिमारखाकाः उपाधिभूतजोरंजियछु. तिनलार्कैरीफिगाउंछु. ज्ञानी

ममैवांशोजीवलेकेजीवभूतः सनातनः ॥ मनः पञ्चस्त्रीद्वियारिप्रकृतिस्थानिकर्षति ॥ ७ ॥ शरीरं यद
वाप्नोति यच्चापुञ्जामतीश्वरः ॥ गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानि वा शयात् ॥ ८ ॥ श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च
रसनं घ्राणमेव च ॥ अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ ९ ॥

भयाकाजोछु. तनैमेरोमुद्ररूपमालीनहुंछु. संसारमातिफिदैतन ॥ ७ ॥ शरीरमिति ॥ देहादिकोस्वामीजोदेह
छु. कर्मकावशलेजसवेलामादोखाशरीरमाजांछु. शरीरलार्कैरीपनीछोइदछु. तसवेलामारंजियलार्कैरीसगल
कनदोखाशरीरमाजांछु. जस्तोफुलदेधिगंधकासूक्ष्मभंसलीकनवायुजोछु. तस्तैदृष्टांतजाहाछु ॥ ८ ॥ श्रोत्र
मिति ॥ योजोजीवछु. करानिचत्वचादिजिह्वानासिकाः इतपाचवाहंजियछैठोमनकोआश्रयगरी. शब्दादिवि

पल्लव

॥ गुरुः ॥
॥ २५ ॥

षयकोभोगगर्दछ॥२॥उक्तामंतमिति॥देहदेविदोषोऽदेहमाजादाः तस्यैदेहमायनीरहस्यः विषयकोभोगगर्दोऽंदिवा
दिलेयुक्तभयाकातसजीवलाईसूरवेदेष्टननः ज्ञाननेत्रभयाकाजोविवेकीछनः तनैदेष्टदछन॥१०॥यतंतशति॥आ
नादिलेयत्नगर्त्याः एस्तजोयोगाभ्यासीछनः तनैदेहमारह्याकाः एसआत्मा लाईदेष्टदछनः शास्त्राभ्यासादिलेय
त्नगर्त्याभिशुद्धचित्तभयाकाथोरैबुद्धिकाजोछनः तिदेष्टनन॥११॥यदादित्येति॥सूर्यमारकोजोतेजछः संपूर्णासं

उक्तामंतस्थितंवापिशुंजानंवागुशान्वितं॥विमूढानानुपश्यंतिपश्यंतिज्ञानचक्षुषः॥१०॥

यतंतोयोगितश्चैनं पश्यंत्यात्मन्यवस्थितं॥यतंतोप्यरुतात्मानंनैनं पश्यंत्यचेतसः॥११॥

यदादित्यगतंतेजोजगन्नासयतेखिलं॥यच्चंद्रमसियच्चा नौततेजोविद्धिमामकम्॥१२॥

सारलाईपकाशगराउंछः चंद्रमाकोतेजः अग्निकोतेजपतिमहिहं॥१२॥गामिविशेषेति॥आफ्रातेजलेऽपृथ्वीमापवे
शभैकनः योचराचराणीकोधारणापतिमगर्दछुरसलेयुक्तभयाकाः चंद्रमाकारूपलेधान्यादिजोः औषधी
छः तित्त्वावदाउंछु॥१३॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

॥ छ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ २६ ॥

अहमिति ॥ प्राणीको देहमात्र सो कन जो ठरा गीकारूप लेत तस्को बडा उन्माजे प्राणा अपान वायु छ. तिन ले क्त भै कन
प्राणी लेखाया को भक्ष्य भोज्य लेख्य चोष्य यो चार प्रकार को भन्त छ. तस्को पाक गर्दछ. जो दात ले टोकि र बाई छ. त्यो
भक्ष्य कहिन्छ. जो सुधै जिह्वा ले र बाई छ. त्यो भोज्य कहिन्छ. जो जिह्वा का स्वाद ले र सबी जिह्वा र बाई छ. त्यो लेख्य कहिन्छ. जो
दात ले र सली कन पोष्य फालिन्छ. त्यो चोष्य कहिन्छ ॥ १४ ॥ सर्वस्येति ॥ संपूर्ण प्राणी का रूदमा भन्तर्मा मी भै कन.

॥ अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ॥ प्राणापानसमायुक्तः पचास्पन्नचतुर्विधं ॥ १४ ॥ सर्व
स्पचाहं रुदिसन्निविष्टो मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ॥ वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो वेदान्तकृद्वेदविदेव
चाहं ॥ १५ ॥ वाविमोऽपुरुषो लोके क्षरश्चाक्षर एव च ॥ क्षरः सर्वाणि भूतानि कृत्स्न्या क्षर उच्यते ॥ १६ ॥

वस्या को महिहं. एसे अर्थ ले प्राणी मात्र को पहिले का अनुभव गन्या को जो अर्थ विषय छ. तस्को स्मृति मदे धिद्वि
षयेंदिय संयोग दे धि भया को पति मदे धिद्वि. संपूर्ण वेद ले नाना प्रकार का देवता रूप ले कहिया को महिहं. वेदान्त
संप्रदाय को चला उन्मा. ज्ञान दिन्या पुरुष महिहं. वेद को अर्थ जान्या महिहं ॥ १५ ॥ वाविमोऽपुरुष
एव संसार मा पसिद्ध भया का छन. क्षर भन्या का पुरुष ब्रह्मादि स्थावरांत सबै प्राणी छन. देह काना शभया पतिनि

॥ शरः ॥
॥ २६ ॥

निर्विकारभावलेखाकोरूढस्थकहिंदुंगालेपुत्रभयाकोपर्वतजस्तो. त्योपुरुषअक्षरकहिंदु॥१६॥ उत्तमइति॥ अक्षर
रक्षरदेषिभिन्नभयाको. उत्तमभयाकोपरमात्माकहिंदु. भात्माकाभावलेअचेतनजोक्षरदु. तसंदेषिविलक्षणादु. प
रमात्माभावलेभोक्ताअक्षरदेषिविलक्षणादु. जोपरमात्मासंसारकोपालनगंनिर्विकारभैकततीनलोकमा.
प्रवेशगरीपालनागईदु॥१७॥ यस्माइति॥ नित्यमुक्तहुनाले. जडवर्गजोक्षरदुतश्चार्. नाध्याको. मशिक्षागर्वा

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः॥ योलोकत्रयमाविश्यविभर्त्यव्ययईश्वरः॥१७॥

यस्माक्षरमतीतोहमक्षरादपिचेत्तमः॥ अतोस्मिलोकेवेदेचप्रथितः पुरुषोत्तमः॥१८॥

योमामेवमसंमूढोजानातिपुरुषोत्तमं॥ ससर्वविघ्नजतिमांसर्वभावेनभारत॥१९॥

इतिगुह्यतमंशास्त्रिमिदंमयातनय॥ एतदुद्वावुद्धिमानस्यात्कृतकृत्यश्चभारत॥२०॥

हुनालेसंसारमावेदमापतिप्रख्यातभयाकोपुरुषोत्तमहिंदु॥१८॥ योमामिति॥ हेअर्जुनएस्ताप्रकारलेका
खाकोमलाई. निश्चयवुद्धिभैकनजोपुरुषोत्तमभतिजांददु. त्योसर्वप्रकारलेमेरैभजनगईदु. सर्वज्ञपति
तेहिवोलाउंदु॥१९॥ इतीति॥ हेअर्जुन. एस्तासंक्षेपप्रकारलेअतिगुप्तभयाकोयोशास्त्रमैलेकायांयोवुद्धिक

॥ भ.गी.भा.॥

॥ २३ ॥

न ज्ञानलेयुक्तं हं. तिस्रोक्तकृत्यं रुनामाकाकरुनु. योजनानुगीकृत. अरुपनीकृतकृत्यं रुन्यादृत. ॥ २३ ॥ इति
श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सु भाषायां पंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ श्रीभगवान् आज्ञागर्नलाग्या ॥ अभयमिति ॥ भयनमा
नु. चित्रलेपसन्तरहनु. भात्मज्ञानकाउपायमायुक्तं हनु. आफुलेखान्याचीज अरुलाईदीकन भोजनगर्नु. बाहे

इति श्रीभगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे महापुरुषयोगो ना
म पंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ॥ दानं द
मश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ १ ॥ अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनं ॥ दया भूतेष्व
मेलुत्वमार्दवहीरचापलं ॥ २ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

दियवशमाराधु. दशपौरा मासादिमायज्ञगर्नु. वेदपठनु. जपगर्नु. चांडायरागा दिवतगर्नु. सोमामार्गलेचलनु.
छलकपटनगर्नु ॥ १ ॥ अहिंसेति ॥ दोस्त्रालाईपीडनदिनु. साचोबोलनु दोस्त्रालेविगारगत्यापति. क्रोधनगर्नु. चि
तशान्तराधु. पिठिनापछि दोस्त्राको निंदनगर्नु. दीनप्राणीमादयाराधुलोभनगर्नु. क्रूरभावतराधु. ननिको
काममालज्जाराधुचंचलभैवर्थकामनगर्नु ॥ २ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ गुरुः ॥

॥ २३ ॥

तेजःशक्तिः॥धीरःरुजःक्षमाराधुःखमाचिन्तस्थिराधुःबाह्यआभ्यंतरपनीश्वराधुःकसैकोडोहनगनुअभिमाननगर्नः
हेअर्जुनःईछविशः॥२॥गुरासात्विकीःदेवीसंपत्तिलेयुक्तभयाकाकल्पाराहुन्यापुरुषलाईहुंछन॥३॥दंभइति॥दंभा
उनाकाअर्थलेजोधर्मगारिंछःत्योदंभवोत्ताउंछःधनविद्यानिमित्तलेभयाकोजोअहंकारछर्पकहिंछःनिष्ठुरारहुपा
रुष्यकहिंछःविवेकराधुअज्ञानकहिंछःहेअर्जुनःदंभदर्यःअभिमानःक्रोधःपारुष्यःअज्ञानःआसुरीसंपत्तियुक्तभयाको

तजःक्षमाधृतिःशौचमंडोहोनातिमानिता॥भवंतिसंपदंदैवीमभिजातस्यभारत॥३॥

दंभोदयोभिमानश्चक्रोधःपारुष्यमेवच॥अज्ञानंचाभिजातस्यपार्थसंपदमासुरीम्॥४॥

दैवीसंपदिमोक्षायनिवध्रायासुरीमता॥माशुचःसंपदंदैवीमभिजातोसिपाराडव॥५॥

एस्तोलक्षराहुंछः॥४॥दैवीमिति॥दैवीसंपत्तिलेयुक्तभयाकोःमैलेकस्याकोजोतत्वज्ञानछःतस्कोअधिकारीहुंछः
तस्तेमुक्तहुंछःआसुरीपत्तिलेयुक्तभयाकोसंसारमाधुमरागदंछःएतिसुनिकनमअधिकारीहुकिछैनभनिसंदेह
लेयुक्तभयाकाःअर्जुनछेउभंदछनःहेअर्जुनतिमिआफ्रामनमाफिक्किनगरःतिमिदैवीसंपत्तिलेयुक्तभयाकाछो

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ २८ ॥

वाविति ॥ हे अर्जुन एतत्संसारमायाणीकान्दैव आसुर इह स्वभाव इच्छन् दैवविस्तारगरीकस्या भासुरलाईसुन ॥ ६ ॥ पृष्टं
त्रिं चेति ॥ आसुरस्वभावलेयुक्तभयाकाजोच्छ्रान्तन्कावेदलेकस्याकोजो धर्म इच्छन् तस्मापृष्टं त्रिं हं दैन निषेदगत्याको
जो धर्म इच्छन् तस्मापृष्टं त्रिं हं दैन न शौचभाचारकोविचारपती केहिरुहं दैन सा चोबालनुपती तिनले दैन ॥ ७ ॥ असत्यमि
ति ॥ वेदपुराणादिकोपमणामां दैन न सुतिभाड निशाचरैलेवनायाकोवेदहो भंदच्छन् धर्म अधर्मकोमर्यादाके

द्वौ भूतसर्गौ लोकेस्मिन्दैव आसुर एव च ॥ दैवो विस्तरशः पोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ ६ ॥
पृष्टं त्रिं च निवृत्तिं च जनान विदुः आसुराः ॥ न शौचं नाचाराण सत्यं तेषु विद्यते ॥ ७ ॥ असत्यम
प्रतिष्ठंते जगदाहुरनीश्वराः ॥ अपरस्परं संभूतं किमन्यत्कामहेतुकम् ॥ ८ ॥ एतान्दृष्टिं मवष्ट
भ्यनष्टात्मानो ल्यबुद्धयः ॥ प्रभवन्त्युय कर्माणाः क्षयाय जगतो हिताः ॥ ९ ॥

हिमां दैन न आप्रैस्वभावलेनाना प्रकारकोभयाकोछ भंदच्छन् ईश्वरलाईमां दैन न स्त्रीपुरुषकासंयोगलेउत्प
न्नभयाकोछ भंदच्छन् अरुकारकोहिछैन भंदच्छन् स्त्रीपुरुषकापवाहलेकामचल्याकोछ भंदच्छ ॥ ८ ॥ एतामिति ॥
एस्तादर्शनकोभाश्रयगरीमलीनचित्तभयाका छेयाबुद्धिलेदेव्याकोमात्रै विचारमात्या उयकर्मगत्यांसंसारने

॥ गुरुः ॥
॥ २८ ॥

वैरीभयाकासंसारलाईइवाउनाकाअर्थलेउत्पन्नहुन्छन्॥९८॥ काममिति॥धौपुन्याईसङ्गजोकामनाछत्तकोआशय
गरिकन॥दंभलेमानलेमदलेयुक्तभयाका॥मोहकोस्वीकारगरी॥एसमंत्रले॥एसदेवताको॥आराधनागरी॥निधि
पाईयला॥एस्तोविचारगरी॥मद्यमांसपानु॥इत्यादिवतलेयुक्तभयाका॥सुइदेवताकोआराधनागर्नामापहन्न
हुन्छन्॥९९॥ चिंतामिति॥मरणासम्भकोजस्कोअंतछ॥जस्कोपारछैनएस्तोचिंतालेयुक्तभयाका॥कामभोगैमात्र

काममाश्रित्यउःपूरंदंभमानमदान्विताः॥मोहाहृहीत्वाःसद्ग्राह्यवर्ततेःसुचिबुताः॥१०॥
चिंतामपरिमेयांचपलयांतामुपाश्रिताः॥कामोपभोगपरमाएतावदितिनिश्चिताः॥११॥
आशापाशशतैर्वद्धाःकामक्रोधपरायणाः॥इहंतेकामभोगार्थमन्यायेनार्थसंचयान्॥१२॥
इदमद्यमयालब्धमिदं प्राप्येमनोरथम्॥इदमस्तीदमपिमेभविष्यतिपुनर्जनम्॥१३॥

परमपुरुषार्थछ॥अरुकेहिछैनभतिश्रयगन्याकाहुन्छन्॥११॥आशेति॥आशारूपीअनेकपाछन्नतनलेवाधि
याका॥कामक्रोधछ॥आश्रयजस्का॥कामभोगार्थअन्यायलेइव्यसंग्रहकोइछागर्दछन्॥१२॥इदमद्येति॥धोमै
लेआजपायाकोछयोमनकोअभिलाषगन्याको॥अवपाउला॥एतिधनछदैछ॥अरुधनपतिकमाउला॥एस्ता

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ २२ ॥

विचारलेयुक्तभयाकाहुंछन् ॥ १३ ॥ भसाविति ॥ योशत्रुमैलेमान्याकोछ. अरुलाईपनीमारुला. प्रभूपतीमहिदुभो
गलेयुक्तभयाको. सर्वकार्यसिद्धगन्याकोवललेयुक्तभयाको. सुखलेयुक्तभयाकोपनीमहुमनी. एस्ताविचार
मारुलाकाहुंछन् ॥ १४ ॥ आद्यइति ॥ धनलेयुक्तभयाको. दुलाकुलमाजन्म्याकोमहु. मेरावरोवरकोशेओको
छ. यज्ञगरीभरुयज्ञगन्यादिषिदुलोपतिष्ठापाउलापुसीमनगन्यालाईदानपनीदिउला. पुसिपनीगरुला. एस्ता

असौमयाहतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ॥ ईश्वरोहमहं भोगी सिद्धोहं बलवान् सुखी ॥ १४ ॥

आद्योभिजनवानस्मि कोन्योस्ति सदृशो मया ॥ यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्ये इत्यन्तानि विमोहिता ॥ १५ ॥

अनेकचित्तविधांतामोहजालसमावृताः ॥ प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरके शुचौ ॥ १६ ॥

भात्मसंभाविताः स्तब्धा धनमानमदालिताः ॥ यजन्ति नाम यज्ञैरेतदंभेनाविधिपूर्वकम् ॥ १७ ॥

अज्ञानलेयुक्तभयाकाहुंछन् ॥ १५ ॥ अनेकेति ॥ अनेकअभिलाषमाप्रवृत्तभयाकोचित्रतन्त्रेविशिष्टभयाका.
कामभोगमाआसक्त. एस्ताप्रकारकाजोछन्. इनैअशुद्धभयाकोजोनरकछ. तस्मापदछन् ॥ १६ ॥ भात्मसंभावि
ताइति ॥ भाकैमनलेपूज्यठहरियाकानसनभयाका. मदलेमानलेयुक्तभयाका. विधानछोडिकन. दंभलेनाउ
काअर्थलेयज्ञगर्दछन् ॥ १७ ॥

॥ उरुः ॥
॥ २२ ॥

अहंकारमिति॥ अहंकारबलद्वयं कामक्रोधलेयुक्तभयाका. आक्रादेहमापनी. अहंकारदेहमापनी. चिदंशलेरसाको
जोमद्यु. मेरो द्वेषगरी श्रद्धालेरहितभैकनयज्ञगर्दछन्॥ १८॥ तानिति॥ एस्तापकारको मेरो द्वेषगर्वा कुरभयाका
जो अधमपरागीछन्. तनलाई जन्ममृत्युलेयुक्तभयाको. यो संसार छ. तस्मापनी. भासुरीयोनी छ. अतिकुरभयाकी

अहंकारं बलद्वयं कामं क्रोधं च संश्रिताः॥ मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषंतो भ्यसूयकाः॥ १८॥

तानहं द्विषतः कुरात्संसारेषु नराधमान्॥ क्षियाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योतिषु॥ १९॥

भासुरीयोतिमापन्नामूढा जन्मतिजन्मति॥ मामप्राप्यैव कौंतेय ततो यां त्यधमां गतिं॥ २०॥

विविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः॥ कामं क्रोधं च लोभं तस्मादेतत्र यं त्यजेत्॥ २१॥

व्यापसर्पादिकायोनीमावारंवारतस्मापापकर्मगर्वालाई फालिदिंदु॥ १८॥ भासुरीमिति॥ हे भर्जुन. मलाई नपाई
नजन्मजन्म भासुरीयोनीमापन्याका. तिमूर्खमलाई. काहापाउछन्. सन्मार्गपनिपाउदनन्. तहायछि कृमिकीटादि
योनीमाजांछन्॥ २०॥ विविधमिति॥ काम. क्रोध. लोभ. इनी तीन प्रकारका. भात्मालाई. नीचयोतिमापुगाउन्पानरक
का द्वारभयाकाछन् तसै अर्थले. ईतीनलाई सर्वथा छोडनु॥ २१॥

॥ १८ ॥ ॥ १९ ॥ ॥ २० ॥ ॥ २१ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥

॥ १०० ॥

एतैरिति ॥ हे अर्जुन नरककाद्वारभयाका इनेतीनेले छोयाको जो मनुष्य छत श्रे. भाक्ता कल्याण हुन्या तपो योगादिक
मंगई छ. तां हापछित्यो मोक्षलाई पाउंछ ॥ २२ ॥ य इति ॥ जो शास्त्रको विधि छोडि कन. भाक्ता इच्छाको अनुसारने. कर्मग
ई छ. त्यो तत्वज्ञानलाई पाउंदैन. सुख मोक्ष केहि पनी पाउंदैन ॥ २३ ॥ तस्मादिति ॥ तसर्थ लेखाकाका न. गनु क्याका

एतैर्विमुक्तः कौं ते यत मोक्षारैः शिभिर्नरः ॥ आचरन्त्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिं ॥ २२ ॥ यः शास्त्रविधिमुत्स
ज्यवर्तते कामकारतः ॥ न स सिद्धिं मवाप्नोति न सुखं न परां गतिं ॥ २३ ॥ तस्माच्छास्त्रं प्रमाणांते कार्यकार्यव्यव
स्थितौ ॥ ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुं मिहार्हसि ॥ २४ ॥ इति श्री भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां यो
गशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे दैवासुरसंपत्तियोगो नाम षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ६२ ॥

मनगर्ज. एस्तामयांशमा. तिषावेदशास्त्रलेपरागादिले. कस्याको जो विधि छ. तस्को प्रमाणा छ. तस्लाई मुनी क
र्मका अधिकार मारहिकन. जरनो अधिकार छ तस्कर्मलाई गर्नु योग्य छ. सत्व संशुद्धि सम्यक्ज्ञान मुक्तिको. शास्त्रका
विधानले गन्यो जो कर्म छ. एहि मूल छ ॥ २४ ॥ इति श्री भगवद्गीता भाषायां षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ६२ ॥

॥ गुरु ॥

॥ १०० ॥

अर्जुनविंतिगर्दछन् अर्जुनउवाचयेशास्वेति॥ हे कृष्णजोशास्त्रकाविधिद्योडिकन देवताकापूजागर्नामाश्रद्धाले
सहितभयेरगर्दछन् जोतिन्काकोनविष्टाहो कोनस्थितिलेगर्दछन् सत्वकोनहो रजकोनहो तमकोनहो इति
नहृल्ले पूजाप्रवृत्तिभयाकोक्याहो भति श्रीभगवान्संगविंतिगर्दछन् विंतिगर्दामा श्रीभगवान् भाज्ञागर्दछ
न् ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ विविधेति ॥ तिनतरहकाश्रद्धालेयुक्तभैरव्याकोदेहिमापूर्वजन्मकासंस्कारलेगारि

अर्जुनउवाच ॥ येशास्त्रविधिसुत्तज्ययजनेश्रद्धयाविताः ॥ तेषां निष्ठातुका कृष्ण
सत्वमोहरजस्तमः ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ त्रिभवाभवतिश्रद्धादेहिनां सास्त्रभावजा
॥ सात्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥ २ ॥

सात्विकी राजसी तामसी एस्तागुणाकाविस्तारमैकहंदुसुन भतिज्ञाज्ञागर्दछन् ॥ २ ॥ सत्वानुरूपेति ॥ हेभा
रत सत्वगुणाका तारतम्यअनुसारलेगारि संपूर्णविवेकीकन दृढहृत्वा अहंभिवेकिलोककहृकनभत्या
श्रद्धाउत्पत्तिहृत्वा एस्तालोकपुरुषकनजस्तोजस्तोश्रद्धाहृदं तस्तोतस्तोभावउत्पत्तिभैरव्याकोदुत्तस्कार

॥ म. गी. भा. ॥
॥ १०१ ॥

रा. विवेकीज्ञानी जो छन्दो. स्वभावले. सात्विक गुणाका. वृद्धि होई जांछन् ॥ ३ ॥ यत्तंत इति ॥ सत्व गुणाले युक्त भयाका
सत्व गुणा. जो छन्दो. देवता कन पूजा गर्दछन्. रजोगुणाले युक्त भयाका जो छन्द. तनै रजयुक्तियक्षराक्षस
छन्द. तन्को पूजा गर्दछन्. तमोगुणाले युक्त भयाका जो छन्द. तनै तमयुक्तियोभूतप्रेतका गुणाले छन्द. तन्को पू

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रभवति भारतः ॥ अद्रामयो यं पुरुषो यो यच्छुद्धः स एव सः ॥ ३ ॥
यजंते सात्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसा ॥ येतां भृगुणांश्चान्ये यजंततामसा जनाः ॥ ४ ॥
अशास्त्रविहितं धीरं तप्यं ते येतपो जनाः ॥ दंभाहंकारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः ॥ ५ ॥

जागन्याकोपनितस्त्वैस्वभावको गुणाहुंछ ॥ ४ ॥ अशास्त्रेति ॥ शास्त्रविधिनजान्यापनीकति पूर्वजन्मका. संस्कारले स
त्वगुणाले. युक्त भयाकाहुंछन्. कति मध्यम भयाका. रजोगुणाले युक्तहुंछन्. कति अधम भयाका. तमोगुणाले यु
क्तहुंछन्. कति अधमपनीमंदभाग्य भयाका पांखंडकाय संगले. उनैको आचारगन्याभैकन. शास्त्रलेन कस्या
को. धीरतपस्या गर्दछन्. तनै दंभले अहंकारले युक्त भयाकाहुंछन्. कामभन्याको अभिलाष. रागभन्याको

॥ गुरुः ॥
॥ १०१ ॥

आसक्तिः बलभन्याको आग्रहः एतिथो कलेयुक्तभयाकाहुंछन् ॥ ५ ॥ कर्षयंत इति ॥ यस्मात्प्रकारका अभिवेकी मोह
नः तनैशरीरमारुहाको जो पंचभूतात्मा छः तश्चाई कष्टदिंछन् अंतर्धामी भैकनः देहकामधममारुहाको मलाइ
पनी कष्टदिंछन् एस्मात्प्रकारका जो छन् अतिभूराभयाकाहुन् भवितिश्च यजान आसुरतयस्यातिनैकहिंछ

कर्षयंतः शरीरस्थं भूतयाममचेतसः ॥ मांचैवांतः शरीरस्थं ताविद्यासुरतिश्चयान् ॥ ६ ॥
आहारस्त्वयि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः ॥ यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं शृणुः ॥ ७ ॥

६ ॥ आहारस्त्विति ॥ संपूर्णापारणीको आहारपनीतिन प्रकारको प्रियहुंछु यज्ञतपस्यादानयनीतिन प्रकारको
हुंछु ईनकाभेदलाई सुन राजसूतामस आहारयज्ञादिका त्यागले सात्विक आहारयज्ञादिगनले सत्ववृद्धि
कोयत्तगर्नु एसर्थले भेद देखायाको छ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ भ. गी. भा. ॥
॥ १०२ ॥

आयुरिति ॥ आयुवडाउन्वा. उत्साहवल. आरोग्य. सुखरुचिवडाउन्वा. रसलेयुक्तभयाको. चिरकालपर्यंततृप्तिगत्या
मनलोईयसन्नगत्या. एस्तोसात्विकआहारकहिंद ॥ ८ ॥ कद्विति ॥ अतिकडुभयाकोनीमपभृति. अतिअमिलोअ
तितूनभयाको. अतितातो. अतिपियौरो. अतिरुषो. अतिशहगत्या. एस्ताप्रकारकाआहारजोछन. तनैराजस

आयुः सत्ववलारोग्यसुखपीतिवर्द्धनाः ॥ रस्याः स्निग्धाः स्थिराहृद्याभाराः सात्विकपियाः ॥ ८ ॥
कद्वन्मलवरागात्पुष्पातीक्ष्णारुक्षविदाहितः ॥ आहाराराजसस्येष्टाडुःखशोकामयप्रदाः ॥ ९ ॥
यातयामंगतरसंप्रतिपर्युषितंचयत् ॥ उच्छिष्टमपिचामेधंभोजनंतामसपियम् ॥ १० ॥

कापियाराछन. उःखरोगशोककागत्याहिंद ॥ ८ ॥ उःखभयाको. उसैवेलामायेठमाहर्दगत्या. शोकभयाकोपदिमनल
ईउखाउन्वाहो ॥ ९ ॥ यातयाममिति ॥ पाकभयापदि. एकप्रहररहि. शीतलभयाकोरसनिख्याकोडुगंधलेयुक्तभया
को. वासिरस्याकोखायापदि. भरुवाकिरस्याकोशाखलेनिधिद्रगत्याको. एस्तोभोजनतामसकोपियहुंद ॥ १० ॥

॥ गुरुः ॥
॥ १०२ ॥

अफलाकांक्षिभिरिति॥ फलका इच्छालेरहितभयाकाः जो पुरुष छन तनलेशाखले कल्याको छ भनी मनमा एकाग्र
गरी फलको इच्छानराधिजो यज्ञ गरिन्छ त्यो सात्विक कहिन्छ॥११॥ अभिसंधायेति॥ हे भर्जुन॥ फलको इच्छा गरी जो यज्ञ
गरिन्छ दंभका भर्थले पना गरिन्छ तसलाई राजस भनि जानु॥१२॥ विधिहीनमिति॥ शाखले कल्याको जो विधि छत

अफलाकांक्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते॥ यद्यप्येवेति मनसमाधाय स सात्विकः॥११॥

अभिसंधाय तु फलं दंभार्थमपि चैव यत्॥ इज्यते भारत श्रेष्ठतं यज्ञं विद्विराजसम्॥१२॥

विधिहीनमसृष्टान्नं मंत्रहीनमदक्षिणं॥ अद्राविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते॥१३॥

देवद्विजगुरुषां पूजनं शौचमार्जवम्॥ ब्रह्मचर्यमहिंसा च शारीरं तप उच्यते॥१४॥

श्रेहीनभयाको बालरागालाई भोजन न दियाको मंत्रलेहीनभयाको जस्तो दक्षिणा कल्याको छ तसुं देवीहीन
भयाको तस्तै अद्रालेहीनभयाको यस्तो यज्ञलाई तामस कहिन्छ॥१३॥ देवद्विजेति॥ देवताको बालरागालाई
को अरु मान्य जो छन तनको पूजा गर्नु वास्याभ्यंतरमा शुद्धरात्रु कुटिलभयाको काम नगर्नु ब्रह्मचर्य मारु
नु हत्या नगर्नु यो शरीरले गर्नु तपस्या छ॥१४॥

ॐ

॥

ॐ

॥

ॐ

॥ भगीभा ॥
॥ १०३ ॥

अनुदेगकरमिति ॥ अरुलाई भयदेवाउन्ना वचननबोलनु सांचोपनी सुन्नामा प्रियभयाको परिणाममाहितहुन्ना
सस्तेवचनबोलनु वेदपाठगर्नु योवचनलेगर्न्यातपस्याछ ॥ १५ ॥ मनःप्रसादिति ॥ मनस्वदेमागनु कुरनहुनु मो
नभैश्वरको ध्यानगर्नु विषयदेविआत्मात्माईरुठाउनु व्यवहारमाछलनगर्नु योमनलेगर्न्यातपस्याछ ॥ १६ ॥ अद्भ

अनुदेगारं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत ॥ स्वाध्यायाभ्यसतं चैव वा स्मर्यत पठ्यते ॥ १५ ॥
मनः प्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिर्ग्रहं ॥ भावसंशुद्धिरित्येतन्नपामानस उच्यते ॥ १६ ॥
अद्वयापरयातपस्य विविधं नरैः ॥ अफलाकांक्षिभिर्युक्तैसात्विकं पश्चि क्षते ॥ १७ ॥
सत्कारमानपूजायं तपो दंभेन चैव यत ॥ क्रियते तं हि षोक्तं राजसंचलमशुभम् ॥ १८ ॥

येति ॥ योतीतप्रकारकोतपस्यामा फलकोइछानराश्या एकचित्तभयाकोजोपुरुषछन ननलेबंदिआगरीजो
अद्भालेगरींछ त्योसात्विकतपस्याकहिंछ ॥ १७ ॥ सत्कारेति ॥ योनिकोभन्यावाअर्थले आदरहोलाभन्याविच
रले लोभकाअर्थलेगरोस्तापनि दंभलेगरोस्तापनि जोतपस्यागरींछ त्योतियमकेहियनिछैन त्योराजतप

॥ गुरुः ॥
॥ १०३ ॥

गन्धाकोतपस्याकहिंछ ॥ १८ ॥ मूढ्याहेरोति ॥ अविवेकलेगन्धाकोजोडराय हृद्य तश्चेशरीरकापीडालेजोतयग
रिंग अरुकोनाशगनिका अर्थलेजोतयगरिंछ त्योतामसतपक हिंछ ॥ १९ ॥ शतव्यमिति ॥ दानअवस्यगर्जु सेव
नगन्धालाईजोदिंछ अथवाजुरुक्षेत्रादितीर्थमाग्रहणादि कालमातपस्यालेवेदलेयुक्तभयाकोजोवाल्
राछ तन्नाईजोदानदिंछ त्योसात्विकदानकहिंछ त्योआशु रक्षागन्धालंछ ॥ २० ॥ यत्त्विति ॥ कसैवेलासा यो

मूढ्याहेरात्मनेत्यपीडयाक्रियतेतयः ॥ परस्योत्सादनाथंवातन्नामसमुदाहृतं ॥ १८ ॥

शतव्यमितियदानंदीयतेनुपकारिणो ॥ देशकालेयपात्रेचतदानंसात्विकंस्मृतं ॥ २० ॥

यनुपत्युपकारार्थंफलमुद्दिश्यवापुनः ॥ दीयतेचपरिक्लिष्टं तदानंराजसंस्मृतम् ॥ २१ ॥

अदेशकालेयदानंमपात्रेभ्यश्चदीयते ॥ असकृतमवज्ञातंतत्तामसमुदाहृतम् ॥ २२ ॥

मेरोडपकारगर्लाभनीजोदानदिंछ स्वर्गादिफलकाइछालेजोदानदिंछ मनमाक्लेशलेयुक्तभैकनजोदानदिं
छ त्योदानराजसकहिंछ ॥ २१ ॥ अदेशकालइति ॥ अशुद्रभयाकाजगामा अशुद्रसमसा कुपात्रलाईजोदान
दिंछ देशकालभयातपति पादप्रक्षालनादि पूजनादिनगरीभनाइरलेजोदानदिंछ त्योतामसकहिंछ ॥ २२ ॥

॥ म. गी. भा. ॥
॥ १०४ ॥

ओंतसिति ॥ ओंतत. सत. योतीन प्रकारको परबलको नाउ छ. सतले दृष्टिका. जादि मा. बा. स. रा. भ. या. व. द. भ. र.
या. र. या. का छन ॥ २३ ॥ तस्मादिति ॥ तसर्थले. इनको उच्चारण गरी. वेदका जो जान्या छन तनले शास्त्रले कत्या भ.
फिकका. जो यज्ञ. दान. तपस्यादिकर्मगन्याका छन. तनै सर्वदा. पूरा हुन्छन. सात्विक हुन्छन ॥ २४ ॥ तदिति ॥ तत
ओतसिति निदेशो प्रसङ्गस्त्रिविधः स्मृतः ॥ बालरागास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिता इव ॥ २३ ॥
तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपः क्रियाः ॥ प्रवर्तते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥ २४ ॥
तदित्यनभिसंधाय फलं यज्ञतपः क्रियाः ॥ दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकांक्षिभिः ॥ २५ ॥
सद्भावसाधुभावे च सद्दित्येतत्प्रयुज्यते ॥ प्रशस्ते कर्मणि तथा सद्दुःपार्थयुज्यते ॥ २६ ॥

को उच्चारण गरी. मोक्षको इच्छा. जसलाई छतस्त्रे फलको इच्छा न गरी. यज्ञादिना ना प्रकारका कर्म गरिं छ
न ॥ २५ ॥ सद्भाव इति ॥ हे पार्थ. हे भर्गुन. छ भन्नाका अर्थ मा. सत्कहिं छ. नि. को छ भन्ना अर्थ मा. यति. यो सत्क
हिं छ. तस्त्रे मंगल भयाको कार्यलाई पनी तेहि सद्दुःपार्थ उच्चारण गरिं छ ॥ २६ ॥

॥ गुरु ॥
॥ १०४ ॥

यत्त इति॥ यत्तमातपस्यामादानमाजोस्थितिः॥ त्योसत्कहिं॥ यत्का इतीननाउ॥ सोहिपरमात्मा॥ भयप॥ यत्त
तसत्त॥ यत्तादिका अर्थले॥ जोश्रद्धसामगीगरिं॥ गृहलेपनादि॥ योयनीसत्कहिं॥ तसर्थले इति नृकका॥ उच्चागाले
कर्मफलं॥ ईश्वरार्पणां॥ ३॥ भश्रद्धयेति॥ भश्रद्धालेगयाकोहोम॥ दियाकोदानगयाको॥ तपस्याभश्रद्धमयनी

यत्तेतपसिदानेचस्थितिः सदिति चोच्यते॥ कर्मचैवतदर्थीयंसदित्येवाभिधीयते॥ ३॥ अश्रद्धयाहुतं
दत्तंतपस्ततत्वंकृतंचयत्॥ भसदित्युच्यतेपार्थनचतत्येत्यनोइह॥ २८॥ इति श्रीभगवद्गीतासु
पनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे अष्टाविवेको नाम सप्तदशोऽध्यायः॥ १७॥
अर्जुन उवाच॥ सत्यासत्यमहाबाहोतत्त्वमिदमिवेदिजुं॥ त्यागस्वचरुषीकेशपृथक्केशिनिबूद

अश्रद्धालेगयाको भसत्कहिं॥ हेअर्जुनविश्रुणाहुनाले॥ परलोकमात्यस्कोफलहुदैत॥ अपशयगर्नाहुनाले॥ एकोकमा
फलहुदैत॥ २८॥ इति श्रीभगवद्गीताभाषायां सप्तदशोऽध्यायः॥ १७॥ अर्जुनविंतिगर्नलाग्या॥ सत्यासत्येति॥ हे श्रीकृष्ण
सत्यासकोपति॥ कर्मफलत्यागगयाकोपनीतत्वबुद्धनाको॥ ईच्छागर्दु॥ १॥ श्रीभगवान् भाषागर्नलाग्या॥

॥ भ गी ॥
॥ १०५ ॥

काम्यानामिति ॥ पंडित जो छन ॥ तिका म्य कर्म को जो त्याग छ ॥ त आई संन्यास भंद छन ॥ का त ह संन्यास कर्म ता छन को ॥
त्याग जो छ ॥ त से लाई संन्यास भंद छन ॥ नित्य अनित्य भया का व लु को ॥ विवेक ले दे हा घ भि या न ॥ निव न ह भ्या स म्मा ॥ स त्व शु
द्रिका भर्थ ले ॥ तान लाई न विगा र्थी ॥ शास्त्र ले ख व श्प ग र्ज भनी क त्या को ॥ कर्म गरी ॥ नो फल को त्याग ॥ ॥

श्री भगवानुवाच ॥ काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः ॥ सर्व कर्म फल ॥
ऊस्त्यागं विचक्षणाः ॥ १ ॥ त्याज्यं दोष वदित्येके कर्म या ह मं नी विराः ॥ ॥

स कहिं छ ॥ कर्म छा घा को कर्म संन्यास कहिं दैन ॥ वसिष्ठ ले प नी क त्या को छ ॥ योगा भ्या स ग र्थी ॥ कर्म ल ॥ छि द्दे न ॥ ॥
कर्म योगा भ्या सी लाई छो ड्द छन ॥ कर्म को मूल भया को जो संक ल्य ॥ त को ना श रु ना ले कर्म भां के छु ड्द छन ॥
श्री भगवान् ले भ धी प नि क त्या को छ ॥ ना हा स म्म मन प क र्ज दैन ॥ ता हा सं प तान या ह ता का र्थ ले ॥ कर्म ग र्ज ॥ ॥
मा प क्क भ या प छी ॥ कर्म भां के छो ड्द छन ॥ २ ॥ त्याज्य मिति ॥ सां ख्य मत का जो पं ॥ त ॥ ति नै हिं सा दि दोष ले

॥ ग म ॥
॥ १०५ ॥

युक्तभयाकोनो कर्मछु ॥ त्यो संसारमा धमराग राईछु ॥ एतन्मर्थले कर्म त्याग गर्नु भंदछु ॥ मीमांसक जो छु ॥ तनै य
ज्ञदानतपस्या ॥ इत्यादि नो कर्म छु ॥ तन लाई न छोड्नु भंदछु ॥ ३ ॥ निश्चयमिति ॥ हे शुर्जुन ॥ एता मत भेद ले भव
को ॥ त्यागमा मेरा वचन ले निश्चय गरी ॥ तिमि सुन ॥ यो त्याग भन्ना को ॥ लोकप्रसिद्ध राखा को ॥ एतोन जान यो कहि
ननु भुनछु ॥ नसर्थले ॥ तत्वका ज्ञान्या छु ॥ तन ले ॥ सत्व ॥ रज ॥ तमो गुणका भेद ले ॥ तीन प्रकारको छु ॥ ४ ॥ यज्ञदानेति

यज्ञदानतपः कर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ ३ ॥ निश्चयं ऋणमेतन्न त्यागे भारत सत्तम ॥ त्यागे हि पुत्र वध्या
प्रवि विधः संप्रकीर्तितः ॥ ४ ॥ यज्ञदानतपः कर्म न त्याज्यं कार्यवत् ॥ यज्ञोदानं तपश्चैव पावनानो वि
द्याम् ॥ ५ ॥ एतान्यपि तु कर्माणि संगंत्य त्त्वा फलानि च ॥ कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमं ॥ ६ ॥

यज्ञदानतपस्या ॥ एतिकर्म छोड्नु हुदै न ॥ यज्ञदानतपस्या ॥ इनै विवेकी जो छु ॥ तिका चित्त शुद्धि गन्या हुं छु ॥ ५ ॥
एतानीति ॥ इनै यज्ञादिकर्ममा ॥ मकर्ता छु भन्ना ॥ एतौ शुभिमान छोडी ॥ केवल परमेश्वरको ॥ आराधनाको भावले
कर्मफलको फल इश्वरार्पण गरि यज्ञादि गर्नु ॥ हे शुर्जुन ॥ यो मेरो मत छु ॥ ६ ॥

॥ भ गी ॥
॥ १०६ ॥

नियतस्येति ॥ काम्यकर्मकोबंधनगर्वा ॥ फलरुनाले ॥ तत्कोत्यागगर्तुयुक्तं ॥ नित्यजो कर्म ॥ तेस्कोत्यागगर्तुदेन ॥ स्तो
सत्त्वश्रद्धिगर्वा ॥ मोक्षकोकारण ॥ मोहलेजो तत्कोत्यागगर्तु ॥ तोतामसकहिं ॥ ७ ॥ ५: स्वमिति ॥ भक्तर्ताहो ॥ स्तो
आत्मज्ञानरुनासंम ॥ केवलकष्टकाविचारले ॥ कायकेशकाडरले ॥ जो नित्यकर्म छोडी ॥ तोराजसक ॥ ५: स्वमिति

नियतस्य च संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते ॥ मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिक्षीर्त्तनः ॥ ७ ॥
५: स्वमित्येव यत्कर्म कायकेशभयात्पुनरेत ॥ सकृन्ना राजसंन्याग नैव त्यागफलं लभेत ॥ ८ ॥
कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियते न ॥ संगं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ ९ ॥

को ॥ एजोगणको धर्म ॥ सार्थले राजसत्यागगरी ॥ ज्ञाननिष्ठापाडदेन ॥ ८ ॥ कार्यमिति ॥ हेचुर्तुन ॥ यो कर्म श्रवणपद ॥ सत्त्व
दिले संग छोडी ॥ जो कर्म गरी ॥ यो सात्त्विक कहिं ॥ ५ ॥ न देखीति ॥ सत्त्वगणले युक्त ॥ यो को ॥ जो सात्त्विकी लता ॥ ५: स्व
स्वदिन्या ॥ शीत समयमा ॥ जो प्रातः स्नानादिकर्म ॥ तत्तार् ॥ निको छेन भनी ॥ मा देन ॥ गर्मि का समयमा ॥ ७ ॥

॥ रामः ॥
॥ १०६ ॥

मध्याह्नानादिमाषीतिमांदैन॥ एतावद्विलेयुक्तभयाका॥ अनादरकोऽः स्वर्गादिमुत्पलाईपनी
६६॥ ३ः स्वसुखकाछ॥ कतिछुभनिमांदछु॥ हरभयाकोछुमिथ्याज्ञाननस्का॥ एतावद्विलेयुक्तभयाका॥ सान्त्विकत्यागीहंछु॥
॥१०॥ नहीति॥ देहभिमानलेयुक्तभयाकोजोछु॥ तस्मैनिःशेषगरी॥ संपूर्णकर्मनाइछोडि॥ सकुण्डैन॥ तस्यले
लकोत्यागगर्वा॥ त्यागीकहिंछु॥ ११॥ अनिष्टमिति॥ कर्मकाफलकोत्यागगरी॥ जोकर्मगर्दछुन॥ तन्कानरकडनाइछु॥

नदेष्यकुशलंकर्मकुशलेनानुपज्जते॥ त्यागीसत्तसमाविष्टोमेधाधीछिन्नसंशयः॥ १०॥ न
हिदेहभृताशक्त्यक्तुंकर्माण्यशेषतः॥ यस्तु कर्मफलत्यागीसत्यागीत्यभिधीयते॥ ११॥ ३
निष्टमिष्टमिष्टं च त्रिविधंकर्मणः फलम्॥ भवत्यत्यागिनांपेत्यननुसंन्यासिनांकचित्॥ १२॥

मनुष्यहृन्मा॥ एतोतीनप्रकारको॥ कर्मकोफलहंछु॥ केवलपापलेयुक्तभयानरकडहंछु॥ केवलपरायभयादेवताहंछु॥
परायपापमित्याकोभया॥ मनुष्यहंछुन॥ कर्मकाफलको॥ संन्यासगर्वाजोछुन॥ तन्कापरलोकमा॥ एतो कहिपनिहं
देन॥ पापकेहीनहंनानेनरकडहंदेन॥ पराफलइश्वरार्पणगरी॥ त्यागगर्वाले॥ स्वर्गादिपनिहंदेन॥ १३॥ ॥३॥

॥ भ॥ गी॥
॥ १७॥

पंचैतानिति॥ हे अर्जुन॥ संपूर्णा का सिद्धि निमित्त॥ इने पाच कारणा सांख्यमा॥ वेदांत सिद्धांत मा कल्याको॥ मे॥ अनन्तान॥
ए स अर्थ मा कर्त्ता महुं॥ एस्तो अभिमान को॥ हरगर्वा का विचार ले॥ अथ अप इ न लाई उरु उ॥ भनिलु तिका यं न द ह न॥ वे म ग
गरी ज्ञान हुं छ भनी॥ सांख्य नाम य श शास्त्र को छ॥ कृत भन्या को कर्म को नाम छ॥ तस्को अंत भन्या जो॥ स मा न स मा न
भनी कृतान्त नाम एस्को छ॥ कृतांत भन्या को वेदांत सिद्धांत॥ एस्तो अर्थ छ॥ तत्त्व न को सं॥ शास्त्रे॥ नती॥ पति सांख्य कहि

पंचैतानि महावाहो कारणानि निबोध मे॥ सांख्ये कृतांते प्रोक्तानि सिद्धि॥ स॥ क॥ १३॥
अधिष्ठानं तथा कर्त्ता करणं च पृथक् विधम्॥ विविधाश्च पृथक् केशादेव च वायुश्च नमः॥ १४॥

कृतांत नाम गन्या को छ॥ अनन्त नाम निर्णय॥ एस्मा गन्या को छ॥ एस्तार्थ ले कृतान्त नाम भनी॥ सांख्य शास्त्र कहिं॥ ए
स्तो शे श्री अर्थ छ॥ १३॥ अधिष्ठान मिति॥ शरीर अधिष्ठान कहिं छ॥ चित्त शरीर॥ रहंकार कर्त्ता कहिं छ॥ ना
को॥ चक्ष॥ श्रोत्रादि करण कहिं छ॥ नाना प्रकार का॥ प्राणा पानादि॥ व्यापार छुन॥ पांचो कारण॥ देव भन्या
दिन्यादि॥ चक्षराद्यनुयाहक॥ संपूर्ण प्राणी को॥ प्रेरण गन्या॥ अंतर्वा नीयनी छ॥ १४॥ ह नः॥ रामः॥ रा

॥ रामः॥
॥ १७॥

शरीरेति॥ इनैपांचलेगयाको॥ कर्मशरीर॥ मनवचन॥ इनैतीनमागरानागरिन्द॥ शरीरमनवचनलेयुक्तभयाको॥ अथ
युक्तभयाकोपनी॥ जस्तो आरंभकर्मकोमनुष्यगर्दछ॥ तसकर्मकाइनैपांचकारणाछन्॥ १५॥ तत्रैवमिति॥ सवैकर्ममा
इनैपांचकारणाछन्॥ एस्तोभयापछी॥ उपाधिले रहित॥ संगले रहित॥ आत्मात्माई॥ कर्त्ताभनिजोदेष्टदछ॥ शास्त्रगुरु
काउपदेशले॥ रहितबुद्धिहुनाले॥ इमतिभयाको॥ वेसगरीदेष्टदेन॥ १६॥ यस्येति॥ एस्तोभयापछिसुमतिकोकरिंद

शरीवाष्पनोभिर्यत्कर्मप्रारभतेनरः॥ न्याय्यंवाविपरीतंवापंचैतेतस्यहेतवः॥ १५॥ तत्रैवसं
तिकर्त्तारमात्मानंकेवलंनुयः॥ पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्नसपश्यतिइमनिः॥ १६॥ एतन्ना
हंकृतोभावोबुद्धिर्यस्यनलिप्यते॥ हत्वापिसइमांस्त्रोकात्रहंतिननिबद्धते॥ १७॥

कर्मकोलेपकत्काछैन॥ यस्यर्थलेभन्दछन्॥ शरीरादिपांचलाई॥ कर्मकाकर्त्ताइनैछन्भनी॥ देष्टनालेमकर्त्ताहंभनी॥ जस्त
अहंकारछैन॥ एसैअर्थले॥ निकोननीको॥ एलिबुद्धिलेकर्ममानोआशक्तहुदैन्॥ एस्तोप्रकारभयाको॥ जोदेहादिव्य
तिरिक्तआत्मदर्शीछ॥ सोसंसारकादृष्टिले॥ सबैप्राणीलाईमायापनी॥ ज्ञानकीआत्मीदृष्टिलेमादैन्॥ तत्कर्मकाफलले

वचनपनीतत्कोहुदैन्॥ १७॥

॥ भ॥ गी॥
॥ १०८ ॥

ज्ञानमिति॥ यो इष्टसाधनं॥ एतन्मुक्तज्ञानक॥ इष्टसाधनकर्म॥ तेय कहिंछ॥ एताप्रकारको ज्ञानको आश्रय ना छ॥ त्यो परि
ज्ञाता कहिंछ॥ यो तीन प्रकारको कर्म बोदना कहिंछ॥ कर्मलाई पुहत्त गर्दछ भनी॥ कर्म बोदना कहिंछ॥ कर्म प्रवृत्तिको हेतु वि
धिपनी कहिंछ॥ एस्तानादिव्रयको॥ अवलंब गरी॥ कर्मविधि प्रवृत्ति कहिंछ॥ करण भन्नाको॥ साधक तम कहिंछ॥ कर्म भन्ना
को इच्छाः ति शय कहिंछ॥ क्रियागर्मा कर्ता कहिंछ॥ यो तीन प्रकारको॥ कारण दिवि विधकार कक्रियाश्रय कहिंछ॥ १८॥

ज्ञानं तेयं परिज्ञात्वा त्रिविधा कर्म बोदना॥ करणं कर्म कर्तृ त्रिविधः कर्मसंग्रहः॥ १८ ॥
ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुण भेदतः॥ प्रोच्यते गुण संख्याने यथा वक्ष्यामि तां न्यायि॥ १९ ॥
सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते॥ अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्विकम्॥ २० ॥

ज्ञानं कर्म चेति॥ गणनको वेस गरी॥ कार्य भेदले॥ संख्या गरीं छ भनी॥ गुण संख्या न भनी॥ सांख्य शास्त्र कहिंछ॥ सांख्य शा
स्त्रमा॥ ज्ञान॥ कर्म॥ कर्ता॥ इने तीन सत्वादि गुण भेदले॥ तीन प्रकार का छन्॥ इनलाई पनी छुन॥ १९॥ सर्वभूतेषु त्रिवि॥ विभक्त भ
याका॥ संपूर्ण जो ब्रह्मादि स्थावरांत छन्॥ तन्मा मित्याका॥ एक विकारले रहित॥ परमात्म तत्त्वलाई॥ जस ज्ञानले देषद॥

॥ यो ज्ञानसात्विक कहिंछ॥ २० ॥

॥ रामः॥
॥ १०८ ॥

पृथक्केनेति॥संपूर्णप्राणीकादेहमा॥जुहाजुहाविचारले॥नानाप्रकारकाभयाका॥सुखीडुःखीइत्यादिभेदलेखिलक्षणाभ
याका॥जसज्ञानलेदेषदछ॥तश्चाईगजसज्ञानभंजु॥२१॥यत्त्विति॥एकदेहमा॥अथवा॥एकप्रतिमादिमा॥देहकाविषयमा
आत्माहोभनी॥प्रतिमादिकाविषयमा॥ईश्वरएहिहोभनी॥अभिनिवेशले॥युक्तभयाको॥कारणालेरहित॥परमात्माकासुथ

पृथक्केननुयज्ञाननानाभावान्पृथग्विधान्॥वेत्तिसर्वेषुभूतेषुतज्ञानंविद्विगजसम्॥ २१॥

यत्तुक्तस्त्वदेकस्मिन्कार्येसक्तमहेतुकम्॥अतत्त्वार्थवदल्यंचतत्तामसमुदाहृतम्॥ २२॥

नियतंसंगरहितमगगदेषतःकृतम्॥अफलप्रेषुनाकर्मयत्तत्सालिकमुच्यते॥ २३॥

यत्तु कामेपुनाकर्मसाहंकारेणावापनः॥क्रियतेवहुलायासंतजानसमुदाहृतम्॥ २४॥

का॥अवलंबनलेरहितभयाको॥अल्पफलहुनाले॥अतितछु॥एस्तो ज्ञानछु॥त्योतामसकहिंछु॥२२॥नियतमिति॥नित्यहो
भनिगयाको॥संगलेरहितभयाको॥पञ्चादिकाप्रतिनि॥शत्रुकादेषलेजोगयाकोछैन॥फलपाडनाकोइछापनीछैन॥एस्तो
नोकर्ताछु॥तस्लेगयाकोकर्मसालिककहिंछु॥२३॥यत्त्विति॥फलपाडनाकाइछाले॥जोकर्मगरीछु॥मदेपीअरुकोहुलो
कोछु॥एस्तोअहंकारले॥जोकर्मगरीछु॥वहुतकष्टले॥युक्तभयाको॥एस्तोकर्मगजसकहिंछु॥२४॥रामः॥रामः॥रामः

॥ भ गी ॥
॥ १०८ ॥

अनुबंधमिति ॥ पंडितहृन्माशुभ ॥ अशुभधनकोनाश ॥ परपीडा ॥ आकुसामर्थनदेवि ॥ मोहलेनो कर्मको आरंभगरी ॥ २४ ॥
तामसकहिंदू ॥ २५ ॥ मुक्तसंगति ॥ संगनश्रेष्ठो आकोछ ॥ अहंकारको वात कहै न ॥ धैर्यले उद्यमले ॥ पुक्तभयाको छ ॥ आ
रंभगयाको नो कर्म छ ॥ तस्को सिद्धिमा ॥ हर्षले रहित ॥ असिद्धिमा कष्टले रहित ॥ एला प्रकारको कर्ता सात्विक कहिंदू ॥ २
६ ॥ रागीति ॥ उत्रादिका पीतिले पुक्त ॥ कर्मका फलको इछागर्वा ॥ विगना उद्यको इछागर्वा ॥ हिंसाले पुक्तभयाको ॥ शा

अनुबंधं क्षयं हिंसा मनवेश्य च पौरुषम् ॥ मोहादराभ्यते कर्म तत्तामसमुदाहतम् ॥ २५ ॥
मुक्तसंगो न हं वादी धृत्युत्साह समन्वितः ॥ सिद्धसिद्धो निर्विकारः कर्ता सात्विक उच्यते ॥ २६ ॥
रागी कर्मफलप्रसुर्लुधो हिंसात्मको भुवि ॥ हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥ २७ ॥
अपुक्तः प्राकृतस्तब्धः शठो नैकतिलो लसः ॥ विषादी दीर्घसूची च कर्ता तामस उच्यते ॥ २८ ॥

स्वलेकस्याको ॥ नो अद्विसौ चादिछन् ॥ तन्ने रहितभयाको ॥ नाभभयामाहर्षहृन्मा ॥ नपायामाशोकले पुक्तहृन्मा ॥ कर्ता रा
जस कहिंदू ॥ २९ ॥ अयुक्त इति ॥ सावधानभयाको ॥ विवेकले रहितभयाको ॥ नवनभयाको ॥ आकुसामर्थनका उद्यमा ॥
को अपमानगर्वा ॥ उद्यमले रहित कष्टले पुक्तभयाको ॥ एकदिनको काममहिनादिनमापनी गर्वा ॥ एको कर्ता तामस

॥ २९ ॥
॥ ३० ॥
॥ ३१ ॥

बुद्धिरिति॥ हे अर्जुन॥ भिन्नभिन्नगरी॥ संपूर्ण कहि न्या॥ गुणका भेद ले॥ तीन प्रकारका॥ बुद्धिका भेद लाई॥ धृतिका भेद लाई॥
इपनी सुन॥ २९॥ प्रवृत्तिं चेति॥ धर्ममा प्रवृत्ति॥ अधर्ममिति वृत्ति॥ जसु देशमा॥ जसु वेला मा कार्यगर्जु॥ एतौ जुगुन्या॥
कार्यगन्यामा॥ अर्थगन्यामा॥ अनर्थ॥ एतौ गनोले॥ बंधन होला॥ एतौ गनोले मोक्ष होला॥ एतौ जान्या बुद्धि सात्विकी क

बुद्धेर्भेदं हते चैव गुणान्स्त्रिविधं भृशम्॥ प्रोच्यमानमशेषेण पृथक् केन धनं जय॥ २९॥
प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्येभ्यो भयाभये॥ बंधमोक्षं च यावेति बुद्धिः सा पार्थ सात्विकी॥ ३०॥
यथा धर्ममधर्मं च कार्यं वा कार्यमेव च॥ अथवा वत्स जानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी॥ ३१॥
अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसा हता॥ सर्वाथान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी॥ ३२॥

हिंछु॥ ३०॥ यथेति॥ जसु बुद्धिले॥ धर्मभधर्म॥ कार्या॥ कार्य॥ विवेक॥ विचार॥ जो जो देन॥ एतौ सदेहमा॥ पन्या की बुद्धि रा
जसी कहिंछु॥ ३१॥ अर्थममिति॥ तमो गुणाले॥ उक्त भयाको॥ अधर्म लाई॥ धर्म जलामा न्या॥ सबै॥ अर्थ लाई॥ विपरीत॥
देख्या॥ जो बुद्धि छु॥ त्यलौ बुद्धि जो छु॥ तामसी कहिंछु॥ ३२॥ नमो भगवते वासुदेवाय॥ नमो नारायणाय नमः॥

॥भा॥गी॥
॥१९०॥

भूतेति॥चित्तमा॥एकाग्रगरी॥असुविषयमानराधी॥एतैर्भूतिले॥मनप्राणा॥इन्द्रिय॥इनकीक्रियाकोमोधारणागई॥यो
सात्विकीकहिंदू॥३३॥ययेति॥जसभूतिले॥धर्म॥कामका॥अर्थको॥धारणागईछ॥तत्काप्रसंगले॥तत्काफलको॥इ
छाराघईछ॥सोभूतिगजसीकहिंदू॥३४॥ययेति॥अविवेकबहुनेभयाकी॥जस्कीबुद्धिछ॥एस्तोउरुष॥जसभूति

भूत्याययाधारयतेमनःप्राणोन्द्रियक्रिया॥योगेनाव्यभिचारिणप्राभूतिःसापार्थसात्विकी॥३३॥
ययानुधर्मकामार्थान्भूत्याधारयतेर्जुन॥प्रसंगेनफलाकांक्षीभूतिःसापार्थगजसी॥३४॥य
यास्वप्नंभयंशोकंविषादंमदमेवच॥नविमुंचतिउर्मेधाभूतिःसापार्थतामसी॥३५॥सुखंति
हर्षोत्रिविधंभृशहर्षमेभरतर्षभ॥अभ्यासादमतेयत्रउःखान्तंचनिगच्छति॥ ३६॥

ले॥निद्रा॥भय॥शोक॥कष्ट॥मद॥इनलाई॥छोड्दैने॥सोभूतितामसीकहिंदू॥३५॥सुखमिति॥हेपार्थ॥हेअर्जुन॥तीन
प्रकारका॥सुखलाई॥जुन॥जस॥सुखमा॥अभ्यासका॥अतिपरिचयले॥लाग्वाकोरहंछ॥विषयसुखको॥जस्तोउसै
वेलामा॥सुखलाई॥खोज्दैने॥जस्को॥अभ्यासगर्नाले॥उःखको॥नाशलाई॥पाउदछ॥ ३६॥ रामराम॥

॥रामः॥
॥१९०॥

यदिति॥मनवसमागम्याहनाले॥पहिलेविषजस्तो॥कठिनभयाको॥परिणामभन्याका॥अमृतजस्तोहना॥भात्मविष
यनोबुद्धिछ॥तस्कारजस्तमो॥मलत्यागगम्याले॥स्वछभैकनभयाको॥जोसुखछ॥त्योसात्विककहिंछ॥३॥विषयि
दियेति॥विषयका॥इन्द्रियकोपनी॥संयोगपैहेअमृतजस्तो॥जोस्त्रीप्रसंगादिसुखछ॥परिणामइहलोक॥परलोक

यत्तद्वेविषमिवपरिणामेःमृतोपमम्॥तत्सुखंसात्विकंशोक्तमात्मबुद्धिप्रसादनम्॥ ३०॥
विषयिन्द्रियसंयोगाद्यत्तद्वेःमृतोपमम्॥परिणामेविषमिवतत्सुखंराजसंस्मृतम्॥ ३१॥
यद्वेचानुबन्धेचसुखंमोहनमात्मनः॥निजालस्यप्रमादोत्थंनत्तामसमुदाहृतम्॥ ३२॥
नतदस्तिपृथिव्यांवादिविदेवेषुवापुनः॥सत्त्वंप्रकृतिर्नैमुक्तंयदेभिःस्यान्निभिर्गुणैः॥ ४०॥

मापनी॥उःखकोहेतुहनाले॥पछिविषजस्तोसुखराजसकहिंछ॥३०॥यद्वेइति॥पैहेपनीपछिपनि॥आत्मात्माईमोह
गराउत्या॥निशा॥आलस्य॥प्रमादोत्थंनभयाको॥जोसुखछ॥त्योतामसकहिंछ॥३१॥नतदिति॥प्रकृतिदेविभ
याका॥जोतिनगुणाछन्॥तन्लेछोद्याको॥प्राणी॥पृथिवीमामनुष्य॥स्वर्गमादेवताकोहिपनिछेनन्॥४०॥रामः॥

॥भ॥गी॥
॥१११॥

ब्राह्मणोत्पत्तिहेतुर्जुन॥ब्राह्मणा॥क्षत्रिय॥वैश्य॥भूइका॥स्वभावभयाको॥सात्विकादिका॥जनदेविप्रकटंछु॥एस्ताड
पलक्षणाभयाकागुणाछु॥पूर्वजन्मका॥संस्कारदेवि॥उत्पन्नभयाकाजोगुणाछु॥तनलेकर्मदुष्टायाकाछु॥तस्मा
सत्त्वगुणाप्रधान॥ब्राह्मणाछु॥सत्त्वगुणा॥गौणरजःप्रधान॥क्षत्रियछु॥तमोगुणागौणरजः॥प्रधानवैश्यछु॥रजोगुणा
गौणातमोगुणा॥प्रधानभूइछु॥४१॥शमश्चि॥चित्तशान्तराघनु॥वाहेइयवसमाराघनु॥तपस्यागर्नु॥वास्याभ्यंतराघनु॥

ब्राह्मणाक्षत्रियविशांभूडाणांचपरंतप॥कर्माणिप्रविभक्तानिस्वभावप्रभेदेर्गणैः॥ ४१॥

शमोदमस्तपःशौचंशान्तिरार्जवमेवच॥ज्ञानंविज्ञानमास्त्रिकंब्रह्मकर्मस्वभावजम्॥ ४२॥

शौर्यंतेजोवृत्तिदार्ढ्यंयुद्धेचाप्यपलायनं॥हानमीप्सरभावश्चक्षान्नकर्मस्वभावजम्॥ ४३॥

कृषिगोरक्षवाणिज्यंवैश्यकर्मस्वभावजं॥परिचर्यात्मकंकर्मभूइस्यापिस्वभावजम्॥ ४४॥

षनु॥क्षमाभनु॥शास्त्रकोज्ञानराघनु॥ज्ञानकोश्रुतभवगर्नु॥आस्तिक्यवृद्धिराघनु॥योब्राह्मणाकोस्वभावदेवि॥उत्पन्नभया
कोकर्मछु॥४२॥शौर्यमिति॥पराक्रमगर्नु॥तेजलेयुक्तरहनु॥धैर्यगर्नु॥वानर्यलेयुक्तरहनु॥युद्धदेविमुहुडानफिराडनु॥
हानगर्नुप्रभुत्वराघनु॥योक्षत्रियकास्वभावदेवि॥भयाकोकर्मछु॥४३॥कृषीति॥वेतिगर्नु॥पशुपालनु॥ऋषविक्रयगर्नु॥

॥रामः॥
॥१११॥

यो वैश्यकास्वभावदेषिभयाको॥कर्मछ॥तिनवर्णको॥सेवागर्ज॥योभूडकास्वभावदेषि॥भयाकोकर्मछ॥४४॥
स्वशति॥आक्राआक्रा॥अधिकारमारहाको॥जो कर्मछ॥तस्मारहाकोजोमनुष्यछ॥स्योत्तानयोग्यतापाडछ॥आक्राकर्म
मारहिकन॥जलाप्रकारलेतत्त्वज्ञानपाडछ॥तस्मात्तस्मात्प्रकारलाईसुन॥४५॥यतश्चि॥जस्यचंतर्थाभीपरमेश्वरदेषि॥

स्वेस्वेकर्मणभिरतःसंसिद्धिंलभतेनरः॥स्वकर्मनिरतःसिद्धिंयथाविंदतितच्छ्रुत॥४५॥
यतःप्रवृत्तिर्भूतानांयेनसर्वमिदंततम्॥स्वकर्मणातमभ्यर्च्यसिद्धिंविंदतिमानवः॥४६॥
श्रेयान्स्वधर्मोविगुणःपरधर्मात्स्वनुष्ठितान्॥स्वभावनियतंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकिल्बिषं॥

प्राणीकोप्रवृत्तिभयाकोछ॥तन्नेकारणभैकन॥योसंसारव्यापन्नगयाकोछ॥आक्राकर्मले॥तसईश्वरको॥पूजागर्भाम
नुष्य॥सिद्धिलाईपाडछ॥४६॥श्रेयानिति॥विगुणभयाकोपनी॥आक्राधर्मवेसगरीरहाको॥परधर्मदेषिश्रेष्ठछ॥वं
धुबंधादिलेयुक्तभयाको॥गुहादिस्वधर्मदेषि॥भिक्षादनादिजोपरधर्मछ॥सोश्रेष्ठछ॥एत्तो नमान॥जसर्थले॥पेहेक
हाकास्वभावले॥नियतजो कर्मछ॥तश्चाईगर्भपापपाडदेन॥४७॥

॥ भ गी ॥
॥ ११२ ॥

सहजमिति ॥ हे अर्जुन ॥ स्वाभावलेखाको जो कर्म छ ॥ त्यो दोषले सहित भयापनी ॥ न छोडनु ॥ जसर्थले ॥ दवा दवाथ ॥ हं ह
र्ण कर्मकसै ॥ एक दोषले युक्त भयाका छ ॥ जसो सहज भयाका ॥ भूवाले अग्रियुक्त भयाको छ ॥ जसो अग्रिका ॥ भूपर
पदोषलाई ॥ छोडी कन ॥ अंधकार शीतादि ॥ निवृत्तिका अर्थले ॥ तापको सेवानगरी छ ॥ तसै कर्मको पनी ॥ दोषांश छो
डी कन ॥ गुणांशको चित्त अद्भुतार्थले ॥ सेवन गर्नु ॥ ४८ ॥ असक्तैति ॥ सर्वत्र संगले भूय भयाकी ॥ अनाशक्त बुद्धि

सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ॥ सर्वारंभा हि दोषेण भूमेनाग्निरिवावृताः ॥ ४८ ॥

असक्तबुद्धिं सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ॥ नैकर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥ ४९ ॥

सिद्धिं प्राप्नोयथा ब्रह्म तथा प्रीतिनिबोधमे ॥ समासेनैव कौन्तेय निश्चिन्ता न स्पृया परा ॥ ५० ॥

जस्का छ ॥ अहंकारले रहित भयाको ॥ फलको इच्छा न भ्याई छैन ॥ एला प्रकारले ॥ पेहेन भयाको ॥ कर्मसक्त ॥ कर्मफल
को त्याग ॥ लक्षणा भयाको ॥ जो संन्यास छ ॥ तसै सर्व कर्म ॥ निवृत्त लक्षणा जो सिद्धि ॥ असक्त बुद्धि न भ्याई पाउ छ ॥ ४९ ॥
सिद्धिं प्राप्नोति ॥ सत्त्व बुद्धि प्राप्न भयाको ॥ जस्पृकारले ॥ ब्रह्मलाई पाउ छ ॥ हे अर्जुन ॥ ज्ञानको जो परम निश्चय ॥ दृष्टाई

॥ ४८ ॥
॥ ४९ ॥
॥ ५० ॥
॥ ५१ ॥
॥ ५२ ॥
॥ ५३ ॥
॥ ५४ ॥
॥ ५५ ॥
॥ ५६ ॥
॥ ५७ ॥
॥ ५८ ॥
॥ ५९ ॥
॥ ६० ॥
॥ ६१ ॥
॥ ६२ ॥
॥ ६३ ॥
॥ ६४ ॥
॥ ६५ ॥
॥ ६६ ॥
॥ ६७ ॥
॥ ६८ ॥
॥ ६९ ॥
॥ ७० ॥
॥ ७१ ॥
॥ ७२ ॥
॥ ७३ ॥
॥ ७४ ॥
॥ ७५ ॥
॥ ७६ ॥
॥ ७७ ॥
॥ ७८ ॥
॥ ७९ ॥
॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥
॥ ८२ ॥
॥ ८३ ॥
॥ ८४ ॥
॥ ८५ ॥
॥ ८६ ॥
॥ ८७ ॥
॥ ८८ ॥
॥ ८९ ॥
॥ ९० ॥
॥ ९१ ॥
॥ ९२ ॥
॥ ९३ ॥
॥ ९४ ॥
॥ ९५ ॥
॥ ९६ ॥
॥ ९७ ॥
॥ ९८ ॥
॥ ९९ ॥
॥ १०० ॥

बुद्धेति॥ पैहेकस्याकाप्रकारले॥ अद्धभयाकी॥ पैहेकस्याकी॥ सात्विकजोबुद्धिछु॥ तन्नेयुक्तभैकन॥ सात्विकजोभूतिछु॥ तन्ने
बुद्धिलाई॥ आकावसमानिश्रयगारिकन॥ शहादिविषयजोछुन॥ तिनलाईछोडन्या॥ ब्रह्मलाईपाईछु॥ ५१॥ विविक्तेति
अद्धदेशमावस्था॥ युक्तभोजनगर्वा॥ वचनशरीर॥ मन॥ वसमागपन्या॥ नित्यध्यानलेजोयोगछु॥ तस्मात्तत्परभयाको॥

बुद्ध्याविश्रुत्यायुक्तोद्धत्यात्मानंनियम्यच॥ शहादीन्विषयांस्तत्कारागद्वेषौबुद्धस्यच॥ ५१॥

विविक्तसेविलघ्वाशीयतवाक्कायमानसः॥ ध्यानयोगेपरोनित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः॥ ५२॥

अहंकारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परियुहम्॥ विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते॥ ५३॥

ध्यानकोस्थिररुताकार्थले॥ हटवैराग्यमा॥ अश्रितभयाको॥ ब्रह्मलाईपाईछु॥ ५२॥ अहंकारमिति॥ ताहापछीमविरक्त
भयाकोछु॥ एस्तोजोअहंकारछु॥ तन्नाईहूगयह॥ योगकावलले॥ उर्मागपहन्ति॥ पारब्रकावशले॥ प्राप्नभयाकाजोवि
षयछुन॥ तन्मापनीकामक्रोधपरियह॥ विशेषगरीछोडी॥ ममतालेरहित॥ परमशान्तिमाप्राप्नभयाको॥ ब्रह्मलाईपाईना
कोयोगपहुँछु॥ ५३॥ ब्रह्मभूतशति॥ ब्रह्ममामिल्याको॥ प्रसन्नचित्तभयाकोछु॥ त्योकेहीनाशभयामा॥ शोचगर्देन॥ देहादिको

॥ भ गी ॥
॥ ११३ ॥

अभिमाननरुनाले ॥ नपाया कोपनी ईछागर्हना ॥ रागद्वेषादि ॥ कृतविकारनरुनाले ॥ संपूर्णप्राणी लाई ॥ वरोवरदेवदछ ॥ स
र्वप्राणीमामेरोभावना ॥ लक्षणाभयाकी ॥ परममेशी भक्तिलाई पाउछ ॥ ५४ ॥ भक्त्यामामिति ॥ सत्तिपरमभक्तिले ॥ सर्वव्यापी
भयाका ॥ सच्चिदानंदघन ॥ एस्ताप्रकारको ॥ मलाई तत्त्वज्ञानले जो जो देछ ॥ ताहापछी तत्त्वज्ञानले ॥ मलाई जानी ॥ तहापछी

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मानं शोचति न कांक्षति ॥ समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥ ५४ ॥
भक्त्या मामभिजानाति यावान्यथास्मि तत्त्वतः ॥ ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनंतरं ॥ ५५ ॥
सर्वकर्माणि पितृसहस्रैर्वा गोमध्यापाश्रयः ॥ मत्प्रसादाद्वाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययं ॥ ५६ ॥
चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ॥ बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चिंतः सततं भव ॥ ५७ ॥

परमात्मस्वरूपहुन्छ ॥ ५४ ॥ सर्वकर्माणीति ॥ नित्यनैमित्तिक ॥ काम्यसंपूर्णकर्म ॥ मरे अर्थले गर्छ ॥ स्वर्गादिफलको ईछाछे
न ॥ एस्तोभयाको पुरुष ॥ मेराप्रसादले ॥ अनादिनित्यसर्वोत्कृष्टजो वैकुण्ठपदछ ॥ ५५ ॥ चेतसेति ॥ संपूर्णकर्मको आक्रा
चित्तले ॥ ममा अर्पणगरी ॥ महुपरमपुरुषार्थजस्को ॥ व्यवसायात्मिकजो बुद्धिछ ॥ तत्त्वयोगको ॥ आश्रयगरी ॥ कर्ममा अछु

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मानं शोचति न कांक्षति ॥ समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥ ५४ ॥
भक्त्या मामभिजानाति यावान्यथास्मि तत्त्वतः ॥ ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनंतरं ॥ ५५ ॥
सर्वकर्माणि पितृसहस्रैर्वा गोमध्यापाश्रयः ॥ मत्प्रसादाद्वाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययं ॥ ५६ ॥
चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ॥ बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चिंतः सततं भव ॥ ५७ ॥

मच्चित्त इति॥ ममाचित्त राणा॥ मेरा प्रसाद ले॥ यो संपूर्ण जो डुल्लर॥ संसार को डः खट्टन॥ तन्हे दिने रौला॥ जवति मिले॥ मजा
न्याहुं भनी॥ एला अभिमान ले गरी॥ मैले कस्या को न सुनि॥ रखौ भन्या॥ प्रहृषार्थ देखि प्रष्ट हो डला॥ ५८॥ यदहंकार मिति॥
यो मैले कस्या को जो वाक्य छ॥ तस्को सुना दर गरी केवल॥ अहंकार ले भा अय गरी॥ सुदृग दिन भनी॥ एला जो मेन मारा प्रष्टो

मच्चित्तः सर्व डर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि॥ अथ चेत्त्वमहंकारान्न श्रोष्यसि विनश्यसि॥ ५८॥

यदहंकारमाश्रित्य न यो त्व इति मन्यसे॥ मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वानियोक्ष्यति॥ ५९॥

स्वभावयेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा॥ कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्य वशोपितम्॥ ६०॥

ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति॥ धामयन् सर्वभूतानि यंत्रारूढानि मायया॥ ६१॥

भन्या॥ योनि श्रयति ओरु रोछ॥ तिमि स्वतंत्र छौ न॥ रनो गरा ले उक्त भया की॥ जो प्रकृति छ॥ त्योति मिलाई पुद्र मा प्रह
त्त गरा डन्या छ॥ ५९॥ स्वभावेनेति॥ हे अर्जुन॥ आकृष्य त्रियत्व॥ हेतु स्वभाव॥ पूर्व जन्म को संस्कार॥ तस देखि भया को जो
आकृ कर्म शौर्या दिछ॥ तस्से वाधिया काति मी॥ मोह पुद्र कर्म को॥ इछा गदौ नता॥ यो कर्म अविश्वगर्ने पर्या छ॥ ६०॥

॥ भ गी ॥
॥ ११४ ॥

ईश्वर इति हे भर्तु न संपूर्ण प्राणी का हृदय मध्ये अंतर्धामी भैक न ईश्वर हं ह शरीर मा आरुढ मया का देहा न भया
भया का जीव लाई आक्री माया ले वश गरी पुमा उ द न त स त स कर्म मो प्रहं न ग रा उ द न ज लो का ठ का जं न पा
दो का व ना या का पु न लाई स्व धार पु मा उ द न ६१ त मे वे ति हे भर्तु न त स र्थ ले अ हं का र दो डी स व उ का
ईश्वर का शरणा मा पर त नै का प्र सा द ले पर म शां ति स्थि र भ या को जो पर मे श्वर को प द ६२ त आ ई पा उ ला ६३ शं त

त मे व शर णां ग द् सर्व भा वे न भा र त न त्प सा द त्प रां शां तिं स्था नं प्रा प्य सि शा श्व त म् ६४
इ ति ते ज्ञा न मा र व्या तं गु ष्ठा नु स त रं म या वि मृ शे त द शे षे रा य थे द् सित था क र ६५
स र्व गु ष्ठ त मं भू यः भृ णु मे पर मं व चः इ षो सि मे द द म ति त तो व द् य मि ते हि त म् ६६

इति सस्य प्रकार लेति मिलाई परम दया ले युक्त भया को मैले गु प्र दे पि अधिक गु प्र भया को तान को उ प देश ग या को
योगी ता शास्त्र व टि या गरी विचार ग रिक न हे र रा ता हा प छि ज लो ति आ म न मा प द् छ त लो ग रा ६७ स र्व गु ष्ठ त म मि ति
सं पूर्ण गु प्र दे पि अधिक गु प्र भया को अधिप न क ति ठा उ मा क षा को मे रो व द न छ त आ ई गु न अधिक मे रा ति मि इ
छो त स र्थ ले ति आ हि त ऊ न्या क र म क र ६८

॥ ११४ ॥
॥ ११४ ॥

मन्मना इति॥ ममाचित्तगण॥ मेरो भक्तिगर॥ ममाभयगरी यज्ञगर॥ मलाई नमस्कारगर॥ एस्तो गनले॥ मेरा प्रसादले पायाको
जो ज्ञान छ॥ तशे मलाई पाईला॥ एस्मा संदेह नगर॥ तिमि मेरा प्रिय छ॥ एसर्थले मसा बोधति ता गर्दछु॥ ६५॥ सर्वधर्मा निर्मित
मेरी भक्तिले॥ सर्वे कार्य होला॥ एस्तानि श्रय का विश्वास ले॥ अरु कार्य छोडी॥ एक॥ मेरो शरण गर॥ एस्तो गया पछि॥ कर्म
त्याग गयाको॥ पाप लाग्ला॥ एस्तो शोक नगर॥ जश अर्थ ले॥ मेरा शरण भयाका॥ तिमिलाई॥ सर्वपाप देषि॥ ममुक्त गर

मन्मना भवमद्रक्तो मया जीमानमस्तुरु॥ मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियो सि मे॥ ६५॥

सर्वधर्मापरित्यज्य मामेकं शरणं व्रज॥ अहं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा भुव॥ ६६॥

इदं तेनातपस्कायनाभक्ताय कदाचन॥ न चाश्रूषये वाचं न च मां यो भ्यसूयति॥ ६७॥

ला॥ ६८॥ इदमिति॥ एस्तो गीता शास्त्रको॥ अर्थको उपदेश गरी॥ कसैलाई नदिनु॥ एसर्थले भन्द छुन॥ योगीना तत्त्व आ
क्राधर्मका अनुष्ठान लेहीन भयाको जो छु॥ तशेलाई न कहनु॥ गुरुको ईश्वरको भक्तिले॥ रहित भयाको जो छु॥ तशेलाई न कह
नु॥ सेवाजोगर्दैन॥ सुत्राको इच्छा नशेलाई छुन॥ मपर मे श्वरलाई॥ मनुष्य जानी कन॥ जो निंद्य गर्दछु॥ तशेलाई न कहनु॥ ६९॥

॥ भ गी ॥
॥ ११५ ॥

यश्ममिति ॥ परमगोप्यभयाको ॥ एतोगीताशास्त्रं ॥ एतन्मेराभक्तलाई ॥ जोदिंछ ॥ सोमेरोठलो भक्तिगर्दछ ॥ जोनेभ
यनेकन ॥ मलाईपाउदछ ॥ १८ ॥ नचेति ॥ मेराभक्तलाई ॥ जोयोगीताशास्त्रकहंछ ॥ तसदेखिदोश्रोमउष्य ॥ अधिकपिया
रोऊन्यापनिछैन ॥ १९ ॥ अभ्येप्यतइति ॥ धर्मलेपुक्तभयाको ॥ श्रीकृष्णार्जुनसंवाद ॥ एतानोपुरुष ॥ पाठगर्ना ॥ संशय

यश्मं परमं गुह्यं मद्रक्तेषु भिधास्यति ॥ भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥ १८ ॥

न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मेषि यत्कृतमः ॥ भवितान च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥ १९ ॥

अभ्येप्यते च यश्मं धर्म्यं संवाहमावयोः ॥ ज्ञानयत्नेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥ २० ॥

अज्ञानान्नमस्य शृणुयादपि यो नरः ॥ सोऽपि मुक्तः शुभां लोकान् प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणा ॥ २१ ॥

तदेवी श्रेष्ठभयाको ॥ जोज्ञानयज्ञछ ॥ तसज्ञानयज्ञलेगरी ॥ मप्रसन्नगयाकोछ ॥ योमेरीबुद्धिछ ॥ योगीताकोसुर्थननुनि
कन ॥ केवलपाठमात्रजोगर्दछ ॥ तश्राईपनीमप्रसन्नछ ॥ जज्ञानारायणाकोनामेलिनाले ॥ शुभामिलमुक्तभयाकाछन
भनिजाउ ॥ २० ॥ अज्ञानानिति ॥ पाठगर्नालाई ॥ यअछगर्दछन ॥ इत्यादिजोदोषदृष्टी ॥ जोगर्दन ॥ अज्ञानउत्कापाठको
अवगागर्दछ ॥ त्योपनीअम्वमेधादि ॥ यज्ञगछन् ॥ तियज्ञगर्नाको ॥ लोकलाईपाउछ ॥ २१ ॥ नमोभगवतेवासुदेवाय ॥

॥ भ गी ॥
॥ ११५ ॥

कु
कचिदिति॥ हे अर्जुन॥ म॥ तिमिछे उपलब्ध गर्ह्यु॥ तिमिले सुकार्यचित्तले सुन्याको छ॥ किक सो छ॥ तत्त्वज्ञानको॥ ननु
हनाले भयाको॥ जो मोह छ॥ तस्को नाश भयो की भयेन॥ ७२॥ अर्जुन विंतिगर्न लाग्या॥ नष्ट इति॥ हे श्री कृष्ण॥ आत्मविषयमा
हन भयो को छ॥ तिष्ठा प्रसादले॥ ज्ञानको स्मृति पाया॥ बुद्धका निमित्त तयार भयो को छ॥ अधर्मविषयको॥ संदेह गया

कचिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वये काये राचेतसा॥ कचिदज्ञानसंमोहः प्रनष्टस्ते धनं जय॥ ७३॥ अर्जुन
उवाच॥ न दो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादात्मया श्रुता॥ स्थितोऽस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव
॥ ७४॥ संजय उवाच॥ इत्यहं वा सुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः॥ संवादमिममश्रौषमदुर्तरो महर्षिरा
म॥ ७५॥ व्यास प्रसादाच्छ्रुतवानेते कृत्यमहं परम्॥ योगं योगेभ्यस्तत्कृत्वा साक्षात्कथयता स्वयम्॥

को छ॥ तिष्ठा आत्मा फिकको काम गरुला॥ ७३॥ संजय विंतिगर्न लाग्या॥ इतीति॥ एत प्रकारले॥ रोमांच हर्ष हुन्या॥ अ
श्चर्यले पुक्त भयाको॥ महात्मा जो श्री कृष्ण अर्जुन छन॥ तस्को संवाद मैले सुन्याको छ॥ ७४॥ व्यास प्रसादादिति॥ दि
व्यनेत्रादि॥ दिव्या जो व्यास देव छन॥ तस्का प्रसादले॥ योगेभ्यर जो श्री कृष्ण छन॥ तन्ले साक्षात्॥ आफू लेक साको ह
स्तो जो गोप्य जो योग छ॥ यो मैले सुन्याको छ॥ ७५॥

॥ भ॥ गी ॥
॥ ११६ ॥

राजनिनि॥ हेराज॥ पुण्यले आश्चर्यले॥ उक्त भयाको॥ एस्तो जो केशवार्जुनको सन्वाद॥ एस्तो जो केशवार्जुनको सन्वाद॥
मांचभैकन॥ हर्षले उक्तं छु॥ ७८॥ तत्रेति॥ हेराज॥ आश्चर्यले उक्त भयाको॥ एस्तो जो श्री कृष्णको॥ निम्न रूप छु॥
वारम्बार स्मरण गरी॥ मेरा मनमा बडो चमत्कार छु॥ वारम्बार हर्षले उक्तं छु॥ ७९॥ यत्रेति॥ नत्कापक्षमा॥ ईश्वर

राजसंस्तुत्यसंस्तुत्यसन्वादमिममद्भुतम्॥ केशवार्जुनयोः प्रणं हृष्यामि च पुद्गुः॥ ८०॥ तत्र
संस्तुत्यसंस्तुत्यरूपममद्भुतं हरे॥ विस्मयो मे महा राज नृप्यामि च पुनः पुनः॥ ८१॥ यत्र योगे
श्वरः कृतो यत्र पार्थो धनुर्धरः॥ तत्र श्री विजयो भूति क्ववा नीतिर्मतिर्मम॥ ८२॥ इति श्री भगव
द्गीतूपनि० श्री कृष्णार्जुनसन्वादे मोक्षसंन्यासयोगो नामाष्टादशोऽध्यायः॥ १८॥ शुभम्॥

स छु॥ नराधनुर्धरी॥ अर्जुन छु॥ ताही रा न्यलक्ष्मी छु॥ विजयपती ताही छु॥ नीतिपति ताही छु॥ यो मेरो निश्च
य छु॥ ८८॥ ॥ इति श्री भगवद्गीतासूपनीषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्री कृष्णार्जुनसंवादे भाषायां मोक्षसं
न्यासयोगो नामाष्टादशोऽध्यायः॥ १८॥ समाप्तोऽयम् भगवद्गीताभाषाटीका॥ शुभम्॥ सवत् १९९९ साल अगिष्ठ १९

॥ गी॥ भ॥

॥ ११३ ॥

गीताको श्लोक जम्मा ३०० तस्को व्यहोरा ॥ प्रथमाध्यायमा १ श्लोक भूतगुणो ॥ एते मुख्यध्यायमा १ श्लोक उच्यते ॥
यका प्रथमाध्यायमा ॥ एकपदक श्लोक १ फेरी साटे ९ ॥ बाह्यपदी साटे १५ ॥ फेरी ॥ द्वितीयाध्यायमा १ श्लोक ॥
री उई श्लोक ॥ ३ ॥ एकादशाध्यायमा ६ श्लोक ६ फेरी १ श्लोक ॥ फेरी १ श्लोक ॥ चतुर्दशाध्यायमा पांच ५ ॥
का ॥ प्रथमाध्यायमा ॥ अष्टाई श्लोक २ ॥ साटे १८ ॥ श्लोक ॥ द्वितीयाध्यायमा पांच श्लोक ५ ॥ फेरी १ श्लोक ॥

श्लोकैकं भूतगुणस्य नवड्योर्धनस्य च ॥ द्वात्रिंशत्संज्ञयप्रोक्ता वेदाष्टमर्जुनस्य च ॥ १ ॥

तत्वावबोधवेदादिपंचकेशवनिर्मिताः ॥ इत्थं गीताप्रमारास्य श्लोकाः सप्तशता विच ॥ २ ॥

उई श्लोक २ फेरी १ चतुर्थाध्यायमा ॥ १ ॥ पंचमध्यायमा ॥ १ ॥ षष्ठाध्यायमा २ फेरी तिन ३ ॥
यमा ३ एकादशाध्यायमा ४ फेरी १ ॥ फेरी १ ॥ फेरी १ ॥ द्वादशाध्यायमा १ श्लोक ॥
यमा १ ॥ अष्टादशाध्यायमा १ श्लोक ॥ सप्तदशाध्यायमा १ ॥ अष्टादशाध्यायमा १ श्लोक ॥
का पाचशचउहत्तर ५३४ एति जम्मा ३०० सवैतस्को ॥ भूतगुणो १ उच्यते ॥

